

**Neformalni osnutek
PARTNERSKEGA SPORAZUMA
med Slovenijo in Evropsko komisijo
za obdobje 2014-2020**

Delovna verzija, 2.april 2014

Vsebina

UVOD.....	7
1. UREDITVE, KI ZAGOTOVLJAJO USKLADITEV S STRATEGIJO UNIJE ZA PAMETNO, TRAJNOSTNO IN VKLJUČUJOČO RAST (ČLEN 15(1) (a) Uredbe SSO)	8
1.1. Analiza razvojnih razlik, potreb ter potencialov rasti ob upoštevanju tematskih ciljev in teritorialnih izzivov ter upoštevajoč Nacionalni reformni program, kadar je ustrezno, in ciljev iz priporočil za vsako državo v skladu s členom 121(2) Pogodbe o delovanju Evropske Unije ter ustreznih priporočil Sveta, sprejetih v skladu s členom 148(4) Pogodbe o delovanju Evropske Unije (člen 15(1) (a) (i) Uredbe SSO)....	8
1.1.1 Analiza razvojnih potreb, razlik in potencialov rasti po tematskih ciljih	18
1.1.1.1 Tematski cilj 1: Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	18
1.1.1.2 Tematski cilj 2: Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti.....	18
1.1.1.3 Tematski cilj 3: Povečanje konkurenčnosti MSP, kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR)	26
1.1.1.4 Tematski cilj 4: Podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih	34
1.1.1.5 Tematski cilj 5: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj	38
1.1.1.6 Tematski cilj 6: ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov.....	38
1.1.1.7 Tematski cilj 7: spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah	41
1.1.1.8 Tematski cilj 8: spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile.....	51
1.1.1.9 Tematski cilj 9: Spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršni koli diskriminaciji.....	57
1.1.1.10 Tematski cilj 10: vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti ter vseživljenjsko učenje	61
1.1.1.11 Tematski cilj 11: Izboljšanje institucionalne zmogljivosti javnih organov in zainteresiranih strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi	68
1.2. Povzetek analize predhodnih vrednotenj programov ali ključne ugotovitve predhodnih vrednotenj Partnerskega sporazuma, izvedenih na lastno pobudo države članice (člen 15(1) (a) (ii) Uredbe SSO).....	73
1.3. Izbrani tematski cilji ter za vsak izbran cilj povzetek glavnih rezultatov, pričakovanih za vsak sklad SSO (člen 15(1) (a) (iii) Uredbe SSO).....	76
1.4..... Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za vsak sklad SSO in skupni okvirni znesek podpore, predvidene za cilje na področju podnebnih sprememb (člen 15(1) (a) (iv) Uredbe SSO)	95
1.4.1. Tabela: Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za vsak sklad SSO (v mio EUR) (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost)	95
1.4.2 Skupni okvirni znesek dodeljene podpore Unije, predvidene za cilje na področju podnebnih sprememb (v EUR) (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost)	100
1.5. Uporaba horizontalnih načel iz členov 5,7 in 8 Uredbe SSO in ciljev politike za izvajanje skladov ESI (člen 15(1) (a) (v) Uredbe SSO).....	103
1.5.1. Ureditve za načelo partnerstva, vključno z okvirnim seznamom partnerjev iz člena 5 Uredbe SSO ter povzetek ukrepov za vključevanje partnerjev v skladu s členom 5 Uredbe SSO in vloge partnerjev pri pripravi Partnerskega sporazuma ter poročila o napredku iz člena 52 Uredbe SSO (člen 15(1) (c) Uredbe SSO)	103
1.5.2. Spodbujanje enakosti moških in žensk, boja proti diskriminaciji ter dostopnosti	108
1.5.3. Trajnostni razvoj.....	110

1.5.4. Cilji horizontalne politike.....	112
1.6. Seznam programov v okviru ESRR, ESS in pobude za zaposlovanje mladih, KS, razen tistih v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja, ter programov v okviru EKSRP in ESPR, z ustreznimi okvirnimi zneski dodeljene podpore za vsak sklad in vsako leto (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost) (člen 15(1) (a) (vi) Uredbe SSO)	112
1.7 prošnja za prenos dodeljenih sredstev strukturnih skladov med kategorijami regij, kadar je to ustrezno (člen 93 Uredbe SSO).....	114
1.8 Prenos iz cilja evropsko teritorialno sodelovanje na cilj naložbe za rast in delovna mesta, kadar je to ustrezno (člen 94 Uredbe SSO).....	114
1.9 Prošnja za prenos sredstev tehnične pomoči na Evropsko komisijo, kadar je to ustrezno (člen 25 Uredbe SSO)	114
1.10 Podatki o dodeljenih sredstvih v povezavi z rezervo za uspešnost, razčlenjenih po skladih SSO, kadar je to ustrezno, kategoriji regij in podatki o zneskih, izločenih za namen izračuna rezerve za uspešnost (člen 15(1) (a) (vii) Uredbe SSO)	114
2. UREDITVE ZA ZAGOTOVITEV UČINKOVITEGA IZVAJANJA SKLADOV SSO (ČLEN 15(1) (B) UREDBE SSO)....	116
2.1. Ureditve, ki skladno z institucionalnim okvirom države članice zagotavljajo uskladitev skladov SSO z drugimi nacionalnimi instrumenti financiranja ali instrumenti financiranja EU ter z EIB (člen 15(1) (b) (i) Uredbe SSO)	116
2.2. Podatki, potrebni za predhodno preverjanje skladnosti s pravili o dodatnosti (člen 15(1) (b) (ii), na podlagi člena 95 in Priloge X Uredbe SSO)	123
2.3. Povzetek ocene izpolnjevanja veljavnih predhodnih pogojenosti skladno s členom 19 Uredbe ter Prilogo XI k Uredbi na nacionalni ravni ter povzetek ukrepov za izvedbo, časovni okvir za njihovo izvedbo in odgovorne organe, kadar predhodne pogojenosti niso izpolnjene (člen 15(1) (b) (iii) Uredbe SSO)	123
2.4. Metodologija in mehanizem za zagotovitev skladnosti v delovanju okvira uspešnosti skladno s členom 21 Uredbe SSO (člen 15(1) (a) (iv) Uredbe SSO).....	123
2.5. Ocena potrebe po krepitvi upravne zmogljivosti organov, vključenih v upravljanje in nadzor programov in po potrebi upravičencev in, kadar je ustrezno, povzetek ukrepov, sprejetih v ta namen (člen 15(1) (b) (v) Uredbe SSO)	125
2.6. Povzetek ukrepov, načrtovanih v programih, vključno z okvirnim časovnim razporedom za zmanjšanje upravnega bremena upravičencev.....	136
3. OPIS CELOSTNEGA PRISTOPA K TERITORIALNEMU RAZVOJU, KI GA PODPIRAJO SKLADI SSO ALI POVZETEK CELOSTNIH PRISTOPOV K TERITORIALNEMU RAZVOJU NA PODLAGI VSEBINE PROGRAMOV (ČLEN 15(2) (A) UREDBE SSO)	140
3.1. Ureditev za zagotovitev celostnega pristopa k uporabi skladov SSO za teritorialni razvoj specifičnih podregionalnih območij (člen 15 (2) (a)(i) Uredbe SSO)	141
3.1.1. Izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (členi 32-35 SSO Uredbe, še poseben člena 32(1), (3), (4) and (5), in 33(c) and (g)) SSO Uredbe)	142
3.1.2. Celostne teritorialne naložbe	144
3.1.3. Trajnostni razvoj urbanih območij, vključno z načeli za opredelitev urbanih območij, kjer se bodo izvajali celostni ukrepi za trajnostni urbani razvoj t ter okvirna dodelitev sredstev za te ukrepe v okviru ESRR na nacionalni ravni	144
3.1.4. Glavna prednostna območja za sodelovanje v okviru skladov SSO, ob upoštevanju, kadar je ustrezno, strategij za makro regije in morske bazene (člen 15(2) (a) (ii) Uredbe SSO).....	147
3.1.5. Kadar je ustrezno, celostni pristop k obravnavi posebnih potreb geografskih območij, ki jih je revščina najbolj prizadela ali ciljnih skupin, ki jim najbolj grozi diskriminacija ali socialna izključenost, s posebnim poudarkom na marginaliziranih skupnostih, invalidnih osebah, dolgotrajno brezposelnih ter mladih brezposelnih in mladih, ki niso vključeni v izobraževanje ali usposabljanje (člen 15(2) (a) (iii) Uredbe SSO)	152
4. UREDITVE ZA ZAGOTOVITEV USPEŠNEGA IZVAJANJA PARTNERSKEGA SPORAZUMA IN PROGRAMOV (ČLEN 15 (2) (B) UREDBE SSO).....	154

4.1. Ocena obstoječih sistemov za elektronsko izmenjavo podatkov ter povzetek načrtovanih ukrepov za postopno zagotovitev, da se vse informacije med upravičenci in organi, pristojnimi za upravljanje in nadzor podatkov, lahko izmenjajo preko elektronske izmenjave 154

OSMUTEK

SEZNAM KRATIC

AN URE	Nacionalni akcijski načrt za energetska učinkovitost
ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
BDP	Bruto domači proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
BIRR	Bruto domačim izdatkom za raziskave in razvoj
CLLD	Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost
CNVOS	Mreža slovenskih nevladnih organizacij
CPP	<i>Commission Position Paper</i> (Stališče služb Komisije)
CSR	<i>Country Specific Recommendations</i> (Priporočila Evropskega Sveta)
CTN	Celostne teritorialne naložbe
DDV	Davek na dodano vrednost
EIB	Evropska investicijska banka
EK	Evropska komisija
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
ESFRI	<i>European Strategy Forum on Research Infrastructures</i> (Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture)
ESI	Evropski strukturni in investicijski skladi
ESPR	Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Ekonomsko socialni svet
ESS	Evropski socialni sklad
ETS	Evropsko teritorialno sodelovanje
EU	Evropska unija
EUSAIR	<i>European Union Strategy for the Adriatic and Ionian Region</i> (Jadransko – Jonska strategija)
EUSAR	<i>European Union Strategy for the Alpine Region</i> (Alpska strategija)
EUSDR	<i>European Union Strategy for the Danube Region</i> (Podonavska strategije)
EZTS	<i>Evropska združenja za teritorialno sodelovanje</i>
FFS	Fitofarmacevtska sredstva
ICZM	<i>Integrated Coastal Zone Management</i> (Protokol o integralnem upravljanju z obalnim območjem Sredozemlja)
IKT	Informacijsko komunikacijska tehnologija
INUSO	Interdisciplinarni usmerjevalni odbor
IPE	Instrument za povezovanje Evrope
IRO	Indeks razvojne ogroženosti
JPP	Javni potniški promet
JRO	Javne raziskovalne organizacije
KOPOP	Ukrep kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil
KS	Kohezijski sklad
LAS	Lokalna akcijska skupina
LEADER ‘	<i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale</i> , ang. : <i>Links between the rural economy and development actions</i> (Pristop od spodaj navzgor)
LIFE	<i>Financial Instrument for the Environment</i> (Program na področju okolja)
LRS	Lokalna razvojna strategija
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

MKO	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MSP	Mala in srednje velika podjetja
MzIP	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor
NKBM	Nova kreditna banka Maribor
NPK	Nacionalne poklicne kvalifikacije
NRP	Nacionalni razvojni program
NUTS	<i>Nomenclature of Territorial Units for Statistics</i> (Statistična teritorialna enota)
NVO	Nevladne organizacije
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OMD	Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
OP	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014 - 2020
OP EKP 2014-2020	Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020
OPRČV	Operativni program razvoja človeških virov
OP ESPR 2014-2020	Operativni program za izvajanje ESPR v RS za obdobje 2014-
OPVP	Območja pomembnega vpliva poplav
OU	Organ upravljanja
OVE	Obnovljivi viri energije
PO	Organ za potrjevanje
PRP	Program razvoja podeželja
PS	Partnerski sporazum
PT	Posredniško telo
RO	Revizijski organ
RRA	Regionalna razvojna agencija
RRI	Raziskave, razvoj in inovacije
SDH	Slovenski državni holding
SID	Slovenska izvozna in razvojna banka
SSO	Skupni strateški okvir
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije
SPS	Strategija pametne specializacije
SPTTE	Sistemi za sproizvodnjo toplote in električne energije
SVRK	Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TC	Tematski cilj
TNI	Tuje neposredne investicije
TP	Tehnična pomoč
UMAR	Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
UNP	Urad Republike Slovenije za nadzor proračuna
URE	Učinkovita raba energije
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ŽPI	Živilsko predelovalna industrija

UVOD

Partnerski sporazum (PS) je strateški dokument in predstavlja osnovo za črpanje sredstev iz skladov EU. Struktura dokumenta sledi pripravljene predlogi in smernicam Evropske komisije (EK) za pripravo PS. V PS je vključenih vseh pet skladov EU, katerih skupna določila opredeljuje Skupni strateški okvir (Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS), Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) ter Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR)), zato je pomembno, da je vsebina PS skladna z vsebino in usmeritvami v Operativnih programih (OP) za obdobje 2014-2020. Slovenija bo pripravila tri operativne programe, in sicer en skupni OP za izvajanje evropske kohezijske politike, Program razvoja podeželja 2014-2020 ter OP za izvajanje ESPR v RS za obdobje 2014- 2020. Slovenija bo v programskem obdobju 2014-2020 sodelovala tudi v trinajstih programih evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS).

Evropska komisija je na osnovi izkušenj iz programskega obdobja 2007-2013 ter zakonodajnih predlogov za obdobje 2014-2020, za vsako državo članico EU pripravila Stališče služb Komisije o pripravi partnerskega sporazuma in programov za obdobje 2014-2020, t.i. Position paper (objavljen 22. november 2012), ki določa glavne izzive in prioritetna področja financiranja ter služi kot podlaga za pripravo dokumentov in pogajanja z EK. Slovenija je pri pripravi PS in OP upoštevala pripravljeno Stališče služb Komisije, kot tudi specifična priporočila Sveta EU, ki so pripravljena na podlagi pregleda izvajanja Nacionalnega reformnega programa in Programa stabilnosti.

Za koordinacijo priprave PS je od 1.3.2014 na nacionalni ravni zadolžena Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (Sektor za razvojne politike), pred tem pa je to nalogo opravljalo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (Sektor za razvojno načrtovanje, spremljanje in vrednotenje). Dokument se pripravlja v tesnem sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo in okolje ter drugimi resorji in ključnimi deležniki. Vzporedno pa poteka tudi proces usklajevanja dokumenta z EK.

1. UREDITVE, KI ZAGOTOVLJAJO USKLADITEV S STRATEGIJO UNIJE ZA PAMETNO, TRAJNOSTNO IN VKLJUČUJOČO RAST (ČLEN 15(1) (a) Uredbe SSO)

1.1. Analiza razvojnih razlik, potreb ter potencialov rasti ob upoštevanju tematskih ciljev in teritorialnih izzivov ter upoštevajoč Nacionalni reformni program, kadar je ustrezno, in ciljev iz priporočil za vsako državo v skladu s členom 121(2) Pogodbe o delovanju Evropske Unije ter ustreznih priporočil Sveta, sprejetih v skladu s členom 148(4) Pogodbe o delovanju Evropske Unije (člen 15(1) (a) (i) Uredbe SSO)

Slovenija, se je kot polnopravna članica EU zavezala, da bo skladno z EU in nacionalno zakonodajo prispevala svoj delež k doseganju ciljev Strategije Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast (EU 2020). Zavezanost k tem ciljem Slovenija kot članica EU in območja evra letno potrjuje tudi v okviru procesa evropskega semestra¹ z Nacionalnim reformnim programom in Programom stabilnosti. Hkrati je Slovenija zavezana tudi za izpolnjevanje zahtev iz Pakta za stabilnost in rast Pogodbe o stabilnosti, koordinaciji in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji.

Glede zahtev iz specifičnih priporočil Sveta Evropske Unije v zvezi z Nacionalnim programom reform Slovenije za leto 2013² in mnenjem Sveta o Programu stabilnosti Slovenije za obdobje 2012 -2016, Slovenija izvaja in pripravlja ukrepe na naslednjih področjih:

- Odprava čezmernega primanjkljaja do leta 2015 za doseg srednjeročnega cilja do leta 2017, trajna odprava fiskalnih neravnovesij, ohranitev rasti naklonjene potrošnje, povečanje izpolnjevanja davčnih obveznosti.
- Sprejem pravil za uravnoteženje javnih financ.
- Okrepitev dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema po letu 2020, vključno z navezavo zakonsko predpisane upokojitvene starosti na podaljšanje življenjske dobe.
- Spremljanje učinkov nedavne reforme trga dela, ki bo po potrebi opredelila področja, na katerih so potrebni dodatni ukrepi, za ustvarjanje delovnih mest in odpravo segmentacije trga dela, vključno z regulacijo študentskega dela, povečanje zaposlenosti med mladimi, odpravo naj neuskklajenosti kvalifikacij in potreb na trgu dela. Trendi na področju plač, vključno z minimalno plačo, podpirajo konkurenčnost in ustvarjanje delovnih mest.
- Izvedba ukrepov za najem zunanjega neodvisnega svetovalca, ki bo pregledal kakovost aktive bank v celotnem bančnem sistemu
- Zagotovitev dodatnega kapitala, ob prestrukturiranju spoštovanje pravil državnih pomoči, priprava celostne sektorske strategije za zagotovitev upravljanja prestrukturiranih bank ter nadaljevanje privatizacije NKBM.
- Pregled zakonodajnega okvira za banke ter po potrebi okrepitev nadzorne zmogljivosti, transparentnost in statistična razkritja.
- Reforma reguliranih storitev in zmanjšanje ovir za vstop v te poklice. Izboljšati poslovno okolje, vključno z zagotovitvijo neodvisnosti agencije za varstvo konkurence ter zagotovitvijo njenega zadostnega in neodvisnega financiranja.
- Nadaljnje zmanjšanje trajanja sodnih postopkov.
- Razvrstitev naložb države v strateške in nestrategske z namenom odprodaje nestrategskih naložb, zagotovitev operacionalizacije in profesionalno upravljanje Slovenskega državnega holdinga (SDH) ter prenos lastništva in upravljanja vseh deležev na SDH, razvoj strategije za ključne deleže ter uvedba registra imenovanj v upravne odbore in nadzorne svete podjetij v državni lasti.

¹ http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/evropski_semester/nova_evropska_razvojna_strategija_do_2020/

² http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm

- Odprava pravnih in upravnih ovire za vzdržno prestrukturiranje prezadolženih/premalo kapitaliziranih podjetij. Povečanje zasebnih naložb, vključno s tujimi neposrednimi naložbami in v procesu prestrukturiranja povečati učinkovitost v podjetjih v težavah. Sprejem pravnega okvira za izvensodno prestrukturiranje, boljše izvrševanje postopkov zaradi insolventnosti in sodne poravnave. Nadaljevanje pravočasnega in učinkovitega reševanja slabih posojil, ki se je pričelo decembra 2013.

Aktivnosti v okviru navedenih specifičnih področij so med drugim tudi ključne za izhod Slovenije iz krize. Natančnejši opis izvajanja aktivnosti sledi v okviru analize po posameznih tematskih ciljih v katerih so predstavljeni tudi glavni izzivi in potrebe Slovenije v obdobju 2014-2020, ki jih bo moč doseči tudi s pomočjo sredstev strukturnih in investicijskih skladov EU (skladov ESI).

V nadaljevanju tega poglavja sledi pregled gospodarskih gibanj in izzivov tako na nacionalni, regionalni kot tudi čezmejni ravni, s katerimi se Slovenija zadnja leta sooča. Pomembno je da se le teh zavedamo ter na njih v obdobju 2014-2020 gradimo in zastavljene cilje tudi dosežemo.

Gospodarska gibanja ter izzivi

Globalne gospodarske in finančne razmere močno določajo oblikovanje politik, tako na nadnacionalni ravni, kot tudi na nacionalnih ravneh. Pomemben dejavnik, ki vpliva na prihodnji razvoj politik, je tudi spremenjeno razmerje moči v globalni ekonomiji, predvsem zaradi vse večje vloge hitro razvijajočih se držav, pa tudi zaradi globalnih družbenih izzivov, kot so demografski trendi, podnebne spremembe in drugi pritiski na okolje.

Gospodarska kriza s katero se sooča Slovenija je izpostavila strukturne slabosti slovenskega gospodarstva, relativno nizko stopnjo konkurenčnosti glede na ostale članice EU in navzven, nizko tehnološko zahtevnost dela industrije, ter hkrati globalno uveljavljena srednje in višje tehnološka podjetja v vrednostnih verigah ter togo poslovno okolje (administrativne ovire, nefleksibilnost trga dela, visoka obremenitev dela).

Na slabšanje konkurenčnosti kažejo od začetka krize rastoči stroški dela na enoto proizvoda, nizka dodana vrednost v večini dejavnosti in padajoči tržni delež Slovenije na svetovnem trgu. **Poslabševanje stroškovne konkurenčnosti** se je v letu 2011 ustavilo, k čemur je pomembno prispevala restriktivna politika plač in stroškov dela v javnem sektorju. Glede na precej manj ugodno razmerje med stroški dela (delež plač) in bruto domačim proizvodom v primerjavi z EU že pred začetkom krize in precejšnje poslabšanje v obdobju 2008–2010, ostaja izboljšanje stroškovne konkurenčnosti velik izziv za Slovenijo. Po zadnjih razpoložljivih statističnih podatkih SURS (15.1.2014, začasni podatki) je povprečna mesečna neto plača³ v Sloveniji v novembru 2013 znašala 1.044.89 EUR kar je 1% več kot novembra 2012.

Na podlagi Poročila o razvoju 2013 (UMAR⁴) je za **oživitev gospodarske aktivnosti ključno odpraviti makroekonomska neravnovesja**. Ker je slovensko gospodarstvo v začaranem krogu med nizko gospodarsko aktivnostjo na eni strani ter slabimi razmerami v finančnem sektorju in v javnih financah na drugi strani, je nujna čimprejšnja ureditev pogojev, ki bodo omogočali dostop Slovenije do finančnih virov. Aktivnosti, ki jih mora Slovenija izvesti v zvezi s tem so posledično tudi vezani na izpolnjevanje specifičnih priporočil Sveta za Slovenijo.

Gospodarska rast je v letih pred krizo temeljila predvsem na ugodnih gibanjih v mednarodnem okolju in visoki **dostopnosti do finančnih virov**. Zaradi velike odvisnosti bank od tujih virov financiranja in njihove precejšnje izpostavljenosti do posameznih gospodarskih panog so se močno povečali pritiski na likvidnost

³ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=6014

⁴ http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf

bančnega sistema. Ob delovanju avtomatskih stabilizatorjev in odlašanju s konsolidacijo, pa tudi zaradi poskusov reševanja bančnega sektorja in nekaterih podjetij v državni lasti z dokapitalizacijami, je bilo poslabšanje razmer v času krize med največjimi v EU. Omenjene težave v finančnem sistemu so ohromile financiranje slovenskega gospodarstva, preko poslabšanja percepcije Slovenije na mednarodnih finančnih trgih pa še dodatno otežile dostop do virov financiranja, potrebnih za oživetev gospodarstva

Ob visokih stroškovnih pritiskih ter neugodni geografski in proizvodni strukturi izvoza se zmanjšuje tudi **izvozna konkurenčnost** Slovenije. Po razmeroma visoki rasti v letu 2011 se je izvoz v letu 2012 povečal za 0,6%, uvoz pa se je ob znatni upočasnitvi rasti izvoza in precejšnjem padcu domače potrošnje znižal za 4,7 %. Skladno s tem je tekoči račun plačilne bilance beležil presežek v višini 3,3 % BDP. Blagovna menjava s tujino ostaja edini dejavnik, ki bo pozitivno vplival na gospodarsko aktivnost. Izvoz v hitrorastoče države se sicer v zadnjih letih povečuje, vendar ostaja relativno majhen.

Slovenija se sooča tudi z neustrezno proizvodno strukturo z razmeroma nizkim deležem tehnološko najzahtevnejših proizvodov v primerjavi z državami, kjer izvoz okreva hitreje. Domače povpraševanje se je v letu 2012 občutno znižalo. Poraba gospodinjstev se je znižala za 4,8 %, državna potrošnja za 1,3 %, investicije v osnovna sredstva pa za 8,3 %. Ob nadaljevanju slabih gibanj na trgu dela, restriktivne plačne in kadrovske politike v javnem sektorju in nadaljnje racionalizacije javne porabe se predvideva da se bo trend zniževanja povpraševanja gospodinjstev in države še nekaj časa zniževal. Precej manjši kot v predhodnih štirih letih pa bo padec investicij (1,6 %).

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj (UMAR, 2014)⁵ predvideva, da se bo ob zmanjšani negotovosti v mednarodnem in domačem okolju bruto domači proizvod letos povečal za 0,5 %, kar bo predvsem posledica nadaljnje krepitve rasti izvoza in upočasnitve padanja potrošnje gospodinjstev. Napovedana pospešitev okrevanja gospodarske aktivnosti v glavnih trgovinskih partnericah bo pozitivno vplivala na rast izvoza, ki bo še naprej temeljila predvsem na izvozu tehnološko zahtevnejših proizvodov. V domačem okolju je začetek sanacije bančnega sistema izboljšal dostop države do virov financiranja in prispeval k zmanjšanju negotovosti med gospodarskimi subjekti, ob manj intenzivnem poslabšanju razmer na trgu dela kot v predhodnih dveh letih pa se pričakuje tudi precej manjši padec zasebne potrošnje. Hitrejše okrevanje pa bosta zavirala nadaljevanje oteženega dostopa do virov financiranja zadolženega podjetniškega sektorja in nujna javnofinančna konsolidacija K ohranjanju investicij na podobni ravni kot lani bodo pozitivno prispevale zlasti javne investicije. Prihodnji dve leti se bo ob predvideni pospešitvi okrevanja gospodarske aktivnosti v mednarodnem okolju, nadaljnji sanaciji bančnega sistema in konsolidaciji javnih financ ter začetku prestrukturiranja podjetij rast bruto domačega proizvoda še postopno krepila. Še naprej bo temeljila predvsem na rasti izvoza, prvič po začetku krize pa pričakujemo tudi skromen pozitivni prispevek zasebne potrošnje, krepila se bo tudi investicijska aktivnost, predvsem na področju stanovanjskih investicij in naložb v opremo in stroje.

Pomembno področje za povečanje vpetosti Slovenije v mednarodne tokove poslovanja so tudi **neposredne tuje investicije** (v nadaljevanju TNI). Sloveniji se še vedno ni uspelo prebiti med države, ki bi bile zanimive za TNI. Zato si je potrebno prizadevati za povečanje prepoznavnosti Slovenije kot lokacije za tuje investicije in zmanjšanje ovir na področju tujih investicij zaradi neugodnega poslovnega okolja. Kljub nizkemu deležu TNI v BDP v primerjavi z drugimi evropskimi državami, pa igrajo veliko vlogo v slovenskem gospodarstvu. Podjetja s TNI so konec leta 2012 predstavljala 4,5 % celotne populacije slovenskih podjetij. Kljub temu so imela 19,8 % kapitala, 23,2 % sredstev in 21,7 % zaposlenih celotnega podjetniškega prostora. Najbolj so

---

⁵ Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2014, UMAR, marec 2014.

http://www.umar.gov.si/publikacije/single/publikacija/zapisi/pomladanska_napoved_gospodarskih_gibanj_2014/1/

izstopala pri blagovni menjavi s tujino, kjer je bilo doseženega 40,0 % izvoza in 43,1 % uvoza slovenskega podjetniškega sektorja. Ob tem pa je treba povečati tudi učinkovitost spodbujanja vhodnih tujih neposrednih investicij, saj je bilo za ta namen v Sloveniji v obdobju 2010 – 2012 porabljenih 36,2 mio EUR, od tega je bilo 94,5 % namenjenih dodeljevanju finančnih spodbud. Po mnenju tujih investitorjev bi večji vpliv na privlačnost Slovenije za tuje neposredne investicije imelo predvsem boljše poslovne okolja kot tudi zmanjšane ter postopno odpravljene številne administrativne ovire.

Razmere na trgu dela so se v letu 2013 še dodatno poslabšale. Zaradi padca gospodarske aktivnosti in v letu 2013 visokim prehodom v neaktivnost, se je zaposlenost po statistiki nacionalnih računov zmanjšala za 0,8 % v letu 2012, za leto 2013 pa se pričakuje padec celo za 2,3%. **Stopnja zaposlenosti** v Sloveniji je od leta 2008 naprej občutno upadla in se oddaljila od cilja strategije Evropa 2020: stopnja zaposlenosti starostne skupine 20-64 let je v letu 2012 znašala 68,3 % (kar je za 4,7 odstotne točke manj kot v letu 2008), od tega 66,9% v kohezijski regiji vzhodna Slovenija in 69,8% v kohezijski regiji zahodna Slovenija. Čeprav je stopnja zaposlenosti v kohezijski regiji zahodna Slovenija višja je bil padec stopnje višji kot v kohezijski regiji vzhodna Slovenija⁶. Stopnja zaposlenosti žensk se je v letu 2012 znižala na 64,6%, kljub temu je še vedno višja od povprečja EU28. Stopnja zaposlenosti moških se je od leta 2008, ko je znašala 77,4 %, znižala na 71,8 %, kar je pod povprečje EU28. V kohezijski regiji vzhodna Slovenija je največ upadla zaposlenost moških in sicer za 4,6 o.t. od 2008 do 2012 (v kohezijski regiji zahodna Slovenija za 3,1 o.t.), medtem kot je v kohezijski regiji zahodna Slovenija največ upadla stopnja zaposlenosti žensk in sicer za 4,8 o.t. od 2008 do 2012 (v kohezijski regiji vzhodna Slovenija za 3,1 o.t.).⁷ Izobrazba pomembno vpliva na zaposlenost. S povečevanjem izobrazbenosti se povečuje tudi zaposlenosti. V letu 2012 je stopnja zaposlenosti nižje kvalificiranih oseb znašala 46,4 % (moški 40 %, ženske 29,2 %), medtem ko povprečje EU27 v letu 2012 znaša 52,2 %⁸. Po drugi strani narašča obseg in stopnja brezposelnosti. Pričakuje se, da bo število registrirano brezposelnih do leta 201 nekoliko nad 120 tisoč, kasneje bo upadlo. Stopnja **registrirane brezposelnosti** je ob koncu leta 2013 znašala 13,5% (ZRSZ⁹). Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ) je bilo konec leta 2013 izmed vseh brezposelnih v Sloveniji 59 % v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija. Pričakujemo, da se bo v letu 2014 brezposelnost nekoliko povečala, v naslednjih dveh letih pa se bo začela postopno zniževati.

V Sloveniji bo po projekcijah Europop **število delovno sposobnega prebivalstva začelo padati** že po letu 2015¹⁰, zato bo potrebno nizko produktivnost zelo povečevati, da učinek zniževanja delovno aktivnega prebivalstva ne bo negativno vplival na ekonomsko rast. Prav tako pa to pomeni višanje ekonomske odvisnosti prebivalstva. Projekcije Sloveniji napovedujejo tudi pospešeno staranje prebivalstva¹¹, zato prilagoditev demografskim in drugim spremembam v okolju zahtevata tudi sistema zdravstva in dolgotrajne oskrbe. Gospodarska kriza vse bolj poslabšuje tudi materialno blaginjo prebivalstva. Razpoložljiv dohodek gospodinjstev je bil po štirih letih zniževanja leta 2012 realno za več kot 6 % nižji kot leta 2008¹². **Tveganje revščine** v primerjavi z drugimi evropskimi državami ostaja relativno nizko, vendar se je začelo naglo povečevati, še zlasti med brezposelnimi, starejšimi in v gospodinjstvih z več otroki. Še bolj se je povečala materialna prikrajšanost, slabšajo pa se tudi nekateri drugi kazalniki materialne blaginje prebivalstva¹³. Socialne in družbene posledice gospodarske krize, ki so se močno odrazile na trgu dela in tudi v naraščajočih socialnih neenakostih in krhanju družbene povezanosti, ter spremembe demografske strukture prebivalstva postavljajo Slovenijo pred številne izzive za prihodnost, za katere je treba čim prej najti ustrezne rešitve.

⁶ Eurostat

⁷ Eurostat

⁸ Eurostat

⁹ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6059

¹⁰ European Commission; Working Paper 3/2013; Jorg Peschner and Constatinos Fotakis; Growth Potential of EU Human Resources 2013, page 22, graph 10b: Starting years of decline of total population and working age population, convergence scenario

¹¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-4_en.pdf, str 196

¹² UMAR, Poročilo o razvoju 2013, str. 12

¹³ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=5743

V primerjavi z državami EU slovensko gospodarstvo predvsem zaradi strukture predelovalne industrije močno sloni na rabi surovin. To se odraža v njegovi nizki **snovni in energetski produktivnosti**, kar je dodaten dejavnik slabše konkurenčnosti gospodarstva in izziv za dodatna vlaganja, posebej v MSP. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v obdobju 2009 – 2010 ni bilo posledica strukturnih sprememb, saj emisijska intenzivnost ostaja velika. V letu 2011 so se emisije CO₂ glede na leto prej povečale za 1,5 % predvsem na račun kopenskega prometa in oskrbe z energijo, medtem, ko so se zmanjšale emisije iz predelovalnih dejavnosti in v gospodinjstvih.¹⁴ Kljub izvajanju nekaterih ukrepov za ohranjanje **biotske raznovrstnosti**, pa ta še vedno upada kot posledica povečanja pritiskov zaradi različnih dejavnosti.¹⁵

Konkurenčnost Slovenije močno omejuje tudi **zmanjšanje zaupanja v pravno državo**, kar kažejo tudi podatki Svetovne banke¹⁶. Pravna država, ki je utemeljena na vladavini prava, je predpogoj za delovanje vseh sistemov države. V Sloveniji glede zagotavljanja pravnega reda in zaupanja v pravo in institucije prevladuje negativna percepcija, kar posledično vpliva tudi na zdravo gospodarsko tekmovalnost in družbeni razvoj.

Pregled razvoja Slovenije v zadnjih letih kaže, da je odmik od uresničevanja strateških ciljev na gospodarskem, okoljskem in socialnem področju v času sedanje gospodarske krize močno povezan z nezadostnim, predvsem pa z neučinkovitim izvajanjem ključnih strateških usmeritev. Zaradi globine krize in bistveno spremenjenih mednarodnih razmer. Slovenija danes potrebuje razmislek o novem, vključujočem in trajnostnem razvojnem modelu, ki bo enakovredno upošteval gospodarsko, okoljsko, družbeno in kulturno dimenzijo razvoja ter pričakovane prihodnje izzive in hkrati zasledoval razvojne usmeritve strategije EU 2020, ki z vidika konkurenčnosti in okoljske ozaveščenosti poudarjajo pomembnost prehoda v krožno, nizkoogljično gospodarstvo. Predvsem pa je pomembno preudarno in hkrati hitro ukrepanje in sprejemanje strateških odločitev, ki bodo pomagale državi iz krize. S tem vodilom Slovenija pristopa k pripravi novih strateških dokumentov za obdobje od leta 2014 naprej.

Pri pripravi strateških dokumentov po letu 2014 so bila v okviru že opredeljenih razvojnih prioritet kot bistvena za gospodarski razvoj identificirali naslednja tri področja: **raziskave, razvoj ter inovacije, mala in srednja podjetja ter zaposlovanje**. Razvoj mora temeljiti na izboljšanju učinkovitosti rabe vseh virov, človeških, finančnih in naravnih, ter na ustrezni delitvi bremen in ugodnosti ob povečanju zaposlenosti. Ključno je, da se vsi vključeni zavedajo svoje vloge in s sinergičnimi ukrepi prispevajo k uresničevanju skupnih ciljev.

Regionalni razvoj

Za Slovenijo so značilne razdrobljene in po velikosti neuravnotežene teritorialne strukture, ki otežujejo osredotočeno delovanje razvojnih politik. V Sloveniji je namreč 212 občin, ki se med seboj zelo razlikujejo in se na teritorialni ravni NUTS 3 povezujejo v dvanajst statističnih regij. Omejena finančna sredstva zahtevajo osredotočenost na ključne prioritete in dopolnjevanje razvojnih politik za doseganje sinergij, kar je mogoče doseči le ob racionalnih teritorialnih strukturah.

Nacionalna zakonodaja predpisuje razvojno povezovanje občin na območju razvojnih regij, ter skupno pripravo strategij in povezovanja pri izvajanju projektov. Pri izvajanju kohezijske politike EU je izhajajoč iz priporočil v Teritorialnem poročilu OECD za Slovenijo (2011) nujna osredotočenost na manjše število večjih funkcionalnih območij s kritičnim razvojnim potencialom, ki bi lahko učinkovito povezale mrežo mest s pripadajočim podeželjem in bile učinkovit partner državi pri uveljavljanju načela več nivojskega teritorialnega upravljanja. Razvojne pobude od »spodaj navzgor«, ki so v Sloveniji že tradicionalno dobro

¹⁴ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5733

¹⁵ http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/narava/analiza_strategije_biotske_raznovrstnosti_porocilo.pdf

¹⁶ World Bank Governance Indicators 2011.

razvite, je treba soočiti z jasnimi in usklajenimi nacionalnimi razvojnimi politikami od »zgoraj navzdol«. Prav tako je nujno posvetiti pozornost zmanjševanju razvojnih neenakosti med različnimi teritorialnimi nivoji in geografskimi območji z različnimi značilnostmi in posebnostmi.

V obdobju 2005-2008 so statistične regije večinoma dohitevale povprečno razvitost EU, osrednjeslovenska je prednost celo povečala. Pod vplivom gospodarske krize v letih 2009 in 2010 se je napredek izničil. Zaostajanje za evropskim povprečjem je v primerjavi z letom 2005 najbolj povečala koroška regija. Osrednjeslovenska regija je imela v letu 2010 2,1-krat višji BDP na prebivalca kot ekonomsko najšibkejša pomurska regija, kar je malenkost manj kot leta 2009 (1:2,2) in toliko kot leta 2005. V primerjavi z drugimi državami EU je razmerje v BDP na prebivalca med regijama s skrajnima vrednostma na ravni NUTS 3 v Sloveniji med manjšimi. Relativna razpršenost BDP na prebivalca, ki je tudi eden od kazalnikov regionalnih razlik se je v letu 2010, glede na leto 2009, zmanjšala za 0,4 o.t. na 22,4 %, od leta 2005 pa se je povečala za 0,6 o.t. (Poročilo o razvoju 2013, UMAR).

V obdobju 2007-2013 se je regionalni razvoj v Sloveniji izvajal tako z evropskimi kot z nacionalnimi viri. Za razvoj regij je bila v Operativnem programu krepitve regionalnih razvojnih potencialov namenjena posebna razvojne prioritete, v okviru katere smo financirali predvsem javno infrastrukturo, ki je pomembna za razvoj posameznega območja. Dodatna sredstva so bila namenjena 10-kilometrskemu pasu ob meji s Hrvaško, predvsem zaradi težav z dostopnostjo, slabo gospodarsko razvitostjo in posledično z depopulacijo območja.

Vrednotenje 4. razvojne prioritete OP RR Razvoj regij (OIKOS, 2013) je obravnavalo ustreznost, skladnost, uspešnost, učinkovitost in trajnost načrtovanja in izvajanja te razvojne prioritete. Zastavljeni cilji so bili preseženi na področju okoljske infrastrukture, saj naj bi imelo kakovostnejši in varnejši vodovod ter priključek na kanalizacijo približno dvakrat več prebivalcev, kot je bilo prvotno načrtovano. V izgradnji ali adaptaciji je 27 vrtcev (3% vseh vrtcev v Sloveniji). Najslabša je realizacija na področju ekonomske infrastrukture (zemljišča, namenjena gospodarskemu razvoju) in pri številu projektov, ki so se izvedli na območju Natura 2000.

Z izvajanjem razvojne prioritete »Razvoj regij« so bila sredstva vložena v razvoj in povečanje lokalnih in regionalnih potencialov. Sredstva so bila enakomerno razpršena po naslednjih vsebinah: ekonomska in izobraževalna infrastruktura, prometna infrastruktura, okoljska infrastruktura, razvojni projekti v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih ter razvoj urbanih območij in socialna infrastruktura.

Zaradi velikega števila operacij se je razpršil vpliv na doseganje ciljev. Zaradi večje usmerjenosti v dopolnjevanje, razvoj in povečanje lokalnih in regionalnih potencialov, je bilo na drugi strani manj operacij namenjenih povezovanju ciljnih skupin in razvoju produktov (proizvodnih in storitvenih) za doseganje povezovalnih učinkov in prodor teh na zunanje trge. Zaradi manjšega števila ukrepov, namenjenih prodoru na zunanje trge, je bila manjša tudi možnost povečanja zunanje konkurenčnosti regij, po drugi strani pa lahko potrjene operacije izboljšajo prednosti regij v prihodnje.

Vrednotenje je pokazalo, da je v prihodnje potrebno na vseh ravneh sredstva vlagati predvsem v delovanje in zagotavljanje storitev in manj v fizična sredstva. Na ta način bodo lokalni in regionalni viri dobili uporabno vrednost in tako povečali konkurenčnost regij. Kljub temu je vrednotenje pokazalo, da so z vidika razvoja naložbe v gospodarsko in javno infrastrukturo na nekaterih območjih še vedno potrebne. Sredstva je potrebno v prihodnje nameniti operacijam oziroma razvojnim potencialom, njihovemu povezovanju in nastopu na trgu, da se zgrajene prednosti lažje izkoristijo za doseganje razvojnih priložnosti.

Pomembno vlogo pri skladnem regionalnem razvoju ima vzpostavitev ustrezne prometne infrastrukture, ki zagotavlja boljšo dostopnost do obstoječega TEN-T omrežja, izboljšuje mobilnost prebivalstva ter ohranja in spodbuja razvoj gospodarstva. Ustrezna prometna infrastruktura je pogoj za enakomeren razvoj vseh regij.

Slovenija in njene regije imajo priložnost, da svoje delovanje osredotočijo oziroma usmerijo v tiste dejavnosti, ki podpirajo njihovo regionalno razvojno specializacijo. Vrednotenje tako priporoča, da se v bodoče delovanje usmeri v tiste dejavnosti, ki regijam ustrezajo z namenom specializirati tako regije kot skupno delovanje države skozi operativni program, predvsem v delu, ki podpira delovanje regij.

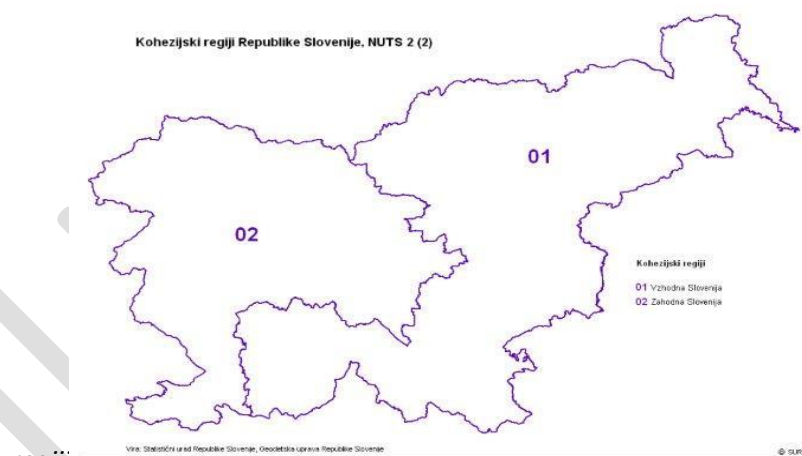
Regionalna dimenzija se bo izrecno upoštevala v procesu določanja prednostnih nalog, tj. skozi proces pridobivanja novih spoznanj v okviru zadnjega kroga javne razprave v okviru priprave Strategije pametne specializacije. Regije so že predlagale področja, kjer vidijo največ potenciala za prihodnji razvoj (v okviru regionalnih razvojnih programov), kar se bo upoštevalo pri določanju področij uporabe. Obseg upoštevanja regionalne dimenzije bo tako v veliki meri odvisen od področja opredelitve izrazitega podjetniškega interesa v povezavi s primerjalnimi prednostmi Slovenije, ki imajo dolgoročne obete.

Slovenija je v novem programskem obdobju po letu 2014 na ravni NUTS 2 razdeljena na dve kohezijski regiji, in sicer na bolj razvito kohezijsko regijo zahodna Slovenija in manj razvito kohezijsko regijo vzhodna Slovenija:

Kohezijsko regijo vzhodna Slovenija sestavlja 8 statističnih regij (pomurska, podravska, koroška, savinjska, zasavska, spodnjeposavska, jugovzhodna Slovenija in notranjsko-kraška), s skupno površino 12.212 km².

Kohezijsko regijo zahodna Slovenija sestavlja 4 statistične regije (osrednjeslovenska, gorenjska, goriška in obalno-kraška), s skupno površino 8.061 km².

Slika 1: Prikaz razdelitve Slovenije na dve kohezijski

regiji

Vir: SURS, Geodetska uprava RS

Na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov z leta 2010 lahko ocenimo, da se razvojni problemi v večji meri koncentrirajo v kohezijski regiji vzhodna Slovenija, ki je v letu 2010 dosegala le 82,7 % slovenskega povprečja BDP-ja, v nekoliko manjši meri pa so prisotni razvojni problemi tudi v kohezijski regiji zahodna Slovenija, ki je v tem letu dosegla 119,5 % slovenskega povprečja.

Kohezijska regija vzhodna Slovenija obsega območje na stičišču Alp, Panonske nižine ter Dinarskega gorovja in se odraža v veliki pokrajinski raznolikosti regije; severozahodni alpski del se proti vzhodu niža v vinorodna gričevja na robu Panonske nižine, proti jugu pa v kraško Dinarsko gorstvo. Zaradi redko poseljenih obmejnih območij in večjih gozdnatih predelov je gostota poseljenosti tukaj nižja od povprečne v državi. Kohezijska regija vzhodna Slovenija šteje 1.083.768 prebivalcev.

V gospodarskem pogledu velja ta regija za manj razvito. Zaznamuje jo kmetijska dejavnost, saj je tukaj več kot 70 % kmetijskih gospodarstev in večji del kmetijskih zemljišč. Kljub temu pa kmetijstvo malo prispeva k bruto dodani vrednosti (BDV). Veliko več prispeva industrijska dejavnost (okrog 40 %), ki združuje tradicionalne in moderne panoge (rudarstvo, tekstilna, avtomobilska, farmacevtska ter elektrotehnična dejavnost). Ta regija ima pomembno vlogo pri energetske oskrbi države, saj je na njenem ozemlju poleg edine jedrske elektrarne tudi večina energetske infrastrukture. Industrijske dejavnosti so zaposlovale največ oseb, saj je bilo v teh

dejavnostih zaposlenih kar 44 % vseh oseb, ki delajo v regiji.¹⁷ V tem delu Slovenije so območja s slabo dostopnostjo do avtocestne infrastrukture in do večjih urbanih središč v Sloveniji, to so Šaleška dolina, Koroška, Bela krajina, Kočevsko in Haloze. Povečanje dostopnosti lahko pozitivno vpliva na povečanje kakovosti življenja prebivalstva na teh območjih, na dolgi rok pa zmanjša obremenitve večjih regijskih središč iz naslova dnevnih migracij.

Kohezijska regija zahodna Slovenija sega na območje izpod Alp in se razteza čez kraško, deloma gozdnato Dinarsko gorstvo vse do skrajnega severnega dela Mediterana. V Alpah, ki se iz severa in severozahoda zaključijo v Sloveniji, se razprostira edini slovenski nacionalni park, tj. Triglavski narodni park. Jugozahodni rob regije sega do 47 km dolge obale Jadranskega morja. Tu je križišče dveh evropskih prometnih koridorjev, infrastrukturno omrežje pa ima dve veliki prometni vozlišči –Koper z mednarodnim pristaniščem Koper in glavno mesto Ljubljana z mednarodnim letališčem Jožeta Pučnika Ljubljana.

V kohezijski regiji zahodna Slovenija je višja izobrazbena raven prebivalstva, višja stopnja delovne aktivnosti in nižja stopnja brezposelnosti. Višje so plače in višji je delež storitvenih dejavnosti, višji so izdatki za RRI. Boljši rezultat v kohezijske regije zahodna Slovenij je predvsem posledica razvoja glavnega mesta Ljubljane med tem, ko se obljublanske občine in druge regije ravni NUTS 3 v v kohezijski regiji zahodna Slovenija, glede razvojne problematike ne razlikujejo bistveno od tistih v kohezijski regiji vzhodna Slovenija. Storitvene dejavnosti prispevajo k bruto dodani vrednosti 75 %, kar je verjetno tudi posledica dejstva, da je v tem delu večina državnih institucij, poleg tega pa tu poteka tudi velik del poslovnih, raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti. Storitvene dejavnosti zaposlujejo tudi največ oseb, ki delajo v regiji, 37 %. V tem delu Slovenije je potresno izpostavljeno problemsko območje Posočja, z najslabšo dostopnostjo do avtocestnega omrežja in do večjih urbanih središč v celotni Sloveniji.

Prebivalstvo kohezijske regije zahodna Slovenija je zgoščeno okoli glavnega mesta Ljubljane in drugih urbanih centrov, prav tako ob obali. Oddaljeni hriboviti in gorati predeli so večinoma neposeljeni. Število prebivalcev se v kohezijske regije zahodna Slovenija povečuje hitreje kot v kohezijske regije vzhodna Slovenija, tako zaradi naravnega prirasta kot priseljevanja. Kohezijska regija zahodna Slovenija šteje 968.728 prebivalcev.

Zastavljene nacionalne cilje v okviru izvajanja kohezijske politike v Sloveniji v obdobju 2014-2020 bo mogoče doseči tudi s pomočjo integriranih regijskih projektov, ki bodo s sinergijskimi učinki privedli do povečane konkurenčnosti regij in Slovenije kot celote. V tem kontekstu je pomembna vloga urbanih območij kot generatorjev razvoja kot tudi projektov povezovanja podeželja z urbanih območji. Vse bolj pomembna je krepitev regionalnih razvojnih institucij in socialnega kapitala ter podpora oblikovanju razvojnih partnerstev občin z gospodarstvom in nevladnim sektorjem.

Evropsko teritorialno sodelovanje in makroregionalne strategije

Slovenija leži na območju, kjer se srečujejo Južna, Srednja in Vzhodna Evropa ter Jadransko morje in Alpe. Geografsko gre za stičišče Jadranskega morja, Alp in Panonske nižine.

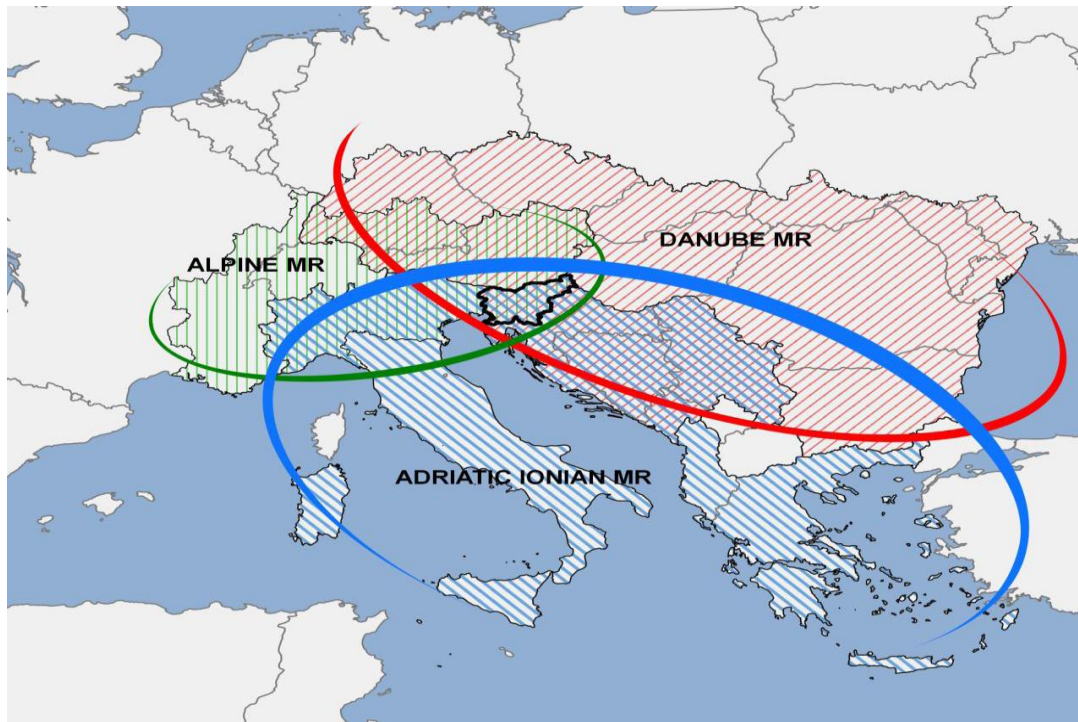
Slovenija je aktivno vključena v izvajanje Podonavske strategije (EU Strategy for the Danube Region - EUSDR), kot tudi v načrtovanje Jadransko - Jonske strategije (EU Strategy for the Adriatic and Ionian Region - EUSAIR) in Alpske strategije (European Union Strategy for the Alpine Region - EUSAR) s ciljem spodbuditi sinergije v širšem prostoru ter prispevati lastne zmogljivosti k razvoju teritorialnih partnerstev, s katerimi delimo vrsto skupnih značilnosti kot tudi izzivov na področjih prometa, pretoka delovne sile, prilagajanja podnebnim spremembam, varstva okolja, upravljanja voda, naravnih in drugih nesreč in varstva pred njimi,

¹⁷ <http://www.stat.si/doc/pub/REGIJE-2013.pdf>

turizma ter sodelovanja na področju raziskav in razvoja, učinkovitega upravljanja z viri, nizkoogljične družbe in krepitve inštitucionalnih zmogljivosti.

Slovenija ima dolgo tradicijo transnacionalnega teritorialnega sodelovanja. Številne dobre izkušnje nam omogočajo, da se osredotočimo tudi na aktivnosti graditi »naravni most« med Srednjo Evropo in Jugovzhodno Evropo (JVE) oz. Zahodnim Balkanom.

Slika 2: Geografska območja makroregionalnih strategij EU (Jadransko-Jonska, Podonavska in Alpska)

Vir: MGRT

Slovenija podpira izvajanje EUSDR in v njej od samega začetka tudi sodeluje, saj kot aktivna članica koordinira dve prednostni področji, in sicer prvo področje: »Izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti – cestne, železniške in zračne povezave«, katere koordinator je Ministrstvo za infrastrukturo in prostor ter drugo področje: »Pospeševanje inštitucionalne zmogljivosti in sodelovanja«, katere koordinator je Center za razvoj financ. Področje izboljšanja mobilnosti in multimodalnosti bomo nadgradili z vključitvijo tudi vodnih prometnih povezav (morski in rečni promet).

Slovenija je pomorska država z jasno zavezanostjo sredozemskemu prostoru, zato aktivno sodeluje pri pripravi osnutka EUSAIR in njenega akcijskega načrta, utemeljenega na štirih stebrih – pomorskem, prometnem, okoljskem in turističnem. Skupaj z Bosno in Hercegovino ima Slovenija koordinativno vlogo v okoljskem stebru EUSAIR »Ohranjanje, varovanje in izboljševanje kakovosti okolja«. Slovenija je ratificirala protokol o integriranem upravljanju obalnih območij Sredozemlja (ICZM) in ga bo aktivno izvajala ter se vključevala v aktivnosti, ki bodo omogočale podporo učinkovitemu načrtovanju dejavnosti na morju. Za zagotavljanje trajnostnega razvoja skupnega Jadranskega morja deluje tudi mešana slovensko-hrvaško-italijanska komisija za varstvo voda Jadranskega morja in obalnih območij pred onesnaženjem.

Za učinkovitejše uresničevanje Strategije (EUSAIR) se pripravlja tudi novi Jadransko Jonski transnacionalni program, v katerem bo sodelovala tudi Slovenija.

Evropski svet je decembra 2013 podelil mandat Evropski komisiji za pripravo Strategije EU za Alpsko regijo do junija 2015. Ključna dodana vrednost take strategije je harmonični razvoj gorskih in ravninskih območij z velikimi urbanimi središči na celotnem območju Alpske regije. Strategija se bo osredotočila na tri stebre, raziskave, gospodarski razvoj in inovacije; promet in druga infrastruktura; okolje ter naravni in kulturni viri. Slovenija bo v okviru izvajanja programov kohezijske politike uresničevala projekte, ki prispevajo k skupnim ciljem EU strategije za Alpsko območje. Slovenija želi intenzivno sodelovati v okviru stebra inovacije in gospodarstvo, s katerim pa sta neločljivo povezani tudi predlagani področji trajnostna mobilnost ter upravljanje z viri.

Upoštevajoč dolžino zunanjih meja ter dejstva, da večina slovenskega prebivalstva živi v obmejnem območju, je teritorialno sodelovanje prepoznano kot eden ključnih instrumentov za spodbujanje razvoja obmejnih območij. Pri tem je čezmejno teritorialno sodelovanje posebnega strateškega pomena tudi zaradi razvojnih interesov narodnih manjšin. Podrobne aktivnosti Slovenije v okviru čezmejnega sodelovanja bodo predmet programov evropskega teritorialnega sodelovanja.

Slovenija bo v programskem obdobju 2014-2020 sodelovala v trinajstih programih evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS):

- v štirih čezmejnih : Slovenija-Italija, Slovenija-Madžarska, Slovenija-Hrvaška, Slovenija-Avstrija;
- petih transnacionalnih: Območje Alp, Srednja Evropa, Jadransko-Jonski, Mediteran in Podonavje
- štirih medregionalnih: INTERREG EUROPE, INTERACT, ESPON in URBACT.

Slovenija je za vse štiri čezmejne programe s sosednjimi državami vzpostavila delovne skupine za pripravo programov sodelovanja. Na podlagi analiz potreb in potencialov obmejnih slovenskih regij so bili identificirani ključni cilji in prednostna področja sodelovanja slovenskih obmejnih regij (glej poglavje 3.1.4.), ki se bodo v procesu priprave programov sodelovanja usklajevali z relevantnimi deležniki sosednjih držav na regionalni in lokalni ravni. Prav tako je Slovenija aktivno vključena v pripravo programov medregionalnega in transnacionalnega sodelovanja, skupaj z drugimi upravičenimi državami, v okviru katerega se na podlagi analiz dosedanjih dosežkov in potencialov ter sodelovanja z deležniki oblikujejo prednostni cilji in usmeritve.

V okviru medregionalnega programa INTERREG EUROPE 2014-2020 bo Slovenija stremela k izboljšanju uspešnosti svojih politik za regionalni razvoj s pomočjo izmenjave, razširjanja in prenosa izkušenj, znanja in dobrih praks med evropskimi regijami, kar bo prispevalo tudi k izboljšanju izvajanja programov kohezijske politike. Za Slovenijo bodo ključni projekti in platforme znanja, ki bodo prispevali k nadaljnjemu razvoju politik na področju raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij, izboljšanja konkurenčnosti MSP ter na področju podpore prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih ter varstva okolja in spodbujanja učinkovite rabe virov.

1.1.1 Analiza razvojnih potreb, razlik in potencialov rasti po tematskih ciljeh

Analiza razvojnih potreb, razlik in potencialov rasti Slovenije ter na podlagi tega narejena identifikacija prednostnih naložb, ki jih bo moč financirati iz Evropskih strukturnih in investicijskih skladov, upoštevajoč 11¹⁸ tematskih ciljev, ki so skupni za vseh pet skladov EU kot skupni prispevek k doseganju ciljev Strategije EU 2020: vključujoče, pametne in trajnostne rasti.

Analiza zajema vsa identificirana prednostna področja financiranja iz skladov EU in je razdeljena na enajst tematskih ciljev, ki jih bomo v novem programskem obdobju s konkretnimi ukrepi in projekti podprli in so podrobneje opredeljeni v operativnih programih. OP za izvajanje Kohezijske politike bo vključeval vseh enajst tematskih ciljev, Program razvoja podeželja osem (TC 1,2,3,5,6,8,9 in 10), OP za razvoj ribištva pa štiri (TC 3,4,6 in 8). Komplementarnost med posameznimi programi in skladi je predstavljena v okviru poglavja 2.1.

V analizi je za vsak tematski cilj opredeljen prispevek k doseganju ciljev strategije Evropa 2020, upoštevana so specifična priporočila Sveta za Slovenijo, nabor prednostnih naložb je usklajen s stališčem služb Komisije t.i. Position paper. Nadalje je nakazano usklajevanje in dopolnjevanje med politikami, tematskimi cilji, skladi ter sodelovanje in povezovanje med različnimi teritorialnimi nivoji.

Pri izbiri prednostnih naložb so bile upoštevane izkušnje iz programskega obdobja 2007-2013 ter zahteve Komisije po osredotočenosti ter usmerjenosti k doseganju čim boljših ciljev in rezultatov, ki bodo posledično pokazali kakšen bo v programske obdobju 2014-2020 prispevek Slovenije k rasti in delovnim mestom na ravni EU.

1.1.1.1 Tematski cilj 1: Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij

Tabela: Prispevek Slovenije k doseganju ciljev Strategije EU 2020

Cilji EU 2020 za pametno rast	Trenutno stanje v Sloveniji	Nacionalni cilji zapisani v NRP
Skupne javne in zasebne naložbe v višini 3% BDP Evropske unije v raziskave in razvoj	2,8% (2012)	3%

Vlaganja v raziskave in tehnološki razvoj so eden ključnih dejavnikov za boljšo konkurenčno sposobnost in za vzpostavitev inovativnega okolja države. Povečanje inovacijske sposobnosti je pomembna tudi za doseganje večje učinkovitosti, kakovosti in boljše dostopnosti javnih storitev.

Vsebine v okviru TC 1 bodo podprte s sredstvi ESRR ter EKSRP. Za spodbujanje aktivnosti raziskav in razvoja v podjetjih bodo vključena tako povratna kot nepovratna sredstva. Teritorialno pa bodo sredstva ESRR ter EKSRP na voljo za območje celotne Slovenije.

¹⁸ **Tematski cilji so naslednji:** krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij, povečanje dostopnosti do informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter njihove uporabe in kakovosti; povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESRR); podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih; spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj; ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov; spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah; spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile; spodbujanje socialnega vključevanja in boj proti revščini in kakršni koli diskriminaciji; vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti ter vseživljenjsko učenje; izboljšanje institucionalne zmogljivosti javnih organov in zainteresirane strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi.

V okviru TC 1 so bile na podlagi izvedene analize stanja identificirane sledeče ključne potrebe: trženje RRI (izdelkov in storitev) na domačem in tujih trgih, razvoj visoko tehnoloških in okolju prijaznih izdelkov/storitev, spodbujanje RRI v podjetjih, ustvariti ugodno okolje za raziskovalne projekte zaposlenih v RRI (in ohranitev le teh v SLO), povezovanje med akademsko in raziskovalno sfero ter gospodarstvom (podjetja, inštituti itd.), vzpostavitev ugodnega okolja in pogojev za povečanje zasebnih in tujih vlaganj v RRI v SLO, izgradnja manjkajoče raziskovalne infrastrukture za povečanje raziskovalne odličnosti in izboljšanja baze znanja ter za nadaljnjo podporo njegovi komercializaciji. Ključen je tudi prenos rezultatov RRI v prakso na področju kmetijstva, gozdarstva in živilsko predelovalne industrije ter krepitev znanj in inovacij na podeželju.

STANJE SLOVENSKEGA RAZISKOVALNEGA IN INOVACIJSKEGA SISTEMA

Analize slovenskega raziskovalnega in inovacijskega sistema kažejo na različne prednosti in slabosti. Med prednosti sodijo zlasti relativno dobra znanstvena kakovost raziskovalnega potenciala in infrastrukture, mednarodna vpetost in odmevnost raziskovalnega sistema ter visok delež vlaganj v raziskave s strani gospodarskih družb. Med slabostmi in večjimi nacionalnimi izzivi na tem področju se kažejo zlasti prevelika razdrobljenost in premajhno sodelovanje med vsemi akterji razvoja in inoviranja za učinkovit prenos ter uporabo znanja, neučinkovit trikotnik znanja ter predvsem neosredotočenost vlaganj in raziskovalno inovacijskih aktivnostih na področjih, na katerih ima država in regije primerjalne prednosti. V obdobju gospodarske krize pa se kot vse večja slabost in nevarnost kaže pomanjkanje nacionalnih proračunskih sredstev za ohranitev obstoječe nacionalne raziskovalne, še posebej pa inovacijske aktivnosti.

Sredstva, ki so se v Sloveniji vlagala v področje raziskav in razvoja se zelo hitro približujejo zastavljenemu cilju 3 % v Nacionalnem reformnem programu in so v letu 2012 tudi že presegla povprečje v EU, ki je znašalo 2,8 %. Intenzivnost naložb v raziskave in razvoj v Sloveniji je bila leta 2011 šesta najvišja v EU.¹⁹ K vsem bruto domačim izdatkom za raziskave in razvoj (BIRR) so v letu 2012 največ finančnih sredstev za izvajanje RRI prispevale gospodarske družbe (61,2 %), sledili so državni viri (31,5 %). V primerjavi z letom 2011 je bilo samo v strukturi bruto domačih izdatkov za RRI (BIRR) največ sredstev namenjenih v poslovnem sektorju (73,9 %), temu sta sledila državni sektor (14,3 %) in visokošolski sektor (11,8 %). Delež izdatkov za RRI zasebnega nepridobitnega sektorja je bil v BIRR-u zanemarljiv. Zadnja leta pomemben vir financiranja RRI v Sloveniji predstavljajo tudi sredstva iz tujine; ta so v letu 2011 znašala 62,8 milijona EUR ali 7 % vseh virov v BIRR-u.²⁰

Zaostanek Slovenije na področju vlaganj v RRI v panogi IKT ima neposreden negativen vpliv na gospodarsko rast in na delovna mesta, kar se še izraziteje kaže v času gospodarske krize. Zagotovitev podpore industriji za spodbujanje raziskav, razvoja in inovacij na področju IKT je zato nujen ukrep za doseganje ciljev Evropske digitalne agende in za izrabo priložnosti, ki jih prinaša IKT, za doseg trajnih gospodarskih in družbenih koristi. Še posebej pomembno je sprejeti ukrepe za raziskave in razvoj rešitev na osnovi odprtih podatkov javnega sektorja, kar bo pripomoglo k dvigu konkurenčnosti IKT industrije in boljšim e-storitvam javnega sektorja. Navedeno je ključnega pomena za povečanje gospodarske rasti, izboljšanje konkurenčnosti in produktivnosti, kreiranje novih digitalnih delovnih mest ter prodor slovenskih podjetij na tuje trge v skladu s cilji Slovenske digitalne koalicije.

Primerjava inovacijskih sistemov v EU, po katerih se Slovenija uvršča v skupino t.i. inovacijskih sledilk, pokaže, da je bila v zadnjem letu inovacijsko nekoliko manj uspešna. Kljub krepitevi nekaterih dejavnikov inovacijske sposobnosti med krizo (povečevanje vlaganja v RRI, krepitev človeškega kapitala²¹) je napredek

¹⁹ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/state-of-the-union/2012/countries/slovenia_2013.pdf

²⁰ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5120

²¹ Kombinacija tehnoloških vlaganj in človeškega kapitala se bo sofinancirala v obliki dopolnilnega financiranja (»cross financiranja«), ko bo potreba identificirana na projekti ravni. Celovit sklop, ki se nanaša na podporo človeškemu kapitalu pa bo zajet v TC 10.

na drugih področjih prepočasen (intelektualna lastnina, prenos znanja v podjetja, učinkovita uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij v podjetjih ali javnem sektorju), ali pa nastaja celo zaostanek (inovacijska dejavnost), kar se odraža tudi v podpovprečni višini dodane vrednosti na zaposlenega. Nekateri ukrepi inovacijske politike sicer kažejo dobre rezultate glede povečanja števila patentov ali znanstvenih publikacij, manj pa pri uporabi novega znanja s prodajo novih proizvodov in storitev na domačem in tujih trgih. Bistveno se je zmanjšalo tudi vlaganje v ne-tehnološke inovacije²².

Vrednotenje ukrepov za spodbujanje raziskovalno razvojnih dejavnosti v gospodarstvu in institucijah znanja (2007-2011, za obdobje do leta 2013)²³ je pokazalo, da se dosegajo do sedaj zastavljeni cilji na področjih inovacijskega povezovanja znanosti, kulture, raziskav, tehnologije, predvsem pa se kaže napredek pri povezavah med akademsko sfero in gospodarstvom. Vrednotenje predlaga izboljšavo institucionalnih vidikov inovacijske politike, ker le to ni dobro razvito, zato je treba temu v prihodnje posvetiti posebno pozornost. Vrednotenje je ugotovilo, da obstajajo znatni neizkoriščeni inovacijski potenciali. Za njihovo aktiviranje je potrebno: intenzivirati in poglobiti interakcije med nosilci instrumentov in uporabniki pri pripravi podlag za ukrepe, zmanjšati sistemske izgube, trenja in prazni tek zaradi medsektorske nepovezanosti. Bolj sistematično si je potrebno prizadevati za širjenje inovacijske dejavnosti v podjetjih, organizacijah civilne družbe in v ustanovah javne uprave. V finančni perspektivi 2007-2013 so se kapacitete za raziskovalno odličnost krepile predvsem v kohezijski regiji zahodna Slovenija, zato bi bilo smiselno na podlagi potreb in potencialov v obdobju 2014-2020 ukrepe prilagoditi tako, da bo mogoča krepitev raziskovalne odličnosti v obeh kohezijskih regijah.

Pretekla vlaganja Slovenije v RRI so na nekaterih področjih ustvarila relativno dobro okolje za raziskave in razvoj, zato je potrebo v novem programskem obdobju več pozornosti nameniti bolj učinkoviti izrabi že obstoječe raziskovalne infrastrukture in znanja, kot tudi komercializaciji razvitih izdelkov in/ali storitev. V letu 2014 bo pripravljen pregled obstoječe raziskovalne opreme, financirane iz javnih sredstev, ki se bo predvidoma letno posodabljal. Obstoječa raziskovalna infrastruktura (financirana tako z nacionalnih kot tudi strukturnih sredstev) in obstoječa partnerstva med institucijami bodo osnova za vzpostavitev infrastrukturnih in institucionalnih povezav v nacionalnem in EU kontekstu, ki bodo odprta za nadaljnjo koncentracijo potencialov in njihovo združevanje v okviru koordiniranih povezav. Tako se bo prek centrov znanja povežalo raziskovalne organizacije v nacionalnem in prek inštrumentov Obzorja 2020 (teaming for excellence, twinning, ERA-chairs) tudi z EU okoljem. Na ta način se bo poleg koncentracije raziskovalnih kapacitet izboljšalo tudi upravljanje RR sistema z vključevanjem novih oblik v obstoječe RR okolje (povezovanje institucij). S tem bo RR sistem dosegal sinergije med ključnimi viri (nacionalni, strukturna sedstva, Obzorje 2020) in tvorno prispeval k izgradnji Evropskega raziskovalnega prostora ter dvigu konkurenčnosti slovenskega in tudi evropskega gospodarstva. Posledica bo tako bistveno izboljšana izraba raziskovalne infrastrukture, odpravljeno nepotrebno podvajanje opreme in omogočen dostop do najsodobnejše opreme tudi gospodarstvu.

Slovenija bo pri tem gradila na svojih prednostnih, ki bodo identificirane tekom procesa priprave Strategije pametne specializacije v kateri bodo identificirana področja vlaganj, preko katerih stremimo k reševanju ključnih družbenih izzivov. Ključnega pomena je tudi stalno prepoznavanje potreb, trendov in družbenih izzivov ter nadgrajevanje instrumentov.

V okviru procesa priprave Strategije pametne specializacije bo v mesecu aprilu in maju izveden nov krog javnih dogodkov z namenom preverjanja področij vlaganj. V začetku junija bodo pripravljena dopolnjena izhodišča z nadgrajeno vizijo in sistemom spremljanja. Sprejem dokumenta je predviden za junij 2014.

²² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf

²³ Vrednotenje ukrepov za spodbujanje raziskovalno razvojnih aktivnosti v gospodarstvu in institucijah znanja, MK Projekt, oktober 2012, <http://www.eu-skladi.si/skladi/crpanje-evropskih-sredstev/studije-in-vrednotenja/studije-in-vrednotenja-za-programsko-obdobje-2007-2013/vrednotenja-2007-2013/operativni-program-krepitev-regionalnih-razvojnih-potencialov>

Podrobnejša obpredelitev procesa priprave SPS je podana v okviru poglavja 2.3. glede izpolnjevanja predhodnih pogojenosti.

Področja vlaganja bodo usmejena v tista razvojna partnerstva med institucijami znanja in podjetji, ki bodo izkazovala nedvomne potenciale za preboj na trgu. Razvojna partnerstva v skladu z usmeritvami SPS predstavljajo osnovo za povezovanje in iskanje sinergij med gospodarstvom in raziskovalnimi organizacijami. Vlaganja bodo tako sledila usmeritvam, ki jih opredeljuje SPS ter izzivom, ki jih opredeljuje program Obzorje 2020.

Poleg vlaganj v razvojna partnerstva so smiselna dodatna vlaganja v raziskovalno infrastrukturo na področjih specializacije. Nakup in uporaba dodatne raziskovalne opreme, kjer je izkazana potreba za gospodarstvo, bi omogočila večjo mednarodno konkurenčnost, raziskovalno sodelovanje in sodelovanje v novih mednarodnih projektih. S tem se omogoči vzpostavitev regionalnih partnerskih struktur za projekte v okviru ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures) in drugih infrastruktur na mednarodni ravni ter sodelovanje s primerljivimi centri odličnosti ter sorodnimi raziskovalnimi infrastrukturami.

S pomočjo vlaganj v raziskave in razvoj se bo višja razvitost RRI pokazala v višji tehnološki bazi gospodarstva in višji dodani vrednosti na zaposlenega zaradi tehnoloških in netehnoloških inovacij.

V okviru tematskega cilja 1 bodo podprte tudi inovacije za vzpostavitev aplikacij javnih storitev, in sicer bodo vlaganja namenjena za vzpostavitev elektronske prostorke zbirke podatkov, s ciljem doseganja boljšega prostorskega načrtovanja, učinkovitega upravljanja z nepremičninami ter povečanja privlačnosti za domače in tuje investicije.

INOVACIJSKA POLITIKA

Izhajajoč iz priporočil pregleda Inovacijske politike v Sloveniji (OECD, 2012) je za Slovenijo ključnega pomena: izboljšanje okvirnih pogojev za inovacije, krepitev baze človeških virov za znanost, tehnologijo in inovacije, izboljšanje upravljanja inovacijskega sistema, splošno upravljanje, usklajevanje politik in specifičnih instrumentov politike, upravljanje univerz ter javnih raziskovalnih organizacij (JRO), izvajanje evalvacij, krepitev inovacij za poslovni sektor, krepitev povezav v inovacijskem sistemu, gojitev kritične mase, odličnosti ter pomembnosti javnih raziskav ter povečanje ugodnosti internacionalizacije RR dejavnosti ter inovacij.

Cilj Slovenije je tudi povečanje deleža inovacijsko aktivnih podjetij, ki je v obdobju 2008 – 2010 znašal 49,4 %, kar je za 3,5 odstotne točke manj od evropskega povprečja. Delež teh podjetij je bil višji v predelovalnih dejavnostih (54,4 %), v storitvenih pa je znašal le 44,7 %. Nove tehnologije omogočajo vrsto priložnosti za inovacije v vseh dejavnostih, vendar storitvena podjetja skoraj trikrat pogosteje uvajajo ne-tehnološke kot tehnološke inovacije. Nekateri ukrepi inovacijske politike kažejo dobre rezultate glede povečanja števila patentov ali znanstvenih publikacij, manj pa pri uporabi novega znanja s prodajo novih proizvodov in storitev na domačem in tujih trgih. Bistveno se je zmanjšalo tudi vlaganje v ne-tehnološke inovacije²⁴. Ob močnem krčenju tehnološko manj zahtevnih in manj konkurenčnih panog predelovalnih dejavnosti v času krize, se je delež tehnološko zahtevnejših panog med letoma 2008 in 2010 precej povečal in tudi presegel povprečnega v EU. Sama tehnološka sestava blagovnega izvoza pa še vedno zaostaja za povprečjem EU²⁵ kar pa bi bilo v prihodnje nujno izboljšati.

²⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf

²⁵ http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf

Precej prostora za izboljšave je tudi pri iskanju možnosti za skupna vlaganja nacionalnih in mednarodnih virov na področju RRI, predvsem na področjih pametne specializacije. Vzpostaviti je potrebno tudi boljše sodelovanje domačih in tujih (velikih) podjetij z MSP ter start-upi in tako pomagati pri vključevanju MSP v globalne vrednostne verige in k njihovi večji internacionalizaciji.

Ob zagotovitvi nujno potrebnih sredstev za razvoj nacionalnega inovacijskega sistema je potrebno v Sloveniji spremeniti strukturne vidike konkurenčnosti in prednostno izpeljati načrtovane izboljšave na področju raziskav in inovativnosti ter izobraževanja. Pomembni elementi za doseganju višje dodane vrednosti so tudi kulturne in kreativne industrije z oblikovanjem, eko inovacije in razvoj celovitih rešitev. Specifični podatki, ki se nanašajo na uspešnost Slovenije na področju eko-inovacij, kažejo, da skupno dosegamo sicer rezultate, ki so nad povprečjem EU 27, vendar pa imamo podpovprečne rezultate, ko gre za vprašanja okoljskih vplivov zaradi eko-inovacij (snovna in energetska produktivnost), vlaganj v eko-inovacije, predvsem slabi pa smo tudi, ko gre za vprašanje rezultatov eko-inovacij. Za področje eko-inovacij ni večjih sistemskih spodbud, ki bi smiselno dopolnjevala splošne spodbude za področij RRI in podjetništva.²⁶ Na podlagi navednega bo potrebno spodbujati raziskave in razvoj v podjetjih tudi na področju eko inovacij in na tak način prispevati k razvoju novih tehnologij, procesov, izdelkov, storitev itd.

V Sloveniji bomo, v skladu z usmeritvami, ki so podane v RISS in v skladu s priporočili zunanjih strokovnjakov pri pripravi Strategije pametne specializacije, izboljšali sistem za upravljanje področja RRI in tako zagotovili pogoje za bolj učinkovita vlaganja javnih sredstev na tem področju. Velika pozornost bo namenjena vzpostavitvi pogojev za zagotavljanje večje stabilnosti delovanja tega sistema, na kar bo mogoče vplivati tudi z boljšo opredelitvijo posameznih vlog različnih institucionalnih deležnikov. Hkrati se bodo nadaljevala prizadevanja v smeri zagotavljanja nadaljnjih poenostavitev v postopkih prijav in zmanjševanju upravnega bremena ter preprečevanju podvajanja. Zaradi lažjega osredotočanja področij vlaganj in zaradi boljšega povezovanja med znanstveno-raziskovalno sfero in gospodarstvom, bodo zagotovljeni pogoji za boljše vključevanje predstavnikov gospodarstva v pripravo in izvajanje inovacijskih politik. Na ta način bo mogoče zagotoviti tudi boljše usklajevanje javnih in zasebnih vlaganj na tem področju. Ključnega pomena za dolgoročno uspešnost in razvoj sistema RRI pa bo tudi povezovanje in usklajevanje izobraževalnega in znanstveno-raziskovalnega sistema s sistemi inoviranja, pri čemer bo ključni kriterij visoka učinkovitost organizacij povezave pa bodo morale v pretežni meri vključevati konkurenčno financiranje.

ČLOVEŠKI VIRI V RRI

Slovensko gospodarstvo se srečuje s pomanjkanjem tehnično usposobljenih inženirskih kadrov, medtem ko ponudba visoko izobraženih kadrov, ki zaključijo s šolanjem narašča. Gre za razkorak med izobraževalnim sistemom in potrebami gospodarstva, zato je nujno vzpostaviti podporno okolje, ki bo zagotovilo prilagajanje izobraževanja trgu dela in s tem prenos akumuliranega znanja v tržno usmerjene dejavnosti.

Slovenija mora povečati število raziskovalcev in razvojnikov v gospodarstvu (skladno z NRP 2013 – 2014)²⁷, krepiti usposobljenost kadrov, zagotoviti učinkovito medinstitucionalno in meddržavno mobilnost raziskovalcev ter izboljšati karijerne priložnosti za raziskovalce za največjo izkoriščenost njihovih potencialov v okviru gospodarskih subjektov ali v kontekstu javnih raziskovalnih organizacij, z vključitvijo načela enakih možnosti spolov. Prav tako je nujno zagotoviti interdisciplinarno in medsektorsko sodelovanje med raziskovalci iz različnih področji. Pomembna pa je tudi usklajenost visokošolskega in raziskovalno inovacijskega sistema. To mora omogočiti večje sodelovanje, ne samo pri prehanjanju kadrov, temveč tudi pri oblikovanju študijskih programov in učnih izidov za večje zaposlovanje relevantnega kadra v gospodarstvu z namenom iskanja učinkovitih in tržno zanimivih rešitev za obstoječe in še neopredeljene

---

²⁶

družbene izzive. Vse to je potrebno zaradi vzpostavitve inovacijam prijaznega okolja, ki bo omogočalo izvajanje učinkovitih razvojnih projektov v gospodarstvu in raziskovalnih institucijah. Pri tem sta ključna razvoj človeških virov in raziskovalne infrastrukture ter podjetniška in ustvarjalna kultura in okolje.

Med vsemi 21.343 osebami, redno zaposlenimi v RRI v letu 2012 je bilo 59 % raziskovalcev in raziskovalk (9.093). V RRI je bilo med redno zaposlenimi 36 % (7.700) žensk, med vsemi raziskovalci (12.578) pa je bilo 36 % raziskovalk. Če obseg dela, ki so ga opravili redno zaposleni in zunanji sodelavci v RRI v letu 2012, izrazimo v ekvivalentu polnega delovnega časa, bi to pomenilo 15.333 oseb s polnim delovnim časom, od tega 9.093 raziskovalcev. Podatki o skupnem številu raziskovalcev kažejo, da se je v letu 2011 izraziteje povečalo njihovo število v poslovnem sektorju, tako je Slovenija preseгла evropsko povprečje (2010: 44,9 %) glede deleža poslovnega sektorja v skupnem številu raziskovalcev za 6,5 o. t.²⁸

Med zaposlenimi v RRI je v kohezijski regiji zahodna Slovenija kar 78 % vseh zaposlenih. Najmanjša razlika med kohezijskima regijama na področju RRI je v poslovnem sektorju, kjer je razmerje med zaposlenimi v kohezijski regiji zahodna Slovenija in kohezijski regiji vzhodna Slovenija: 68 % : 32 %, v visokošolskem sektorju je to razmerje 84 % : 16 %.²⁹ Približno skladna s tem so tudi vlaganja v ta sektor, saj smo za celotni RRI v letu 2011 v kohezijski regiji zahodna Slovenija investirali 70 % vseh sredstev, v poslovnem sektorju 64 %, v visokošolskem sektorju pa 82 %.³⁰ Kljub tem razlikam pa prvi trije največji izvozniki v letu 2012 prihajajo prav iz kohezijske regije vzhodna Slovenija.

Priliv visoko usposobljenih delavcev je za podjetja zelo pomemben, saj lahko z znanjem in mednarodnimi povezavami veliko prispevajo k izboljšanju konkurenčnosti. Zanjih pet let se je število raziskovalcev in ostalih zaposlenih v RR dejavnosti povečevalo. Na ugodna gibanja glede rasti deleža raziskovalcev v poslovnem sektorju ter rasti števila doktorjev naravoslovja in tehnike³¹ so vplivali tudi spodbujevalni ukrepi države (mladi raziskovalci, mladi raziskovalci iz gospodarstva, interdisciplinarne skupine, krepitev raziskovalno-razvojnih oddelkov v podjetjih). Razvojne projekte bi bilo potrebno osredotočiti na aplikativne raziskave in s tem omogočiti večjo uporabnost, kar je predvsem pomembno za mala in srednja podjetja, saj praviloma nimajo lastnih razvojnih oddelkov oz. raziskovalnih skupin.³²

Tudi v skladu z NRP 2013 – 2014 se bo nadaljevalo s podporo razvojnim projektom, ki jih opravljajo raziskovalci in razvojniki ter raziskovalni oddelki v gospodarstvu³³. Hkrati pa je potrebno zagotoviti učinkovito medinstitucionalno in meddržavno mobilnost raziskovalcev ter izboljšati karijerne priložnosti za raziskovalce z vključitvijo načela enakih možnosti spolov.

RAZISKAVE, RAZVOJ IN INOVACIJE NA PODROČJU KMETIJSTVA, GOZDARSTVA IN ŽIVILSKO PREDELOVALNE INDUSTRIJE

Inovacije so horizontalnega pomena, ki posegajo v vse prednostne naloge politike razvoja podeželja. Na področju kmetijstva, gozdarstva in živilsko predelovalne industrije težavo predstavlja prenos rezultatov v prakso oziroma k rezultatom usmerjeno sodelovanje vseh ključnih akterjev: raziskovalcev, svetovalcev in uporabnikov. Posamezna prizadevanja obstajajo pri mladih nosilcih kmetijskih gospodarstev in ŽPI.

SURS, Raziskovalno-razvojna dejavnost, Slovenija, november; 2012

²⁹http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2364109S&ti=Zaposleni+v+R%2DR+dejavnosti+po+sektorju+zaposlitve%2C+poklicu+in+kohezijski+regiji%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/23_raziskovanje_razvoj/02_raz_razvoj_dej/02_23641_zaposleni/&lang=2

³⁰http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2364214S&ti=Bruto+doma%2E8i+izdatki+za+R%2DR+dejavnost+po+sektorjih+izvedbe+in+kohezijskih+regijah+%281000+EUR%29%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/23_raziskovanje_razvoj/02_raz_razvoj_dej/01_23642_izdatki-fin/&lang=2

³¹ V obdobju 2005–2010 so bila gibanja števila doktorjev znanosti naravoslovja in tehnike ugodnejša kakor na ravni povprečja EU. Ugodna gibanja so bila prekinjena v letu 2011, ko sta se zmanjšala število in delež doktorjev naravoslovja in tehnike v skupnem številu doktorjev znanosti (Umar; Poročilo o razvoju 2013, str. 42).

³² Poročilo o razvoju, UMAR 2013, st.40

³³ Nacionalni reformni program 2013 -2014 , 2013, str. 25

Sodelovanje med različnimi akterji na podeželju predstavlja velik potencial za inovativnost in krepitev baze znanja. Kmetje so zelo dejavni v različnih društvih in združenjih, v katerih gre predvsem za izmenjavo znanja, izkušenj in medsebojno pomoč, ne obstajajo pa ustrezne strukture za podpore inovativnosti v kmetijstvu. Najvišja stopnja inovativnosti je prisotna pri tistih, ki so usmerjeni v nišne storitve in proizvode ali pa so se uspešno diverzificirali v nekaj medsebojno povezanih dejavnosti, skrbijo za prenos znanja in dejavnosti na mlajše generacije in jih z manjšimi odgovornimi nalogami že med šolanjem vključujejo v dejavnost. Informiranost je eden od ključnih dejavnikov inovativnosti.

V okviru sprotne vrednotenja Programa razvoja podeželja (PRP) 2007–2013 je bilo ugotovljeno, da je inovativnost povezana z računalniško pismenostjo in uporabo interneta, ki pa sta bistveno večji pri mlajših gospodarjih upraviteljih kmetijskega gospodarstva, zato bomo preko 3. tematskega cilja podpirali generacijsko pomladitev pri nosilcih kmetijskih gospodarstev. Izziv za obdobje 2014-2020 pa predstavlja tudi intenzivnejše vlaganje v krepitev baze znanja in inovacij na podeželju ter učinkovitejši prenos le-teh v prakso preko tesnejšega, interaktivnega in k ciljem usmerjenega sodelovanja med različnimi člani v verigi prenosa znanja/informacij in inovacij.

V vseh proizvodnih usmeritvah znotraj slovenskega kmetijstva (enako pa velja tudi za živilsko-predelovalno industrijo) in v gozdarstvu se torej kažejo izrazite potrebe po prenosu tehnologij in tehnološkega znanja v prakso, aplikativnih raziskavah, razvoju in nadgradnji raziskovalne infrastrukture, dvigu usposobljenosti proizvajalcev, močnejši povezanosti med strokovnimi službami, raziskovalci in akademsko sfero. V okviru PRP 2014-2020 (ukrepa Sodelovanje) se bodo spodbujala različne oblike sodelovanja med različnimi raziskovalnimi in strokovnimi institucijami ter končnimi uporabniki znanj, pri čemer bo poudarek na vzpostavitvi in delovanju operativnih skupin Evropskega inovacijskega partnerstva.

V okviru spodbujanja inovacij in razvoja baze znanja na podeželskih območjih bo podprto tudi specializirano svetovanje in s tem prenos specifičnih znanj v kmetijski sektor. Poudarek bo na prenosu specializiranih znanj, ki se nanašajo na ekološko kmetovanje in druge nadstandardne kmetijske prakse, ki prispevajo k ohranjanju in trajnostnemu upravljanju z naravnimi viri (ohranjanje biotske raznovrstnosti zlasti na občutljivih Natura 2000 območjih, ohranjanje kakovosti tal in voda), podnebne spremembe ter nadstandardne oblike reje, ki upoštevajo zahteve dobrobiti živali.

1.1.1.2 Tematski cilj 2: Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti

Slovenija po razvitosti informacijske družbe glede na ostale članice EU že več kot desetletje vztrajno nazaduje, kar se negativno odraža tudi na drugih razvojnih področjih. V preteklosti se je premalo zavedala pomena informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) in je zato v primerjavi z drugimi evropskimi državami bistveno premalo in nesistematično vlagala v razvoj informacijske družbe.

V okviru TC 2 so na podlagi analize stanja ključni ukrepi za razvoj širokopasovne infrastrukture na območjih belih lis kot tudi podpora uporabe nastajajočih tehnologij in omrežij za digitalno ekonomijo.

RAZVOJ ŠIROKOPASOVNE INFRASTRUKTURE NA PODEŽELSKIH PODROČJIH

Sodobni globalni razvojni trendi temeljijo na razvoju informacijske oziroma digitalne družbe. Za to je potrebna zmogljiva omrežna infrastruktura elektronskih komunikacij, ki mora omogočati kakovosten dostop do interneta za vse. Omogočati mora tudi visoke prenosne hitrosti za uporabo zahtevnih interaktivnih multimedijskih e-storitev, OTT vsebin (Over the top content) itd. Dostopna širokopasovna infrastruktura zmanjšuje digitalno ločnico in povečuje vključenost vsakega posameznika v sodobne

družbene tokove. Študije ugotavljajo močno korelacijo med rastjo širokopasovnih priključkov in dvigom gospodarske rasti, ter pozitiven vpliv na zaposlenost in produktivnost. OECD v svoji študiji ugotavlja neposredno povezanost med rastjo širokopasovnih povezav in BDP - 10% dvig širokopasovne povezljivosti predvidoma povzroči rast BDP med 0,9 % in 1,5 %³⁴. Druga študija pa kaže, da uporaba širokopasovnih povezav vpliva na večjo produktivnost in inovativnost podjetij³⁵.

DAE vsebuje na področju širokopasovne infrastrukture elektronskih komunikacij dva pglavitna cilja:

- do leta 2020 vsem prebivalcem omogočiti širokopasovni dostop z vsaj 30 Mb/s;
- 50 ali več % vseh gospodinjstev bo naročenih na internetne povezave hitrosti nad 100 Mb/s.

V skladu s tem potrebuje Slovenija široko dostopen hiter in ultrahiter dostop do interneta po konkurenčnih cenah na svojem celotnem območju. Tako je naš cilj do leta 2020 vsem gospodinjstvom v državi zagotoviti širokopasovni dostop do interneta hitrosti vsaj 100 Mb/s.

Temeljni kazalnik, ki kaže na raven razvoja infrastrukture informacijske družbe posamezne države, je raven širokopasovne penetracije (delež gospodinjstev s širokopasovnim priključkom). Po podatkih na Semaforju DAE je Slovenija pri tem kazalniku pod povprečjem EU (SLO 74 %, EU 76 %). V letu 2013 smo imeli v Sloveniji 26,5% širokopasovnih povezav na 100 prebivalcev, kar je prav tako pod evropskim povprečjem (29.37%). Pokritost gospodinjstev s standardnimi fiksnimi širokopasovnimi omrežji presega 99 % v desetih državah članicah EU, medtem, ko je Slovenija s 73,6 % med štirimi državami z najnižjo pokritostjo, v primeru pokritosti podeželja pa je z dobrimi 10 % sploh zadnja³⁶. Stanje je nezavidljivo tudi na področju dostopnih hitrosti. Delež širokopasovnih povezav s hitrostjo 10 Mb/s ali več je v Sloveniji 38,9 % (EU 64 %), delež povezav s hitrostjo 30 Mb/s ali več pa samo 5,8 % (EU 18 %)³⁷. Trend zaostajanja Republike Slovenije pri razvoju širokopasovne infrastrukture je v zadnjih letih izrazil in se povečuje.

Pri načrtovanju nadaljnega razvoja širokopasovne infrastrukture moramo upoštevati, da je poseljenost slovenskega podeželja izrazito razpršena. Za potencialne zasebne investitorje – operaterje elektronskih komunikacij je to ključna ovira pri oblikovanju vzdržnih poslovnih modelov na teh področjih. S sredstvi ESRR in EKSPR je Slovenija v finančni perspektivi 2007 – 2013 sofinancirala izgradnjo širokopasovne infrastrukture na območjih belih lis na podeželju, kjer te infrastrukture ni na voljo, operaterji pa nimajo komercialnega interesa za samostojna vlaganja. Kljub tem vlaganjem v preteklosti, pa v Sloveniji osnovna širokopasovna infrastruktura še vedno ni dostopna približno tretjini prebivalstva oziroma 260.000 gospodinjstev, ki so praktično v celoti na podeželskih področjih. Zato je potrebno zagotoviti javna kot tudi zasebna sredstva, s katerimi bomo izboljšali izvedljivost poslovnih modelov zasebnih investitorjev pri bodočih vlaganjih na teh področjih. V nasprotnem primeru si bo Slovenija poslabšala svoje razvojne možnosti, poleg tega pa bo ogrožen tudi policentrični razvoj države. V okviru EKSRP se bo v okviru ukrepa Osnovne storitve in obnova vasi na podeželskih območjih podpiralo izključno investicije v širokopasovno infrastrukturo v skladu z 20.1 (c) členom Uredbe 1305/2013.

Trenutno veljavna Strategija razvoja širokopasovnih omrežij v RS ima v svojih ciljih že zapisano, da mora širokopasovna infrastruktura omogočati pokritost 90 odstotkom prebivalcev z možnostjo za optično povezavo do doma (FTTH) ali primerljive zmogljivejše širokopasovne povezave do leta 2020. Poleg kartiranja stanja dostopnosti širokopasovnih priključkov, na podlagi katerega bomo natančno določili območja, na katerih operaterji ne zagotavljajo širokopasovnih priključkov in nimajo tržnega interesa,

³⁴ The Impact of Internet in OECD Countries, OECD, 2012, <http://dx.doi.org/10.1787/5k962hhgpb5d-en>

³⁵ Franklin, M., P. Stam, and T. Clayton (2009), "ICT Impact Assessment by Linking Data," *Economic and Labour Market Review*, 3(10), 18-27

³⁶ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/DAE%20SCOREBOARD%202013%20-%20SWD%202013%2017%20FINAL.pdf>, str. 46

³⁷ Semafor: [http://digital-agenda-data.eu/charts/country-ranking-table-on-a-thematic-group-of-indicators#chart={"indicator-group":"bbquality","ref-area":"SI","time-period":"2013"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/country-ranking-table-on-a-thematic-group-of-indicators#chart={)

pripravlja Slovenija tudi novo strategijo elektronskih komunikacij, v kateri bo zajet ambiciozen načrt vsem gospodinjstvom v državi zagotoviti širokopasovni dostop do interneta hitrosti vsaj 100 Mb/s do konca leta 2020. V novi Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom-1) smo že vključili določene rešitve, ki bodo omejile investicije v podvojeno infrastrukturo, olajšale iskanje soinvestitorjev in spodbudile medsektorsko pomoč drugih javnih komunalnih infrastruktur na področju elektronskih komunikacij. Z angažmajem javnih sredstev bomo dodatno spodbudili zasebne investicije in na tak način dosegli zastavljene cilje. Na podlagi kartiranja bo za preprečevanje posredne in neposredne škode na širokopasovnih omrežij vzpostavljena tudi storitev »Poklič, preden koplješ«.

Ob angažiranju javnih sredstev iz evropskega sklada za regionalni razvoj so se v preteklem finančnem obdobju pokazali pozitivni učinki izgradnje odprtih širokopasovnih omrežij v lokalnih skupnostih kar je spodbudno vplivalo na gospodarsko in družbeno aktivnost, in sicer:

1. zagon investicijskega cikla za nadaljnji razvoj;
2. povečanje števila novih delovnih mest (zaposlovanja), še posebej tistih, ki delujejo v dejavnostih, kjer je elektronsko poslovanje ključnega pomena;
3. privabljanje investicij, kar posledično povečuje število novih delovnih mest in novo ustanovljenih podjetij;
4. lažje zaposlovanje visokokvalificirane delovne sile z višjo dodano vrednostjo z namenom večje konkurenčne sposobnosti gospodarskih subjektov;
5. povečanje obiska in promocije turističnih destinacij ter oblikovanje novih turističnih produktov;
6. zmanjšanje dnevne migracije zaposlovanja in stopnje izseljevanja na pretežno kmetijskih področjih;
7. priseljevanje mladih družin, kjer je bilo zgrajeno širokopasovno omrežje in s tem izboljšana kvaliteta življenja;
8. povečanje populacije, višja rodnost se odraža v številu novih dodatnih oddelkov v vrtcih in šolah.

S sredstvi EKSRP so bili v programskem obdobju 2007 – 2013 podprti projekti treh občin v Pomurju (bele lise).

Vse naštetu ključno vpliva na povečanje gospodarske in družbene aktivnosti na področjih z novozgrajenim širokopasovnim omrežjem. Pričakujemo, da se bodo pozitivne posledice pokazale tudi na drugih področjih kjer bomo v bodoče gradili odprta širokopasovna omrežja.

1.1.1.3 Tematski cilj 3: Povečanje konkurenčnosti MSP, kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR)

Spodbujanje in razvoj podjetniške aktivnosti ter posledično krepitev konkurenčnosti podjetij je ključnega pomena za rast in gospodarski razvoj Slovenije. V ta namen je treba oblikovati ustrezne pogoje za financiranje podjetniške dejavnosti ter vzpostaviti dobro poslovno in podporno okolje za obstoječa in novonastala podjetja. Za rast in konkurenčnost Slovenije pa je pomembna tudi izvozna sposobnost podjetij z ustvarjeno visoko dodano vrednostjo.

Vsebine v okviru tega tematskega cilja bodo financirane iz sredstev ESRR, EKSRP in ESPR. Teritorialno gledano pa bodo sredstva na voljo za območje celotne Slovenije (podrobneje v poglavju 1.4.)

V okviru TC 3 so na podlagi analize stanja ključne sledeče potrebe: povezanost ukrepov za podporo ustanavljanju, rasti in razvoju podjetij (finančnih in nefinančnih), večja dodana vrednost izdelkov in storitev, boljše izkoriščanje znanja in na znanju temelječih končnih izdelkov in storitev, vzpostavitev ugodnega podpornega okolja za začetek, zagon in spremljanje delovanja novih podjetij, boljši pogoji za dostop do finančnih virov, povečanje izvozne sposobnosti podjetij ter izboljševanje možnosti za vstop v globalne

verige vrednosti, izboljšanje poslovnega okolja, povečanje snovne in energetske učinkovitost ter izboljšanje dostopa do ukrepov za zeleno rast, ter razvoj in prestrukturiranje živilsko predelovalne industrije, kmetijstva in sektorja ribištva, vključno s spodbujanjem trajnostne oblike kmetovanja in upravljanja z gozdom, izboljšanje energetske učinkovitosti kmetijskih gospodarstev in živilsko-predelovalnih obratov ter posledično zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov.

MALA IN SREDNJA PODJETJA

Na področju povečanja konkurenčnosti malih in srednjih podjetij (MSP) se osrednji cilj nanaša na spodbujanje ustanavljanja novih podjetij ter krepitev rasti in razvoja obstoječih podjetij, kar je ključnega pomena za spodbujanje gospodarske rasti in ustvarjanja novih delovnih mest. Pri tem je pomembno krepiti ustvarjalnost, inovativnost in podjetništvo ter ustvariti ustrezno poslovno in podporno okolje, ki bo prispevalo k lažjemu ustanavljanju in razvoju podjetij. Pomembno je tudi spodbujanje sodelovanja podjetij in institucij znanja pri skupnih projektih z jasnimi tržnimi cilji in sinergijami med razvojno raziskovalnimi in inovacijskimi dejavnostmi. Z vidika krepitev rasti MSP so pomembne tudi storitve poslovnega svetovanja (npr. za učinkovito rabo virov, oblikovanje novih izdelkov in/ali storitev ter poslovnih modelov, ...), krepitev kompetenc in spretnosti, promocija kulture podjetništva, družbeno odgovorno podjetništvo, in spodbujanje internacionalizacije poslovanja. Ukrepi na teh področjih bodo prispevali k sprostitvi potenciala inovativnosti, ustvarjalnosti in podjetništva (tudi med raziskovalci/akademiki/študenti), spodbujali bodo razvoj podjetij in posledično prispevali k povečanju dodane vrednosti ter ustvarjanju in ohranjanju delovnih mest.

Tako kot drugje v Evropski uniji, tudi v Sloveniji MSP predstavljajo veliko večino vseh podjetij (MSP: 99,8 %, mikro podjetja 92,8 %). V Sloveniji je nad povprečjem EU tudi prispevek MSP k zaposlenosti (70,6 % v primerjavi s 67,5 % v EU) in bruto dodani vrednosti (63 % v primerjavi z 58,4 % v EU). Visokotehnoloških MSP je v Sloveniji več kot je povprečje EU, njihova dodana vrednost v gospodarstvu pa je na enaki ravni kot je EU povprečje. Slovenska MSP so uspešna pri zagotavljanju zelenih izdelkov in storitev na trgu, imela pa so slabši dostop do ukrepov javne podpore za naložbe v učinkovito rabo virov.³⁸ Razmerje med številom podjetij v obeh kohezijskih regijah je stabilno. V letu 2011 je bilo v kohezijski regiji vzhodna Slovenija 44 % podjetij in prav takšen odstotek zaposlenih v njih, ki pa so ustvarili le 38 % celotnega prihodka, kar kaže na to, da je dodana vrednost v kohezijski regiji vzhodna Slovenija manjša od tiste, ki jo ustvarijo v kohezijski regiji zahodna Slovenija.³⁹ Razmerje med bruto dodano vrednostjo v osnovnih cenah se je v obdobju 2009 – 2011 rahlo popravilo v korist kohezijske regije vzhodne Slovenije, kjer so je v letu 2011 ustvarili 44 % (kohezijska regija zahodne Slovenije 56 %).⁴⁰

PODPORA NOVONASTALIM, INOVATIVNIM IN HITRO RASTOČIM PODJETJEM

Visoko rast in ustvarjanje novih delovnih mest ustvari relativno majhno število podjetij. Inovativna in hitro rastoča podjetja so v Sloveniji velika neizkoriščena možnost za rast gospodarstva in ustvarjanje dodane vrednosti. Zato je potrebna večja osredotočenost na spodbujanje zagona novih podjetij z visokim potencialom rasti, ter spodbujanje razvoja inovativnih in hitro rastočih podjetij, tako preko izboljšanja sistema dostopa do kapitala in virov financiranja, usposabljanja, mentorstva in ostalih podpornih storitev kot tudi boljšega zakonodajnega in institucionalnega okvirja. Tako bomo v finančni perspektivi 2014-2020 oblikovali uravnotežen pristop za podporo novonastalim podjetjem, kjer bomo smiselno upoštevali tudi področja, ki so opredeljena v Strategiji pametne specializacije, saj ta predstavljajo največji potencial za dvig dodane vrednosti ter tržni uspeh tako na domačem kot tudi na globalnih trgih. V letu 2010 je bilo v Sloveniji

³⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2012/slovenia_sl.pdf

³⁹

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1418806S&ti=Podjetja+po+kohezijskih+in+statisti%E8nih+regijah%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/14_poslovni_subjekti/01_14188_podjetja/&lang=2

⁴⁰

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0309202S&ti=Regionalna+bruto+dodana+vrednost+po+dejavnostih+v+osnovnih+cenah%2C+tekono%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/03_nacionalni_racun/30_03092_regionalni_rac/&lang=2

547 hitrorastočih podjetij (kohezijska regija vzhodna Slovenija: 220, kohezijska regija zahodna Slovenija: 327) glede na število zaposlenih, glede na višino prihodka pa jih je bilo 938 (kohezijska regija vzhodna Slovenija: 412, kohezijska regija zahodna Slovenija: 526).⁴¹ V obeh kohezijskih regijah je delež zaposlenih v takih podjetjih pod 1%.

Mladim in inovativnim podjetjem bo olajšan dostop do virov financiranja, pri čemer se bodo glede na namen posameznih ukrepov kombinirali povratni (npr. garancije za bančne kredite, mikrokrediti, ...) in nepovratni viri (npr. subvencija obrestne mere, ...). Posebno pozornost bomo namenili hitrorastočim podjetjem, saj po zadnjih razpoložljivih podatkih za obdobje 2008-2012 lahko ugotovimo, da je 3.725 hitro rastočih podjetij, ki so predstavljala le 2,8 % vseh podjetij, v letu 2012 ustvarilo 36 % neto dobička iz poslovanja (EBIT), 22,7 % vseh čistih prihodkov, 19 % vse neto dodane vrednosti in zaposlovalo 15,4 % vseh zaposlenih.

Mlada in inovativna podjetja bodo poleg finančnih virov deležna tudi drugih potrebnih oblik podpore, predvsem v začetnih fazah razvoja, pa tudi pri nadaljnji rasti in razvoju. Tovrstna podpora bo obsegala strokovne storitve subjektov podpornega okolja za podjetništvo (npr. univerzitetni inkubatorji, tehnološki parki ipd.) kot so usposabljanja, mentorstvo, individualna svetovanja in ostale podpirne storitve, namenjena pa bo tako novim podjetniškim podjetjem, kot tudi že obstoječim mladim, inovativnim in hitrorastočim podjetjem.

Med hitrorastoča in inovativna podjetja se štejejo tudi internetna start-up podjetja, ki imajo kritično maso šolajoče se populacije oziroma mlajše podjetniške generacije in strokovnjakov s tehničnega področja IKT in za katera so značilni posebno veliki potencial rasti, majhni začetni vložki v opremo, sposobnost hitre adaptacije na razmere na trgu in hiter dostop do globalnih trgov. Zato bo v okviru spodbujanja začetnega delovanja podjetij vključena tudi podpora ustanavljanju t.i. internetnih start-up podjetij (s poudarkom na razvoju inovativnih e-storitev, mobilnih aplikacij in IKT rešitev).

DOSTOP DO FINANČNIH VIROV

V Sloveniji je med ključnimi ovirami za rast in razvoj podjetij dostop do finančnih virov, saj se zaostrejo pogoji za pridobitev posojil, poleg tega, pa so ta za MSP dražja od tistih, ki jih banke namenjajo velikim poslovnim subjektom.⁴² Veliko podjetij je prezadolženih, poslovna sredstva podjetij se slabšajo. Hkrati se je količina posojil domačemu nebančnemu sektorju v letu 2012 bistveno znižala. Isti trend se nakazuje tudi za leto 2013.^{43,44} Lajšanje dostopa do virov financiranja, preko obstoječih instrumentov in novih alternativnih in inovativnih oblik financiranja, postaja tako ključen element za spodbujanje rasti in razvoja MSP, zato bomo posebno pozornost namenili razvoju finančnih instrumentov.

V Sloveniji finančne instrumente izvajajo različne institucije; nebančne institucije (razni skladi), Slovenska razvojna banka, Skladi tveganega kapitala in ostali finančni posredniki. Posledica tega je razpršenosti in podvajanje pri financiranju in nepreglednost ukrepov za potencialne upravičence. Pregleden sistem izvajanja ESIF bo zagotovil povezovanje vseh relevantnih finančnih posrednikov in tako zagotovil/omogočile celovit pristop za financiranje projektov/ukrepov. Poleg uporabe instrumentov za podporo naložbam v MSP, zlasti v inovativna MSP, bomo finančne instrumente v večji meri uporabljali tudi za druge namene (npr. RRI, usposabljanje, socialno podjetništvo, zadružništvo, energetska in snovna učinkovitost, itd.), pri čemer bomo za financiranje ukrepov kombinirali tako povratna kot tudi nepovratna sredstva. Na ravni sklada skladov bomo združili sredstva iz različnih evropskih skladov (ESRR, ESS, ERSKP). Vrste finančnih instrumentov bomo opredelili v skladu z izdelano analizo vrzeli za Slovenijo. Tako nameravamo zagotoviti sinergijske učinke in smiselne povezave z ukrepi, ki jih bomo podprli v okviru drugih tematskih ciljev (1, 4, 6, 8, 9, 10).

⁴¹ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5420

⁴² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2012/slovenia_sl.pdf

⁴³ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/monitoring-member-states/files/ms-compet-report-2013_en.pdf

⁴⁴ Bilten Banke Slovenije, maj 2013, <http://www.bsi.si/iskalniki/bilteni.asp?Mapald=229>

V tekoči finančni perspektivi smo za namen fiannicranja MSP v okviru Slovenskega podjetniškega sklada vzpostavili Holding fund. Sredstva smo namenjali za nalsednje finančne instrumente: garancija za kredite z subvencijo obrestne mere, ter pilotno razvili in izvajali naslednje instruemnte: razvoj skladov tveganega kapitala, mikrokredite, linijo semenskega in zagonskega kapitala. Na ta način smo pridobili potrebne izkušnje na tem področju.

KREPITEV PODJETNIŠTVA

Evalvacija izvajanja politike podjetništva in konkurenčnosti v obdobju 2004 – 2009 je pokazala, da so bili prejemniki spodbud na vseh področjih skrbno izbrani in nadpovprečni v poslovanju pred in po prejemu spodbude. Kljub temu analiza kaže na omejene in pretežno kratkoročne rezultate. Najboljši rezultati so bili pri povečanju zaposlenosti, plač in v povečanju prodaje. Skromni rezultati pa so predvsem na področju povečevanja produktivnosti in izvozne sposobnosti, kar je posledica tako zastavljenih ciljev pri pripravi Operativnih programov in posameznih ukrepov. Nižja učinkovitost spodbud je tudi posledica nekaterih slabosti v slovenskem poslovnem okolju in slabem delovanju institucij, kjer Slovenija izgublja prednosti v primerjavi z drugimi državami.⁴⁵

Da bi dosegli premike na področju podjetništva je treba promovirati kulturo podjetništva, vključno s socialnim podjetništvom ter spodbujati razne ciljne skupine (npr. mladi, ženske), da se odpravijo na pot podjetništva. Pri tem pa jim je potrebno nuditi ustrezno podporno okolje. Po raznih kazalcih na področju podjetništva se namreč Slovenija uvršča na sam rep lestvic držav. V Sloveniji obstaja širok nabor subjektov podpornega okolja za podjetništvo in inovativnost katerih skupna naloga je zagotavljanje celovitih podpornih storitev za podjetja in podjetnike z namenom lažjega dostopa do informacij, svetovanj, usposabljanj in v nekaterih primerih tudi potrebne infrastrukture in mentorstva. Storitve posameznih subjektov se med seboj razlikujejo, saj posamezna vrsta subjektov nudi specializirane storitve, ki so prilagojene ciljnim skupinam. V praksi se soočamo z nezadostnim medsebojnim sodelovanjem vseh vključenih subjektov in nekonsistentnosti podpore storitvam za podjetja in podjetnike, zato bo v prihodnje poudarek na odpravi teh pomanjkljivosti in dvigu kakovosti ponujenih storitev in njihovemu sprotnemu prilagajanju novim trendom in potrebam podjetij. Pozornost pa bo namenjena tudi spodbujanju novih vrst medsebojnega povezovanja podjetniških pobud.

V letu 2012 se je podjetniška aktivnost po triletnem upadanju sicer ponovno okrepila, ne glede na to, pa se Slovenija pri nastajanju novih podjetij še naprej uvršča v spodnjo polovico držav EU. Poleg zgodnje podjetniške dejavnosti se je nekoliko povečal delež ustaljenih podjetnikov. Vendar je obrat v letu 2012 v številu novih in nastajajočih podjetij mogoče pripisati okrepljenim podeljevanjem subvencij za samozaposlitev med krizo, saj se je število njihovih prejemnikov v obdobju 2009–2011 precej povečalo. Pomemben podatek je tudi, da se je v Sloveniji s podjetništvom prenehalo ukvarjati v povprečju 1,4 % odraslega prebivalstva, kar predstavlja 14,4 % celotne podjetniške aktivnosti. Kar 11 % jih je opustilo poslovanje zaradi upokojitve (EU povprečje je okoli 7 %). Kljub temu, da imajo formalno in pravno ženske v Sloveniji enakovredno izhodišče za podjetništvo kot moški, se je Slovenija z 2,6 % odraslih žensk, ki se vključujejo v zgodnje podjetništvo, v Evropi uvrstila na zadnje mesto. V svetovnem merilu smo uvrščeni šele na 63. mesto.⁴⁶

Analiza⁴⁷ podjetniške aktivnosti po starostnih skupinah kaže, da je distribucija zgodnje podjetniške aktivnosti v Sloveniji zelo podobna povprečju držav EU. Med ustaljenimi podjetniki, to je tistimi, ki imajo podjetje dlje kot tri leta in pol, izraziteje odstopata le starostni skupini od 35 do 44 let (+ 8 % glede ne EU povprečje) in od 25 do 34 let (SI 7 %, EU 12,6 %). Ugotovljena je bila tudi nizka stopnja zgodnje podjetniške

⁴⁵ http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/DPK/CRPi_2010/Koncno_porocilo_CRP_konkurencnost.pdf

⁴⁶ Nezaznane priložnosti: GEM Slovenija 2012, 19. april 2013

⁴⁷ [http://www.gemslowenia.org/news/\(Globalni podjetniški monitoring\)](http://www.gemslowenia.org/news/(Globalni%20podjetniški%20monitoring))

aktivnosti mladih, kar je povezano s tem, da mladi premalo zaznavajo poslovne priložnosti in so tudi manj uspešni pri njihovem spreminjanju v trajnejše oblike ustaljene podjetniške aktivnosti. Na podlagi analize bi morale razvojne politike svoje programe nujno usmeriti k tej starostni populaciji, kjer je skozi različne programe in aktivnosti zagotovo največ mogoče prispevati k zaznavanju podjetniške kariere kot zaželene izbire poklicne poti. Seveda pa je mlade potrebno s pomočjo programov izobraževanja najprej usposobiti za prepoznavanje poslovnih priložnosti ter jim pomagati razviti znanja in veščine potrebne za njihovo udeleževanje.

Na kakovost podjetništva in njegovo zmožnost za rast in razvoj pa vpliva tudi izobrazbena struktura in kompetence podjetnikov. Nekateri podatki o izobrazbi podjetnikov za leto 2012 so zaskrbljujoči, saj je med nastajajočimi podjetniki upadel delež tistih z visokošolsko izobrazbo s 44,3 % leta 2011 na 39,2 %, pri čemer je bil upad med novimi podjetniki še večji. Zmanjševanje števila podjetnikov z visokošolsko izobrazbo je opozorilo, da je bilo premalo narejenega za to, da bi se visoko izobraženi posamezniki odločali za podjetniško kariero, čemur pritrjujejo tudi rezultati analize Evropske komisije, ki kažejo, da več kot polovica evropskih študentov na visokošolski ravni nima dostopa do podjetniškega izobraževanja. Podjetniško izobraževanje pa prispeva k razvoju znanj in spretnosti, s pomočjo katerih bodo študentje razvili tehnično-poslovne veščine za uspešno podjetniško kariero.⁴⁸ V okviru posredovanih storitev za podjetnike za uspešen preskok v konkurenčnejše poslovanje v podjetjih je potrebno izboljšati tudi veščine in kompetence za upravljanje in vodenje podjetij in svetovanja na različnih področjih, pomembna pa je tudi krepitev kulture ustvarjalnosti, kreativnosti, podjetnosti in inovativnosti (UPI).

MEDNARODNO SODELOVANJE

Za ustvarjanje višje dodane vrednosti in krepitev mednarodne konkurenčnosti je pomembno spodbujati aktivnosti pri vključevanju v globalne verige vrednosti, omogočiti svetovanja podjetjem, spodbujati ustvarjalnost, inovativne pristope in tudi oblikovanje. Pomembno je zlasti povezovanje med raznolikimi področji, z namenom spodbujanja inovativnih modelov sodelovanja, povezovanja in poslovanja. Ključno pri tem področju je tudi zagotavljanje učinkovitega podpornega okolja slovenskim podjetjem, ki želijo svoje poslovanje razširiti na mednarodne trge oziroma želijo diverzificirati svojo prisotnost na nove tuje trge. Večina slovenskih podjetij iz industrijskih sektorjev se namreč še vedno nahaja v spodnji sredini globalnih verig dodane vrednosti tujih podjetij.

Slovenski tržni deleži v svetu in EU so od leta 2007 upadli.⁴⁹ Glede na povprečje EU so slovenska mala in srednja podjetja (MSP) med bolj internacionaliziranimi v EU, vendar pa podatki kažejo, da večino prihodkov na tujih trgih ustvarijo velika podjetja, medtem ko mikro podjetja, ki predstavljajo več kot 90 % slovenskega gospodarstva, na tujih trgih ustvarijo le okrog 10 % prihodkov. Pomemben del geografskih trgov, na katere je osredotočen naš izvoz, ne spada med hitro rastoče trge. V letu 2012 je Slovenija največ blaga izvozila v države članice EU (69,1 % celotnega izvoza blaga), medtem ko izvoz v ostale države sveta ostaja na relativno enaki ravni⁵⁰. Delež izvoza v BDP je v letu 2012 znašal 73 %, delež prihodkov gospodarstva na tujem trgu od celotnih prihodkov pa 31,8 % (op. podatek za leto 2011). Delež izvoza MSP podjetij pa je v letu 2012 znašal 33,1 %. Tudi pri izvozu storitev smo v pretežni meri usmerjeni na trg EU (72 % celotnega izvoza storitev v 2011). Ob tem pa je tržni delež slovenskega izvoza storitev na teh trgih skromen in se je med krizo še zmanjšal (za 3,5 %), z izjemo ponudnikov storitev potovanj, ki so v obdobju 2008–2011 povečali tržni delež v EU, čeprav se je povpraševanje po teh storitvah v EU skrčilo.⁵¹ Analiza konkurenčnosti in mednarodne usmerjenosti zgodnjih podjetnikov kaže, da kar 32 % slovenskih nastajajočih in novih podjetnikov načrtuje močno usmerjenost na mednarodne trge (več kot 25 % kupcev v tujini).⁵²

⁴⁸ ibid.

⁴⁹ http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf

⁵⁰ Statistični urad RS

⁵¹ http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf

⁵² Neznane priložnosti: GEM Slovenija 2012, 19. april 2013

Zaradi pomena tega segmenta slovenskega gospodarstva moramo v naslednjem finančnem obdobju več pozornosti nameniti spodbujanju slovenskih podjetij k iskanju priložnosti na tujih trgih, diverzifikaciji njihovega poslovanja ter povezovanja, z namenom doseči pozitivne multiplikacijske učinke. Med pomembnimi vzvodi za internacionalizacijo podjetij je tudi ustrezna podpora prednostnim področjem na področju pametne specializacije. V kontekstu horizontalnih ukrepov za podporo internacionalizaciji podjetij bodo podprti projekti, ki bodo prispevali k ustvarjanju višje dodane vrednosti v izvozu tako blaga kot tudi storitev, ter k izboljšanju poslovnega okolja za uspešnejšo mednarodno poslovanje.

V povezavi s Strategijo pametne specializacije bomo podpirali tudi demonstracijske in pilotne projekte ter različne načine internacionalizacije po konceptu skupnih vlaganj znanj, tehnologij in kapitala in tako izkoristili potencial hitrorastočih trgov, na eni strani in se na drugi strani izognili potencialnim tveganjem zaradi sorazmerno velikega izvoza Slovenije na trge EU, kjer je okrevanje gospodarstva šibko. Ukrepe bomo smiselno povezovali s podporami v okviru tematskega cilja 1 in tako prispevali k premoščanju vrzeli med raziskavami in trgov ter med institucijami znanja in gospodarstvom in tako prispevali k vključevanju podjetij v mednarodne verige vrednosti. Prav tako bomo vzpostavili pogoje za lažji dostop malih in srednje velikih podjetij do virov, ki bodo za ta namen na voljo v okviru programov EU Obzorje 2020, COSME in drugih relevantnih programov za podjetja na ravni EU. Spodbujali bomo tudi vključevanje MSP v razpise v okviru programa LIFE predvsem v delu, ki bo namenjen področju okolja, učinkovite uporabe virov in najvišjim ravnam v hierarhiji EU za ravnanje z odpadki.

DVIG KONKURENČNOSTI IN PRODUKTIVNOSTI PODJETIJ

Poleg povečanja konkurenčnosti malih in srednjih podjetij (MSP) ter spodbujanja ustanavljanja novih podjetij ter krepitev rasti in razvoja obstoječih podjetij je za ohranjanje in povečevanje konkurenčnosti gospodarstva je pomembno okrepiti tudi zdravo jedro, ki ga predstavlja industrija, kot generator inovacij, rasti in zaposlovanja. Industrija, ki v ožjem pomenu pomeni predelovalne dejavnosti, prispeva 20 % k skupni dodani vrednosti. Produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se v predelovalni industriji od začetka krize giblje na ravni okoli 60 % evropskega povprečja. Nizko produktivnost je mogoče pripisati nezadostnemu povezovanju področij znanosti, raziskav in razvoja s podjetniškim sektorjem (neučinkovit trikotnik znanja) ter nezadovoljivi usmerjenosti proizvodov k ponudbi storitev, ki zajemajo celovite rešitve s tehnološkimi in netehnološkimi inovacijami. V primerjavi z državami EU je tudi še premalo izkoriščen potencial kulturnih in kreativnih industrij.

V primerjavi z državami EU je nižja od povprečja tudi snovna produktivnost slovenskega gospodarstva, visoka je tudi energetska intenzivnost, čeprav je spodbudno dejstvo, da se ta znižuje v najbolj izvozno usmerjenem delu gospodarstva (predelovalne dejavnosti), kjer stroški energije pomembno vplivajo na konkurenčnost. Upoštevajoč pričakovane trende naraščanja cen surovin in energentov ter pritiskov na okolje, mora Slovenija poleg produktivnosti ter učinkovitosti dela bistveno izboljšati tudi snovno in energetska učinkovitost ter s takimi vlaganji doseči sinergijske učinke za dvig konkurenčnosti podjetij, pri zmanjšanju obremenjevanju okolja in pri ustvarjanju novih (zelenih) delovnih mest. Zato bomo pri spodbujanju rasti in razvoja podjetij posebno pozornost namenili ukrepom, ki bodo prispevali k povečevanju snovne in energetske učinkovitosti podjetij ter v sinergiji z ukrepi, namenjenimi za spodbude eko-inovacijam v okviru tematskega cilja 1, spodbujali sistematičen pristop k snovanju zelenih izdelkov, storitev in razvoja novih poslovnih modelov (in tako prispevali tudi k doseganju tematskih ciljev 4, 6 in 7).

UČINKOVITOST IN TRAJNOST KMETIJSKIH GOSPODARSTEV TER GENERACIJSKA POMLADITEV

Kmetijstvo je eden pomembnih gospodarskih sektorjev z vidika zagotavljanja ustrezne stopnje samooskrbe s hrano in zagotavljanja številnih neblagovnih javnih dobrin ter tesne povezanosti z živilsko-predelovalno industrijo, čeprav je po podatkih nacionalnih računov skupaj z lovstvom, gozdarstvom in ribištvom leta 2011 k skupni ustvarjeni dodani vrednosti prispevalo le okrog 2,5 %, k bruto domačemu proizvodu (BDP) Slovenije pa 1,2 % ter k skupni zaposlenosti 8,4 %.

Spodbujanje procesov prestrukturiranja ostaja ključni izziv slovenske kmetijske politike. Slovenija po povprečni velikosti kmetijskih gospodarstev, kot tudi po produktivnosti zaostaja za povprečjem EU-27 za okoli dvakrat in se tako uvršča v skupino članic z najmanj ugodno strukturo kmetijstva. Povprečno kmetijsko gospodarstvo je imelo v letu 2010 v uporabi 6,4 ha kmetijskih zemljišč in redilo 5,6 glav živine. Podobno zaostajanje beležimo tudi pri dohodku na enoto vloženega dela, ki je v slovenskem kmetijstvu še vedno bistveno nižji in dosega le okoli 50 % povprečja EU-27, kar kaže na izrazito nizko raven produktivnosti dela. Vzroke za to lahko iščemo predvsem v neugodni velikostni strukturi kmetijskih gospodarstev, starostni in izobrazbeni strukturi nosilcev kmetijskih gospodarstev, razdrobljenosti posesti, oddaljenosti od tržnih središč, nepovezovanju, še vedno nizki stopnji specializacije in velikem deležu območij z omejenimi dejavniki. Prav tako je za slovensko kmetijstvo značilna prenizka ekonomska in okoljska učinkovitost ter velika izpostavljenost podnebnim spremembam. V okviru spremljanja Programa razvoja podeželja 2007–2013 glede doseganja ciljev konkurenčnosti agroživilstva in gozdarstva je produktivnost dela v kmetijstvu v letu 2009 padla, kar je posledica poslabšanih gospodarskih razmer in s tem povezanim krčenjem investicij v kmetijsko in živilsko proizvodnjo. Le ta se je začela izboljševati v letih 2010 in 2011, kar lahko pripišemo tudi vplivu že izvedenih naložb, saj je v tem obdobju že prišlo do zaključka projektov, ki so bili odobreni v začetku programskega obdobja 2007-2013. V programskem obdobju 2014-2020 pa je smiselno podpreti naložbe v povečanje splošne učinkovitosti kmetijskih gospodarstev (ekonomske in okoljske učinkovitosti, vključno z blaženjem podnebnih sprememb in prilagoditvijo nanje). Pri tem bomo razlikovali med podporami za prestrukturiranje in podporami za povečevanje proizvodnih kapacitet. Poleg tega so v okviru tega prednostnega področja ključna tudi investicijska področja, povezana z infrastrukturo v kmetijstvu in gozdarstvu, še zlasti v ureditev dostopa do kmetijskih in gozdnih zemljišč, komasacije in izboljšanje zemljišč, oskrba z energijo ter upravljanje voda.

Povprečna starost gospodarjev kmetijskih gospodarstev je v letu 2010 znašala 57 let in se od leta 2000 ni spremenila. Starostna struktura v povezavi s še vedno neugodno izobrazbeno strukturo gospodarjev kmetij tako ne daje ustrezne osnove za krepitev razvoja in povečanje proizvodne sposobnosti kmetij, ki terja pridobivanje vedno bolj specializiranih znanj. Generacijska pomladitev in ustrezne naložbe v kmetijska gospodarstva sta zato ključna ukrepa, ki sta potrebna v programskem obdobju 2014-2020 za ustrezno prestrukturiranje in povečanje konkurenčnosti slovenskega kmetijstva. Z ukrepi je predvsem potrebno spodbuditi mlade, zlasti višje izobražene člane kmetijskega gospodinjstva, da se odločijo za opravljanje kmetijske dejavnosti in da si na kmetijskem gospodarstvu ustvarijo delovno mesto za polni delovni čas. Generacijska pomladitev bo vplivala tudi na inovativnost, boljše izobrazbeno strukturo in višjo uporabo IKT pri proizvodnem procesu in s tem prispevala k izpolnjevanju ciljev 1. in 10. tematskega cilja.

VKLJUČEVANJE IN TRŽNA USMERJENOST PROIZVAJALCEV TER PREDELAVA, TRŽENJE IN RAZVOJ KMETIJSKIH PROIZVODOV

Za Slovenijo je značilna nizka stopnja tržne usmerjenosti, le 40 % družinskih kmetij pretežni pridelek nameni prodaji. Prešibka povezanost, zlasti tistih proizvajalcev, ki sodelujejo v shemah kakovosti, zavira kmetijska gospodarstva pri doseganju večje participacije na trgu. Podobno kot za kmetijstvo je tudi za gozdarstvo značilno zaostajanje v procesu povezovanja. To je še zlasti problematično z vidika izrazito neugodne, močno razdrobljene lastniške strukture zasebnih gozdov. Zasebni lastniki na trgu zato nastopajo kot nepovezani posamezniki.

Uspešnejše in učinkovitejše tržno povezovanje lahko pomeni veliko razvojno priložnost in boljše izrabo proizvodnih dejavnikov, še zlasti je to lahko priložnost za kmetijska gospodarstva z nizko stopnjo tržne naravnosti in majhne kmetije, ki bi na ta način lažje vstopale na trg in povečevale dodano vrednost svojih proizvodov ter si s tem zagotovile dodatne vire dohodkov. Vse to bi jim omogočilo uspešnejše vključevanje v širše lokalno gospodarstvo.

Namen ukrepov v okviru tega prednostnega področja je spodbujati horizontalno in vertikalno sodelovanje med udeleženci vzdolž agroživilskih in gozdno-lesnih verig, dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdno-lesnim proizvodom, vključevanje primarnih proizvajalcev v sheme kakovosti, spodbujanje nadstandardne reje, ki upošteva zahteve dobrobiti živali, večjo tržno naravnost preko spodbujanja ustanavljanja in delovanja skupin in organizacij proizvajalcev v kmetijstvu in gozdarstvu, razvoj lokalnih trgov in kratkih dobavnih verig ter promocije na lokalnih trgih.

Za podporo ŽPI v okviru PRP 2014 – 2020 se bodo namenjala nepovratna in povratna sredstva v obliki finančnih instrumentov. Tudi sredstva Programa razvoja podeželja, namenjena povratnim spodbudam za podjetja bomo financirali preko enotne sklada skladov in tako zagotovili sinergično delovanje.

ENERGETSKO UČINKOVITEJŠE KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN ŽIVILSKO-PREDELOVALNA INDUSTRIJA

Kmetijstvo je skupaj s povezanimi sektorji neposredno odvisno od razpoložljivosti in kakovosti naravnih virov, hkrati pa ima zaradi svoje dejavnosti pogosto neposreden povraten vpliv na stanje ohranjenosti naravnih virov. V 2014 – 2020 je potrebno spodbujati naložbe v večjo energetske učinkovitostjo kmetijskih gospodarstev in živilsko-predelovalnih obratov in tako zmanjšati proizvodne stroške in porabo primarne energije ter s tem odvisnost od neobnovljivih (fosilnih) virov energije. Učinkovitejša raba energije prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in tako tudi k blaženju podnebnih sprememb. S preходом na energetske učinkovitejše, nizkoogljično kmetijstvo in živilsko-predelovalno industrijo bo možno pospešiti širjenje inovativnih tehnoloških rešitev in izboljšati konkurenčnost obeh sektorjev, kar prispeva tudi k 4. tematskemu cilju.

V okviru 3. tematskega cilja se bodo podpre za namakanje v okviru EKSRP, z vidika učinkovitejšega gospodarjenja z vodo (učinkovitejši sistemi namakanja, uporaba odpadnih vod, shranjevanje meteorne vode, zmanjšanje izgub vode), spodbujale v okviru naložb v kmetijsko infrastrukturo.

KONKURENČNI RAZVOJ SLOVENSKEGA RIBIŠKEGA SEKTORJA

Čeprav majhen pa vendar za določena območja Slovenije pomemben gospodarski sektor je tudi ribiški sektor (morski gospodarski ribolov, akvakultura, predelava). Analiza ribiškega sektorja v Sloveniji je pokazala, da je konkurenčna sposobnost ribiškega sektorja precej šibka zaradi različnih razlogov: majhen sektor po številu podjetij in proizvodnji, v povprečju stara ribiška flota, upad ribolovnih virov v morju, ki so skupni več državam, pomanjkanje izmenjave znanj in dobrih praks v vseh podsektorjih, razpršenost sektorja akvakulture, odsotnost organiziranosti, itn. V finančni perspektivi 2007-2013 smo spodbujali ukrepe trženja proizvodov ribištva in akvakulture večinoma preko trženja lokalnih proizvodov, spodbujali smo zavedanje javnosti o pozitivnih učinkih porabe rib in školjk s poudarkom na oglaševalskih kampanjah. Analiza ribiškega sektorja za namen finančne perspektive 2014-2020 je pokazala, da sta ponudba in poraba lokalnih ribiških proizvodov (iz morja in akvakulture) še vedno razpršeni in šibki. Ulov iz morja že dolgo ne zadošča več potrebam slovenskih potrošnikov, zato se veliko rib, porabljenih na slovenskem trgu, uvozi od drugod. Stanje je sicer boljše v akvakulturi, a tudi tu je 100% samooskrba zagotovljena le pri vzreji školjk. Slovenija je do sedaj premalo spodbujala vključevanje primarnih proizvajalcev v tržno verigo (bodisi z ustanavljanjem trgovskih znamk, dodajanjem vrednosti proizvodom, trženjem lokalnih proizvodov ali izgradnjo prodajaln v okviru ribogojnic). Proizvajalci (ribiči, ribogojci) so do sedaj premalo vlagali v promocijo na lokalnih trgih. Interes ribogojcev za vzrejo novih vrst v akvakulturi bi lahko bil večji, prav tako za okolju prijazno vzrejo.

V skladu z navedenim bi bilo v prihodnje smotrno podpreti promocijo ribiškega sektorja in naložbe za spodbujanje novih tržnih pristopov v sektorju morskega gospodarskega ribolova ribištva, akvakulture in predelovalne industrije, naložbe v razvoj dopolnilnih dejavnosti in tako prispevati k diverzifikaciji prihodka ribičev in ribogojcev, kot tudi naložbe, ki dodajajo vrednost proizvodom in izboljšujejo kakovost proizvodov iz ribištva in akvakulture ter naložbe v povečanja, energetske učinkovitosti in izboljšanje delovnih razmer. V okviru sektorja akvakulture bi bilo smotrno še posebej podpirati naložbe za povečanje proizvodnje in naložbe v nove tehnologije. Z namenom izboljšanja konkurenčnosti sektorja pa je vsekakor smotrno krepiti

sodelovanje med obstoječimi izobraževanimi ustanovami (vode, kemija, pomorstvo, promet, zootehnika, biologija in veterina) ter sektorjem. Za izboljšanje podatkov, znanja o morju ter posledično upravljaljskih odločitev se mora izboljšati sodelovanje med ribiči in znanstveniki, ki zbirajo podatke o morskih virih na prvi stopnji: sprejem na krov plovila in sodelovanje pri zbiranju podatkov. V finančni perspektivi 2007-2013 je sicer v okviru ukrepov trajnostnega razvoja ribiških območij sektor morskega gospodarskega ribolova precej povečal aktivnosti za prenos znanj navzven (delavnice za otroke, splošna izobraževanja o dodani vrednosti uživanja morskih proizvodov ipd.). V sektorju akvakulture primanjkujejo znanja o vzrejnih praksah drugod, tehnološki opremi, ki se v ribogojstvu uporablja, v smislu bolj učinkovite izrabe vodnih virov in tehnik gojenja, prijaznih okolju. Potenciale podpor v prihodnje je tako mogoče prepoznati v projektih usposabljanja predstavnikov panoge akvakulture, v izmenjavi dobrih praks, mreženju in izboljšanju povezovanja sektorja, v raziskavah za nove tehnologije in prakse upravljanja za učinkovito izkoriščanje virov (sodelovanje z znanstveno sfero, iskanje novih tržnih niš).

Slovenija ima le nekaj obratov, katerih izključna dejavnost je predelava in trženje rib, tako morskih kot sladkovodnih. Na Upravi RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je odobrenih 24 obratov, ki se ukvarjajo z ribiški proizvodi. To so pretežno mala podjetja ter eno večje podjetje. Slovenski ribiški predelovalni sektor zaradi majhne proizvodnje in odvisnosti od surovin iz tujih trgov (to velja za morske ribe) težko konkurira večjim predelovalnim podjetjem v EU. V prihodnji finančni perspektivi 2014-2020 bo omogočena izgradnja predelovalnih obratov znotraj ribogojnice s ciljem dodajanja vrednosti obstoječim proizvodom oz. iskanja novih proizvodov kot tudi naložbe, ki bodo omogočile nove ali izboljšane postopke predelave proizvodov ribištva in akvakulture.

Na konkurenčnost sektorja je vezana tudi sama inovativnost sposobnost ribiškega sektorja, ki je po trenutni oceni šibka, kar za področje akvakulture ugotavlja tudi študija stanja in potencialov sektorja akvakulture, ki jo je naročilo Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. Obstajajo namreč le posamezna prizadevanja v akvakulturi. V znanstvenem raziskovanju tudi ni zaznati večjega zanimanja za raziskave v ribiškem sektorju. Večina raziskav, izvedenih do sedaj, je bila financiranih iz nacionalnih sredstev v obliki ciljno-raziskovalnih projektov. Razlogi za pomanjkanje raziskovalne kapacitete v ribiškem sektorju so bili najverjetneje v odsotnosti virov (informacije, finančni viri), slabem sodelovanju posameznih raziskovalnih institucij, slabih usmeritvah glede potreb s strani državne administracije, prav tako pa slabem sodelovanju raziskovalnih institucij z ribiškim sektorjem. Mogoče je zaznati tudi slabše sodelovanje posameznih podsektorjev (morski gospodarski ribolov, akvakultura, predelava) s kupci oz. trgov, da se zagotovijo večja dodana vrednost proizvodov, novi proizvodi. Za doseganje tehnološkega napredka bi tako bilo smotno v prihodnje podpirati raziskave in inovacije v sektorju (npr. uvajanje novih tehnik akvakulture), kar bi pripomoglo k večji konkurenčnosti. Z namenom uporabe potenciala za razvoj gospodarske rasti iz morja je smotno spodbujati tudi inovacije in tehnološki razvoj v okviru modre rasti. Prav tako je v okviru modre rasti mogoče zagotoviti doseganje ustrezne koordinacije ter sinergij med različnimi gospodarskimi panogami na morju in ob obali, kot tudi zagotoviti ustrezno čezmejno sodelovanje oziroma sodelovanje med zadevnimi državami, kar je še posebej pomembno pri obravnavi čezmejnih vplivov. Prednostne naložbe identificirane v okviru tega tematskega cilja je smiselno navezati in dopolniti z vsebinami tako v okviru tematskega cilja 1 (povezava z raziskovalnimi inštitucijami) kot tudi tematskega cilja 6 (celostna pomorska politika).

1.1.1.4 Tematski cilj 4: Podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih

Tabela: Prispevek Slovenije k doseganju ciljev Strategije EU 2020

Cilji EU 2020 za trajnostno rast	Trenutno stanje v Sloveniji	Nacionalni cilji zapisani v NRP
20 % manj izpustov toplogrednih plinov	emisije v neETS sektorju 11,5 (2012)	emisije toplogrednih plinov na področjih, ki niso vključena v shemo trgovanja z emisijskimi kuponi (promet, kmetijstvo,

		odlaganje odpadkov, gospodinjstva in storitve) se do leta 2020 lahko povečajo za 4 % glede na leto 2005;
20 % delež obnovljivih virov energije v končni porabi	20,2 % v letu 2012	Povečanje deleža obnovljivih virov v končni rabi na 25 %
20 % povečanje energetske učinkovitosti	Dosežen vmesni cilj za 2011: 4,9% prihranka končne energije po Direktivi 2006/32/ES o učinkovitosti rabe končne energije	Povečanje učinkovite rabe energije

Prehod Slovenije v nizkoogljično družbo ob sočasnem zasledovanju ciljev zanesljivosti in konkurenčnosti zahteva bistvene spremembe pri ravnanju z energijo. Celosten prehod na nizkoogljično gospodarstvo mora združevati ukrepe za učinkovito rabo energije, izrabo obnovljivih virov energije, razvoj aktivnih omrežij za distribucijo električne energije in ukrepe uveljavljanja trajnostne mobilnosti. V okviru tega tematskega cilja bodo pomembne tudi naložbe v večjo energetske učinkovitostjo kmetijskih gospodarstev in živilsko-predelovalnih obratov, ključno vlogo pri spodbujanju rabe OVE pa imata tudi kmetijska in gozdna biomasa.

Teritorialno bodo sredstva za izbrana področja vlaganj za obe kohezijski regiji namenjena iz Kohezijskega sklada (KS) in ESRR z enotnim pristopom in s kombinacijami povratnih in nepovratnih sredstev ter sredstvi iz EKSRRP.

S koordiniranim izvajanjem prednostnih naložb na področju energetske politike ter prometa, kmetijstva, raziskav, razvoja, podjetništva in zaposlovanja bo Slovenija zadostila ključnim potrebam identificiranim znotraj TC 4: izboljšanje energetske učinkovitosti (večji energetske prihranki) stavbnega fonda v javnem in zasebnem sektorju, povečanje rabe OVE, zmanjšanje energetske revščine, razvoj in uporaba pametnih omrežij in izboljšanje kakovosti zraka predvsem v urbanih središčih, spodbujanje rabe alternativnih goriv v prometu, razvoj in večjo uporabo JPP, spodbujanje učinkovite rabe naravnih virov vključno s spodbujanjem, morskega gospodarskega ribolova in akvakulture.

ENERGETSKA UČINKOVITOST (URE)

Slovenija je v zadnjih dveh letih uvozila letno za dobre 2 milijardi evrov energentov (brez elektrike), kar je v letu 2012 predstavljalo že 7 % BDP. Ta delež ob nizki gospodarski rasti v zadnjih letih stalno narašča, in je bil v lanskem letu najvišji v vsem obdobju po letu 2000. To narekuje ukrepe za povečanje učinkovitosti rabe energije. Dolgoročna vizija je zmanjšanje emisij na področju stavb do leta 2050 na skoraj ničelno raven, tako da bodo potrebe po energiji v stavbah majhne in pokrite prednostno z obnovljivimi viri energije. Posebna pozornost bo namenjena celoviti energetske obnovi stavb. Investicije v URE so pomembne tudi zato, ker imajo znaten multiplikativni učinek, saj gre za delovno intenzivne investicije.

Sedanje zaveze na področju URE so v obdobju 2008-2016 doseči 9 % prihranka pri rabi energije ter v skladu z novo Direktivo o energetske učinkovitosti do leta 2020 za 20 % povečati energetske učinkovitost. Za doseganje prvega cilja je januarja 2008 Vlada RS sprejela Nacionalni akcijski načrt za energetske učinkovitost (AN-URE), ki pa ga bo treba prenoviti in v njem predlagati ambicioznejše ukrepe. Z izvajanjem AN URE bomo v letu 2016 porabili 4.300 GWh energije manj, kar pomeni, da bodo skupni letni stroški za energijo v letu 2016 okoli 500 milijonov EUR nižji. V okviru kohezijskih sredstev Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 (OP-ROPI) je bila večina sredstev usmerjena v razpise sofinanciranje energetske sanacije javnih stavb. Izračuni na osnovi projektnih dokumentacij kažejo, da bo s sanacijami strošek za energijo v saniranih stavbah vsako leto vsaj za 1,6 mio EUR nižji oz. od leta 2015 skupaj nižji za 10 mio EUR. Finančni učinek je znaten, vendar bi lahko bil 3-krat večji, če bi bil delež subvencioniranja energetske sanacije nižji oziroma bi v sanacijo stavb vključili še zasebni kapital. Iz tekoče finančne perspektive je Slovenija lahko obnovila samo manjši del javnih stavb. Zato bodo tudi v obdobju 2014-2020 spodbude namenjene obsežnemu programu energetske sanacije javnih stavb, ob

hkratnem razvoju finančnih mehanizmov, ki bodo spodbudili vstop zasebnega kapitala in povečanjem vloge dobaviteljev energije za spodbujanje in izvedbo projektov učinkovite rabe energije.

Energetska sanacija stavb lahko prispeva k zmanjševanju problema energetske revščine, ki se v Sloveniji od leta 2000 – 2010 povečuje, saj se je v tem obdobju delež dohodka, ki ga gospodinjstva porabijo za energijo v stanovanjih pri gospodinjstvih iz 1. dohodkovnega kvantila povečal iz 13,1 % na 17,4 %. Leta 2010 si 6 % gospodinjstev v Sloveniji ni moglo privoščiti primerno toplega stanovanja (SURS, 2012).

Največji prihranki so v gospodinjstvih mogoči pri rabi energije za ogrevanje ter rabi električne energije. V tem sektorju je vrsta ukrepov za učinkovito rabo energije stroškovno učinkovitih. Ovire so poleg pomanjkanja investicijskih sredstev še vedno tudi nepoznavanje možnosti in koristi učinkovite rabe energije na strani prebivalstva.⁵³

OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE (OVE)

V skladu z direktivo o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (v nadaljevanju OVE) ima Slovenija obveznost do leta 2020 doseči najmanj 25 % delež obnovljivih virov (20,2 % v letu 2012) v rabi bruto končne energije in najmanj 10 % delež v prometu. Izpolnjevanje obveznosti in doseganje ciljev na področju učinkovite rabe in obnovljivih virov sta medsebojno odvisna.

Na področju OVE so po sektorjih rabe energije uspešno izpolnjuje cilj na področju ogrevanja, na področju rabe električne energije pa nekoliko zaostajamo za predvideno dinamiko, predvsem zaradi zaostajanja investicij v nove proizvodne naprave.⁵⁴ V slovenski podporni shemi za spodbujanje OVE v proizvodnji električne energije je bilo konec leta 2012 približno 11 % vseh instaliranih zmogljivosti v Republiki Sloveniji. Od januarja do decembra leta 2012 je v sistem vstopilo 1410 novih naprav. Večino vstopov v shemo v letu 2012 so predstavljale sončne elektrarne. Po ocenah so investicije v nove naprave, ki so vključene v shemo omogočile na letni ravni dobrih 2.500 delovnih mest. Podporna shema na segmentu električne energije ostaja ključni instrument za izpolnjevanje ciljev OVE, vendar bo za doseganje večje stroškovne učinkovitosti, stabilnosti delovanja in financiranja ter pospešitev uveljavitve tehnologij z nižjimi stroški ključno, da se delovanje sheme revidira in prilagodi tržnim razmeram.

Delež električne energije iz OVE glede na bruto končno rabo električne energije so bo do leta 2020 povečal na 40 %. Za doseganje ciljnega deleža OVE s področja električne energije je kot komplementarni ukrep obstoječi podporni »feed in« shemi predvideno spodbujanje investicij za izgradnjo objektov za proizvodnjo električne energije iz OVE (vetrne, sončne energije ter male HE). Ukrep bo omogočil postopno enakomerno izkoriščanje danes neustrezno izkoriščenih tehnologij potencialov OVE.

V obdobju 2014-2020 bodo finančne spodbude namenjene izgradnji sistemov za ogrevanje (geotermalni, sončni kolektorji, kotli na lesno biomaso, daljinsko ogrevanje na lesno biomaso) in povečanju rabe OVE za proizvodnjo električne energije. Za sektor MSP se bo v okviru ukrepov za doseganje tematskih ciljev 1 in 3 oblikovale spodbude pri razvoju in vstopu zelenih energetskih izdelkov na trg ter pri investicijah podjetij v učinkovitejšo rabo energije ter uvajanju sistemov za upravljanje z energijo.

Izboljšanje energetske učinkovitosti stavbnega fonda bo ključni ukrep prihodnje energetske politike za oskrbo s toploto. Vzporedno bo potekal ambiciozen prehod na nizkoogljične vire, in sicer pospešeno uvajanje OVE sistemov za soproizvodnjo toplote in električne energije (v nadaljevanju SPTe). Za doseganje ciljnega deleža OVE v rabi bruto končne energije s področja toplote (33-odstoten ciljni delež do leta 2020) je zaradi domačih presežkov lesne biomase predvideno prednostno spodbujanje izrabe lesne biomase, sončne

⁵³ http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/AN_URE/AN_URE2.pdf

⁵⁴ Vrednotenje Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 (OP-ROPI)

in geotermalne energije ter izkoriščanje lesne biomase v SPTE z visokim izkoristkom in pri sistemih daljinskega ogrevanja. Za optimizacijo investicij bo poudarek na projektih energetskega pogodbeništvu daljinskega ogrevanja s SPTE, združenstva ipd.).

PAMETNA ELEKTROENERGETSKA OMREŽJA

K zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in učinkoviti rabi energije bistveno prispevajo tudi pametna omrežja, ki pa med drugim ponujajo možnosti za razvoj vrste novih izdelkov in storitev ter ustvarjanje novih delovnih mest in so tako priložnost tudi za mala in srednja inovativna podjetja (globalni trg pametnih omrežij je eden najhitreje rastočih trgov). Ta podjetja tudi nudijo visokokvalificirana delovna mesta in ustvarjajo visoko dodano vrednost.^{55,56} Na podlagi navedenega bo Slovenija na področju distribucije električne energije spodbujala širitve pametnih distribucijskih sistemov z uvajanjem pametnih aktivnih omrežij in merilnih sistemov za daljinski prenos podatkov za povečanje energetske učinkovitosti in boljšo rabo obnovljivih virov energije. Distributerji električne energije v obdobju 2014-2020 izvajajo pilotne projekte uvajanja pametnih merilnih naprav. V okviru tematskega cilja 1 se bodo podpirale tudi raziskave in projekti, ki bodo podali osnovne usmeritve na nacionalni ravni za boljšo izkoriščenost obstoječega elektroenergetskega omrežja, možnost aktivnega vključevanja odjema in razpršene proizvodnje in uvedbo novih naprednih storitev za odjemalce na nizkonapetostnem elektroenergetskem omrežju na celotnem ozemlju Slovenije.

TRAJNOSTNA MOBILNOST

Trenutna situacija na področju javnega potniškega prometa (JPP) v Sloveniji je izredno slaba. Število prepeljanih potnikov v JPP iz leta v leto pada. V petletnem obdobju (2007 - 2011) beležimo precejšen padec števila prepeljanih potnikov v cestnem prometu in v železniškem prometu⁵⁷. V enakem obdobju se je povečalo število registriranih osebnih avtomobilov za 5,9 %⁵⁸, kar uvršča Slovenijo s 521 osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev, med države z najvišjim deležem. Ob tem pa beležimo velik delež izdatkov za transport, ki jih gospodinjstva namenjajo za nakup vozil ter izdatke povezane z njihovim delovanjem. V letu 2010 so tako predstavljali izdatki za transport 13,9 % vseh porabljenih sredstev gospodinjstev v RS (Vir: Statistični urad RS, 2011), kar RS uvršča na prvo mesto med državami članicami EU (Vir: Eurostat). Osební potniški promet, namesto javnega spodbuja tudi trenutni sistem vinjet, pa tudi nadomestilo za prevoz na delo. Pilotne uvedbe enotnih, integriranih vozovnic, uvedba subvencioniranih prevozov dijakov in študentov, ter sistemi P&R v obdobju 2007 – 2013, so izboljšali storitve JPP in ustavili padanje števila potnikov. Za povečanje števila potnikov na JPP je treba razširiti ukrepe na vse odseke z največjim pretokom potnikov in zagotavljanje dostopnosti z javnimi prevoznimi sredstvi oz. zagotavljanje pogojev za trajnostno mobilnost, ki vključuje tudi ukrepe za spodbujanje peš in kolesarjeskega prometa. kar zagotavlja enake pogoje vsem skupinam državljanov.

V gosto naseljenih krajih je velik problem onesnaževanja zraka predvsem posledica industrializacije, številnih kuriščin izpostavljeni onesnaženju s PM₁₀ bolj kot je povprečje EU 27⁵⁹, še slabše pa je bilo istega leta tudi stanje glede onesnaženosti s prizemnim ozonom⁶⁰. V letu 2012 se je glede na prejšnje leto znižalo število prekorajitev mejne dnevne koncentracije delcev PM₁₀. Do prekoračenj je tudi v letu 2012 prihajalo izključno v zimskem obdobju leta. V zadnjih dveh letih pa so največji vir onesnaženosti individualna kurišča, kar je mogoče pripisati dejstvu, da v gospodinjstvih za kurjenje uporabljajo drva, ki so cenovno bolj ugodna

⁵⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0202:FIN:SL:PDF>

⁵⁶ <http://www.smartgrids.si/index.php/sl/o-tehnoloski-platformi>

⁵⁷ Vir: Statistični urad RS, 8/2012

⁵⁸ Vir: Statistični urad RS, Letopis za leto 2011 in MZIP

⁵⁹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdph370>

⁶⁰ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdph380>

od fosilnih goriv (olje, plin)⁶¹. Najbolj pereč je problem kakovosti zraka v Ljubljani, Celju, Mariboru, Zasavju, Murski Soboti, Kranju in Novemu mestu. Zaradi vedno številčnejšega prometa pa se v Sloveniji soočamo tudi s problemi zaradi hrupa. Samo zaradi prometa je hrupu izpostavljenih 20 % prebivalstva, največ v mestnih naseljih in naseljih ob pomembnejših prometnicah.

Za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in manjše emisije PM₁₀ iz prometa v urbanih območjih se bodo oblikovale celostne prometne strategije, podpora bo namenjena tudi vzpostavitvi ustreznih infrastrukturnih pogojev za delovanje integriranega javnega potniškega prometa in posodobitvi vozniških sredstev v skladu z visokimi okoljskimi standardi. Za razvoj celostne trajnostne in dostopne mobilnosti v mestih bodo sredstva namenjena tudi vlaganjem v uporabo pametnih informacijskih sistemov in sistemov upravljanja prometa ter spodbujanju upravljanja mobilnosti.

Za spodbujanje razvoja ekomobilnosti bodo vlaganja namenjena tudi izgradnji polnilnih mest in sistemov za nizkoogljicne vire napajanja vozil v večjih mestih. Ukrep bo prispeval k doseganju cilja 10 % OVE v prometu ter z vzpostavljeno infrastrukturo za vozila na alternativna goriva povečal razvojno privlačnost Slovenije.

Kuresničevanju ciljev EU 2020 glede zmanjšanja emisij CO₂ pa bi lahko prispevali tudi z zeleno mestno logistiko, ki se odraža v večji učinkovitosti, intermodalnosti, dobrim upravljanjem mestnih potreb po oskrbi z blagom in storitvah ter z uporabo okolju sprejemljivejših vozil in energentov.

ENERGETSKO UČINKOVIT RIBIŠKI SEKTOR

Z namenom spodbujanja energetske učinkovitejšega trajnostnega ribiškega sektorja se bo spodbujalo okoljsko ozaveščenosti med ribiči o pomenu ohranjanja morskega okolja ter aktivno vključevanje ribičev v izvajanje ukrepov za ohranjanje morskega ekosistema (npr. pobiranje odpadkov, kampanje o trajnostnem ribolovu, usposabljanja za uporabo tehnik z zmanjšanim vplivom, itd). Ključnega pomena je aktivno vključevanje ribičev v zbiranje podatkov o vrstah in habitatnih tipih na morju, tudi v okviru zavarovanih območij (npr. NATURA območja), ter njihovo vključevanje pri pripravi ukrepov za ohranjanje morskega ekosistema. Glede na starost ribiških plovil in motorjev bo treba zagotoviti tudi večjo energetske učinkovitost plovil, kar bo hkrati prispevalo k varovanju okolja. Izkušnje finančne perspektive 2007-2013 kažejo, da so znanja o rabi vode in okolju prijaznih praksah v akvakulturi premalo uporabljena oziroma, da bo Slovenija v prihodnje morala vložiti več navora tudi v izvedbo tovrstnih ukrepov, kot je spodbujanje razvoja okolju prijazne akvakulture in ekološko vzrejo rib. Z vidika ohranjanja krajine kot tudi blažitve podnebnih sprememb pa je pomembna tudi ohranitev ribnikov, kjer se izvaja toplovodno ribogojstvo, saj zagotavlja hidrološko ravnovesje.

1.1.1.5 Tematski cilj 5: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj

Slovenijo zaradi lege na stičišču podnebnih pasov in reliefnih enot ogrožajo različne naravne nesreče in ekstremni dogodki. Tudi zaradi podnebnih sprememb se soočamo z vedno bolj pogostimi in uničujočimi naravnimi nesrečami in velikimi škodami. V prvem poročilu Evropski komisiji⁶² o napredku na področju izdelav ocen tveganja v letu 2012 je bilo v RS obravnavanih 13 tveganj za nesreče. Iz poročila je razvidno, da za RS največja tveganja predstavljajo predvsem potresi (ukrepi ne bodo podprti z ESI sredstvi) in poplave. Statistika škodnih dogodkov v obdobju 2005 – 2008 kaže, da so največje škode povezane z vremenskimi

⁶¹ http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=565

⁶² Revised Progress Report on Disaster Risk Assessment of the Republic of Slovenia, Administration of the Republic of Slovenia for Civil protection and Disaster relief, 2012.

pojavi (SURS, 2013⁶³). Neurja se pojavljajo po vsej državi, najbolj uničujoča so v severovzhodnem delu, požari v naravi pa najbolj ogrožajo submediteranski jugozahodni del države. Podnebne spremembe se v Sloveniji odražajo tudi na sektorju kmetijstva in gozdarstva, ki se morata temu ustrezno prilagoditi.

Področja vlaganj, ki jih bomo podprli za doseganje tega tematskega cilja bodo podprta s sredstvi Kohezijskega sklada (KS), ESRR ter EKSRP. Teritorialno pa bodo sredstva KS in EKSRP na voljo za območje celotne Slovenije, sredstva ESRR pa le za kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija.

Za tematski cilj 5 so bile na podlagi analiz identificirane ključne potrebe za vlaganja na naslednja področja: gradbeni in negradbeni protipoplavni ukrepi⁶⁴, sistemska ureditev za prilagajanje na podnebne spremembe, ustrezne ocene tveganj za večje naravne in druge nesreče, vzpostavitev ustreznih sistemov za preprečevanje poplav, napovedovanja visokih voda in ustrezno opozarjanje; prilagajanje kmetijstva in gozdarstva na podnebne spremembe, ohranjanje biotske raznovrstnosti in spodbujanje trajnostne rabe naravnih virov.

ZMANJŠEVANJE POPLAVNE OGROŽENOSTI

Hidrološki ekstremi so v zadnjih letih silovitejši in pogostejši, predvsem zaradi podnebnih sprememb. Število in razporeditev visokih voda v zadnjih letih kažeta na pogostejše in izrazitejše pojave hidroloških ekstremov na celotnem območju Slovenije. Ob smrtnih žrtvah kot posledici poplav (v obdobju 2007 -2010 so poplave zahtevale najmanj sedem človeških življenj) je ocenjena neposredna škoda⁶⁵ po večjih poplavnih dogodkih v preteklem 25 letnem obdobju cca 1.500 mio EUR, samo v zadnjih cca. 10 letih pa za približno 730 mio EUR (brez DDV) (Vlada RS, 2012). V Nacionalnem reformnem programu 2013 – 2014⁶⁶ je identificirana potreba po vlaganjih na 61 območjih pomembnega vpliva poplav (OPVP)⁶⁷, na katerih lahko ob ekstremnih poplavnih dogodkih nastane največja škoda, glede na kriterije poplavne ogroženosti zdravja ljudi, gospodarstva, javne infrastrukture, kulturne dediščine in okolja najbolj poplavno ogrožena v RS.

V skladu z Načrtom upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja se je v programskem obdobju 2007-2013 začel izvajati del ukrepov za zagotovitev večje poplavne varnosti na širšem območju Slovenije. Tako se na področju Savinje in Drave že izvajajo nekateri nujni ukrepi, katerih namen je predvsem zagotoviti osnovno zaščito ljudi, javne infrastrukture in gospodarstva. V programskem obdobju 2014-2020 bomo, v skladu s pravnim okvirom, ki ga predstavlja Direktiva 2007/60/ES o oceni in obvladovanju poplavne ogroženosti in pripadajočih kartah območij pomembnega vpliva poplav v RS⁶⁸ nadaljevali z izvajanjem ukrepov za celovito reševanje obvladovanja in zmanjševanja poplavne ogroženosti na najbolj ogroženih področjih območjih pomembnega vpliva poplav, poleg tega pa sredstva namenili tudi novim celostnim rešitvam tega problema. Te bodo obsegale vlaganja v gradbene in negradbene protipoplavne ukrepe, kjer bo poudarek namenjen tudi infrastrukturi, ki bo na območjih Natura 2000 predstavljala eno izmed hrbtenic t.i. zelene infrastrukture. V duhu iskanja sinergij bodo pri izvajanju gradbenih in negradbenih ukrepov vzpostavljene povezave z ukrepi, ki bodo namenjeni izboljševanju hidromorfološkega stanja voda, kar bo

⁶³

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2708901S&ti=&path=../Database/Okolje/27_okolje/05_Nesrece/27089_ocenjena_skoda/&lang=2

⁶⁴ Tabela z navedenimi 61 območji pomembnega vpliva poplav (APSRji - areas of potentially significant flood risk), z evidentiranimi negradbenimi protipoplavnimi ukrepi (nonstructural flood protection measures) in gradbenimi (se sproti dopolnjuje), z linki na karte poplavne nevarnosti in karte poplavne ogroženosti (po direktivi) za 38 območij se nahaja na:

<http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/opvp/OPOPO.xls> oziroma

<http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/opvp/OPOPO.pdf>

⁶⁵ Povzeto po Predhodni oceni poplavne ogroženosti RS (MOP, 2011) in podatkih o škodah po poplavah 2012.

⁶⁶ http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2013/Vlada_AB/NRP10-05-2013_s_prilogami.pdf

⁶⁷ Ta območja so bila identificirana na podlagi Poročila o določitvi območij pomembnega vpliva poplav v RS in spremljanju aktivnosti obvladovanja poplavne ogroženosti na območjih pomembnega vpliva poplav, dostopno na:

http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/porocilo_OPVP.pdf

⁶⁸ http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/karta_obmocij_OPVP.pdf

prispevalo k boljšemu stanju voda oz. da se obstoječe stanje ne poslabšuje. Podpora bo namenjena tudi ukrepom za spremljanje vodostajev in za oblikovanje ustreznega sistema za napovedovanje visokih voda na tistih območjih pomembnega vpliva poplav, kjer tega sistema še ni. Vzpostavljeni oziroma posodobljeni bodo tudi ustrezni informacijsko-ozaveščevalni sistemi na področju obvladovanja in preprečevanja poplavne ogroženosti in materialno tehnična sredstva za odziv na poplave.

VZPOSTAVITEV SISTEMA ZA PRILAGAJANJE NA PODNEBNE SPREMEMBE

Sistemskega pristopa s sprejetjem celovite strategije prilagajanja na podnebne spremembe v Sloveniji še nimamo (tako kot na primer 15 najbolj razvitih članic EU). To otežuje načrtovanje sektorskih politik, manjša pa je tudi odpornost države na vplive podnebnih sprememb. Zato bo Slovenija pristopila k pripravi celovite ocene tveganj in priložnosti, ki jih podnebne spremembe prinašajo za državo. Pri tem bomo identificirali najbolj ogrožene sektorje in pripravili sinergične ukrepe prilagajanja ter preprečevanja in obvladovanja tveganj in jih povezali z ustreznim prostorskim načrtovanjem. Poleg tega, pa bo morala Slovenija v naslednjem obdobju pripraviti tudi ocene tveganj za večje naravne in druge nesreče, kar bo predstavljalo podlago za državno oceno tveganj za nesreče.

Na sistemskem področju, povezanem s prilagajanjem na podnebne spremembe je treba v Sloveniji pridobiti podatke o razpoložljivosti površinske in podzemne vode in vzpostaviti mehanizem za odločanje o rabi vode, v primerih, ko bodo potrebe presegle količine razpoložljive vode. Manjkajo tudi konkretizirani sektorski načrti za rabo vode, ki bi predvideli bolj natančna mesta predvidenih odvzemov vode, upoštevajoč okoljske omejitve. Zato bodo v novi finančni perspektivi podprta priprava podlag, ki so ključne za bolj preudarno upravljanje z razpoložljivimi količinami vode in načrtovanjem relevantnih sektorskih politik, ter s tem povezanimi investicijami. Podrobnejši opis samega mehanizma odločanja bo predstavljen v OP za izvajanje evropske kohezijske politike, v okviru katerega se za ta namen predvideva tudi sofinanciranje skozi tehnično pomoč.

VPLIV IN PRILAGAJANJE KMETIJSTVA NA PODNEBNE SPREMEMBE

Kmetijstvo je zaradi neposredne in tesne odvisnosti od vremena in podnebja med najbolj ranljivimi sektorji, ki jih ekstremni vremenski dogodki prizadenejo. Podnebne spremembe vplivajo na kmetijstvo pozitivno kot tudi negativno. Pozitiven vpliv strokovnjaki pripisujejo zlasti povečani koncentraciji ogljikovega dioksida v ozračju (večja fotosinteza in s tem večji pridelki) ter dvigu temperature (daljša vegetacijska doba, večje možnosti gojenja toplotno zahtevnih rastlin, premik vegetacijskih pasov), ki pa jih potencialno spremljajo tudi negativni vplivi (manjši pridelek in slabša kakovost zaradi prezgodnjega dozorevanja, pogostejše škode ob spomladanskih slaneh zaradi zgodnejšega olistanja in cvetenja). Med negativnimi vplivi podnebnih sprememb strokovnjaki opozarjajo predvsem na večjo pogostost in daljše trajanje zlasti spomladanske in poletne suše (manjši pridelek zaradi večje evapotranspiracije in stresa suše). Najbolj kritično je povečanje potencialne evapotranspiracije na območjih, ki so najmanj namočena in kjer se ukvarjajo z intenzivnim kmetijstvom (južna Primorska in severovzhodna Slovenija). Na teh območjih se je evapotranspiracija v zadnjih štiridesetih letih povečala za več kot 15 %, na posameznih delih Primorske celo za več kot 20 %. Ekstremnih vremenskih dogodkov ne moremo preprečiti, lahko pa se s kmetijsko pridelavo nanje pripravimo na različne načine: izbiramo vrste in dejavnosti, ki so manj ranljive, izbiramo območja, ki so manj izpostavljena, spodbujamo gojenje rastlin v rastlinjaki, izvajamo preventivne aktivnosti (postavitev mrež proti toči, ureditev namakanja in oroševanja kmetijskih rastline) ter poskušamo z drugimi sredstvi preprečiti povzročanje škode.

Analiza stanja je pokazala, da so tla v Sloveniji na splošno dobro oskrbljena z organsko snovjo, kar je predvsem posledica rabe kmetijskih zemljišč s prevladujočim travinjem in dejstva, da se na njivah in v trajnih nasadih uporabi razmeroma veliko živinskih gnojil. Pedološke karte kažejo, da je na 86,2 % kmetijskih zemljišč vsebnost organske snovi večja od 2 %, na 30,9 % kmetijskih zemljišč pa večja od 4 %. Kljub temu, pa je v nekaterih delih države nujna povečana skrb za vzdrževanje in povečevanje organske

snovi v tleh. Prisotna je tudi erozija tal, zlasti vodna in vetrna erozija, ki se pojavlja lokalno in v odvisnosti od reliefa, vegetacije, vrste tal in podnebnih značilnosti. V Sloveniji letna izguba prsti zaradi erozije znaša približno 4 ton na hektar.

V slovenskem prostoru so se razvile tudi številne avtohtone in tradicionalne pasme domačih živali in sorte kmetijskih rastlin, ki so prilagojene specifičnim lokalnim okoljskim razmeram, ki pa jih je v zadnjih desetletjih močno ogrozila intenzifikacija kmetijstva.

V skladu s ciljem zagotavljanja okoljske funkcije kmetijstva in ohranjanja kulturne krajine bodo ukrepi v PRP 2014 – 2020 namenjeni tudi kmetijsko-okoljskim-podnebnim plačilom, ki bodo spodbujala ciljno usmerjeno uvedbo ali nadaljnjo uporabo kmetijskih praks, ki prispevajo k ohranjanju naravnih virov, biotske raznovrstnosti, k ohranjanju kulturne krajine in njenih značilnosti ter blaženju in prilagajanju kmetijstva na podnebne spremembe. Posebna pozornost bo namenjena območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih traviščih habitatov, traviščih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva travišča znotraj območij Natura 2000 ter osrednje območje pojavljanja medveda in volka). Prav tako bo podprto preusmerjanje oziroma izvajanje ekološkega kmetovanja, ki je še posebej pomembno z vidika varovanja naravnih virov. S tem bo istočasno zagotovljen odziv na vse večje zahteve družbe po uporabi okolju prijaznih načinov kmetovanja kot tudi na rastoče povpraševanju po izdelkih višje kakovosti. Področja spodbujanja sekvenciranja ogljika v kmetijstvu in gozdarstvu v okviru EKSRP ne bomo izvajali ločeno, saj le to dosegamo preko spodbujanja trajnostnih oblik kmetovanja v okviru ukrepov KOPOP. Pomen varovanja in ohranjanja izvornih lastnosti in genske variabilnosti avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali in sort kmetijskih rastlin je prepoznan že v okviru Programov razvoja podeželja za obdobje 2004-2006 in 2007-2013. Tudi za prihodnje obdobje je bila prepoznana potreba po nadaljnjem spodbujanju ohranjanja avtohtonih pasem domačih živali in avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin preko izvajanja nadstandardnih načinov kmetovanja, tudi v luči prilagajanja podnebnim spremembam, ker gre za bolj odporne sorte in pasme.

1.1.1.6 Tematski cilj 6: ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov

Odgovorna in trajnostna raba virov in ohranjene biotske raznovrstnosti so pogoji za zagotavljanje kakovosti življenja in bivanja ter nadaljnji gospodarski razvoj.

Izbrana prioritetna področja vlaganj bodo podprta s sredstvi štirih skladov EU (KS, ESRR, EKSRP kot tudi ESRR) in bodo na voljo za območje celotne Slovenije.

V okviru TC 6 so v okviru analize stanja identificirane potrebe za vlaganja v naslednja večja prioritetna področja: izboljšanje kakovosti voda in oskrbe s pitno vodo, trajnostno upravljanje z vodnimi viri, izboljšave hidromorfološkega stanja voda in stanja morskega okolja, vzpostavitev sistema upravljanja z omrežjem Natura 2000 in vlaganja v bolj racionalno rabo prostora urbanih območij in izkoriščanje njihovega razvojnega potenciala; trajnostni razvoj kmetijstva in rabe tal, spodbujanje ekološkega kmetovanja in učinkovito izvajanje kmetijsko-okoljskih ukrepov, spodbujanje trajnostnega razvoja ribiškega sektorja, ter vzpostavitev sistema celostnega upravljanja s porečji in obalnim območjem.

INFRASTRUKTURA NA PODROČJU VODA

Na področju oskrbe s pitno vode so potrebe po izgradnji ustrezne infrastrukture velike. Opremljenost z vodovodnim omrežjem se sicer izboljšuje saj se povečujeta tako dolžina kot tudi število priključkov in uporabnikov. Kljub temu pa v določenih primerih ostaja problematična kakovost pitne vode v vodovodnih sistemih kot tudi visoke izgube pitne vode. Podatki rednega monitoringa pitne vode kažejo, da je problematično zagotavljanje mikrobiološke varnosti v malih sistemih, problem predstavljajo tudi povišane

koncentracije nekaterih kemijskih onesnaževal v pitni vodi.⁶⁹ Prioriteto na tem področju bo v novi finančni perspektivi predstavljala izgradnja ustrezne infrastrukture za vodooskrbo (novi sistemi kot tudi rekonstrukcija obstoječih), ki bo omogočala učinkovito, kakovostno in zanesljivo oskrbo s pitno vodo na območjih, kjer javni sistem vodooskrbe še ni zgrajen oziroma je neustrezen in s tem tudi zagotovila oskrbo z zdravstveno ustrežno pitno vodo v skladu z Direktivo o pitni vodi (98/83/ES). Sredstva bodo namenjena tudi za financiranje ukrepov za aktivno zaščito vodnih virov in vzpostavitev sistemov spremljanja kakovosti pitne vode ter pasivne zaščite vodnih virov.

V Sloveniji kljub obsežnim vlaganjem v izgradnjo infrastrukture za zbiranje in čiščenje komunalnih odpadnih voda opremljenost ni zadovoljiva. Glede na zahteve Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS) mora Slovenija do 31.12.2015 zagotoviti ustrezne sisteme odvajanja in čiščenja za komunalno odpadno vodo iz vseh območij poselitve s skupno obremenitvijo enako ali večjo od 2.000 PE pri čemer je potrebno v skladu s 3. členom direktive zagotoviti priključenost prebivalcev na javno kanalizacijo, razen v primerih, če ureditev kanalizacijskih sistemov ni upravičena bodisi, ker ne bi bilo ustrezne koristi za okolje, bodisi zaradi previsokih stroškov. V teh primerih se lahko v skladu z direktivo uporabijo individualni ali drugi primerni sistemi, ki dosežejo enako raven varstva okolja⁷⁰. Z izvedbo infrastrukturnih projektov v obdobju 2007 - 2013 bo zagotovljeno, da bo z okoljsko infrastrukturo opremljena slaba polovica teh območij poselitve. Ostala območja poselitve in njihovo opremljanje z okoljsko infrastrukturo bodo v okviru izvedbe investicij državnega pomena in razpoložljivih sredstev obravnavana v prihodnje. Potrebo po oblikovanju ukrepov za pospešitev izgradnje infrastrukture za odvajanje in čiščenje odpadnih voda prepoznava tudi Nacionalni reformni program 2013 – 2014.⁷¹ V finančni perspektivi 2014 – 2020 se bodo investicije prednostno osredotočile na izgradnjo teh sistemov.

KAKOVOST VODOTOKOV

Z vidika kakovosti vodotokov v Sloveniji dobrega ekološkega stanja oz. dobrega ekološkega potenciala ne dosega 59 (38,1 %) vodnih teles površinskih voda, dobro kemijsko stanje pa je določeno za skoraj 95 % vodnih teles površinskih voda. Slabo kemijsko stanje je določeno za 7 vodnih teles.⁷² Glavni pomembni vplivi, zaradi katerih ne bodo izpolnjeni cilji za površinske vode do leta 2015, so obogatitev s hranili in organskimi snovmi, habitati, spremenjeni zaradi hidromorfoloških sprememb, onesnaževanje z drugimi posebnimi onesnaževali na vodnem območju Donave ter onesnaževanje vodnih teles obalnega morja s prednostnimi snovmi in nekaterimi drugimi onesnaževali na vodnem območju severnega Jadrana.

Hidromorfološke obremenitve so eden od ključnih razlogov, da ne bomo dosegli dobrega stanja voda. Zato bomo v naslednji finančni perspektivi sredstva vlagali v ukrepe za izboljšanje hidromorfološkega stanja (obnove vodotokov, vključno z izboljšanje prehodnosti za vodne organizme) in jih smiselno kombinirali s protipoplavnimi ukrepi (predvsem zelena infrastruktura), ki jih načrtujemo v okviru tematskega cilja 5 in pa z ukrepi, ki jih bomo izvajali v sklopu dejavnosti, namenjenih za izboljšanje biotske raznovrstnosti.

Poiskati bo potrebno tudi ustrezne rešitve za povečanje črpanja sredstev EU (tako iz strukturnih skladov, kot tudi v okviru programa LIFE in ETS) za namen doseganja dobrega stanja voda in morskega okolja. Glede na široko pestrost možnih upravičencev za ta sredstva je potrebno zagotoviti izboljšanje njihove usposobljenosti za kandidiranje na te razpise, prav tako pa je potrebno v strateških dokumentih (npr. Načrt upravljanja voda, Načrt upravljanja morskega okolja, Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti in Program ukrepov območji Natura 2000) jasno določiti prioritete ukrepe za naslednje obdobje, da bi se dosegel kar največji učinek vloženih sredstev.

⁶⁹ http://www.ivz.si/Mp.aspx?ni=115&pi=5&_5_Filename=attName.png&_5_MediaId=6910&_5_AutoResize=false&pl=115-5.3.

⁷⁰ RS je z EK v fazi dogovarjanja posebnega dogovora o podaljšanju tega roka.

⁷¹ http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2013/Vlada_AB/NRP10-05-2013_s_prilogami.pdf

⁷² http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=346

UČINKOVITO GOSPODARJENJE Z VIRI

V Sloveniji je mogoče zaznati trend upadanja nastajanja odpadkov, predvsem na račun velikega zmanjšanja gradbenih odpadkov in dejstva, da so se nekatere vrste odpadkov prekvalificirale v stranske proizvode kar je cilj tudi v prihodnje, predvsem v okviru spodbujanja prehoda na krožno gospodarstvo. Zmanjšuje se tudi količina komunalnih odpadkov, še vedno pa jih večino odložimo na odlagališčih, čeprav se trend odlaganja zmanjšuje. Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov se povečuje in Slovenija je na dobri poti, da do leta 2020 doseže cilje glede recikliranja komunalnih odpadkov, ki jih določa okvirna direktiva o odpadkih.⁷³ Padajočega trenda zmanjševanja količin nastalih odpadkov ne moremo pripisati ukrepom za preprečevanje nastajanja odpadkov, saj program preprečevanja nastajanja odpadkov še ni pripravljen, zato tudi še ni sprejetih ustreznih ukrepov, s katerimi bi lahko sledili cilju preprečevanja nastajanja odpadkov v celoti. Med sistemske razloge za sorazmerno visoke odstotke odlaganja odpadkov sodi tudi nizka okoljska dajatev za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov, saj ne predstavlja dovolj močne spodbude za spremembo vedenjskih vzorcev.⁷⁴ Zato so na tem področju potrebne ustrezne spremembe. Izziv v Sloveniji bo tudi povečanje deleža kompostiranja biorazgradljivih odpadkov, saj smo bili po podatkih v letu 2009 močno pod povprečjem EU27 (EU 27 več kot 15 %, SI manj kot 5 %)⁷⁵ (Eurostat, 2011). Nacionalni reformni program 2013 – 2014 prepoznava potrebo po oblikovanju ukrepov, ki bodo pripomogli k temu, da področje ravnanja z odpadki postane razvojna priložnost za ustvarjenje novih zelenih delovnih mest in za prehod v družbo s sklenjenimi snovnimi zankami (NRP 2013 – 2014).⁷⁶

Ocenjujemo, da bo z investicijami, ki so bile dokončane oziroma se še izvajajo, v Sloveniji na razpolago dovolj kapacitet za obdelavo mešanih komunalnih odpadkov in odlaganje ostankov predelanih odpadkov. V okviru tematskega cilja 6 bodo v novi finančni perspektivi dokončani objekti, katerih gradnja se sofinancira v okviru finančne perspektive 2007 – 2013. V okviru tematskih ciljev 1 in 3 bomo preko spodbujanja inovacij, tehnološke prenovne in razvoja novih izdelkov/storitev ter poslovnih modelov podpirali dejavnosti, ki bodo poleg cilja zmanjševanja odpadkov zasledovali tudi cilje izboljševanja konkurenčnosti podjetij zaradi izboljšane snovne učinkovitosti in podpirale prehod v krožno gospodarstvo.

IZBOLJŠANJE SISTEMA IZVAJANJA ZAKONODAJE NA PODROČJU VODA IN ODPADKOV

Na področju izgradnje okoljske infrastrukture je bilo izvajanje načrtovanih projektov počasnejše zaradi slabo, oziroma nepravčasno pripravljene investicijske dokumentacije in zapletov pri izvajanju postopkov javnih naročil. Zaradi prepočasnega doseganja soglasij med vpletenimi občinami bodisi ne prihaja do pravočasnega začetka izvedbe postopkov, bodisi je zaradi tega prišlo do izvedbe manj celovitih rešitev, ki so zato tudi stroškovno manj učinkovite, saj ne zagotavljajo primerne obsega velikosti, kar posledično vpliva tudi na večje pritiske na končnega potrošnika. Problematici so tudi dolgi administrativni postopki, povezani z umeščanjem v prostor in s pridobivanjem zemljišč ter ustreznih dovoljenj. Zaradi krize, je del problemov, povezanih z izgradnjo okoljske infrastrukture treba pripisati tudi (ne)likvidnosti upravičencev in izvajalcev, ter, predvsem v gradbenem sektorju, stečajem izvajalcev. Organ upravljanja je v tekoči finančni perspektivi že začel z izvajanjem nekaterih ukrepov za pospešitev črpanja sredstev, vendar bo v naslednji finančni perspektivi te ukrepe treba še dodatno nadgraditi in poiskati sistemske rešitve (predvsem na področju izvajanja postopkov javnega naročanja, umeščanja v prostor, pridobivanja zemljišč in izdaje ustreznih dovoljenj). V novi finančni perspektivi se bo za področje vse okoljske infrastrukture več pozornosti namenilo iskanju možnosti za dodeljevanje povratnih sredstev za izgradnjo infrastrukture, poleg tega se bo

⁷³ Municipal waste management in Slovenia, European Environment Agency, February 2013

⁷⁴ v Sloveniji je v letu 2010 znašala 11 EUR/tono, na NL pa je bila ta višja od 100 EUR/tono, v VB je trenutno okoli 70 EUR/tono, načrtujejo pa dvig na okoli 100 EUR/tono.

⁷⁵

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Municipal_waste_treated_in_2009_by_country_and_treatment_category,_sorted_by_percentage,_2011.PNG&filetimestamp=20110708153221

⁷⁶ http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2013/Vlada_AB/NRP10-05-2013_s_prilogami.pdf

začelo s spremljanjem povprečnih stroškov na enoto. Na ta način se bo zagotovila večja stroškovna učinkovitost porabe finančnih sredstev.

V tem okviru bodo podprti projekti za primerjalno vrednotenje učinkovitosti delovanja izvajalcev gospodarskih javnih služb in za izboljšanje/nadgradnjo baz podatkov oziroma za boljšo medopravilnost obstoječih informacijskih sistemov na področjih izvajanja Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode in upravljanja z vodami.

PRENOVA V URBANIH OBMOČJIH

Mesta so ključnega pomena za uspešno izvajanje strategije EU 2020 in bodo odločala o prihodnjem gospodarskem, družbenem in prostorskem razvoju Unije, vendar le, če se bodo uspela nenehno prilagajati novim izzivom (podnebnim, demografskim, okoljskim, globalnim ipd.) in se bodo uspešno povezovala s svojim zaledjem ter bodo znala vzpostaviti nadzor nad rabo ter kakovostjo javnega prostora in stavbnega fonda. Ob priložnostih, ki jih za razvoj ponujajo mesta, se v njih kopičijo tudi težave, saj imajo mesta visok ogljični odtis, h kateremu največ prispevata promet in stavbe (vsak cca. 40 %).

Nenadzorovano širjenje mest z nizko gostoto poselitve je ena od glavnih nevarnosti za trajnostni teritorialni razvoj; javne storitve so dražje in jih je težje zagotavljati, naravni viri so prekomerno izkoriščeni, ponudba javnega potniškega prometa je neustrezna, odvisnost od avtomobila in zastoji v mestih in njihovi okolici so veliki, povečuje se izpostavljenost poselitve poplavam, problem je zagotavljanje kakovostne vodooskrbe in odvajanja ter čiščenja odpadnih komunalnih voda. Širitev naselij na vedno nove površine obremenjuje okolje zaradi vse večje pozidanosti tal (soil sealing), hkrati pa degradirana urbana zemljišča v urbanih območjih ostajajo neizkoriščena. Zaradi nenadzorovanega širjenja naselij izgubljam tudi dragocena kmetijska zemljišča, ki so predpogoj za doseganje samooskrbe s hrano. Kot posledica opuščanja dejavnosti, tudi industrijskih, je v naši državi evidentiranih 979 ha degradiranih območij večjih od 1 ha (Filozofska fakulteta idr., 2012).⁷⁷ Število različnih vrst degradiranih območij je verjetno še večje, vendar še ta niso ustrezno evidentirana. Zaradi kompleksnosti problematike razvoja urbanih središč bomo k reševanju identificiranih problemov pristopili s celovitimi projekti urbanega razvoja, namenjenimi učinkoviti rabi prostora, dvigu kakovosti okolja in varnostni življenja v mestih, zniževanja ogljičnega odtisa (energetska prenova, trajnostna mobilnost), socialnega vključevanja, razvoj kreativnih industrij, revitalizaciji objektov kulturne dediščine, javne kulturne infrastrukture in povečanju privlačnosti mest kot turističnih destinacij.

Eden od bolj perečih problemov v slovenskih urbanih območjih je tudi problem kakovosti zraka, saj se vsa urbana središča v Sloveniji z izjemo Primorske soočajo s čezmerno onesnaženostjo zraka predvsem z delci PM₁₀. Slovenija je v zadnjem letu sicer napravila napredek pri razvoju politik in ukrepov za zmanjševanje onesnaženosti zraka. Spremljanje izvajanja načrtov za kakovost zraka na sedmih najbolj problematičnih področjih in priprava podlag za njihovo noveliranje zahteva celovito analizo izpustov in njihovega vpliva na kakovost zraka, zato bodo postopoma vpeljane novejšie tehnike ocenjevanja kakovosti zraka in poročanja o učinkih izvajanja ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka, kar je tudi v skladu z direktivo o kakovosti zunanjega zraka 2008/50/ES. Ukrepi trajnostne mobilnosti, učinkovite rabe energije, podpiranja obnovljivih virov energije (Tematski cilj 4) bodo skupaj z ukrepi pri prenovi urbanih območij pripomogli k izboljšanju kakovosti zraka v vseh sedmih najbolj problematičnih področjih kot tudi na drugih področjih, kjer bodo izvedeni.

BIOTSKA RAZNOVRSTNOST

Za Slovenijo je značilna izredno pestra in sorazmerno dobro ohranjena narava, posebej značilni so gozdni, podzemni in vodni ekosistemi, mokrišča, morje, alpski in gorski svet, suha travišča idr. Ugodno stanje ohranjenosti habitatnih tipov v Sloveniji dosega skoraj polovica habitatnih tipov, več kot 60 % vrst pa ugodnega stanja ohranjenosti ne dosega. V Sloveniji smo v mrežo Natura 2000 uvrstili 37,9 % ozemlja.

⁷⁷ http://geo.ff.uni-lj.si/sites/default/files/do_slovenija_nacionalna_8_5.ppt.pdf

Okoli 70 % omrežja pokrivajo gozdovi. Od negozdnih površin je v omrežju Natura 2000 približno 20 % kmetijskih površin, med njimi pa so najpomembnejši ekstenzivni travniki. Kljub različnim varstvenim režimom in precejšnjem napredku na določenih področjih (Natura 2000, zavarovana območja, uvedba ukrepa kmetijsko okoljskih plačil, varstveni ukrepi v gozdovih, načrtovanje na področju sladkovodnega ribištva) se je v Sloveniji ohranitveno stanje številnih habitatov in vrst poslabšalo v razmeroma kratkem času. Poslabšanje je posledica predvsem vse večjih pritiskov na biotsko raznovrstnost, predvsem zaradi širjenja poselitvenih območij, gradnje industrijskih območij in prometnic ter intenzifikacije zanimivejših kmetijskih površin ravninskih predelih in opuščanje rabe zemljišč v višinskih in odročnih legah, na kar kaže tudi monitoring populacije ptic kmetijske krajine, ki je pomemben indikator biotske raznovrstnosti. Površine v kmetijsko okoljskih ukrepov so še vedno premajhne in ob hkratnih trendih intenzifikacije kmetijstva ne zagotavljajo ohranjanja habitatov in vrst.⁷⁸

Po podatkih SURS⁷⁹ 30 % tujih turistov v Slovenijo privabi prav ohranjena narava, ki tako predstavlja predpogoj za ohranjanje delovnih mest na zavarovanih območjih in deleža izvoza turističnih storitev. Skrb za ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot in ekosistemskih storitev tako predstavlja tudi velik razvojni potencial Slovenije.

Zato bodo v naslednji finančni perspektivi sredstva namenjena dokončanju vzpostavitve sistema upravljanja območij Natura 2000. Vlaganja bodo osredotočena na zagotavljanje ugodnega stanja evropsko pomembnih vrst in habitatnih tipov. Kjer je ustrezno, se bo iskala sinergija (npr. s trajnostnim turizmom in kulturno dediščino) za upravljanje turističnega obiska v Natura 2000 in zavarovanih območjih z namenom povečanja njihove privlačnosti kot turističnih destinacij in istočasnega zmanjševanja negativnih vplivov turizma na biotsko raznovrstnost v teh območjih. Natanitvene kapacitete ne bodo podprte. V okviru dostopa do povratnih finančnih virov za MSP pa se predvideva podpreti programe/projekte (TC 3), ki bodo upoštevali zahteve območij Nature 2000. V sinergiji z izvajanjem protipoplavnih ukrepov in ukrepov za izboljševanje hidromorfološkega stanja voda, bo na območjih Natura 2000 podprta tudi izgradnja zelene infrastrukture in v izjemnih primerih tudi odkup naravovarstveno pomembnih nepremičnin za namen ohranitve in obnove ekosistemov, ki zagotavljajo ključne ekosistemske storitve. Ukrepi, opredeljeni v prednostnem akcijskem okviru za Naturo 2000 (PAF⁸⁰), bodo podrobneje določeni v Operativnem programu upravljanja Natura 2000 za obdobje 2014-2020. Relevantni ukrepi bodo vključeni v sofinanciranje iz sredstev Evropskega regionalnega sklada. Navedeni ukrepi bodo med drugim prispevali tudi k cilju Strategije EU za ohranjanje biodiverzitete.

Poiskati bomo morali tudi ustrezne rešitve za povečanje črpanja sredstev EU v okviru programa LIFE + za namen ohranjanja biotske raznovrstnosti.⁸¹

TRAJNOSTNO KMETIJSTVO

Kmetijstvo je skupaj s povezanimi sektorji neposredno odvisno od razpoložljivosti in kakovosti naravnih virov, hkrati pa ima zaradi svoje dejavnosti neposreden povraten vpliv na stanje ohranjenosti naravnih virov.

Ta sektor pa je eden izmed večjih onesnaževalcev tal in voda z nitrati, pesticidi in njihovimi razgradnimi produkti. Zaradi razmeroma neugodnih naravnih razmer v Sloveniji prevladuje povečini manj intenzivno kmetijstvo. Kljub vsemu pa prekomeren vnos hranil in fitofarmacevtskih sredstev (FFS) na ravninskih območjih z intenzivnim kmetijstvom ogroža naravne vire, zlasti kakovost podtalnice.

⁷⁸ Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, Jana Kus Veenvliet, 2012

⁷⁹ Tuji POČITNIŠKI TURISTI po mesecu anketiranja, vrsti objekta, vrsti občine, državi prebivališča in MOTIVIH ZA PRIHOD NA POČITNICE V SLOVENIJO, Slovenija, 2012, http://www.stat.si/tema_ekonomsko_turizem_anketa_2012.asp

⁸⁰ Prednostni akcijski okvir za Slovenijo za finančno obdobje 2014-2020. <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=312>

⁸¹ ibid

Najbolj obremenjena vodna telesa podzemne vode so v osrednjem in severovzhodnem delu Slovenije. V teh delih Slovenije tudi nekatere površinske vode ne dosegajo dobrega stanja. Kljub temu, da se kakovost podzemne vode izboljšuje, je potrebno zagotoviti nadaljnje zmanjševanje vnosa fitofarmaceutskih sredstev in nitratov preko spodbujanja okolju prijaznejših načinov kmetovanja (zlasti ekološkega kmetovanja). Izboljšanje upravljanja tal ter zmanjšanje vnosa fitofarmaceutskih sredstev in gnojil je zato v 2014 – 2020 opredeljeno kot eno od pomembnih področij ukrepanja. Še zlasti je to pomembno na območjih, kjer spremljanje kakovosti voda kaže na njihovo slabše kemijsko in ekološko stanje, in/ali območjih, ki so podvržena posebnim zakonsko predpisanim režimom upravljanja (npr. vodovarstvena območja).

Razvoj namakanja je za Slovenijo strateško pomembno vprašanje. V razmerah, ko se kmetijstvo vse pogosteje sooča z daljšimi sušnimi obdobji, je z uporabo primernih agrotehničnih načinov obdelave tal ter z namakanjem v ključnih fazah rasti mogoče učinkovito povečati količino in kakovost pridelkov in s tem prispevati k manjši odvisnosti kmetijske pridelave od naravnih razmer ter k stabilnejšim dohodkom. Ker je namakanje povezano z določenimi tveganji za okolje, povezanimi s prekomerno izrabo vodnih virov, povečanjem erozije tal, onesnaženjem voda z nitrati in pesticidi, mineralizacijo tal ter z drugimi negativnimi posledicami na okolje, je potrebno uporabljati sodobnejše in racionalnejše tehnologije namakanja in namakati v obsegu, ki ne ogroža razpoložljivih vodnih virov, oziroma se spodbuja uporabo vodnih zadrževalnikov.

V skladu s ciljem zagotavljanja okoljske funkcije kmetijstva in ohranjanja kulturne krajine je potrebno preko ukrepov kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačil, spodbujati ciljno usmerjeno uvedbo ali nadaljnjo uporabo kmetijskih praks, ki so združljive z varstvom in izboljšanjem okolja, krajine in njenih značilnosti, naravnih virov ter plačilom za preusmeritev v ekološko kmetovanje ali njegovo izvajanje, ki bodo kmete spodbujala k sodelovanju v takšnih shemah. S tem bo zagotovljen odziv na vse večje povpraševanje družbe po uporabi okolju prijaznih načinov kmetovanja kot tudi povpraševanju družbe po izdelkih višje kakovosti. Kmetijske prakse, ki se izvajajo v okviru ukrepa KOPOP, imajo pozitivne učinke na okolje in se odražajo v ohranjanju biotske raznovrstnosti in genskih virov, ustreznemu gospodarjenju z vodami in upravljanju s tlemi ter prilagajanju kmetovanja podnebnim spremembam. Ukrepi kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačil z diverzifikacijo in večfunkcionalno rabo zemljišč, ki temelji na ohranjanju ekosistemov, prispeva tudi k razvoju zelene infrastrukture. Ukrepi prispeva tudi k ohranjanju krajinskih elementov (mejice in žive meje, visokodebelni travniški sadovnjaki ipd.), ki so pomembni za povezljivost, služijo pa lahko tudi kot zeleni koridorji.

Slovenija je specifična v tem, da območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD) pokrivajo 86,3 % celotnega ozemlja države, od tega 72,3 % predstavljajo hribovska gorska območja. Razvrščena so v tri različna območja, in sicer:

- hribovska gorska območje, kjer so značilni strmi nagibi in visoka nadmorska višina,
- območja s posebnimi omejitvami, kot so območja pogostih poplav, močnega vetra, območje Ljubljanskega barja, Krasa s svojimi specifičnimi lastnostmi ter območja erozijskega gričevja v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije,
- druga območja z omejitvami, kjer sta vključeni Bela in Suha Krajina z značilnimi kraškimi pojavi, kot so apnenčasti teren, različna globina tal, razgiban mikro relief, vrtače in drugi kraški pojavi; ta območja so tudi predmet reforme OMD v EU.

Kljub nižjim pridelovalnim potencialom za kmetijstvo ima kmetovanje na teh območjih zelo pomembno vlogo pri ohranjanju in spodbujanju sonaravnih sistemov kmetovanja, ohranjanju poseljenosti podeželskih območij, vzdrževanju kulturne krajine in ohranjanju ekološkega ravnovesja ter trajnostni rabi kmetijskih zemljišč. Izravnalno plačilo je potrebno zaradi dodatnih stroškov in izpada dohodka pri kmetovanju in bo tudi prispevalo k izboljšanju konkurenčnega položaja kmetijskega gospodarstva.

PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE ŠKODE V GOZDOVIH

Srednje močan žled se v Sloveniji pojavlja vsakih nekaj let, močan žled, ki povzroča veliko gospodarsko škodo, pa približno na 50 let. Značilen je predvsem za jugozahodno Slovenijo. Najbolj je razširjen na visokem krasu in njegovem obrobju, bodisi na celinski ali primorski strani. Pojavlja se tudi v kotlinah, kjer se zadržuje hladen zrak. Najbolj izrazit je v pasu višin od 400 do 1000 metrov. Največjo škodo povzroča na drevju in električnih ter telefonskih napeljavah. Poškodbe zaradi žleda na drevju so pogostejše pri listavcih, saj imajo veliko površino vej, na katere se oprijema led. Med iglavci je po žledu zaradi krhkih vej najpogosteje poškodovan rdeči bor. Od februarja 2014 je žled vključen med naravne nesreče.

Hujše ujme z žledom so predele Slovenije v zadnjih desetletjih zajele v naslednjih obdobjih:

- novembra leta 1980 v Brkinih, ko je bil ledeni oklep debel do sedem centimetrov, zaradi poškodb pa je bilo posekanega približno 674.000 m³ lesa;
- novembra 1985 je žledolom poškodoval gozdove v kranjskem gozdnogospodarskem območju na površini 21.000 hektarjev;
- konec leta 1995 in v prvih dneh leta 1996 je žledolom v kombinaciji s snegolomom je poškodoval kar 8 % površine slovenskih gozdov, približno hektarjev. Poškodovanost je bila največja na ljubljanskem, kranjskem, celjskem, nazarskem in mariborskem gozdnogospodarskem območju;
- v zimi 1996/1997 je žledolom v kombinaciji s snegolomom poškodoval skoraj 900.000 m³ lesne mase na slabih 8 % površine slovenskih gozdov (približno 82.000 ha). Najhujše so bili prizadeti gozdovi na Kranjskem;
- februarja 2009;
- januarja 2010 se je najdebelejši žled pojavljal v Brkinih na nadmorski višini nad 600 metrov;
- konec januarja in začetek februarja 2014 je žled prizadel celotno Slovenijo, razen Prekmurja in Primorske.

Za odmik podrtega drevja obnovitev gozdnega potenciala, ki je bil poškodovan v naravni nesreči se bodo koristila sredstva ukrepa Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov.

TRAJNOSTNI RAZVOJ RIBIŠKEGA SEKTORJA

Tudi sektor ribištva je močno odvisen od naravnih virov. Sektor morskega gospodarskega ribolova je omejen zaradi številnih dejavnikov in različnih interesov rabe morja. Tehnike ribolova slovenske ribiške flote so večinoma pasivna ribolovna orodja, nekaj pa je tudi vlečnih ribolovnih orodij in zapornih plavaric. Ribiška plovila so v povprečju zelo stara (34 let). Večina plovil ribiške flote je krajših od 12 metrov, namenjenih t. i. malemu priobalnemu ribolovu. Ribolovni viri, ki jih lovijo slovenski gospodarski ribiči, so večinoma selivski in deljeni. Upravljavski ukrepi v zvezi s stanjem morskega okolja so zato smiselni na regionalni ravni. Znanja glede izkoriščanja ribolovnih virov in metode upravljanja z morjem so razpršena, premalo je izmenjave teh znanj med posameznimi uporabniki. Izkušnje sedanje perspektive 2007-2013 kažejo, da so znanja o rabi in stanju morja in ulovljenih proizvodih, o rabi drugih naravnih virov (celinske vode, prostor), o zavarovanih vrstah, o okolju prijaznih ribolovnih praksah, načinih upravljanja z morskim okoljem in prostorom, o zavarovanih območjih (npr. NATURA2000), okolju prijaznih praksah v akvakulturi, premalo uporabljena oziroma, da bo Slovenija v prihodnje morala vložiti več navora v prvi vrsti v izboljšanje podatkov in v drugi vrsti v izboljšanje uporabe le-teh v okviru izvajanja ukrepov. Tako je bilo v sektorju morskega gospodarskega ribolova do sedaj premalo vlaganj v pridobivanje in izmenjavo novih znanj, zlasti z rabo morja, stanjem morskega okolja v povezavi z ribiškim sektorjem in ribolovnimi viri, načinom znanstvene obdelave podatkov. Tudi znanstveni in raziskovalni sektor tem znanjem namenja premalo pozornosti, zlasti v smislu prenosa znanj v sektor. Poznavanje ribogojnih praks v drugih državah EU s strani slovenskih okoljevarstvenikov prešibko, zato velikokrat pride do slabih upravljavskih odločitev. Da se to izboljša, je potreben prenos znanj in dobrih praks na eni strani ter usposabljanja na drugi strani, še zlasti, da se zagotovi izvajanje reformirane skupne ribiške politike.

Predvideno je, da bodo v prihodnji finančni perspektivi 2014-2020 doseganje novih znanj, izboljšanje podatkov o stanju in rabi morja in staležih, izmenjava dobrih praks, usposabljanja in sodelovanje z znanstveno-raziskovalno sfero, aktivnosti za varstvo in obnovo morske biotske raznovrstnosti in ekosistemov v okviru trajnostnih ribolovnih dejavnosti, izboljšanje ribolovnih tehnik, s katerim se zmanjšujejo vplivi ribolovnih dejavnosti na okolje ali dosega bolj trajnostna uporaba morskih bioloških virov, na primer doseganje največjega trajnostnega donosa ribjih staležev, in postopno zmanjševanje zavržkov, ter druge aktivnosti pripomogli k izvajanju reformirane skupne ribiške politike. V okviru spremljajočih ukrepov skupne ribiške politike se v prihodnji finančni perspektivi 2014-2020 pričakuje izboljšanje zbiranja podatkov v smislu boljšega sodelovanja s sektorjem ter, če bo to mogoče, prekrivanja obstoječih zbirk podatkov, nadgraditev informacijskega sistema ter zagotovitev nadaljnega ustreznega in okrepljenega izvajanja nadzornega sistema skupne ribiške politike kot tudi integriranega pomorskega nadzora, ki bo vključeval spremljanje in nadzor plovil. Ko gre za izboljšanje podatkov in znanja, bi bilo mogoče načrtovano uporabo teh podatkov načrtovati za izboljšanje procesov znotraj zasebnega sektorja. Z namenom doseganja dobrega stanja morskega okolja je smotrno podpreti nadgradnjo znanja o morskem okolju (zbiranja podatkov o stanju morja, kot jih določa Okvirna direktivo o morski strategiji), ki boosnova za oblikovanje učinkovitih ukrepov za izboljšanje stanja morskega okolja v okviru pomorskega prostorskega načrtovanju in celostnega upravljanja z obalnim območjem.

CELOSTNA POMORSKA POLITIKA

Slovenija je že ratificirala Protokol o integralnem upravljanju z obalnim območjem Sredozemlja (ICZM) in je tudi že pristopila k aktivnostim za njegovo izvajanje. Sodeluje tudi pri pripravi direktive o morskem načrtovanju (MSP). Po sprejetju te direktive bo Slovenija pripravila pomorski prostorski načrt z usklajeno opredeljenimi dejavnostmi na morju v navezavi na obalno območje ter opredelila ukrepe za učinkovito trajnostno upravljanje z morjem in obalnim območjem, tudi s pomočjo razvoja novih biotehnologij. V prvi vrsti je tako najprej potrebna priprava skupne razvojne strategije na morju predvsem z namenom doseganja boljših skupnih učinkov na področju modre rasti z upoštevanjem okoljevarstvenih vidikov, zlasti preprečevanja nesreč na morju, preprečevanje vnosa tujerodnih vrst in preprečevanja izlitij okolju škodljivih snovi v morje. Skupna razvojna strategija na morju bo na integralen način, skladno z osnutkom direktive MSP in Protokolom ICZM, vključevala področja prometa, energetike, kmetijstva/ribištva/marikulture, varstva okolja in narave ter podvodne kulturne dediščine, rabe morja za obrambne potrebe, znanosti in gospodarstva/turizma ter urbani razvoj. Vsebina tega tematskega cilja je tudi neposredno povezana s poglavjem 3.1.4. kjer je podrobno opisano sodelovanje med skladi ter navezava na strategije za makro regije in morske bazene.

1.1.1.7 Tematski cilj 7: spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah

Promet je glede na geostrateški položaj Slovenije pomemben dejavnik gospodarskega razvoja. Za učinkovito delovanje notranjega trga ter uveljavitev Slovenije na globalnem trgu, je nujna kakovost in učinkovitost prometnega sistema. Slovenija sledi zahtevam evropske prometne politike pri vzpostavitvi vseevropskega omrežja in posveča posebno pozornost razvoju jedrnega omrežja, poleg tega pa skrbi tudi za vzpostavitev ustreznih prometnih infrastruktur in povezav na regionalni ravni, ki so pogoj za enakomeren razvoj in dostopnost posameznih regij.

Sofinanciranje izbranih naložb v okviru tega tematskega cilja bo zagotovljeno s sredstvi Kohezijskega sklada (KS) in s sredstvi ESRR. Teritorialno bodo sredstva ESRR namenjena cestni infrastrukturi pretežno v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija, sredstva KS pa bodo na voljo za naložbe na celotnem območju Slovenije. Del projektov bo Slovenija financirala s posojili EIB in iz Instrumenta za povezovanje Evrope (IPE/CEF - Connecting Europe Facility).

V okviru TC 7 so na podlagi analize stanja identificirane sledeče ključne potrebe: izgradnja manjkajoče in nadgradnja ter modernizacija dotrajane železniške infrastrukture; zagotavljanje in izboljšanje interoperabilnosti (uporaba modernih tehnologij na železniškem sistemu), povečanje stopnje elektrifikacije železniškega omrežja; izgradnja manjkajočih delov in posodobitev TEN-T omrežja; odprava ozkih grl med Mediteranskim in Jadransko Jonskim transportnim koridorjem (dograditev pristaniške infrastrukture in izboljšanje povezave mednarodnega pristanišča v Kopru z obstoječim železniškim omrežjem ter izboljšanje kakovosti državnih in regionalnih cest (boljša prometna povezanost, prometna varnost).

STRATEŠKO NAČRTOVANJE RAZVOJA PROMETNE INFRASTRUKTURE

V zadnjih letih je bil v Sloveniji na področju prometne infrastrukture razvoj usmerjen predvsem v izboljšanje avtocestnega prometnega omrežja, ostale vrste infrastrukture pa so zaostajale v razvoju. Zastoj je viden predvsem na področju železniške infrastrukture, zaradi pomanjkanja investicijskih sredstev v nacionalnem proračunu in težav pri privabljanju domačih in tujih zasebnih investitorjev. V finančni perspektivi 2007-2013 je Slovenija iz Kohezijskega sklada začela prve projekte modernizacije železniškega omrežja, dokončala večji del avtocestnih povezav na TEN-T omrežju, odpravljala ozka grla in nevarna mesta na cestni infrastrukturi, nadaljevala z izboljšavo pristaniške infrastrukture (poglabljanje plovnih poti) in začela prve projekte na področju pospeševanja trajnostne mobilnosti z javnim potniškim prometom in intermodalnimi središči.

Vlaganja v prometno infrastrukturo upoštevajo, da ukrepe in projekti izpolnjujejo zahteve glede načrtovanja in trajnosti, ki jih določa okoljska zakonodaja. Prispevajo k doseganju cilja EU 2020, za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v prometu (60% do leta 2050 na ravni EU).

V luči strateškega pristopa reševanja problematike prometne infrastrukture, pripravlja Slovenija Resolucijo o nacionalnem programu razvoja prometa in prometne infrastrukture v Republiki Sloveniji, ki bo s pomočjo kompleksnega prometnega modela opredelila ključna ozka grla in določila ukrepe ter projekte razvoja do leta 2020 oziroma 2030. Prometni model bo ovrednotil variantne rešitve na podlagi analize stroškov in koristi, sedanjih in prihodnjih prometnih tokov, okoljskih vidikov, socialne in poslovne sprejemljivosti ter ekonomskega vrednotenja. Izbor prednostnih ukrepov ter projektov bo odvisen od rezultatov prometnega modela in upravičenosti investicij z vidika celovite presoje vplivov na okolje. Priprava Nacionalnega programa razvoja prometa in prometne infrastrukture poteka vzporedno s pripravo Partnerskega sporazuma, njegov osnutek pa je podlaga za določitev ključnih ukrepov in projektov v OP.

KAKOVOST PROMETNE INFRASTRUKTURE

Na podlagi Indeksa globalne konkurenčnosti (World Economic Forum, 2012-2013) se Slovenija po kakovosti infrastrukture uvršča na 35. mesto med 144 državami in na 15. mesto med državami EU-27. Na splošno glede kakovosti infrastrukture se Slovenija uvršča na 30. mesto, pri razvitosti cest na 38. mesto, pri kakovosti železniške infrastrukture na 54. mesto, pri pristaniški infrastrukturi na 33. mesto, pri kakovosti infrastrukture za zračni promet na 72. mesto, pri razpoložljivem številu letalskih sedežev in prevoženo razdaljo pa na 129. mesto. Za sam razvoj prometa v Sloveniji je ključno zmanjšanje zunanjih stroškov prometa zaradi boljše pretočnosti (odprava identificiranih ozkih grl), uvedba sodobnih tehnologij za vodenje in upravljanje prometa ter zagotavljanje varnosti v prometu.

V novem finančnem obdobju 2014-2020 bo Slovenija nadaljevala nedokončane procese modernizacije in uveljavljanja načel multimodalnosti. Prednostno je potrebno odpraviti razvojne vrzeli na železniški infrastrukturi. Omogočena bodo vlaganja v celovite ukrepe za zagotavljanje varovanja potnikov in blaga na vseh področjih prometa. Le posodobljeno prometno omrežje, ki izpolnjuje zahtevane standarde TEN-T, omogoča zmanjšanje zunanjih stroškov prometa in zagotavlja večjo varnost potnikov in ostalih aktivnih udeležencev prometa ter učinkovitost in varnost transporta blaga. Posebna pozornost bo tudi v prihodnje usmerjena na področje varnosti v cestnem prometu, kjer je najvišji delež nesreč in njihovih posledic. Na tem

področju se stanje sicer izboljšuje, vendar mora cestna infrastruktura zagotavljati boljše pogoje za izboljšanje varnosti in varovanja udeležencev cestnega prometa ter voznih sredstev

Slovenija se zaveda makroekonomskega pomena prometa, zato v usmeritvah prometne politike nadaljuje z modernizacijo ter internacionalizacijo prometa s ciljem dviga kakovosti, regionalne in s tem globalne konkurenčnosti storitev v potniškem in tovornem prometu na prometnem omrežju Slovenije. Slovenija bo preko vlaganj v vseevropsko prometno omrežje TEN-T prispevala k razvoju multimodalnega enotnega evropskega prometnega omrežja, ki bo povežalo železniško omrežje, pomorske avtoceste in mednarodno pristanišče ter mednarodna letališča in cestno omrežje v učinkovit prometni sistem.

Slovenija ima primeren potencial za razvoj transportno logistične panoge. Potrebno je odpravljati ovire in ustvariti pogoje za nemoteno oskrbo gospodarstva tudi z razvojem transportne logistike, intermodalnosti in prometne infrastrukture. Za potrebe prehajanja tovora s cest na železnico, optimizacijo prevozov in ustvarjanje dodane vrednosti v transportni logistiki je potrebno zgraditi intermodalno prometno infrastrukturo. Predvidene so navezave (last miles) na omrežje TEN-T in financiranje projektov na podlagi razpisov IPE.

POVEČANJE KONKURENČNOSTI ŽELEZNIŠKE INFRASTRUKTURE

Slabo stanje železniške infrastrukture se odraža v ozkih grlih, enotirnih progah, nezadostnih osnih obremenitvah, premajhni dolžini postajnih tirov, v neelektificiranih progah, počasnih vožnjah in v vse več infrastrukturalnih omejitvah ter nerazviti logistični infrastrukturi. Posledica tega stanja je slaba konkurenčnost in kakovost prevoznih storitev, večji stroški poslovanja in veliki pritiski na okolje. Nacionalni program razvoja slovenske železniške infrastrukture je bil zaradi dosedanjih vlaganj v dokončanje omrežja AC realiziran le v manjšem obsegu. Celotna dolžina železniškega omrežja znaša 1200 km, 50 % od teh je glavnih tirov, elektrificiranih pa je okoli 42 % prog. Gostota železniškega omrežja je v Sloveniji (61 km žel. prog/1000 m²) primerljiva s povprečjem EU27 (57 km žel. prog/1000 m²) (AVARIS, 2013). Konfiguracija železniških prog je zastarela in za sodoben železniški promet ni več ustrezna .

Slovenija z vlaganji v razvoj železniške infrastrukture dosega prilagoditev slovenskega železniškega sistema evropskim standardom in pogojem interoperabilnosti (skladno z direktivo o interoperabilnosti 2008/57/EU) ter zagotovitev skladnosti s standardi TEN-T, kar vključuje sanacijo omrežja in standardizacijo v evropskem sistemu za upravljanje železniškega prometa (ERTMS) ter uvedbo digitalnega radijskega sistema (GSMR-R). Investicije v železniški sistem podpirajo prioritete razvoja v Makroregionalni Strategiji za Podonavje, odpravljajo ozka grla v prometnem omrežju TEN-T, izboljšujejo čezmejne povezave, povečujejo propustnosti obstoječih prog. So pogoj za izvedbo potrebnih ukrepov za večjo varnost in konkurenčnost železniškega prometa in preusmeritev tovora iz cest na železnico in s tem prispevajo k zmanjšanju negativnih vplivov prometa na okolje.

Na področju razvoja železniške infrastrukture bo poudarek še posebej na jedrnem TEN-T omrežju. Potekale bodo tudi priprave na investicijski cikel v jedro TEN-T omrežje na Mediteranskem in Baltsko-Jadranskem prometnem koridorju.

CESTNA INFRASTRUKTURA

Slovenija ima na račun intenzivnih vlaganj v avtoceste skoraj dvakrat večjo gostoto avtocest (30 km/1000 m² v letu 2009) od povprečja EU-27 (15,7 km/1000 m² v letu 2008) (AVARIS, 2013). Avtocestni križ je z izdatnimi vlaganji v tekoči finančni perspektivi skoraj v celoti dokončan, a manjkajoči odseki na TEN-T omrežju predstavljajo ozka grla, kjer bodo potrebna dodatna vlaganja v ukrepe, ki bodo med drugim izboljšala tudi čezmejne povezave s sosednjimi državami (HR, HU, IT in AT) in posledično tudi skrajšali čas, ki je potreben za prečkanje meje. Slovenija je tranzitna država in kar 38% tonskih kilometrov je treba pripisati

tranzitnemu prometu, kar se pa tiče ostalega tovornega cestnega prometa, je bilo v drugem četrtletju 2012 11 % tonskih km opravljenih v notranjem prometu, 27 % v izvozu in 23 % v uvozu.

Z namenom krepitve regionalnih razvojnih potencialov in ohranjanja delovnih mest, se z nadaljevanjem projektov cestne prometne infrastrukture t.i. razvojnih osi, zagotavlja boljšo dostopnost do obstoječega TEN-T omrežja, izboljšuje kakovost bivanja ljudi in ohranja ter omogoča razvoj gospodarstva v vseh regijah v Sloveniji. Razvojne osi predstavljajo sekundarne prečne povezave, omogočajo medsebojno povezavo središč nacionalnega pomena ter zagotavljajo primerno dostopnost in povezanost. Razvojne osi zagotavljajo tudi prometno povezavo s središči mednarodnega pomena v sosednjih državah in državah vplivnega območja. Na področju cestne infrastrukture bo težišče vlaganj v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija.

POMORSKA INFRASTRUKTURA

Na področju pomorske infrastrukture bodo glavni ukrepi osredotočeni na razvoj mednarodnega pristanišča v Kopru kot pomembnega pristanišča v jedrnem omrežju TEN-T. Pristanišče Koper je glede na izredno ugodno geostrateško lego za oskrbovanje tržišč srednje in vzhodne Evrope med najpomembnejšimi strateškimi platformami, še posebej v prekomorski transportni izmenjavi evropskih trgov s hitro rastočimi trgi na Bližnjem in Daljnem Vzhodu, ki potekajo skozi Sueški prekop. Vlaganje v razvoj ustrezne pristaniške infrastrukture je zato ključen gradnik pri vzpostavitvi vseevropskega multimodalnega omrežja na delu, kjer se Mediteranski in Baltski koridor povezuje s pomorskimi avtocestami Jadransko Jonskega koridorja. Za spodbujanje konkurenčnosti pomorskega transporta je za Slovenijo ključen razvoj mednarodnega pristanišča v Kopru, njegova nadgradnja in posodobitev njegove železniške povezave s TEN-T omrežjem. Predvideno je da se s KS zagotavlja varnost plovbe na plovnih poteh, namenjenih mednarodni plovbi v teritorialnem morju in notranjih vodah Republike Slovenije tako, da država vzdržuje in pogloblja plovne poti izven območja pristanišč. Koncesionar, ki zagotavlja vsa sredstva za investicije razvoj pristaniške infrastrukture v območju kopskega pristanišča, pa namerava kandidirati za pridobitev sredstev v okviru CEF (Instrumenta za povezovanje Evrope) ali iz drugih evropskih skladov, katerih sredstva se dodeljujejo na podlagi letnih ali večletnih razpisov.

1.1.1.8 Tematski cilj 8: spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile

Tabela: Prispevek Slovenije k doseganju ciljev Strategije EU 2020

Cilji EU 2020 za pametno rast	Trenutno stanje v Sloveniji	Nacionalni cilji zapisani v NRP
75% stopnja zaposlenosti žensk in moških v starosti od 20-64 let	68,3% (2012)	75%

Potencial za doseganje višje zaposlenosti in nižje brezposelnosti se skriva v mladih in starejših ter manj usposobljenih in dolgotrajno brezposelnih, kot ugotavlja tudi Evropska komisija v svojem dokumentu »Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v Sloveniji za obdobje 2014–2020«. ⁸² Upoštevač specifična priporočila Sveta EU Sloveniji, ⁸³ bodo pričakovani rezultati ukrepov tematskega cilja, zlasti učinkovitejše in prilagojeno vključevanje zgoraj navedenih ciljnih skupin v ukrepe na trgu dela ⁸⁴ in učinkovitejše storitve na trgu dela, ki bodo pozitivno vplivale na zaposlenost oz. stopnjo

⁸² Stališče EK za področje trga dela ugotavlja, da je stopnja zaposlenosti starejših, mladih in slabše izobraženih, nižja od povprečja EU. Slovenija naj bi v prihodnjem obdobju posebno pozornost usmerila v aktivnosti zaposlovanja mladih, starejših, dolgotrajno brezposelnih in slabše izobraženih. Izpostaviti velja dve skupini, in sicer mlade, ki prvič stopajo na trg dela ter skupino starejših od 55 let. Stališče nadalje ugotavlja, da so zlasti starejši slabo vključeni v ukrepe aktivne politike zaposlovanja.

⁸³ Priporočilo Sveta št. 3 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013 in mnenje Sveta o slovenskem programu stabilnosti za obdobje 2012–2016 med drugim navaja: »Sprejme nadaljnje ukrepe za povečanje zaposlenosti med mladimi s terciarno izobrazbo, starejšimi in nizko kvalificiranimi osebami z osredotočenjem sredstev na potrebam prilagojene ukrepe aktivne politike zaposlovanja, hkrati pa izboljša njihovo učinkovitost. Odpravi neuskkljenost kvalifikacij in potreb na trgu dela s povečanjem privlačnosti zadevnega poklicnega izobraževanja in programov usposabljanja ter z nadaljnjim sodelovanjem z ustreznimi zainteresiranimi stranmi pri ocenjevanju potreb na trgu dela.«Vir: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_slovenia_sl.pdf

⁸⁴ Merjen z odlivom brezposelnih v zaposlitev po koncu trajanja ukrepov in po šestih mesecih.

zaposlenosti tudi zaradi boljšega ocenjevanja potreb na trgu dela. Aktivacija navedenih ključnih ciljnih skupin lahko ob uspešnih ukrepih spodbudi približevanje cilju EU 2020 - 75 % stopnje zaposlenosti do leta 2020. K večji stopnji zaposlenosti lahko prispeva tudi diverzifikacija dejavnosti v sektorju kmetijstva in ribištva ter spodbujanje akvakulture.

Naložbe v okviru tematskega cilja 8 bodo podprte s sredstvi ESS, EKSRP in ESPR. Teritorialno pa bodo sredstva vseh treh skladov na voljo za območje celotne Slovenije oz. tam kjer so potrebe največje.

V okviru TC 8 so na podlagi analize stanja identificirane sledeče ključne potrebe: zmanjševanje števila brezposelnih, predvsem mladih, in dolgotrajno brezposelnih, spodbujanje zaposlovanja starejših, tudi s prilagajanjem delovnih mest in ukrepi aktivnega staranja, učinkovito delovanje trga dela (kakovostni ukrepi in storitve) ter boljše usklajevanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela, spodbujanje diverzifikacije ter ustanavljanje in razvoj malih podjetij in s tem ustvarjanje novih delovnih mest v kmetijskem sektorju, ustvarjanje novih poslovnih priložnosti in spodbujanje diverzifikacije ter aktivnega sodelovanja znotraj in izven sektorja ribištva ter spodbujanje razvoja akvakulture.

DOSTOP DO ZAPOSLOTITVE

Poleg zgoraj navedenih razmer na slovenskem trgu dela so zanj značilna tudi strukturna neskladja. Stopnja zaposlenosti starejših je med najnižjimi v EU, narašča dolgotrajna brezposelnost, pa tudi brezposelnost manj izobraženih ostaja na visoki ravni.

Stopnja zaposlenosti starejših je bila v letu 2012 31,9 % (moški 40,7 %, ženske 25 %) (EU-27 v 2011 48,9 %). Demografski trendi in stanje na trgu dela zahtevajo hitre ukrepe v smislu reaktivacije starejših na trg dela, hkrati pa tudi prilagajanja delovnih mest. Starejši brezposelni imajo v primerjavi z mlajšimi brezposelnimi v povprečju večje težave pri iskanju zaposlitve. Zaradi vrste stereotipov (nižja produktivnost, pomanjkanje fleksibilnosti, nepripravljenost za izobraževanje, usposabljanje, višje bolniške odsotnosti, izredno močna delovnoppravna zaščita), ki so lahko utemeljeni ali ne, se jih delodajalci pri zaposlovanju pogosto izogibajo, kar pomeni, da v večji meri prehajajo v dolgotrajno brezposelnost. Po podatkih ZRSZ⁸⁵ število starejših brezposelnih narašča do dopolnjene starosti 56 let; po tem letu pa začne zmanjševati, zlasti močno upada po dopolnjenem 60-tem letu starosti, z le nekaj več kot 1 %. Starejši se iz evidence brezposelnih ne odjavijo zaradi zaposlitve, ampak se večinoma upokojijo. Starejši imajo težave pri iskanju zaposlitve tudi zaradi slabše usposobljenosti, več kot 37,4 % ima končano le osnovno šolo (od I. do II. stopnje), zato tudi dlje časa ostajajo v brezposelnosti. Ob koncu leta 2012 je bilo dolgotrajno brezposelnih starejših že 56,2 %. Skoraj 4 od 10 starejših oseb so že izrazito dolgotrajno brezposelne, to je 24 mesecev ali več. Možnosti za novo zaposlitev so v primerjavi z drugimi ciljnimi skupinami manjše, zato je pri zaposlovanju starejših potrebno posredovanje države.

Prav tako narašča stopnja dolgotrajne brezposelnosti in je v letu 2012 znašala 4,3 % (EU-27 4,6 %). Med registriranimi dolgotrajno brezposelnimi osebami je bilo 48,4 % žensk ter 51,6 % moških. Med dolgotrajno brezposelnimi osebami so v posebej nezavidljivem položaju starejše osebe, prevladujejo pa osebe, ki imajo nižjo stopnjo stopnje izobrazbe (I. in II. stopnjo izobrazbe). Stopnja dolgotrajne brezposelnosti narašča v obeh regijah. V letu 2012 je bilo tako 49,1 % dolgotrajno brezposelnih od vseh brezposelnih v kohezijski regiji vzhodna Slovenija in 46,1% v kohezijski regiji zahodna Slovenija. V letu 2009 je ta delež znašal 32,4 % v kohezijski regiji vzhodna Slovenija in 26,3 % v kohezijski regiji zahodna Slovenija.

Stopnja brezposelnosti manj izobraženih se je povečevala in dosegla 16 %, medtem ko je bila pred krizo pod sedem odstotkov. Stopnja brezposelnosti visoko izobraženih prav tako raste in je z okoli 3 % porasla na 6,1

⁸⁵ Starejše brezposelne osebe, ZRSZ, 2013

% v 2012 (med brezposelnimi prevladujejo ženske). Ključni izziv trga dela predstavlja razkorak med ponudbo in povpraševanjem, torej ponudba delovnih mest, ki je odvisna od tehnološkega napredka in gospodarske aktivnosti na eni strani ter ustreznega kadra na drugi strani. Strukturna brezposelnost ostaja eden izmed ključnih problemov Slovenije,⁸⁶ zato bodo podprti ukrepi za spremljanje in oceno potreb po izobrazbi in veščinah delavcev ter temu prilagojeno vključevanje ciljnih skupin v spodbude za zaposlovanje ali usposabljanje.

Poleg strukturnih težav je pomanjkanje delovnih mest eden od ključnih razlogov za brezposelnost. Leta 2009 je bilo povpraševanje po delavcih za tretjino nižje kot v letu prej. Zmanjšalo se je skoraj v vseh dejavnostih, za več kot tretjino pa je upadlo v predelovalnih dejavnostih, trgovini, gradbeništvu ter dejavnosti prometa in skladiščenja.

Zaradi problema segmentacije trga dela in potrebnega povečanja odzivnosti na krizne razmere je potrebno oblikovati manjkajoče sklope reforme trga dela in podpreti ključne institucije na trgu dela. Potrebno je tudi nadaljnje izboljševanje učinkovitosti aktivne politike zaposlovanja in storitev prilagojenih ciljnim skupinam⁸⁷ ter krepitev nadzornih institucij na trgu dela.⁸⁸ Sistem usklajevanja potreb in ponudbe na trgu dela bo potrebno razvijati ter spodbujati transnacionalno mobilnost delovne sile in druge programe mobilnosti (EURES).

V 2012 so se zaključile raziskave, z namenom vrednotenja in preverjanja uspešnosti ukrepov na trgu dela. Glavne ugotovitve vrednotenja največjih programov aktivne politike zaposlovanja, vključno z ukrepi proti gospodarski in finančni krizi⁸⁹ kažejo, da so:

- učinki ukrepov aktivne politike zaposlovanja na zaposlovanje lahko le omejeni, kar pa ne pomeni, da bi jih morali opustiti, ampak jih narediti učinkovitejše in jih povezati z drugimi ukrepi;
- brezposelnost je rezultat neravnotežij na trgu dela (ponudba delovnih mest, ki je odvisna od tehnološkega napredka in gospodarske aktivnosti na eni strani ter ustreznega kadra);
- strukturna brezposelnost ostaja eden izmed ključnih problemov Slovenije (premajhna ponudba dela za nekatere poklice, zato je potrebno brezposelne prekvalificirati);
- delež sredstev za APZ v skupnih izdatkih za politiko trga dela je med najnižjimi v EU.

Raziskave predlagajo večjo osredotočenost programov, tako da se optimizirajo njihovi učinki. Ob tem izpostavljajo predvsem programe usposabljanja, spodbude zasebnemu sektorju in povečanje učinkovitosti iskanja dela. Za slednjega ugotavljajo, da se v kombinaciji z drugimi ukrepi APZ, kot so usposabljanje in subvencije za zaposlovanje učinkovitost še poveča. Za ciljno skupino mladih vrednotenje priporoča, da se ekonomska politika osredotoči na ukrepe, ki bi preprečevali nastanek brezposelnosti mladih. Ekonomska politika mora biti usmerjena k povečevanju zaposljivosti ter lažjemu prehajanju na trgu dela.

Pri preverjanju uspešnosti subvencijskih programov ugotavljajo, da subvencije za zaposlitev izboljšujejo posameznikovo verjetnost za nadaljnjo zaposlitev in imajo pozitivne učinke na trgu dela. Zato predlagajo povečanje sredstev, namenjenih subvencijam, ustrezen čas izvajanja subvencioniranja zaposlitev (predvsem

---

⁸⁷ Institucionalna evalvacija Zavoda RS za zaposlovanje (Univerza na Primorskem, Fakulteta za management Koper) ugotavlja, da je potrebno izboljšave iskati v povečanju uspešnosti posredovanja in to predvsem z usposabljanje za ključne veščine in kompetence relevantnih oseb pri posredovanju dela in s prilagajanjem obstoječe informacijske podpore.

⁸⁸ Spremembe stanja in reforme na trgu dela v obdobju krize, dosegljivo na:

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/izzivi/2013/trgdela.pdf

⁸⁹ Vrednotenje največjih programov aktivne politike zaposlovanja, vključno z ukrepi proti gospodarski in finančni krizi, oktober 2012, EIPF, EKONOMSKI INSTITUT, d.o.o.

v času gospodarske krize), ciljno naravnane skupine brezposelnih – razširitev ciljnih skupin, katerim so ti programi namenjeni ter da najsobvenije predstavljajo pomoč pri prilagoditvi gospodarskim razmeram.

Vrednotenje ukrepov v sklopu izvajanja operativnega programa za razvoj človeških virov ugotavlja, da se je v obdobju 2007-2013 oblikovalo in izvajalo instrumente kot odgovor na gospodarsko krizo, manj pa je bilo preventivnih instrumentov⁹⁰.

Ukrepi za doseganje ciljev bodo gradili na izkušnjah iz obdobja 2007 – 2013 in na zgoraj navedenih ugotovitvah evalvacij. Dodana vrednost programov v prihodnje bo, da bodo bolj ciljno usmerjeni na potrebe posameznih ciljnih skupin in da bodo ustrezno kombinirani ukrepi usposabljanja in zaposlovanja.

MLADI

V zadnji letih se znižuje tudi stopnja zaposlenosti mladih (15-24 let starosti). Še posebej izrazito se je znižala leta 2012, in sicer na 27,3% (30,4% za moške in 23,7% za ženske). Stopnja zaposlenosti mladih je zelo upadla v kohezijski regiji zahodna Slovenija (na 26,5%) in je nižja kot v kohezijski regiji vzhodna Slovenija (28 %).

V analizi stanja, ki je del Izvedbenega načrta Jamstva za mlade⁹¹ so predstavljeni podatki o položaju mladih na trgu dela v Sloveniji. Brezposelnost mladih je v zadnjih letih hitro naraščala. Stopnja brezposelnih mladih starih od 15 – 24 let je leta 2012 znašala 20,6%, kar 32,2 % mladih do 24 let je brezposelnih več kot 6 mesecev. Med brezposelnimi mladimi jih ima 37% nizko stopnjo izobrazbe. Mladi na trgu dela so tako večinoma zaposleni na podlagi pogodb za določen čas, 66,7 % se odjavi iz evidence brezposelnih, zaradi zaposlitve za določen čas. Velik del mladih je vključenih v terciarno izobraževanje, zato se povečuje stopnja brezposelnosti predvsem pri starostni skupini od 25 – 29 let, torej po izhodu iz izobraževanja. Mladi so posebna prioriteta in ukrepi, ki so jim namenjeni v obdobju 2014 – 2015 so združeni v okviru Izvedbenega načrta Jamstva za mlade. Poleg starostne skupine 15 - 24 let bodo ukrepov deležni tudi mladi stari od 25 do 29 let. Kohezijska regija vzhodna Slovenija je tudi upravičena do Pobude za mlade, kjer se bodo izvajali kombinirani ukrepi za učinkovitejši prehod mladih na trg dela. Pri vstopu na trg dela jim namreč primanjkujejo ustrezne delovne izkušnje in znanja. Zato se bodo zlasti spodbujali ukrepi za zaposlovanje mladih v povezavi z njihovim predhodnim uvajanjem v delo za učinkovit vstop na trg dela.⁹² V januarju 2014 je Evropska komisija objavila študijo z analizo učinkov mladinskega dela.⁹³ Na podlagi obstoječih raziskav in podatkov, študija kaže, da tudi mladinsko delo mladim omogoča, da razvijejo spretnosti in kompetence na najrazličnejših področjih, okrepijo svoje mreže in socialni kapital, spremenijo vedenja, predvsem rizična vedenja, ter zgradijo pozitivne odnose. Študija opredeljuje učinke mladinskega dela na vseh področjih pomembnih za mlade, s poudarkom na učinkih na večjo zaposljivost mladih.

Zato se bodo zlasti spodbujali ukrepi za zaposlovanje mladih v povezavi z njihovim predhodnim uvajanjem v delo za učinkovit vstop na trg dela,⁹⁴ kakor tudi alternativne/inovativne oblike zaposlovanja mladih. Po letu 2015 se predvideva nadaljevanje večine ukrepov iz izvedbenega načrta ter njihovo dopolnjevanje na podlagi podrobnejšega spremljanja in vrednotenja izvedbenega načrta 2014 – 2015.

⁹⁰ SVRL, Vrednotenje področja trga dela v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov, 2012

⁹¹ http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/zaposlovanje/Jamstvo_za_mlade.pdf

⁹² Vrednotenje predlaga, da se ekonomska politika osredotoči na ukrepe, ki bi preprečevali nastanek brezposelnosti mladih. Ekonomska politika mora biti usmerjena k povečevanju zaposljivosti ter lažjemu prehajanju na trg dela. Ciljno raziskovalni projekt št. V5-1045 »Vrednotenje največjih programov aktivne politike zaposlovanja, vključno z ukrepi proti gospodarski in finančni krizi«; EIPF, Ekonomski institut, d.o.o.

⁹³ (http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf)

⁹⁴ Vrednotenje predlaga, da se ekonomska politika osredotoči na ukrepe, ki bi preprečevali nastanek brezposelnosti mladih. Ekonomska politika mora biti usmerjena k povečevanju zaposljivosti ter lažjemu prehajanju na trg dela. Ciljno raziskovalni projekt št. V5-1045 »Vrednotenje največjih programov aktivne politike zaposlovanja, vključno z ukrepi proti gospodarski in finančni krizi«; EIPF, Ekonomski institut, d.o.o.

PRILAGODLJIVOST POSAMEZNIKOV IN PODJETIJ

Demografski trendi vplivajo na stanje na trgu dela na eni strani in na javne finance na drugi strani. Z demografskimi trendi je povezanih več področij oziroma politik, ki jih je treba spremeniti ali dograditi. Z vidika spodbujanja zaposlovanja je predvsem pomembno dejstvo, da bo delovno aktivno prebivalstvo v strukturi prebivalstva začelo upadati in da se prebivalstvo stara. Povečevala pa se bo starostna skupina (55-64 let) delovno aktivnih. Stopnja zaposlenosti starejših (55 – 64 let starosti) se je v letu 2012 nekoliko povečala in sicer na 32,9 %, vendar je še vedno veliko pod povprečjem EU28 (48,8 %). Za razliko od mladih so starejši v ugodnejšem položaju v kohezijski regiji zahodna Slovenija. V letu 2009 pred krizo je bila razlika veliko večja. V kohezijski regiji zahodna Slovenija je bila stopnja zaposlenosti 39 % in je padla na 33,7 %, v kohezijski regiji vzhodna Slovenija pa istega leta 32,4 % in je 32,2 % v letu 2012. Stopnja zaposlenosti žensk v starostni skupini 55 – 64 let je bila v kohezijski regiji vzhodna Slovenija 25,6 % in se je od leta 2011 povečala. Prav tako se je stopnja zaposlenosti povečala v kohezijski regiji zahodna Slovenija in sicer na 24,4 %. Stopnja zaposlenosti starejših moških je bila v kohezijski regiji zahodna Slovenija 44,1 % in 38,25 % v kohezijski regiji vzhodna Slovenija⁹⁵.

Za to starostno skupino je značilna nizka vključenost v izobraževanje in usposabljanje⁹⁶ ter pogostejše zdravstvene težave. V tej starostni dobi se vsaj ena zdravstvena težava pojavi pri 57 % posameznikov, prav tako pa je veliko 50-59 let starih neaktivnih zaradi zdravstvenih težav⁹⁷.

Stopnja zaposlenosti je močno padla tudi v starostni skupini od 25 do 34 let, medtem ko je padec stopnje zaposlenosti osebam, starim med 34 in 55 let manjši. Prav v teh skupinah kohezijska regija zahodna Slovenija izstopa.⁹⁸ Ti dve starostni skupini zaposlenih potrebujejo dodatne spodbude za ostajanje na trgu dela, zlasti z vidika usklajevanja družinskega, poklicnega in zasebnega življenja ter zagotavljanja varnega in zdravega delovnega okolja (zmanjševanje stresa in izgorelosti na delovnem mestu ter posledičnega absentizma).

Za doseganje zadanih ciljev bodo podprti tudi skupni projekti socialnih partnerjev pri zagotavljanju kakovostnih delovnih mest, usklajevanju poklicnega, družinskega in zasebnega življenja, družbene odgovornosti podjetij, novih organizacijskih oblik dela, pogojev za zdravje in varstvo pri delu. Vloga socialnih partnerjev bo pomembna pri kreiranju in izvajanju strukturnih reform, prilagajanju podjetij in posameznikov, demografskih gibanj, prilagajanju delovnih mest in iz vidika skupnega kreiranja ukrepov ter njihovega izvajanja.

ZAPOSLOVANJE NA PODEŽELJU

Slovensko podeželje se sooča z zaostrenimi gospodarskimi in socialnimi razmerami, naraščajočo brezposelnostjo. Zato je potrebno olajšati razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju (dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in mikropodjetij), ki bodo ustvarile pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma dodatni vir dohodka na kmetiji.

Ko si kmetijska gospodarstva z diverzifikacijo povečujejo dohodek, vplivajo na raven potrošnje lokalnih dobrin in storitev kot tudi na zagotavljanje s kmetijstvom povezanih proizvodov in storitev, si omogočajo tudi zaposlitev izven kmetijstva, kar je ključno za obstoj in blaginjo velikega deleža kmetijskih gospodarstev, ki zgolj s kmetijsko dejavnostjo ne bi mogli ekonomsko preživeti. Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in s tem ustvarjanja novih delovnih mest je zato eno od ključnih prednostnih področij ukrepanja.

⁹⁵ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_ifs/data/database

⁹⁶ Miroslav Ignjatovič: EEO Review: Employment policies to promote active ageing, European Employment Observatory 2012

⁹⁷ SURS, Starejši na trgu dela, Ljubljana, september 2013, 19. str

⁹⁸ Eurostat

V programskem obdobju 2007 – 2013 se je število samozaposlenih oseb povečalo za 5,5 % iz 109.000 na 115.000 oseb. Povečala se je tudi zaposlenost v sekundarnem in terciarnem sektorju, in sicer z izhodiščnih 845.300 oseb na 863.500 oseb leta 2011 (2,2 %). Kaže se tudi razvoj nekmetijskega sektorja na podeželju, saj je njegova bruto dodana vrednost narasla za dobrih 14 % in se s 30.323 mio EUR že zelo približala ciljni BDV 31.000 mio EUR.

Diverzifikacija kmetijskih gospodarstev pa je le eden od načinov spodbujanja podjetniške iniciative na podeželju. Nekmetijska mikro in mala podjetja so po razpadu velikih gospodarskih sistemov na podeželju postala hrbtenica podeželskega gospodarstva in ključen generator novih delovnih mest, zato bodo v okviru tega prednostnega področja deležna posebne pozornosti.

Prednostno je treba podpreti tista mikro podjetja in kmetije z dopolnilno dejavnostjo, ki bodo svoj razvoj povezovali z aktivacijo endogenih potencialov na podeželju, kar pomeni, da bodo prednostno delovali na področjih v povezavi s predelavo lesa, lokalno samooskrbo, zelenim turizmom, naravno in kulturno dediščino ter tradicionalnimi znanji, socialnim podjetništvom, socialno-varstvenimi storitvami, ravnanjem z organskimi odpadki ter obnovljivimi viri energije, ki bodo ustvarili pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma dodatni vir dohodka na kmetiji.

Kmetijska in gozdna biomasa imata kot pomembna vira obnovljivih virov energije (lesna biomasa, bioplin iz lastnih stranskih proizvodov) pomembno vlogo pri reševanju dveh ključnih izzivov evropske in tudi nacionalne energetske politike. Potencial za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov v Sloveniji je velik, še zlasti v izkoriščanju velikega gozdnega potenciala države. Sredstva EKSRP v okviru tega tematskega cilja bodo prispevala tudi k prehodu v nizkoogljično gospodarstvo, ki se sicer podpira v okviru 4. tematskega cilja.

ZAPOSLOVANJE V SEKTORJU RIBIŠTVA IN AKVAKULTURE

Trend zaposlovanja v morskem ribištvi je bil v obdobju 2007-2013 negativen. Po drugi strani je trend zaposlovanja v marikulturi, v istem obdobju, naraščajoč, čeprav se je zaposlenost leta 2010, glede na leto 2009, znižala. Znižanje zaposlenosti v letu 2010 lahko pripišemo manjši proizvodnji in prodaji v marikulturi, saj so bila školjčičča, zaradi toksičnih fitoplanktonskih organizmov, velik del omenjenega leta zaprta. Socioekonomski položaj slovenskih ribičev in ribogojcev je glede na stanje prihodkov slab; sektor je majhen in razpršen, veliko je mikro podjetij, družinskih podjetij ali samozaposlenih, akvakultura pa se v manjšem deležu izvaja tudi kot diverzifikacija na kmetijskih gospodarstvih. Zaradi odsotnosti organiziranosti ribiškega sektorja težje prihaja do prenosa znanj in dobrih praks, premalo pa je tudi aktivnosti sodelovanja – tako znotraj sektorja kot navzven z izobraževalnimi, raziskovalnimi idr. institucijami. V perspektivi 2007-2013 se je to stanje precej izboljšalo v sektorju morskega gospodarskega ribolova, in sicer s pomočjo ukrepov trajnostnega razvoja ribiških območij, ki temelji na pristopu od spodaj navzgor.

Sektor ribištva je še zlasti z vidika ohranjanja kulturne dediščine ter kot tradicionalna dejavnost za Slovenijo zelo pomemben. Ukrepi trajnostnega razvoja ribiških območij, tudi v okviru CLLD, se tako za prihodnjo finančno perspektivo 2014-2020 zdijo še kako smiselni, saj bodo prispevali k ustvarjanju novih poslovnih priložnosti, povezovanje ribolova s turizmom, diverzifikacija dejavnosti, izobraževanje, promoviranje naravne in kulturne dediščine, mreženje, itn.). Aktivnosti sodelovanja znotraj sektorja in navzven – z izobraževalnimi in drugimi institucijami – bodo zagotovo pozitivno vplivale tudi na organiziranost ribiškega sektorja. Namen ukrepov trajnostnega razvoja ribiških območij, ki ga vodi skupnost, je prispevati tudi k razvoju turistične dejavnosti v lokalnih skupnostih, a v povezavi s sektorjem – bodisi gospodarskim ribolovom na morju bodisi sladkovodno akvakulturo. Tudi dokument »Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v Sloveniji za obdobje 2014–2020« ugotavlja, da so v revnejših industrijskih in podeželskih območjih, vključujoč akvakulturo, možnosti za ustvarjanje novih delovnih mest. V območjih, ki so odvisna od ribolova, pa so možnosti za diverzifikacijo. Potencial sladkovodne akvakulture na podeželskih območjih in diverzifikacija bosta gotovo med ključnimi za spodbujanje razvoja v omenjenih

območjih, ustvarjanja dodane vrednosti na podeželju, najverjetneje v okviru lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (CLLD).

1.1.1.9 Tematski cilj 9: Spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršni koli diskriminaciji

Tabela: prispevek Slovenije k doseganju ciljev Strategije EU2020

Cilji EU 2020 za vključujočo rast	Trenutno stanje v Sloveniji	Nacionalni cilji zapisani v NRP
75% stopnja zaposlenosti žensk in moških v starosti od 20-64 let	68,3% (2012)	75%
Vsaj 20 milijonov manj revnih in socialno izključenih	392.000 (2012)	Število oseb, ki imajo visoko tveganje za revščino in socialno izključenost, se bo zmanjšalo za 40.000 do leta 2020, glede na leto 2008, ko je bilo to število 360.000

Temeljni strateški razvojni dokument s področja socialnega varstva v Sloveniji, aprila 2013 sprejeti Nacionalni program socialnega varstva,⁹⁹ ugotavlja, da se je v zadnjih letih v Sloveniji socialna problematika zaostila, predvsem kot posledica že nekaj let trajajoče gospodarske krize, visoke brezposelnosti in majhnih možnosti novega zaposlovanja ter na splošno nižjih dohodkov v populaciji. Spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini bo zato eden ključnih tematskih ciljev, ki bo pripomogel k lažšanju posledic krize in doseganju ciljev Strategije EU 2020 za vključujočo rast. Tudi »Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v SLOVENIJI za obdobje 2014–2020«¹⁰⁰ kot ključna področja ukrepanja izpostavlja zniževanje revščine med določenimi skupinami ljudi z ukrepi aktivnega vključevanja ter zagotavljanje kakovostnih in dostopnih socialnih storitev. Zlasti z ukrepanjem na slednjem področju bo Slovenija prispevala tudi k odgovoru na specifično priporočilo Sveta EU Sloveniji.¹⁰¹

Vsebine v okviru tega tematskega cilja bodo financirane iz sredstev ESS, ESRR ter EKSRP. Teritorialno gledano pa bodo tako sredstva ESS, ESRR (namenjena le podpori procesa dezinstucionalizacije) kot tudi EKSRP na voljo za območje celotne Slovenije.

Ključna področja ukrepanja v okviru tematskega cilja 9 so boj proti pojavom revščine, brezposelnosti in socialne izključenosti, ki so se zaradi posledic gospodarske krize v Sloveniji razširili, prav tako pa je potrebno ustrezno odgovoriti na izzive starajoče se družbe. Ključne potrebe v programskem obdobju 2014 – 2020 so zato predvsem v razvoju programov za aktivacijo in socialno vključevanje ter opolnomočenje in dejavno sodelovanje, spodbujanju socialnega podjetništva, nujnosti prehoda iz institucionalnih storitev na skupnostne oblike storitev dolgotrajne oskrbe, povezavi zdravstvenih in socialnih storitev ter modernizaciji njihovih mrež, krepitvi zdravja in aktivnega življenja ter spodbujanju socialnega vključevanja na podeželju tudi s pomočjo pristopa LEADER.

⁹⁹ Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020, Uradni list RS, št. 39/2013

¹⁰⁰ Stališče EK za področje trga dela ugotavlja, da je stopnja zaposlenosti starejših, mladih in slabše izobraženih, nižja od povprečja EU. Slovenija naj bi v prihodnjem obdobju posebno pozornost usmerila v aktivnosti zaposlovanja mladih, starejših, dolgotrajno brezposelnih in slabše izobraženih. Izpostaviti velja dve skupini, in sicer mlade, ki prvič stopajo na trg dela ter skupino starejših od 55 let. Stališče nadalje ugotavlja, da so zlasti starejši slabo vključeni b ukrepe aktivne politike zaposlovanja.

¹⁰¹ Priporočilo Sveta št. 2 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013 in mnenje Sveta o slovenskem programu stabilnosti za obdobje 2012–2016 med drugim navaja: »Omeji s staranjem prebivalstva povezane stroške dolgotrajne oskrbe in izboljša dostop do storitev s preusmeritvijo oskrbe z institucionalne na oskrbo na domu, izboljšanjem usmerjanja nadomestil za upravičenosti ter povečanjem preventive za zmanjšanje invalidnosti/odvisnosti.«Vir: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_slovenia_sl.pdf

REVŠČINA IN SOCIALNA IZKLJUČENOST

Kazalniki dohodka in revščine za zadnjih nekaj let kažejo na vztrajno poslabševanje socialnega položaja prebivalstva. Že od leta 2009 se povečuje tveganje revščine. Po podatkih Eurostat¹⁰² je stopnja tveganja revščine v Sloveniji leta 2009 znašala 11,3 %, do leta 2013 pa je narasla že na 13,5 %. Da se hitro poslabšujejo materialne razmere prebivalcev, nam pove tudi stopnja resne materialne prikrajšanosti, ki se povečuje že vse od leta 2007, ko je znašala 5,1 %, leta 2012 pa se je povišala že na 6,6 %. Poleg tega se je delež oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, iz 6,7 % v letu 2008 povišal na 7,5 % v letu 2012. Revščini so najbolj podvržene vse kategorije neaktivnih oseb, med njimi predvsem brezposelni, saj podatki Sursa¹⁰³ kažejo, da je v Sloveniji leta 2012 stopnja tveganja revščine za brezposelne znašala 46,9 %, tveganje revščine pa je po dostopnih podatkih visoko še za nekatere druge skupine, med katerimi so najbolj izpostavljene družine z vzdrževanimi otroki (predvsem enostarševske in velike družine) ter starejši (19,6 %), predvsem starejše ženske (25 %) in starejše osebe, ki živijo same, saj je bilo za slednje tveganje revščine leta 2012 kar 41,7 %. Nadpovprečno tveganje revščine je v Sloveniji značilno tudi za najemnike stanovanj, med osebami v najemniških stanovanjih jih je pod pragom tveganja revščine v letu 2012 živelo 33,3 %.

V letu 2012 se število prejemnikov socialnih transferjev, predvsem denarne socialne pomoči, ni povečevalo, na kar je vplivala tudi nova zakonodaja, ki je v nekaterih primerih zaostri pogoje za upravičenost do socialnih prejemkov. V letu 2013 pa ponovno beležimo naraščanje števila prejemnikov denarnih socialnih pomoči. Med prejemniki jih je velika večina brezposelnih, zaskrbnjujoče pa je predvsem dejstvo, da se med prejemniki denarne socialne pomoči povečuje delež pasivnih oziroma dolgotrajnih prejemnikov, ki v zadnjih 16 mesecih najmanj 12 mesecev prejema redno denarno socialno pomoč. Decembra 2009 je znašal delež dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči med vsemi prejemniki 63 %, leto dni kasneje se je ta delež povečal na 75,8 %. Decembra 2013 je bilo dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči med vsemi prejemniki 72,5 %, kar pomeni, da je kljub nekoliko zaostrenim pogojem za denarno socialno pomoč od začetka izvajanja nove socialne zakonodaje, praktično tri četrtine prejemnikov denarne socialne pomoči dolgotrajnih¹⁰⁴.

DOSEGANJE CILJA STRATEGIJE EU 2020

Cilj zmanjševanja revščine in socialne izključenosti si je Slovenija zadala že v letu 2010 z Nacionalnim reformnim programom v okviru uresničevanja petega cilja Evropa 2020. Število oseb, ki so izpostavljene tveganju revščine in / ali socialne izključenosti, želi Slovenija s to zavezo zmanjšati na približno 320.000 oseb do leta 2020. Zaradi posledic gospodarske krize pa se je število revnih in socialno izključenih od časa zastavitve cilja občutno povečalo, saj je bilo po zadnjih podatkih takšnih oseb leta 2012 v Sloveniji že 392.000, kar pomeni dodatno oddaljitev od zastavljenega cilja. Tudi za leti 2013 in 2014 pričakujemo, da se bodo še močno kazali podaljšani socialni učinki krize, kar pomeni, da bo število oseb, ki tvegajo revščino in/ali socialno izključenost, vsaj tolikšno kot v letu 2012 ali celo nekoliko višje. Podatki kažejo, da se tveganje povečuje v obeh kohezijskih regijah. V kohezijski regiji vzhodna Slovenija je stopnja tveganja revščine in/ali socialne izključenosti od leta 2009 (20,3%) do leta 2012 narasla na 22,5%, v kohezijski regiji zahodna Slovenija pa v istem obdobju z 13,6% na 16,5%. Čeprav se torej tveganje hitreje povečuje v kohezijski regiji zahodna Slovenija, pa je v kohezijski regiji vzhodna Slovenija še vedno občutno višje, zato bo potrebno to problematiko z ukrepi nasloviti v celotni Sloveniji. V pretekli finančni perspektivi je bilo le malo evropskih sredstev v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov namenjenih programom in projektom na socialnem področju, med katere lahko štejemo le informatorje na centrih za socialno delo (kot podpora reformi sistema socialnih transferjev), pripravništvo za diplomante na področju socialnega varstva ter prve programe socialne aktivacije za dolgotrajno brezposelne osebe in dolgotrajne prejemnike transferov.

¹⁰² http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators

¹⁰³ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5827

¹⁰⁴ Vir podatkov o prejemnikih denarne socialne pomoči je MDDSZ

AKTIVNO VKLJUČEVANJE

V novi finančni perspektivi želimo bistveno povečati število programov aktivacije in socialnega vključevanja, saj je to nujno tako z vidika poslabšanja socialne situacije v Sloveniji kot tudi z vidika bolj aktivnega in učinkovitega pristopa k zmanjševanju števila oseb z visokim tveganjem revščine in socialne izključenosti. Za uresničitev cilja zmanjšanja števila revnih in socialno izključenih oseb do leta 2020 namreč namerava Slovenija poleg ustrezne reforme zakonodaje predvsem krepiti razvoj celovitih programov na področju socialne aktivacije, vključenosti in opolnomočenja oseb z visokim tveganjem revščine ali socialne izključenosti. Zaradi poslabševanja socialnih in materialnih razmer prebivalcev je potrebno hitro odgovoriti z ustreznimi ukrepi, ki bodo pripomogli k temu, da dolgotrajno brezposelni, neaktivni ter druge ciljne skupine ne bi izgubile stika s trgom dela. Trenutno je ponudba programov usmerjena na to ciljno skupino nizka, saj je bilo v okviru spodbud za zaposlovanje in kreiranje delovnih mest v letu 2012 vključenih 1.653 prejemnikov denarne socialne pomoči, kar predstavlja le dobre 3 % vseh prejemnikov v istem letu. Poleg samega aktiviranja posameznikov za izboljšanje zaposljivosti morajo biti programi aktivacije in socialnega vključevanja celoviti in morajo zajeti različne vsebine in področja, ki lahko vplivajo na izboljšanje položaja posameznika, družine in socialnega okolja, v katerem posameznik živi.

RAZVOJ SKUPNOSTNIH STORITEV DOLGOTRAJNE OSKRBE

Podatki o slabem socialnem položaju starejših oseb in demografski trendi, ki kažejo na izrazito naraščanje deleža starejše populacije v Sloveniji, postavljajo tako socialni kot zdravstveni sistem pred izziv povečanih potreb po storitvah dolgotrajne oskrbe in po drugih socialnovarstvenih in zdravstvenih storitvah, ki omogočajo vključevanje starejših v okolje in družbo. Število oseb, ki bodo potrebovale storitve dolgotrajne oskrbe, se bo v naslednjih letih povišalo, predvsem zaradi pospešenega staranja prebivalstva. V Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020 je zapisana ocena, da se bo število oseb, starejših od 65 let, ki jim bo treba zagotoviti storitve dolgotrajne oskrbe s sedanjih 22.800 do leta 2020 povišalo na 40.000; za skoraj 2.000 oseb pa se bo povečalo tudi število oseb v starosti 20-65 let, ki bodo potrebovali storitve dolgotrajne oskrbe. Po podatkih OECD¹⁰⁵ je trenutno število prejemnikov formalne dolgotrajne oskrbe v Sloveniji 1,9 % vseh prebivalcev, od tega 1,2 % v institucionalnem varstvu, 0,7 % pa koristi dolgotrajno oskrbo na domu.

Ponudba storitev v javni mreži na področju dolgotrajne oskrbe starejših in drugih skupin prebivalstva, ki so odvisni od tuje pomoči, temelji torej predvsem na storitvah institucionalnega varstva, premalo pa so razvite storitve dolgotrajne oskrbe na domu oziroma v skupnosti. Potreba po povečanju deleža uporabnikov skupnostnih oblik oziroma t.i. dezinstitutionalizacija je skladna tudi s Priporočili Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013¹⁰⁶, ki za dolgotrajno oskrbo priporoča izboljšanje dostopa do storitev s preusmeritvijo oskrbe z institucionalne na oskrbo na domu. V prihajajoči finančni perspektivi bodo zato iz Sklada za regionalni razvoj v okviru tega tematskega cilja prednostno podprta vlaganja v zdravstveno in socialno infrastrukturo, ki omogoča prehod iz institucionalnih storitev na skupnostne oblike storitev dolgotrajne oskrbe, vključno s podporo medgeneracijskim centrom oziroma nepridobitnim zadrugam in drugimi inovativnim rešitvam, ki bodo prispevale k razvoju storitev v skupnosti ali imele za cilj reševanje bivanjskega položaja in dostopa do socialnih in zdravstvenih storitev za več ciljnih skupin prebivalcev z upoštevanjem načel medgeneracijskega sodelovanja. V okviru skupnostne dolgotrajne oskrbe je potrebno tudi bolj povezati oz. poenotiti zdravstvene in socialne storitve ter modernizirati nekatere obstoječe mreže socialnovarstvenih in zdravstvenih storitev, zato bodo tovrstni ukrepi podprti iz Evropskega socialnega sklada in Evropskega regionalnega sklada za investicije.

¹⁰⁵ Help Wanted? Providing and paying for long-term care, OECD 2011

¹⁰⁶ Priporočilo Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013 in mnenje Sveta o slovenskem programu stabilnosti za obdobje 2012-2016, COM(2013) 374 final, str. 9

KREPITEV ZDRAVJA

Kljub podaljševanju pričakovane življenjske dobe v Sloveniji ne beležimo rasti pričakovanih zdravih let življenja, ki so opredeljena kot leta življenja, v katerih v vsakdanjih dejavnosti osebe ne omejujejo bolezni ali zdravstvene težave, kar ima pomembne posledice na zdravstveni sistem in sistem dolgotrajne oskrbe. Zadnji podatki uvrščajo Slovenijo na dno evropske lestvice¹⁰⁷. Vzrok za zdravstvene težave v starosti so v večini primerov bolezni, ki jih lahko preprečujemo in njihov nastanek pomaknemo v kasnejše življenjsko obdobje. Na nekaterih področjih zmanjšanja prezgodnje umrljivosti v Sloveniji je bil že dosežen pomemben napredek, kar kaže na učinkovitost vlaganj v sistematično preprečevanje dejavnikov tveganja, zgodnjega odkrivanja bolezni ter kakovostno oskrbo. Zato so potrebna večja vlaganja v krepitev zdravja, preventivo, zgodnje odkrivanje bolezni in promocijo zdravega življenjskega sloga skozi celotno življenjsko obdobje, kamor med drugim sodi tudi privzgojitev pozitivnega odnosa do gibanja celotnemu prebivalstvu, saj se le na ta način prispeva k ohranitvi funkcionalnih sposobnosti posameznika, ki so pomembne za vključenost na trg dela in so pogoj za zdravo in aktivno staranje. Pomembno je tudi naslavljanje neenakosti v zdravju, ki so večinoma posledica različnega socialno – ekonomskega položaja družbenih skupin¹⁰⁸ in jih je mogoče preprečiti tako z dobro ciljanimi programi krepitev zdravja in preventive kot tudi z ukrepi, namenjenimi povečevanju socialne vključenosti ranljivih družbenih skupin.

SOCIALNO PODJETNIŠTVO

Da bi naslovili tako socialne posledice gospodarske krize, ki je v Slovenijo prinesla večjo brezposelnost in socialno izključenost, kot tudi slabšanje demografskih trendov in potrebe starajoče se družbe, bomo sledili trendom v Evropski Uniji, kjer socialno podjetništvo ne predstavlja le vse pomembnejšega elementa evropskega gospodarskega modela, ampak tudi pomemben element promocije socialne kohezije. Tudi v Sloveniji postaja potreba po socialnih inovacijah, ki jih prinaša s seboj socialna ekonomija in socialno podjetništvo, vedno večja. V okviru socialne ekonomije je potrebno poiskati rešitve za povečanje dostopnosti do nekaterih socialnih storitev, predvsem storitve povezane s staranjem prebivalstva in z dolgotrajno oskrbo, pa tudi za otroke in mladino ter za zagotavljanje socialne vključenosti (preko delovne vključenosti) ranljivih skupin. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da obstajajo razvojni potenciali v celotnem sektorju socialne ekonomije in da je potrebno podpreti tudi razvoj širšega spektra različnih oblik socialnih podjetij in neprofitnih zadrug. V tem segmentu ekonomije so poleg priložnosti za razvoj novih storitev in produktov tudi in predvsem priložnosti za zaposlovanje. V Sloveniji sektor socialne ekonomije namreč močno zaostaja za povprečjem razvitosti v EU, saj je bil v obdobju 2009-2010 v Sloveniji delež zaposlenih v socialni ekonomiji glede na vse zaposlene po podatkih Eurostata le 0,73 %, medtem ko je v EU 27 ta delež znašal 6,53 %¹⁰⁹. V letu 2013 so bile za namen povečanja prepoznavnosti socialnega podjetništva in poznavanja njegovih načel izvedene določene promocijske aktivnosti, vendar je bilo preko spodbud za zaposlitev v socialna podjetja vključenih zelo malo oseb, prav tako je bilo nizko število brezposelnih oseb, ki so bile s pomočjo programov javnih del vključene v socialna podjetja¹¹⁰. Cilj novega programskega obdobja bo zato povečati obseg dejavnosti in zaposlitev v sektorju socialne ekonomije, kar bo s pomočjo financiranja z Evropskega socialnega sklada doseženo s podporno shemo ter z vključevanjem ranljivih skupin v socialna podjetja. Poleg spodbujanja zaposlovanja in večanja dejavnosti socialnih podjetij bo razvoj socialne ekonomije spodbujen tudi s prilagojeno finančno podporo (prilagojeni finančni instrumenti) v okviru povečevanja konkurenčnosti v tretjem tematskem cilju. V obeh primerih bodo podprti projekti s kombinacijo zgoraj naštetih ukrepov in obeh tipov socialnih podjetij.

¹⁰⁷ Po podatkih Eurostat so pričakovana leta zdravega življenja ob rojstvu v Sloveniji za ženske 53,8 let (povprečje EU27 je 62,2 leti), za moške pa 54 let (povprečje EU27 je 61,8 let).

¹⁰⁸ Neenakosti v zdravju v Sloveniji, Inštitut za vračevanje zdravja RS, 2011, str. 19-26

¹⁰⁹ The social economy in the European Union, Summary of the Report drawn up for the European Economic and Social Committee by the CIRIEC, EU 2012, str. 39 (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-31-12-784-en-c.pdf>)

¹¹⁰ Priloga Programa ukrepov 2014-2015 za izvajanje strategije razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013-2016: Pregled aktivnosti programa ukrepov, ki so bile izvedene v letu 2013 (po podatkih MDDSZ naj bi v letu 2013 subvencijo za zaposlitev v okviru programa Zaposli.me prejelo eno socialno podjetje, vključeni sta bili dve brezposelni osebi; programe javnih del je izvajalo sedem socialnih podjetij, v katere je bilo vključenih 14 brezposelnih oseb)

SOCIALNA VKLJUČENOST NA PODEŽELJU

Lokalni razvoj na podeželju temelji na izkoriščanju endogenih razvojnih potencialov podeželja zlasti v povezavi z naravno in kulturno dediščina ter izgradnjo socialnega kapitala v obliki aktivnega vključevanja prebivalstva v skupno načrtovanje in odločanje o lokalnem razvoju okolja v katerem bivajo po načelu subsidiarnosti in participativne demokracije. Lokalno prebivalstvo je tisto, ki lahko najboljše identificira potrebe lokalnega okolja, razvojne potenciale ter strategijo za uresničevanje razvojnih ciljev. Pri tem je ključnega pomena, da se o svojih pogledih na lokalni uskladijo in sporazumejo vse ključne skupine akterjev na določenem območju, to je zasebni in javni sektor ter civilna družba. Znotraj takšne oblike lokalnega partnerstva se na transparenten način sprejemajo vse ključne razvojne odločitve. LEADER je orodje za celovit lokalni razvoj po pristopu od spodaj navzgor. Omogoča reševanje razvojnih problemov, usklajeno intervencijo različnih virov financiranja in fleksibilnost pri doseganju razvojnih ciljev. Izvajanje pristopa LEADER v okviru 4. osi Programa razvoja podeželja 2007–2013 je uspešno, kjer se po postopnem zagonu kažejo spodbudni rezultati in vedno večja prepoznavnost pristopa v slovenskem prostoru.

1.1.1.10 Tematski cilj 10: vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti ter vseživljenjsko učenje

Tabela : Prispevek Slovenije k doseganju cilji Strategije EU 2020

Cilji EU 2020 za pametno rast	Trenutno stanje v Sloveniji	Nacionalni cilji zapisani v NRP
Uspešnejše izobraževanje: - Manj kot 10% mladih, ki opustijo šolanje	4,34(2013)	Delež zgodnjih osipnikov ne bo presegel 5% (2011:4,2%)
Vsaj 40%oseb med 30 in 34. Letom naj bi imelo visokošolsko izobrazbo(ali enakovredno)	39,6 (2013)	40% mlajše populacije,med 30. in 34. letom, bo imelo terciarno izobrazbo(2011)

Znanje je v sodobni družbi ključni dejavnik osebnega in družbenega razvoja, zato je potrebno vlagati v izobraževanje in usposobljenost ljudi ter zagotoviti temu primerno podporno okolje. Sistemi usposabljanja in izobraževanjase morajo hitro odzvati na družbene trende ter potrebe na trgu dela. Slovenija se dejavno vključuje v globalizacijske tokove, v katerih razvoj in napredek razvitih družb temeljita na znanju in na ustvarjanju novega znanja. Zasedujejo se tudi cilji opredeljene Strategije Evropa 2020, v kateri pa sta za izobraževanje in usposabljanje še posebej pomembni tudi dve izmed predlaganih vodilnih pobud, in sicer pobuda Mladi in mobilnost ter pobuda Program za nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta.

Vsebine v okviru tematskega cilja bodo podprte s sredstvi ESS, ESRR ter ESKRP. Teritorialno bodo sredstva ESS, ESRR in ESKRP na voljo za območje celotne Slovenije, ob tem da se bo upoštevala razvitost regije in izobrazbena struktura v posamezni regiji.

V okviru TC 10 so bile na podlagi analize identificirane naslednje ključne potrebe: večja vključenost v vseživljenjsko učenje za dvig splošnih in poklicnih kompetenc, krepitev povezanosti s trgom dela (štipendije, praktično učenje, medpodjetniški izobraževalni centri), krepitev človeških virov v podjetjih in implementacija kariernega svetovanja na vseh ravneh izobraževanja, razvoj modelov izobraževanja, ki bodo povečali odzivnost izobraževanja glede na potrebe trga dela (npr. dualni sistem...), s poudarkom na privlačnosti poklicnega izobraževanja, učinkovitejši sistem priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja, krepitev profesionalnih kompetenc strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, okrepitev različnih oblik mobilnosti (strokovnih delavcev, študentov, učencev, dijakov) ter mednarodne mobilnosti, predvsem za študente iz socialno šibkejših okolij, inovativne učne poti, uporaba in razvoj e-orodij, e-vsebin in e-

storitev v izobraževanju ter vlaganje v razvoj IKT infrastrukture v vzgojno – izobraževalnih zavodih ter spodbujanje usposabljanja, izobraževanja in prenosa znanj v kmetijstvu, gozdarstvu in živilsko predelovalni industriji.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE, DVIG KOMPETENC, SVETOVANJE IN KARIERNA ORIENTACIJA

Hitro spreminjajoče se gospodarske in družbene razmere zahtevajo vseživljenjski pristop k učenju, pri tem pa je potrebno k povpraševanju po izobraževanju in usposabljanju spodbujati tako posameznike vseh starosti, kakor tudi delodajalce, da vlagajo v svoje zaposlene. Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje, ki zajema vključenost tako v formalno kot neformalno izobraževanje, je v Sloveniji med krizo močno upadla, saj se je po podatkih Eurostat od leta 2010, ko je bila najvišja (16,2%), v letu 2013 znižala na 12,6%, pri čemer je v zahodni Sloveniji znašala 15,6%, v vzhodni pa 12,2%. Kljub precejšnjemu upadu je vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje v obeh slovenskih kohezijskih regijah še vedno nad povprečjem držav EU, ki je v letu 2013 znašala 10,7%. Ne glede na relativno visoko vključenost vseh odraslih v vseživljenjsko učenje, pa podatki za Slovenijo kažejo na podpovprečno vključenost predvsem nižje izobraženih (SI 2,7%, EU28 4,6%; 2013).¹¹¹ Pri starih 55-64 let v zadnjem letu prvič beležimo nekoliko podpovprečno vključenost od povprečja EU28 (SI 5,7%; EU28 5,8%)¹¹², vendar je v primerjavi z državami, s katerimi se želimo primerjati ta bistveno nižja (npr. Danska 23%). Poročilo o razvoju za leto 2013¹¹³ opozarja, da bi večja vključenost tistih v starostni skupini 55-64 let, ki se znižuje, prispevala k ohranjanju njihove zaposljivosti, ravno tako tistih, ki so manj izobraženi. Da je potrebno povečati vključenost starejših delavcev in nizko kvalificiranih delavcev v vseživljenjsko učenje ter ustrezno prilagoditi ukrepe, Sloveniji priporoča tudi Evropska Unija v Priporočilu Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013 in v dokumentu »Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v Sloveniji za obdobje 2014–2020«.

Visoka raven kompetenc posameznikov je osnova za uspešno vključevanje na trg dela in v družbo, v kateri je znanje zaradi hitrih družbenih sprememb, tehnološkega razvoja in negotovih sprememb na trgu dela, ključni dejavnik osebnega in družbenega razvoja¹¹⁴. Da bodo zaradi sprememb v gospodarstvu potrebne strukturne spremembe v izobrazbi delovne sile, predvsem v sposobnostih in kompetencah zaposlenih, je tudi ključna ugotovitev v letih 2011 in 2012 izvedene študije »Vrednotenje prednostnih usmeritev s področja trga dela¹¹⁵«. Študija predlaga oblikovanje ustreznih instrumentov, ki bodo namenjeni večji konkurenčnosti posameznikov in podjetjem, obenem pa opozarja, da je potrebno v to dejavnost pritegniti več deležnikov, in sicer delavce, delodajalce, različne resorje, posrednike znanj, ter z jasnimi poznavanjem potreb določiti ustrezne instrumente in jih prilagoditi razvitosti regij.

Rezultati mednarodnih raziskav¹¹⁶ dokazujejo, da imajo ljudje, ki že v začetku šolanja izkazujejo nizke dosežke pri merjenju splošnih kompetenc težave tudi pri kasnejšem šolanju in vključevanju v vseživljenjsko učenje. Slovenija na področju splošnih ključnih kompetenc (bralna, matematična, naravoslovna pismenost...) ne dosega ciljnih vrednosti EU, kar je še posebej izpostavljeno v dokumentu Stališče Služb EK glede priprave partnerskega sporazuma in operativnih programov v Republiki Sloveniji.¹¹⁷ Še posebej je kritičen podatek na področju bralne pismenosti, kjer je odstotek tistih, ki dosegajo najnižje ravni znanja višji od povprečja EU (Slovenija 21, 2%, EU 19,6%). Posebej zaskrbljujoče je to, da se je število tistih, ki dosegajo samo najnižje ravni znanja od leta 2006, povečalo (2006 – 16,5%, 2009 - 21, 2%). Tudi pri zadnjem merjenju

¹¹¹Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/database>, (Participation in education and training and educational attainment, lifelong learning – LFS data, last update 26.2.2014)

¹¹²Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/database>, (Participation in education and training by educational attainment, lifelong learning – LFS data; last update 26.2.2014)

¹¹³ Poročilo o razvoju 2013, Umar

¹¹⁴ EC: Re-thinking education – Investing in skills for better socio-economics outcomes (COM (2012) 668 final

¹¹⁵ Vrednotenje prednostnih usmeritev s področja trga dela, 2011 in 2012, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

¹¹⁶ Adult Literacy and Life Skills Survey, OECD, 2011, 10-11

¹¹⁷ Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in Slovenia for the period 2014-2020

bralne pismenosti¹¹⁸ 15-letnikov mednarodne raziskave PISA v letu 2012 odstotek teh učencev ostaja podpovprečen (21,1 %).¹¹⁹ Razvijanje temeljnih kompetenc, kot je bralna pismenost, mora država odgovorno vključevati v širšo politiko zaposlovanja. Več raziskav namreč potrjuje statistično relevantno korelacijo med stopnjo izobrazbe (ko lahko predpostavljamo, da so temeljne kompetence, kot je bralna pismenost, višje) in stopnjo zaposlenosti.¹²⁰ Tudi raziskave odnosa med bralno pismenostjo kot tako, stopnjo zaposlenosti in BDP na prebivalca potrjujejo korelacijo med temi elementi.¹²¹ Prav zato je v tem programskem obdobju potrebno usmeriti aktivnosti iz prenove in posodobitve programov izobraževanja v dvig splošnih in poklicnih kompetenc, ki bodo povečale zaposljivost. Pri tem je treba razviti in vpeljati učinkovitejše modele povezovanja izobraževanja in dela (npr. modele vajeništva, vključevanje podjetij v prakso) ter zagotoviti spremljanje in evalviranje splošnih in poklicnih kompetenc. Dodatno je potrebno spodbujati izvajanje praktičnega usposabljanja v izobraževalnem procesu in izkoristiti že razvito infrastrukturo, kot so npr. medpodjetniški izobraževalni centri – training centri, ki jih je treba izkoristiti tudi za pridobivanje delovnih in drugih praktičnih izkušenj. V družbah, kjer bo gospodarska rast še posebej odvisna od inovativnosti, ni pomembno samo, da posamezniki dosegajo visoke ravni splošnih kompetenc, temveč jih je potrebno dodatno usposobitviti za kreativno in družbeno odgovorno podjetno delovanje. Pomanjkanje teh kompetenc pri vključevanju na trg dela, tudi zaposlenih, je velika ovira nadaljnjemu procesu tehnološke modernizacije podjetij in s tem gospodarskega razvoja države, še posebej v času, ko delovna mesta niso več vnaprej dana, temveč je potrebno izkazati tudi veliko mero podjetnosti in ustvarjalnosti pri oblikovanju novih delovnih mest ter pri spodbujanju povpraševanja po e-storitvah. Med te kompetence zagotovo sodi tudi informacijsko – komunikacijska pismenost oziroma e-veščine, še posebej za ciljno skupino starejših posameznikov, kjer je razlika v primerjavi s povprečjem EU največja (14 o. t. v letu 2012).¹²² Slovenija po uporabi interneta izrazito odstopa med upokojenimi in neaktivnimi (SI 24 %, EU 40 %),¹²³ pomemben podatek pa je tudi, da je v letu 2012 v Sloveniji internet redno uporabljalo 69% prebivalstva (EU 72%), 23 % (EU 21%)¹²⁴ prebivalstva pa ga ni uporabilo še nikoli.

Zaradi sprememb na trgu dela, ki se odražajo tudi v pogostosti menjave zaposlitve ter spreminjajočih se potreb na trgu dela se povečujejo tudi potrebe po kakovostnem kariernem svetovanju in po informativno svetovalni dejavnosti. Vseživljenjsko karierno orientacijo je potrebno zagotoviti vsem skupinam delovno sposobnega prebivalstva, torej šolajoči se mladini, zaposlenim, samozaposlenim in brezposelnim. Da je treba vlogo poklicnega oziroma kariernega usmerjanja še okrepiti, narekuje tudi Evropska Unija v Priporočilu Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013. Vseživljenjska karierna orientacija v izobraževalnem sistemu se izvaja preko svetovalne dejavnosti ter kariernimi centri v visokem šolstvu. Za pripadnike različnih ranljivih skupin morajo biti izdelani prilagojeni modeli, saj potrebe narekujejo specifično obravnavo. Karierni centri v visokem šolstvu pa izvajajo svetovanje študentom pri načrtovanju in oblikovanju karierne usmeritve za kakovostnejšo študijsko pot in lažje vključevanje na trg dela. Preko zavoda za zaposlovanje in koncesionarjev se zagotavlja karierno svetovanje za brezposelne, v manjši meri pa tudi za šolajočo se mladino, zaposlenim pa so namenjeni programi aktivne politike zaposlovanja, ki vsebujejo tudi sestavine vseživljenjske karierne orientacije¹²⁵. Storitve karierne orientacije je tesno povezana z učinkovitim posredovanjem dela brezposelnim osebam, zato bo ta del ukrepov za ciljno skupino brezposelnih zajet v tematskem cilju 8 – dostop do zaposlitve. Hkrati pa je potrebna bolj učinkovita

118 Stopnja bralne pismenosti je odvisna od prepleta različnih dejavnikov, ki jih mora država pri načrtovanju in implementaciji usklajeno naslavljati: sistemski ukrepi, bralne navade, bralne strategije in jezikovna infrastruktura (jezikovni priročniki, orodja, servisi).

119 Pisa 2012 Results in Focus, OECD 2013: <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>.

120 Education at a Glance. OECD Indicators: [http://www.oecd.org/edu/eag2013%20\(eng\)--FINAL%2020%20June%202013.pdf](http://www.oecd.org/edu/eag2013%20(eng)--FINAL%2020%20June%202013.pdf).

121 M. Shafiqur Rahman: Relationship among GDP, Per Capita GDP, Literacy Rate and Unemployment Rate. British Journal of Arts and Social Sciences. http://www.bjournal.co.uk/paper/BJASS_14_2/BJASS_14_02_02.pdf.

122 Umar, poročilo o razvoju za leto 2013

123 Vir: Semafor Evropske digitalne agende oziroma Digital Agenda Scoreboard)

124 [http://digital-agenda-data.eu/charts/country-profiles-the-relative-position-against-all-other-european-countries#chart={"indicator-group":"internet-usage","ref-area":"SI","time-period":"2013"}](http://digital-agenda-data.eu/charts/country-profiles-the-relative-position-against-all-other-european-countries#chart={)

125 Nacionalni reformni program 2013-2014

in usmerjena karierna orientacija mlade, tudi dijake in v katere se mora v skladu z Nacionalnim reformnim programom 2013 – 2014 vključiti tudi socialne partnerje.

Velika težava je tudi pridobivanje delovnih izkušenj mladih, ki zaradi podaljševanja let izobraževanja vstopajo na trg dela razmeroma pozno, saj med delovno aktivnimi skorajda ni mlajših od dvajset let.¹²⁶ Z modeli odprtega in fleksibilnega prehajanja med izobraževanjem in delom se bo mladim zagotovilo pridobivanje konkretnih, praktičnih izkušenj že v času izobraževanja in razvoj za neposredno udejstvovanje pri realizaciji idej in pri pridobivanju izkušenj za večanje možnosti zaposljivosti, razvoj podjetnosti in kreativnosti (realizacija konkretnih projektov ob partnerskem sodelovanju s šolo in gospodarstvom). Z navedenimi aktivnostmi želimo usposobiti mlade ne samo za odzivanje na potrebe na trgu dela, temveč jih opremiti s kompetencami potrebnimi za kreiranje novih delovnih mest.

Za povečanje odzivnosti in fleksibilnosti sistema izobraževanja in usposabljanja je nujno izoblikovati učinkovite modele štipendijske politike (kadrovske, deficitarne) ter krepiti modele sodelovanja šol in univerz z okoljem in gospodarstvom, s ciljem dviga splošnih in poklicnih kompetenc, ki povečujejo zaposljivost.

ODZIVNOST SISTEMOV IZOBRAŽEVANJA S Poudarkom NA POKLICNEM IZOBRAŽEVANJU

Podatki o vključenosti v srednješolsko izobraževanje so za Slovenijo ugodni, tudi delež mladih z najmanj srednješolsko izobrazbo je med najvišjimi v Evropi (skoraj 90%).¹²⁷ Vendar delež dijakov, vpisanih v poklicno srednješolsko izobraževanje, v nasprotju z deležem dijakov, vpisanih v splošno srednješolsko izobraževanje, že precej let upada. V šolskem letu 1998/99 je delež prvih znašal 72 %, v šolskem letu 2010/11 pa le še 58 %. Najbolj upada vpis v nižje (z 2,8 % na 1,1 %) in srednje poklicne programe (z 28,2 % na 14,5 %)¹²⁸. Poročilo o razvoju 2013 sicer ugotavlja, da se struktura mladih v srednje šole počasi spreminja v smeri povečevanja deleža vpisanih na srednje tehniške in druge strokovne programe ter da bi bilo v prihodnje mlade potrebno k temu še bolj spodbujati ter povečati zanimanje za poklicno izobraževanje, saj nekaterih poklicnih profilov na trgu dela primanjkuje. Upad vpisa v programe srednjega poklicnega izobraževanja je sicer povezan s širšimi družbenimi dejavniki. V Sloveniji je tako značilno nizko vrednotenje poklicne izobrazbe in dela, kar se odraža v nizkih dohodkih ljudi s poklicno izobrazbo.¹²⁹

Zanimanje mladih za srednje poklicno izobraževanje je treba povečati in okrepiti sodelovanje delodajalcev in socialnih partnerjev v samem izobraževalnem procesu. Da bi izobraževanje in usposabljanje lahko odigralo vlogo ključnega dejavnika pri preseganju neskladnosti s potrebami na trgu dela, pa ne zadostuje le vlaganje v posameznike, temveč je treba nujno zagotoviti sistemske ukrepe za večjo kakovost, učinkovitost in odzivnost sistema izobraževanja in usposabljanja, kar je tudi v skladu s »Stališčem Služb Komisije o pripravi partnerskega sporazuma in operativnega programa«, ki ugotavlja, da se sam sistem izobraževanja in usposabljanja ne odziva dovolj dobro na potrebe trga dela. To je tudi v skladu z ugotovitvami izvedenega Vmesnega vrednotenja 1. in 2. prednostne usmeritve OP RČV 2007-2013¹³⁰, ki izpostavlja, da je treba posebno pozornost nameniti razvoju poklicnih kompetenc ter krepitvi kompetenc, ki v kurikulumu niso bile vključene v zadostni meri in spodbujanju delodajalcev k čim širši vključitvi v izobraževalni proces. Podobno ugotavlja tudi Evropska komisija v priporočilih v zvezi z Nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2013, kjer opozarja na odpravo neuskladenosti kvalifikacij in potreb na trgu dela s povečanjem

¹²⁶ Mladi in trg dela, 2013, str 7

¹²⁷ Izobraževanje v Sloveniji, SURS 2013

¹²⁸ Izobraževanje v Sloveniji, SURS, 2012

¹²⁹ Poročilo o razvoju 2013, UMAR

¹³⁰ Vmesno vrednotenje 1. in 2. prednostne usmeritve Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter izboljšanje posameznika za delo in življenje v družbi, temelječi na znanju 3. razvojne prioritete OP RČV Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, Oikos, avgust 2011, <http://www.eu-skladi.si/skladi/crpanje-evropskih-sredstev/studije-in-vrednotenja/studije-in-vrednotenja-za-programsko-obdobje-2007-2013/vrednotenja-2007-2013/operativni-program-razvoja-cloveskih-virov>

privlačnosti poklicnega izobraževanja in programov usposabljanja ter z nadaljnjim sodelovanjem z ustreznimi zainteresiranimi stranmi pri ocenjevanju potreb na trgu dela. Programe poklicnega izobraževanja bi bilo potrebno prilagajati potrebam na trgu dela, tudi preko vzpostavljanja sistema vajeništva in preko izvajanja praktičnega usposabljanja pri delodajalcih. To pomeni, da s prenovljenimi programi krepimo kompetence, ki jih mladi potrebujejo za trg dela oziroma dejavno vključevanje v družbo.

PRIZNAVANJE NEFORMALNEGA IN PRILOŽNOSTNEGA UČENJA

Od leta 2000, ko je bil sprejet zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah je to najbolj uveljavljen način vrednotenja učinkov neformalnega izobraževanja. V obdobju 2000-2012 je bilo podeljenih 67 941 certifikatov, vendar je v času gospodarske rasti podeljevanje certifikatov izrazito naraščalo in doseglo vrh leta 2009 (14938 certifikatov), s pojavom gospodarske krize pa je močno upadlo, saj je leta 2012 podeljenih 4885 certifikatov¹³¹. Analiza¹³² kaže, da je NPK v večini primerov način prepoznavanja že doseženih znanj, spretnosti in kompetenc ter rezultat sodelovanja s predstavniki gospodarstva. Večina pridobljenih NPK je na ravni srednješolskega izobraževanja, na drugi strani pa je potreba po priznavanju neformalnega izobraževanja tudi na višjih ravneh izobrazbe. Tam kjer glede na potrebe trga dela še ni razvitih izobraževalnih programov oz. vpisanih dijakov je potrebno omogočiti alternativne poti priznavanja znanja, predvsem delovnih izkušenj na podlagi katerih se pridobi klasifikacija¹³³. Po podatkih Eurostat iz leta 2011 je v Sloveniji 36% mladih v starosti od 15 do 30 let vključenih v prostovoljne aktivnosti, kar odpira cel segment priložnosti za pridobivanje praktičnih izkušenj za večjo zaposljivost, zato je treba okrepiti mehanizme za njihov razvoj, predvsem mehanizme kot so neformalno in priložnostno učenje, tudi med mladimi.

Krepiti je torej potrebno sistem priznavanja različnih izobraževalnih poti in nadaljevati z razvojem sistema izobraževanja in usposabljanja, ki bo zagotovil transparentno vrednotenje in priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja in usposabljanja ob upoštevanju standardov znanja, ki so določeni s poklicnimi standardi (uvajanje novih fleksibilnejših poklicnih standardov, ki bi omogočili hitrejše prilagajanje novim razmeram delovnih okolij¹³⁴). To je tudi v skladu z dokumentom Stališče Služb EK glede priprave partnerskega sporazuma in operativnih programov v Republiki Sloveniji, ki predlaga, da Slovenija sredstva usmeri tudi v izvajanje ukrepov za pridobivanje neformalnih in priložnostnih znanj.

KREPITEV KOMPETENC STROKOVNIH DELAVCEV V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

Na usposobljenost učiteljev je potrebno gledati kot na proces, ki kontinuirano poteka skozi celotno poklicno pot in se ne zaključi z dodiplomskim izobraževanjem v pedagoški stroki, saj ta učiteljev ne more opremiti z vsemi kompetencami, ki jih bodo potrebovali v celotni pedagoški karieri. Za izboljšanje in ohranjanje kakovosti v izobraževanju je tako ključna krepitev in dvig kompetenc strokovnih delavcev, katerih potrebo po nenehnem razvoju ter pridobivanju specifičnih kompetenc za poučevanje v 21. stoletju je prepoznala tudi EK¹³⁵. Vloga strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju se vseskozi spreminja, prav tako pedagoške strategije, ki zahtevajo od strokovnih delavcev tudi znanja in kompetence, ki niso vezana zgolj na testiranje znanja učencev, temveč tudi razvoj razmišljanja oz. tiste vidike, ki vplivajo na reševanje problemov, kritično razmišljanje, tj. elementov, v katerih slovenski učenci zaostajajo na ravni EU. Več raziskav, ki jih je izvedla OECD (Teachers matter¹³⁶; 2005 in TALIS¹³⁷; 2008) je izpostavilo povezavo med kvalitetnim nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem učiteljev ter njihovo uspešnostjo pri delu v šolah, ravno tako pa vpliv na preprečevanje učiteljeve strokovne izgorelosti. Raziskava, ki so jo izvedli avtorji Bele

¹³¹ Poklicni standardi in NPK 2000-2012, Center RS za poklicno izobraževanje, 2013

¹³² A. Ivančič v Poklicni standardi in NPK 2000-2012, Center RS za poklicno izobraževanje, 2013

¹³³ Poklicni standardi in NPK 2000-2012, Center RS za poklicno izobraževanje, 2013

¹³⁴ Poklicni standardi in NPK 2000-2012, Center RS za poklicno izobraževanje, 2013

¹³⁵ Ekspertna skupina "Improving education of teachers and trainers" pri Evropski komisiji: Supporting teacher competence development (2013).

¹³⁶ Teachers matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers; OECD, 2005

¹³⁷ TALIS, OECD, 2008

knjige o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011¹³⁸, je pokazala, da slovenski učitelji menijo, da imajo premalo znanj s področja reševanja vzgojne problematike, področja dela z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami, komunikacijskih spretnosti ter znanja IKT, kar so področja, ki se v današnjem svetu najhitreje razvijajo in znanj ter spretnosti ni mogoče zagotoviti zgolj s formalnim dodiplomskim študijem. Prav tako je treba povečati mobilnost in razviti nove oblike dviga profesionalnega kapitala strokovnih delavcev v neposredni povezavi z gospodarstvom (npr. job shadowing, prehajanje npr. učiteljev strokovnih predmetov iz izobraževanja v gospodarstvo).

KAKOVOSTEN SISTEM VISOKEGA ŠOLSTVA IN MEDNARODNA MOBILNOST

Slovenija se je že zelo približala cilju strategije Evropa 2020 glede deleža mladih v starosti 30–34 let s terciarno izobrazbo (cilj 40 % leta 2020) in bo cilj predčasno najverjetneje tudi preseгла, saj je delež v letu 2012 znašal že 39,1 %.¹³⁹ Na področju terciarnega izobraževanja beležimo tudi eno najvišjih stopenj vključenosti v EU, saj se je v zadnjem desetletju število študentov vpisanih v terciarno izobraževanje zelo povečalo. Vključenost mladih pri vpisni starosti za terciarno izobraževanje je v šolskem letu 2011/2012 znašala 56,9 %, vključenost starostne skupine 20–24 let v terciarno izobraževanje pa je v Sloveniji najvišja v EU,¹⁴⁰ hkrati pa se je pomnožilo tudi število študijskih programov. Stopnja vključenosti mladih v terciarno izobraževanje kaže na visoko stopnjo dostopnosti sistema, a je pri tem vse bolj pomembno vprašanje kakovosti, odzivnosti in odprtosti sistema izobraževanja. V času krize so se zaposlitvene možnosti terciarno izobraženih poslabšale, zlasti zato, ker število primernih delovnih mest upada, pa tudi zato, ker profili diplomantov velikokrat ne ustrezajo povpraševanju na trgu dela. Analiza povezave med trgom dela in visokošolskim razpisom za vpis je pokazala, da visokošolski zavodi premalo upoštevajo razmere na trgu dela oz. zaposljivost svojih diplomantov, tako pri ponudbi svojih študijskih programov, kot tudi ponudbi vpisnih mest.¹⁴¹ Zato je nujno graditi na posodabljanju in izboljševanju študijskih programov, predvsem v smeri spremljanja potreb delodajalcev po ustreznih znanjih in kompetencah diplomantov za njihovo zaposljivost. Visokošolske zavode bi bilo potrebno spodbuditi k sistematičnemu zbiranju podatkov o zaposljivosti svojih diplomantov. Kakovostnejšo študijsko pot in lažje vključevanje študentov na trg dela omogočajo tudi karierni centri na univezah, kjer se izvaja svetovanje študentom pri načrtovanju in oblikovanju kariernih usmeritev. V obdobju 2010–2013 so bili sofinancirani 4 karierni centri na štirih slovenskih univerzah in treh samostojnih visokošolskih zavodih, ki so organizirali številne aktivnosti na področju kariernega svetovanja za študente in diplomante (med drugim preko 500 različnih delavnic na področju povezovanja študentov s potencialnimi delodajalci in pridobivanje dodatnih kompetenc ter praktičnega znanja za učinkovit vstop na trg dela), v katere je bilo vključenih preko 15.000 uporabnikov. Aktivnosti kariernih centrov bi bilo potrebno povezati med seboj in z drugimi institucijami s področja usmerjanja in svetovanja zaradi doseganja sinergijskih učinkov.

Mednarodna mobilnost študentov in pedagoškega osebja sta pomembna dejavnika kakovosti visokošolskega zavoda in visokošolskega sistema države¹⁴². Spodbujanje mednarodne mobilnosti je tudi med strateškimi cilji Nacionalnega programa visokega šolstva 2011–2020.¹⁴³ V njem si je Slovenija med drugim zastavila cilj, da bo do leta 2020 petina diplomantov del svojega študija opravila v tujini, ter da bo med visokošolskimi učitelji in sodelavci zaposlenih vsaj 10% tujih državljanov. Slovenski sistem je dokaj zaprt, z majhnim pretokom oziroma mobilnostjo visokošolskih kadrov in študentov med slovenskimi in tujimi visokošolskimi zavodi. Na letni ravni je po podatkih Eurostata v tujini študiralo 2,5% slovenskih študentov, medtem ko je povprečje na ravni EU27 3,3%. V veliki večini držav nemobilni študenti kot največjo oviro za mobilnost navajajo pričakovano dodatno finančno breme, ki ga predstavlja študij v

¹³⁸ Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 2011

¹³⁹ Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators

¹⁴⁰ Poročilo o razvoju, UMAR, 2013

¹⁴¹ Trg dela in visokošolski razpis za vpis - Analiza trga dela v povezavi z visokošolskimi vpisnimi mesti ter številom študentov in diplomantov; 2013, str. 43,

¹⁴² Mednarodna mobilnost študentov in pedagoškega osebja v terciarnem izobraževanju (Tanja Čelebič), Delovni zvezek UMAR, 2008

¹⁴³ Nacionalni program visokega šolstva 2011–2020,

tujini.¹⁴⁴ Po podatkih raziskave Eurostudent tako meni tudi okoli 73% slovenskih študentov, tako mobilnih kot nemobilnih. EVROŠTUDENT SI 2010 Pri odločitvi za mobilnost ima pomembno vlogo tudi družinsko ozadje študenta. Podatki namreč kažejo, da je med mobilnimi študenti izredno malo (le 5,6%) takih z najnižjimi stopnjami izobrazbe staršev (ISCED 0-2). Kljub delnemu financiranju v programskem obdobju 2007-2013 se kaže potreba po nadaljnji podpori raznovrstnim ukrepom za internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva. Glede na trenutne finančne razmere, ki še dodatno krepijo poglavitne razloge za izredno nizko mobilnost študentov, je očitno, da bo za uresničitev ambicioznih ciljev treba finančno podpreti tudi mobilnost študentov in sicer usmerjeno na ciljno skupino študentov s šibkim socialno-ekonomskim položajem.

UPORABA IKT ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI IZOBRAŽEVANJA

Za izboljšanje odzivnosti in kakovosti sistema izobraževanja je treba nadaljevati z uporabo IKT, ki spreminja način poučevanja, učne vsebine in proces, ki zahteva visoko razvite digitalne veščine, tako na strani vključenih posameznikov kot strokovnega kadra in nove didaktične modele poučevanja, ki bodo v večji meri vključevali smiselno uporabo IKT pri pouku in učenju in razvijanja e-vsebin. Prav zato je nujno nadaljevati s projekti razvoja e-učbenikov, e-gradiv in inovativnih, z IKT podprtih modelov poučevanja, katerih razvoj se je uspešno začel v finančni perspektivi 2007-2013¹⁴⁵.

Za učni proces, ki bo temeljil na načelih e-šolske torbe, e-učbenikih, dostopu do oddaljenih virov znanja, digitalnih jezikovnih virih in tehnologijah, na uporabi multimedijskih, spletnih učilnic in poučevanju na daljavo bodo potrebne zmogljivosti na gigabitnem nivoju.¹⁴⁶ Edina povezovalna infrastruktura, ki bo tudi v prihodnje zadostila učnim procesom, je optična infrastruktura, s čimer sledimo EU digitalni agendi oz. Strategiji EU 2020 na področju informacijske družbe: Hitri in ultra hitri dostop do interneta, zaupanje in varnost.¹⁴⁷ Digitalna opremljenost slovenskih šol glede na povprečje EU je podpovprečna, zato jo je treba izboljšati.¹⁴⁸

V Sloveniji je indikator število učencev/ odjemalcev pod EU povprečjem (RS=7-8, EU=4-5), prav tako je pod povprečjem indikator število učencev/ odjemalcev povezan v internet (RS=11-3,37, EU=8-20)¹⁴⁹, hkrati pa ima manj kot 50% učiteljev odjemalcev za njihovo rabo. Zgolj 3% vzgojno izobraževalnih zavodov ima dovolj propustno in varno brezžično omrežje, kar pomeni, da Slovenija zelo zaostaja na tem področju. Trenutno je le cca. 19 % lokalnih računalniških omrežij na zavodih priključenih v internet s širokopasovno povezavo (osnovno, srednje in višje šolstvo). Vlaganje v razvoj IKT infrastrukture v vzgojno – izobraževalnih zavodih je eden izmed temeljnih pogojev za povečevanje odzivnosti in kakovosti izobraževanja ter usposabljanja, ter s tem večje prilagodljivosti na spremembe.

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE V KMETIJSKEM, GOZDARSKEM IN ŽIVILSKO PREDLOVALNEM SEKTORJU

Na slovenskih kmetijah prevladujejo gospodarji z osnovno (leta 2010: 37,2 %) oziroma nižjo ali srednjo izobrazbo (leta 2010: 50,6 %), še vedno pa je malo tistih z višjo ali visoko izobrazbo (6,2%). Primerjava med letoma 2000 in 2010 dokazuje, da se delež gospodarjev ki imajo srednješolsko ali višjo oziroma visoko izobrazbo povečuje. Pozitivni premiki so razvidni tudi na področju kmetijske izobrazbe gospodarjev, saj se je delež tistih, ki imajo zgolj praktične izkušnje v kmetijstvu, zmanjšal s 83,9 % (leta 2000) na 64,5 % (leta

¹⁴⁴ The European Higher Education Area in 2012 : Bologna Process Implementation Report
(<http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>)

¹⁴⁵ V finančni perspektivi 2007-2013 se je v okviru prednostne usmeritve 2.2 Informacijska družba med drugim razvilo 15 e-učbenikov za naravoslovje ter 22 e-učbenikov za družboslovje za višje razrede osnove šole in prve letnike gimnazije.

¹⁴⁶ Evropska Komisija, COM (2013) 654 konč. / Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources

¹⁴⁷ Evropska Komisija, COM (2010) 245 konč. / 2, Evropska digitalna agenda.

¹⁴⁸ European Schoolnet, Survey of Schools: ICT in Education, Country profile: Slovenia, november 2012.

¹⁴⁹ Ibid.

2010). Znatno pa se je povečal delež tistih, ki imajo opravljene tečaje oziroma nacionalno poklicno kvalifikacijo (NPK) iz kmetijstva, in sicer za 18,5 odstotnih točk na 26,7 %, kar kaže na povečevanje usposobljenosti. Za populacijo mladih prevzemnikov podprtih v obdobju 2007 – 2013 je značilna v povprečju višja stopnja dosežene formalne izobrazbe.

Zahtevnost dela v kmetijstvu, živilske, gozdarstvu in živilsko-predelovalni industriji ter v drugih dejavnostih na podeželju, zahteva povečanje usposobljenosti in stalno pridobivanje novih znanj in kompetenc. Kažejo se potrebe po poglobljanju znanj in praktične usposobljenosti, še zlasti na področju varovanja okolja prilagoditve na podnebne spremembe in blaženja njihovih posledic, dobrega počutja živali, trženja itn.. Poseben poudarek bo namenjen usposabljanjem ciljnih skupin na področju biotske raznovrstnosti in zmanjševanju vplivov kmetijstva na kakovost površinskih in podzemnih voda.

Aktivnosti prenosa znanj bodo še posebej usmerjene v mlade kmete. Cilj usposabljanja mora biti uporaba pridobljenega znanja v praksi, zato bo posebna pozornost namenjena prektičnim prikazom oziroma t.i. demonstracijskim projektom v okviru katerih bo zagotovljen prenos znanja iz ukrepa Sodelovanje (npr. pilotni projekti, novi proizvodi, inovacije). Eden od pomembnih ciljev usposabljanj je tudi znižanje stopnje napake, to je kršitev in sankcij, ki so v programskem obdobju 2007–2013 posledično pripeljale do vračil sredstev.

1.1.1.11 Tematski cilj 11: Izboljšanje institucionalne zmogljivosti javnih organov in zainteresiranih strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi

Zagotavljanje pravne države, ki temelji na vladavini prava je predpogoj za delovanje vseh sistemov države, kakor tudi njenih družbenih podsistemov, zlasti pa gospodarstva. Temelji zaupanja v državo izhajajo iz odgovornega in transparentnega delovanja državnih organov ter organov širše javne uprave. Pravosodni sistem ima ključen nacionalni in strateški pomen pri varstvu pravic državljanov, gospodarskega razvoja in blaginje. Z učinkovitejšim pravosodnim sistemom bo Slovenija posredno vplivala na večjo zaposljivost, doseganje večje rasti in konkurenčnosti gospodarstva in tako na večjo blaginjo državljanov, saj bo hitrejša in učinkovitejša razreševanje sodnih zadev posredno omogočalo tako ohranjanje obsoječih delovnih mest kot tudi zvišanje neposrednih tujih investicij s tem pa tudi dodatno zaposlovanje in socialno varnost.

Država mora zagotavljati izvajanje oblasti in zagotavljati javne storitve oziroma javne dobrine državljanom oziroma svojim prebivalcem, in sicer praviloma vsem pod enakimi pogoji in na enako dostopen način. Odličnost izvajanja funkcije države oziroma javnega upravljanja je zaveza, ki vpliva na razvoj demokratičnih procesov v družbi, gospodarsko rast in socialno kohezijo vseh njenih prebivalcev.

Vsebine v okviru tega tematskega cilja bodo financirane iz sredstev ESS, teritorialno gledano pa bodo sredstva ESS na voljo za območje celotne Slovenije.

Identificirane ključne potrebe v okviru TC 11 za programsko obdobje 2014-2020 so sledeče: izboljšanje zakonodajnega okvira, povečanje zaupanja v pravno državo, boljše delovanje in povečanje učinkovitosti pravosodnega in upravnega sistema, hitrejša reševanje sporov, izvršb, alternativne oblike reševanja sporov, optimizacija poslovnih procesov na sodiščih, izboljšanje postopkov zaradi insolventnosti, učinkovito odpravljanje gospodarskega kriminala in korupcije, izboljšanje poslovnega okolja za državljanke in podjetja, zmanjšanje administrativnih bremen, dvig transparentnosti, odgovornosti in dostopnosti upravnih storitev, vzpostavitev enotne interoperabilne platforme, krepitev zmogljivosti NVO za sodelovanje pri pripravi in izvajanju politik in socialnih partnerjev.

KOMPLEKSNOST IN ZAUPANJE V PRAVOSODNI SISTEM

V Sloveniji je raven zaupanja v pravno državo in institucije pravosodja nizka, kar izrazito negativno vpliva na gospodarsko tekmovalnost in onemogoča nemoten družbeni in gospodarski razvoj. Nezaupanje v pravosodni sistem se kaže tudi v mednarodnih primerjavah konkurenčnosti gospodarstev, kjer se Slovenija uvršča vsako leto slabše. V Sloveniji smo identificirali strukturno brezno med delovanjem pravosodnega sistema in realnega gospodarstva, saj se poslovni subjekti z delovanjem in družbenim pomenom organov pravosodja praviloma soočijo šele, ko je prepozno (npr. ko je podjetje že v težavah). Zato je bistveno zagotoviti učinkovite mehanizme ozaveščanja akterjev v gospodarstvu glede dejanskega delovanja pravosodja, njihovih možnosti sodnega in predsodnega reševanja morebitnih sporov. Konkretni ukrepi, ki bodo vplivali na dvig ravni zaupanja v pravo državo bodo bolj podrobno opredeljeni v OP za izvajanje kohezijske politike.

V zadnjem poročilu WEF (2013-2014), se Slovenija na področju učinkovitosti pravnega okvirja pri reševanju sporov med podjetji uvršča na 135. mesto, po oceni neodvisnosti sodstva pa na 76. mesto med 148 državami. Ocene Slovenije so poleg domačega okolja pomembne tudi v mednarodnem gospodarskem okolju, predvsem v privabljanju tujih neposrednih investicij. Pravosodje kot sistem je po svoji naravi nagnjeno k monolitnosti in rigidnosti, saj so skoraj vsi vidiki njegovega delovanja podvrženi togim normativnim okvirom. Vendar nas slabe izkušnje iz preteklosti učijo, da učinkovitost pravosodja ne sme temeljiti le na spremembi normativnih okvirov in normativov¹⁵⁰. Pravosodje kot vsak kompleksni sistem, kjer so udeleženi različni akterji in deležniki v različnih vlogah in soodvisnostih, otežuje enostavno identificiranje vzrokov anomalij, njihovo merjenje in posledično tudi načrtovanje konkretnih ukrepov za njihovo učinkovito in trajnostno odpravo. Slovenija bo po vzoru dobrih praks nekaterih držav članic, ki so podobne mehanizme že sprejele in implementirale (npr. Nemčija in Avstrija), vlagala v vzpostavitev orodja za merjenje in identificiranje ozkih grl pri posameznih pravosodnih organih ter za načrtovanje mehanizmov za učinkovitejše delovanje pravosodnega sistema. Za učinkovitejši pravosodni sistem bo Slovenija prioriteto vlagala tudi v področja povezana s pospešitvijo (fast track) postopkov reševanja pravosodnih zadev za razbremenitev funkcionarjev (triaža), v področja namenjena optimizaciji mreže pravosodnih organov in mobilnosti, tako funkcionarjev kot osebja, ter v področja prenosa kompetenc na nižje nivoje z namenom optimizacije izkoristka intelektualnega kapitala pravosodnih funkcionarjev.

V tem oziru je pomembna tudi krepitev družbene odgovornosti podjetij s poudarkom na državljanski zavesti glede pomena pravne države (npr. ozaveščanje podjetnikov, vzpostavitev sistema spodbujanja alternativnega in predsodnega reševanja poslovnih sporov). V programskem obdobju 2007-2013 je pravosodje podpiralo ukrepe alternativnega reševanja sporov za splošni segment prebivalstva - za negospodarske spore: civilne, pravnne, družinske. V finančni perspektivi 2014-2020 pa bodo ukrepi usmerjeni v alternativne metode reševanja sporov med gospodarskimi subjekti.

V tem oziru je pomembna tudi krepitev družbene odgovornosti podjetij s poudarkom na državljanski zavesti glede pomena pravne države (npr. ozaveščanje podjetnikov).

Konkurenčnost med slovenskimi podjetji je močno obremenjena tudi zaradi sedanje kulture reševanja gospodarskih sporov. Segment MSP, kamor v Sloveniji spada več kot 95 % vseh gospodarskih subjektov na trgu, je zelo odvisen od ažurnosti denarnega toka, ki je lahko v primeru sodnega spora zelo upočasnjen. Zato je zelo pomembno, da se zagotovijo učinkoviti mehanizmi za hitrejše reševanje sporov tudi v času, ko ti še ne prestopijo sodnih duri. V programskem obdobju 2007-2013 je pravosodje podpiralo ukrepe alternativnega reševanja sporov za splošni segment prebivalstva - za negospodarske spore: civilne, pravnne,

---

¹⁵⁰ Zlasti posledice spodletele reforme pravosodja iz leta 1995, ki je bila sicer pripravljena na temelju priporočil mednarodnih organizacij, med njimi tudi Sveta Evrope.

družinske. V finančni perspektivi 2014-2020 pa bodo ukrepi usmerjeni v alternativne metode reševanja sporov med gospodarskimi subjekti.

INSOLVENTNOST

Pomemben dejavnik slabšanja konkurenčnosti gospodarstva v Sloveniji so dolgotrajni in neučinkoviti postopki zaradi insolventnosti. Stečajni postopki in postopki prisilne poravnave so zapleteni in nenaklonjeni poslovnemu okolju, zlasti kar se tiče segmenta MSP in mikro podjetij. To je prepoznala tudi Komisija, ki je na tej podlagi v svojem zadnjem priporočilu v zvezi z Nacionalnim reformnim programom posebej poudarila, da naj Slovenija izboljša izvrševanje postopkov zaradi insolventnosti v gospodarskih družbah in delovanje mehanizmov sodnega in izvensodnega reševanja sporov, vključno s hitrim reševanjem sodnih zadev v zvezi s stečajnimi postopki, ki čakajo na obravnavo, da bo vrednost izterjanih sredstev čim višja in se bo spodbudilo učinkovito reševanje slabih posojil¹⁵¹. Prioritetna področja vlaganja za hitrejše in učinkovitejše postopke zaradi insolventnosti in sistemske razdolžitve bodo tako šla v smer optimizacije poslovnih procesov na sodiščih in informacijske podpore poslovnih procesov procesiranja reševanja civilnih in gospodarskih pravnih zadev ter vlaganja v usposabljanja pravosodnih funkcionarjev in drugega osebja v pravosodnem sistemu. Navedeno je v skladu z izrecnim priporočilom CSR 9, ki Sloveniji nalaga izboljšanje izvrševanja postopkov zaradi insolventnosti v gospodarskih družbah in sodne poravnave,

IZVRŠILNI POSTOPKI

Bistvena ovira za poslovno dejavnost in izkoristek razvojnih potencialov podjetij je tudi počasnost reševanja postopkov v civilnih in gospodarskih postopkih ter postopkih izvršbe, ki hkrati zmanjšuje tudi privlačnost Slovenije za neposredne tuje naložbe¹⁵². Posledično bo Slovenija za učinkovitejšo izvršbo prioritarno vlagala v optimizacijo reševanja izvršilnih zadev, tako v postopkih neposredno na sodišču, kakor tistih, ki se nahajajo pri izvršiteljih, z izbranimi orodji za hitrejšo izvršbo, organizacijskimi ukrepi ter usmerjenimi informatizacijskimi rešitvami ozkih grl celotnega izvršilnega postopka. Komplementarno se bo podpiralo tudi usposabljanje vseh deležnikov, vključenih v izvajanje izvršilnega postopka. Navedeno je v skladu z izrecnim priporočilom CSR 7, ki Sloveniji nalaga zmanjševanje števila nerešenih zadev, predvsem na področju ozvršilnih zadev.

GOSPODARSKI KRIMINAL IN KORUPCIJA

Gospodarski kriminal in korupcija sta v Sloveniji pomembna dejavnika visoke stopnje nezaupanja v pravosodni sistem, kar odvrča tudi tuje investitorje, ki so ključni za zagon gospodarstva.¹⁵³ Poslabševanje stanja na področju korupcije v Sloveniji potrjujejo tudi rezultati raziskave Indeks percepcije korupcije, ki jo izvaja nevladna organizacija Transparency International. V letu 2013 se je Slovenija uvrstila na 43. mesto med 177 proučevanimi državami oziroma na 20. mesto med državami članicami Evropske unije¹⁵⁴. Država bo zagotovila odkrivanje in učinkovit pregon gospodarskega kriminala in korupcije v vseh možnih oblikah, saj ti pojavi bistveno izkrivljajo naravno konkurenco med podjetji (generalna in specialna prevencija). Premoženje nezakonitega izvora, ki predstavlja tisto korist na trgu, ki ni bila pridobljena s konkurenčnim bojem in maksimiranjem koristi za končnega uporabnika dobrin in storitev na trguprav tako izkrivlja konkurenco in zavira zdravo in vzdržno rast gospodarstva. Zato bo Slovenija povečala učinkovitost mehanizmov za odvzem premoženja nezakonitega izvora. Učinkovitega pregona najhujših oblik gospodarskega kriminala in korupcije se bo Slovenija lotila z mehanizmi za optimiziranje zakonodajnih in

¹⁵¹ Na obravnavano problematiko dolgotrajnih stečajnih postopkov posebej izpostavlja tudi zadnja priporočila Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) Economic Survey of Slovenia 2013.

¹⁵² Iz večletnega gibanja izvršilnih zadev na sodiščih je razvidno, da sodni sistem sicer že več let obvladuje pripad izvršilnih zadev, vendar je obremenjen s še vedno razmeroma visokim vsakoletnim pripadom in velikim številom nerešenih zadev iz preteklih obdobj. Glej: Justice Scoreboard – Orodje za spodbujanje učinkovitega pravosodja in rasti, COM(2013) 160 final, 27.3.2013.

¹⁵³ Raziskava Ernst & Young o korupciji med managerji

¹⁵⁴ http://www.transparency.org/whatwedo/pub/cpi_2013

organizacijskih struktur, vlaganjem v razvoj človeških virov na širšem področju pregona gospodarskega kriminala in vlaganjem v večjo povezljivost informacijskih sistemov.

KAKOVOST V JAVNI UPRAVI

V Sloveniji so se, podobno kot v drugih evropskih državah, skozi finančno in gospodarsko krizo pokazale številne šibke točke v obstoječih sistemih javne uprave, zato so za okrepanje potrebne korenite spremembe, ki bodo pripomogle h gospodarski rasti. IMD¹⁵⁵ letno objavlja lestvico mednarodne konkurenčnosti držav, v letu 2013 je Slovenija zdrsila na 52. mesto (kar je 20 mest nižje kot leta 2008). Podobno kaže indeks globalne konkurenčnosti za leto 2012-2013, kjer se Slovenija nahaja na 56. mestu (WEF 2013¹⁵⁶), kar je 14 mest nižje kot leta 2008-2009). Med dejavniki, ki vplivajo na podjetništvo, so med bolj izpostavljenimi neučinkovita vladna birokracija, restriktivna delovna zakonodaja in korupcija. Slovenija pripravlja »Strategijo razvoja slovenske javne uprave 2014 – 2020«, ki bo krovni dokument z izhodišnimi usmeritvami za pripravo usklajenih področnih strategij, politik in izvedbenih dokumentov v javnem sektorju in nevladnih organizacijah na nacionalni, regionalni in lokalni ravni (kot denimo izobraževanje, znanost, gospodarstvo, zaposlovanje, socialne zadeve, okolje, zdravstvo, kultura in drugo). Cilj strategije je organizirati vitko slovensko javno upravo tako, da bo postala učinkovit, napreden in prijazen servis državljanom in podjetjem, usmerjen v rešitve. S poenostavitvami se bodo znižali potrebni stroški in čas za izvajanje upravnih storitev. Zato so naložbe v dvig institucionalne zmogljivosti ter učinkovitosti delovanja javne uprave ter deležnikov, ki izvajajo javne politike, v Sloveniji ključnega pomena za celovite spremembe, pripravo boljšega zakonodajnega okolja in uvedbe načel dobrega upravljanja. V okviru izboljšanja kakovosti v javni upravi bodo vpeljana ustrezna orodja za spodbujanje napredka, stalnih izboljšav in kakovosti delovanja upravnih organov (predvsem model CAF- Common Assessment Framework) in moderniziran sistem inšpekcijskega nadzora s poudarkom na koordiniranem delovanju inšpekcijskih služb.

ČLOVEŠKI VIRI V JAVNI UPRAVI

Na potrebo po izboljšanju učinkovitosti javne uprave ter institucionalnih zmogljivosti na vseh ravneh, tako na državni kot lokalni ravni tudi v delu, ki ga mora prispevati učinkovito upravljanje s človeškimi viri, opozarjata tako Evropska komisija kot tudi OECD¹⁵⁷. Slednji opozarja, da mora osrednja javna uprava imeti zmogljivosti, ki se zahtevajo za izvajanje strategije in sicer od učinkovitega vodenja do ustreznih znanj in veščin ter kompetenc zaposlenih v osrednji javni upravi. Človeški viri nudijo podporni okvir za opravljanje upravnih nalog, zato OECD poudarja nujnost strateškega pristopa pri upravljanju človeških virov, še posebej na področju fleksibilnosti in plačnega sistema, zato bo Slovenija na ravni celotne javne uprave vpeljala prenovljen sistem upravljanja človeških virov in ustreznega nagrajevanja. Z okrepljenimi dejavnostmi na področju menedžmenta človeških virov ter usmerjenega usposabljanja javnih uslužbencev na vseh nivojih oblasti bo Slovenija dosegla dolgoročne učinke, ki se bodo odražali v kakovostnejših javnih storitvah. V okviru finančne perspektive 2007-2013 niso bili zajeti ukrepi na področju razvoja menedžmenta človeških virov v javni upravi, kar kaže na nujnost izvedbe slednjih v Sloveniji v obdobju 2014-2020.

ZAKONODAJA, DEREGULACIJA IN UPRAVNI POSTOPKI

Evropska komisija¹⁵⁸ ugotavlja, da je obremenjujoče zakonodajno okolje eno težjih izzivov Slovenije, ki ovira konkurenčnost na domačem in tujem trgu. Program ukrepov odprave zakonodajnih ovir se v Sloveniji s pomočjo sredstev ESS sistematično sicer odvija že od leta 2009 in prinaša pomembne rezultate pri poenostavitvah poslovnega okolja, vendar je za zagotovitev prijaznega in spodbudnega okolja za podjetnike ter dvig njihove konkurenčnosti potrebno še intenzivneje pristopiti k uresničevanju ključnih ukrepov. Glavne ovire za poslovanje podjetij v Sloveniji so predvsem neučinkovita državna uprava, omejen dostop do financiranja in delovno pravna zakonodaja (WEF, IMD, Doing Business), zato bo Slovenija skladno s

¹⁵⁵ <http://www.imd.org/news/World-Competitiveness-2013.cfm>

¹⁵⁶ http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

¹⁵⁷ OECD pregled javne uprave v Republiki Sloveniji, Slovenija za strateško vodeno in učinkovito državo, 2012, sofinanciran z ESS sredstvi

¹⁵⁸ Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v Sloveniji za obdobje 2014–2020

priporočili Evropske komisije poenostavila pogoje za vstop na trg s ciljem učinkovitega delovanja notranjega trga, uvedla modro deregulacijo dejavnosti in poklicev za dvig zaposlitvenih možnosti, samozaposlovanja, mobilnosti in fleksibilnosti delovne sile na evropskem trgu. Slovenija se je odločila, da bo v okviru prenove obstoječe zakonodaje še večjo pozornost namenila preventivi sprejemanju boljših predpisov z doslednim izvajanjem presoje posledic za zagotavljanje zakonitosti, pravne varnosti, transparentnosti, predvidljivosti, odzivnosti, usmerjenosti v uporabnika ter modernizacijo upravnega procesnega prava.

INTEROPERABILNOST, TRANSPARENTNOST IN ODPRTI PODATKI

V obdobju 2007-2013 so bile ustvarjene temeljne komponente centralnega interoperabilnostnega sistema za izvajanje elektronskih podatkovnih poizvedb v javni upravi (G2G), razviti in prenovljeni so bili nekateri informacijski sistemi in podsistemi za dejansko vzpostavitev te izmenjave, še zlasti za konkretne potrebe e-socialne, vzpostavljena pa je bila tudi osnovna platforma za objavljanje odprtih podatkov skupaj z ostalimi interoperabilnostnimi izdelki. Zato se je Slovenija odločila za sistematični dvig uporabe e-storitev, povezljivost oz. interoperabilnost temeljnih podatkovnih evidenc in drugih informacijskih rešitev v javni upravi, povečanje razpoložljivosti in zanesljivosti, spodbujanje njihove odprtosti za nadaljnjo obdelavo podatkov za javni, zasebni in nevladni sektor. Zato bo zagotovila enotno interoperabilnostno platformo, ki bo s svojimi skupnimi gradniki in funkcijami pospeševala in poenotila izvajanje vsebinskih e-projektov v javni upravi, ki se bodo sicer izvajali v okviru drugih tematskih ciljev. Pospeševala bo prilagoditve in priključitve posameznih resornih sistemov na te skupne gradnike z namenom zagotovitve kvalitetnih in ažurnih podatkov za ponovno uporabo. Spodbujanje proaktivnega odpiranja podatkov in njihove ponovne uporabe bo prineslo tudi boljši nadzor javnosti nad delovanjem javnega sektorja, odprlo nove poslovne priložnosti, generiralo novo vrednost in delovna mesta, izboljšalo čezmejno interoperabilnost, olajšanje delovanja notranjega trga ter pripomoglo h konkurenčnosti države.

Razvoj novih e-storitev (tudi odprto kodnih), zagotavljanje standardov, povezovanje preko enotne storitvene platforme in ustvarjanje dobrih pogojev za obsežnejše inovacij, bodo Slovenijo znova pozicionirale med vodilne ponudnice e-storitev v javni upravi in širše. Inovativno okolje in možnosti za rast delovnih mest ne prinašajo silosne rešitve, temveč skupna podatkovna in poslovna platforma na principih oblačnega računalništva, ki zaradi bistveno večje standardizacije podatkovnega storitvenega sloja, ponovne uporabe funkcionalnosti in racionalizacije bistveno zniža stroške razvoja.

Horizontalne sistemske infrastrukturne rešitve, ki pokrivajo celotni javni sektor, se bodo izvajale v okviru tematskega cilja 11, e-rešitve v okviru podpore posameznim vsebinskim ukrepom pa bodo izvedene v okviru drugih tematskih ciljev.

NEVLADNE ORGANIZACIJE

Nevladne organizacije so pomemben akter pri oblikovanju in uveljavljanju trajnostno naravnanih javnih politik. S svojim delovanjem na področju spodbujanja civilnega dialoga prispevajo k zmanjševanju demokratičnega deficita in so pomemben zagovornik ranljivih ciljnih skupin ter prispevajo k bolj transparentnemu in učinkovitemu delovanju državne uprave in zmanjševanju birokratizacije. Predstavljajo velik potencial pri izvajanju javnih storitev in dejavnosti, ki se izvajajo na način javne službe in razvoja socialnih inovacij na različnih družbenih področjih kot so zaposlovanje, izobraževanje, okolje, zdravje, sociala, kultura itd. Pri tem ugotavljamo, da kljub velikemu številu nevladnih organizacij (več kot 25.000) in kljub dejstvu, da je vsak drugi državljani član vsaj ene nevladne organizacije, NVO svojega potenciala tako na področju zagovorništva/civilnega dialoga, kot na področju izvajanja in inoviranja storitev, ne uresničujejo v polni meri.

Spremljanje izvajanja projektov NVO sicer kaže, da je bil z ukrepi finančne perspektive 2007 – 2013 dosežen napredek v krepitvi zmogljivosti NVO (zaključna evalvacija bo na voljo v juliju 2014). V luči novih izzivov ter s tem povezanimi novimi reformnimi ukrepi, ki zadevajo tudi povečanje učinkovitosti javne uprave (na primer

prehod iz institucionalnih storitev na skupnostne oblike storitev), pa bo potrebno kompetence NVO še dodatno ustrezno okrepiti in nadgraditi.

Slovenija bo zato podpirala razvoj ugodnega systemskega okolja za spodbujanje krepitve zmogljivosti in dviga kakovosti delovanja nevladnih organizacij, predvsem za tvorno sodelovanje v civilnem dialogu, za zagovorništvo, za prevzemanje in izvajanje javnih storitev ter spodbujanje razvoja socialnih inovacij.

SOCIALNI PARTNERJI

Socialni dialog lahko definiramo kot družbeno in institucionalno podporo za vsakdanja posvetovanja med delodajalci in sindikati na področju socialne in ekonomske politike. V Evropski uniji je leta 1989 postal socialni dialog formaliziran kot posvetovalni proces med menedžmentom in predstavniki delavcev in predstavlja središče ekonomskega in socialnega upravljanja v Evropi. Socialni dialog, poleg zmanjševanja plačnih neenakosti, manjši razliki v plačilu med ženskami in moškimi ter nižji stopnji zaposlenih revnih, prispeva tudi k dvigu nivoja delovnih pogojev, konkurenčnosti in socialne kohezije. Učinkovit, razvijajoč in močan socialni dialog, katerega vodijo socialni partnerji (sindikati in delodajalske organizacije/delodajalci) pa izvaja ključno funkcijo demokratizacije.«

V okviru tematskega cilja 11 se bo spodbujalo tudi krepitev zmogljivosti socialnih partnerjev na nacionalni in regionalni ravni, preko izboljšanja socialnega dialoga z aktivnostmi izobraževanja, izmenjave izkušenj, spodbujanja sodelovanja z zasebnim sektorjem, nevladnimi organizacijami in javnimi institucijami.

1.2. Povzetek analize predhodnih vrednotenj programov ali ključne ugotovitve predhodnih vrednotenj Partnerskega sporazuma, izvedenih na lastno pobudo države članice (člen 15(1) (a) (ii) Uredbe SSO)

Za Partnerski sporazum posebno predhodno vrednotenje ne bo izvedeno, temveč bo pripravljen povzetek analize predhodnih vrednotenj vseh treh operativnih programov, ki se pripravljajo za Slovenijo.

Predhodno vrednotenje **Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020** (v nadaljevanju OP) je v teku. Izbrani konzorcij izvajalcev je sredi decembra pripravil vmesno poročilo vrednotenja in gradivo za pridobitev mnenj o ustreznosti Okoljskega poročila ter dodatek za varovana območja.

Namen predhodnega vrednotenja je izboljšanje kakovosti programiranja s stališča njegove učinkovitosti, uspešnosti, ustreznosti in sinergije učinkov.

Vmesno in okoljsko poročilo sta pripravljena na podlagi delovnega gradiva OP, ki še ni vseboval vseh zahtevanih elementov v skladu s predlogo EK. Trenutne ugotovitve vmesnega poročila kažejo na to, da so potrebe, opredeljene v OP dokaj skladne s primerjalnimi razvojnimi dokumenti, saj je OP pravilno zaznal strateške potrebe in izzive ter konsistentno določa cilje, za katere je predvidel ustrezne rezultate in kazalnike. Evalvatorji tudi ugotavljajo, da je dosežena visoka skladnost prispevka OP k Strategiji EU 2020, k PS in SSO ter k Stališčem služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v Sloveniji za obdobje 2014-2020, zadovoljiva je tudi skladnost prispevka z NRP. Nadaljnji koraki do priprave končnega OP bodo šli v smeri še dodatnega izboljševanja tega vidika dokumenta, čeprav so bila določena priporočila evalvatorjev že upoštevana.

Notranja skladnost OP je prav tako zadovoljiva, vendar evalvatorji pri tem opozarjajo, da skladnost med področnimi opredelitvami OP in znotraj njih še ne zagotavlja celostnih učinkov OP. Konsistentnost povezav med opredelitvami OP je mogoče mestoma še izboljšati. Povezava med specifičnimi cilji različnih prednostnih osi so očitne in večinoma niso šibke. Večkrat pa prevedbe osi v cilje niso najbolj konsistentne.

Evalvatorji priporočajo tudi boljšo pojasnitev logike, kako bodo predvideni ukrepi prispevali k odzivanju na strateške probleme, saj je to v trenutni različici odsotno oziroma šibko. Po priporočilih evalvatorjev je treba izboljšati tudi pojasnitve razlogov za izbor določenih ukrepov za realizacijo ciljev. Izboljšati je treba tudi utemeljenost oblik podpore.

Trenutni izbor ukrepov je deloma ustrezen, ključna slabost dokumenta je, da so ukrepi/aktivnosti večinoma načrtovane ločeno in ne upoštevajo drugih dejavnikov, ki lahko vplivajo, ali celo določajo uspeh na posameznem področju. V naslednjih korakih priprave OP bo velika pozornost namenjena medsebojnemu povezovanju ukrepov in iskanju sinergij med njimi, kar je v skladu s priporočili evalvatorjev.

Po priporočilih evalvatorjev bo treba tudi bolj natančno opredeliti ciljne skupine in okrepiti regionalni vidik. Bolj uravnoteženo in bolj konsistentno je treba upoštevati horizontalna načela, predvsem glede izvedljivosti ukrepov, načina doseganja sinergičnih učinkov in regionalnega vidika. Področje enakih možnosti je dokaj dobro pokrito, saj je vključeno na vsa relevantna področja, bolje pa je treba razdelati ukrepe, kjer se na tem področju pričakujejo neposredni učinki in opredeliti način merjenja ciljev. Bolje bi bilo proučiti tudi posredne povezave med ukrepi. Prav tako bodo potrebne izboljšave tudi pri oblikovanju ukrepov, ki so opredeljeni v okvir Tehnične pomoči in tako zagotoviti, da bodo odpravljene pomanjkljivosti in slabosti administrativnega in institucionalnega upravljanja.

Kazalniki so večinoma določeni, opredeljeni so njihovi viri, merska enota, regionalna usmerjenost, za kazalnike rezultata tudi pogostnost poročanja. Opazno je med temi lastnostmi kazalnikov najslabše pokrit vir podatkov, kar navaja na oceno, da so pri izbiri kazalnikov še pomembna odprta vprašanja. Pri kazalnikih še večinoma niso določene izhodiščne, mejne in ciljne vrednosti. Primernost kazalnikov je mogoče odločilno izboljšati z ustreznijšim izborom ali prilagojeno opredelitvijo izbranih kazalnikov.

Končno poročilo predhodnega vrednotenja bo predvidoma pripravljeno do konca maja 2014 in bo temeljilo na različici operativnega programa, ki ga bo Slovenija predvidoma do sredine aprila 2014, posredovala v formalno usklajevanje na Evropsko komisijo. Končna različica operativnega programa, bo pripravljena na podlagi: odziva Evropske komisije, priporočil predhodnega vrednotenja in na podlagi pripomb deležnikov.

Gradivo za okoljsko poročilo je bilo posredovano na Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, v skladu z zahtevami. Po manjših dopolnitvah dokumenta, se je 7. marca začela javna razgrnitev okoljskega poročila, v sklopu katere je bila 20. marca tudi javna predstavitev.

Okoljsko poročilo za OP prepoznava, da dokument načeloma pozitivno vpliva na doseganje okoljskih ciljev. Predlagani umilitveni ukrepi so večinoma že vključeni v novo različico Operativnega programa in sicer v kot vodilne načela za izbor v okviru posameznih prednostnih naložb. Morebitne dodatne umilitvene ukrepe bo pripravljalec v besedilo operativnega programa po tem, ko bo pripravljeno končno okoljsko poročilo na podlagi rezultatov javne razgrnitve okoljskega poročila in prvega osnutke Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020.

Predhodno vrednotenje za Program razvoja podeželja (PRP 2014 – 2020) poteka sočasno s samo pripravo programa in se še ni zaključilo, zato vse ocene še niso na voljo. Prehodno vrednotenje poteka v dveh sklopih, in sicer predhodno vrednotenje PRP 2014 – 2020 in celovita presoja vplivov na okolje.

Ključne ugotovitve dosedanjega predhodnega vrednotenja PRP 2014 – 2020 so predvsem naslednje:

- Zanesljivost analize stanja in SWOT analize. PRP odraža utemeljeno intervencijsko strategijo, ki temelji na zanesljivi analizi stanja, logični SWOT analizi in usmerjeni oceni potreb. Pregled dokumentov kaže, da je OU zavzel sistematičen pristop k pripravi strategije razvoja podeželja, ki je primerno razčlenjena na programiranje ukrepov.

- Prispevek k strategiji Evropa 2020. OU je vložil veliko truda v pripravo dobro podprtega Programa, ki odraža prednostne naloge Unije in prednostna področja razvoja podeželja, kot jih je opredelila EU.
- Zunanja usklajenost. Prednostna področja in cilji, določeni v PRP, so skladni s problemi, opredeljenimi v Stališču o državi, ter z možnostmi in prednostnimi nalogami, poudarjenimi v osnutku Strategije razvoja Slovenije 2014–2020. Skladnost z OP za kohezijsko politiko je na splošno zadostna; vendar bi bilo lahko v primerih razvojnih projektov in podpore za cestno infrastrukturo navedenih več podrobnosti o razmejitvi med PRP in OP.
- Ustreznost izbranih ukrepov. Število in izbor ukrepov sta odraz strateške osredotočenosti OU v zahtevna prednostna področja ukrepanja. Po drugi strani podukrepi omogočajo fleksibilen okvir za obravnavanje različnih vrst aktivnosti in upravičencev ter s tem zagotavljajo podporo njihovim potrebam v celotnem sektorju.
- Kazalniki učinka. V PRP so opredeljeni skupni kazalniki za večino izbranih programskih ukrepov in podukrepov. Cilji so večinoma dosegljivi in realni, metode ocenjevanja pa ustrezne, razen v nekaterih primerih, kjer bi dodatna utemeljitev ozadja okrepila zanesljivost določanja ciljev
- Kazalniki ciljev. Med cilji iz strategije Evropa 2020, prednostnimi področji, prednostnimi nalogami Programa, ukrepi in podukrepi ter ustreznimi kazalniki ciljev obstaja zapleten sistem medsebojnih povezav, zaradi katerega mora OU zelo previdno razmejiti prispevek kazalnikov učinka za podukrepe od prispevka kazalnikov ciljev (na ravni prednostnih področij).
- Človeški viri. Glede na informacije o zmogljivostih, ki jih je predložil organ upravljanja, ima administrativni sistem za opravljanje nalog ustrezne zmogljivosti. Ponekod (npr. na področju vrednotenja, NMP) bi bilo potrebno podrobneje pregledati sedanje zmogljivosti in jih trajno ali začasno povečati.
- Sistem IT. Razvoj IT je v teku. Ker bodo za dejavnosti spremljanja in vrednotenja v prihodnosti potrebni kompleksni podatki, zlasti v zvezi z izračunavanjem kazalnikov ciljev, rezultata in vpliva, bo ta razvoj strateško pomemben.
- Enake možnosti in trajnostni razvoj. Glede na cilje Programa in cilje politike Skupnosti, PRP ustrezno obravnava enakost spolov, nediskriminacijo in trajnostni razvoj.
- Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost. Pristop CLLD bo uveden tudi v okviru ESPR. Vendar dokument še ne vsebuje ureditev za sodelovanje med EKSRP in ESPR, vključno z odobritvijo lokalnih razvojnih strategij, financiranjem lokalnih akcijskih skupin, spremljanjem in vrednotenjem izvajanja pristopa LEADER.

Ključne ugotovitve dosedanjega predhodnega vrednotenja v okviru celovite presoje vplivov na okolje so predvsem naslednje:

PRP 2014-2020 je v splošnem okoljsko naravnani program, ki lahko precej prispeva k zmanjšanju vplivov na okolje na podeželju, predvsem pa okrepi osveščenost o okolju, biotski raznovrstnosti, krajini in kakovosti življenja na podeželju ter zagotovi primere dobrih praks. PRP 2014-2020 bo tako imel močan pozitiven vpliv na okolje, vendar lahko nekatere podprte aktivnosti in naložbe tudi povečajo tveganje ali pa imajo negativen vpliv. V celoti gledano ima zato PRP 2014-2020 nebitven vpliv (C) zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov na varstvo okolja, narave, kulturne dediščine ter na prebivalstvo in zdravje ljudi. Omilitveni ukrepi so potrebni zaradi možnih vplivov PRP 2014-2020 na vode in biotsko raznovrstnost, zlasti zaradi ureditve namakalnih sistemov in gozdnih prometnic.

Z namenom učinkovitega izvajanja **Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji v obdobju 2014-2020**, ki bo omogočal črpanje sredstev iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo, sta bili julija 2013 izbrana dva izvajalca. Za izdelavo predhodnega vrednotenja je bila podpisana pogodba s podjetjem OIKOS, svetovanje za razvoj, d.o.o. Za izdelavo celovite presoje vplivov na okolje je bilo izbrano podjetje ZAVITA svetovanje, d.o.o. Oba izvajalca sta že aktivno vključena v pripravo programa.

1.3. Izbrani tematski cilji ter za vsak izbran cilj povzetek glavnih rezultatov, pričakovanih za vsak sklad SSO (člen 15(1) (a) (iii) Uredbe SSO)

1. Strukturni skladi Kohezijske politike (ESRR, ESS, KS)

V finančnem obdobju 2014-2020 se bo Slovenija v okviru izvajanja strukturnih skladov Kohezijske politike z izbranimi investicijskimi področji usmerila v enajst tematskih ciljev.

Kot prispevek Slovenije k doseganju ciljev strategije EU 2020 bodo sredstva Kohezijske politike za obdobje 2014 – 2020 prioriteto namenjena sledečim področjem:

- vlaganje v raziskave, razvoj in inovacije (RRI), konkurenčnost, zaposlovanje in usposabljanje (ESRR in ESS)
- infrastruktura za doseganje boljšega stanja okolja, trajnostno rabo energije in trajnostno mobilnost ter učinkovito upravljanje z viri (KS, ESRR)

Osredotočenost na ta področja so utemeljena s potrebo po kratkoročnih ukrepih za povečanje dostopnosti do finančnih virov za podjetja, raziskave in spodbude, za povečanje zaposlenosti in zaposljivosti s hkratnim ustvarjanjem dolgoročnega stabilnega okolja, ki bo spodbudilo razvoj kakovostnih delovnih mest s spremenjeno strukturo gospodarstva, upoštevajoč trende demografskih gibanj.

TEMATSKI CILJ	INVESTICIJSKA PODROČJA	Utemeljitev izbora tematskega cilja	PRIČAKOVANI REZULTATI za posamezen sklad EU (KVALITATIVNO)
(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	<p>Izboljšanje infrastrukture za raziskave in inovacije ter zmogljivosti za razvoj odličnosti v raziskavah in inovacijah ter promocija kompetenčnih centrov, zlasti tistih v evropskem interesu</p> <p>Spodbujanje naložb podjetij v inovacije in raziskave ter vzpostavljanjem povezav in sinergij med podjetji, centri za raziskave in razvoj in visokošolskim izobraževanjem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prispevek k ciljem EU 2020: Delež skupnih javnih in zasebnih naložb v višini 2,8% BDP Evropske unije v raziskave in razvoj (v letu 2012)- cilj v NRP je 3%. • Potreba po nadaljnjem spodbujanju vlaganj v RRI (tehnološke in netehnološke inovacije), predvsem z vidika dviga dodane vrednosti in inovacijske sposobnosti gospodarstva. • Komercializacija znanja iz RRI. • Spodbujanje razvojnih partnerstev v skladu z usmeritvami SPS predstavljajo osnovo za povezovanje in iskanje sinergij med gospodarstvom in raziskovalnimi organizacijami. • Vlaganja v raziskovalno infrastrukturo na področjih specializacije, nakup in uporaba dodatne raziskovalne opreme, kjer je izkazana potreba za 	<p><u>Za ESRR:</u></p> <p>Povečanje deleža BDP za raziskovalno-razvojno dejavnost</p> <p>Povečan izvoz visokotehnoloških izdelkov</p> <p>Dvig bruto dodane vrednosti na zaposlenega</p> <p>Dvig deleža inovacijsko aktivnih podjetij</p>

		<p>gospodarstvo, bi omogočila mednarodno konkurenčnost, raziskovalno sodelovanje in sodelovanje v novih mednarodnih projektih z namenom vzpostavitve regionalnih partnerskih struktur za projekte v okviru ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures) in drugih infrastruktur na mednarodni ravni ter sodelovanje s primerljivimi centri odličnosti ter sorodnimi raziskovalnimi infrastrukturami.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Za doseganje večje komercializacije razvojno-raziskovalnega znanja je potrebno obseg in kvaliteto vlaganj osredotočiti na razvojne projekte v katerih sodelujejo zaposleni v dejavnosti RRI 	
(2) Izboljšanje dostopa do IKT ter njihove uporabe in kakovosti	Širitev širokopasovnih stopitev z uvajanjem širokohitrostnih omrežij ter podporo uporabi nastajajočih tehnologij in omrežij za digitalno ekonomijo	<ul style="list-style-type: none"> • Trend zaostajanja Republike Slovenije pri razvoju širokopasovne infrastrukture je v zadnjih letih izrazit in se povečuje. • Ovire za gospodarsko produktivnosti na podeželju predstavljajo tudi vzleli v dostopnosti širokopasovne infrastrukture. • Dostopna širokopasovna infrastruktura zmanjšuje digitalno ločnico in povečuje vključenost vsakega posameznika v sodobne družbene tokove • Pokritost gospodinjstev s standardnimi fiksnimi širokopasovnimi omrežji presega 99 % v desetih državah članicah EU, medtem, ko je Slovenija s 73,6 % med štirimi državami z najnižjo pokritostjo, v primeru pokritosti podeželja pa je z dobrimi 10 % sploh zadnja¹⁵⁹. 	<p><u>Za ESRR:</u> Povečanje pokritosti s širokopasovnimi storitvami predvsem na področju belih lis</p>
(3) Izboljšanje konkurenčnosti MSP	Spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij,	<ul style="list-style-type: none"> • Skladno z zahtevami v priporočilih Sveta (CSR) mora Slovenija povečati zasebne naložbe, vključno s tujimi neposrednimi naložbami, in v procesu prestrukturiranja povečati večjo učinkovitost v podjetjih v težavah. 	<p><u>Za ESRR:</u> Rast in razvoj mikro, malih in srednje velikih podjetij (MSP)</p> <p>Večje število izvoznikov med MSP ter rast</p>

¹⁵⁹ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/DAE%20SCOREBOARD%202013%20-%20SWD%202013%20217%20FINAL.pdf>, str. 46

	<p>Razvoj in izvajanje novih poslovnih modelov za MSP, zlasti za internacionalizacijo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nadaljevati s postopki reševanja slabih posojil. • Krepitev podjetništva, inovacij in s tem tehnološkega razvoja je ključni vzvod za rast produktivnosti ter posledično rast gospodarstva in njegovo konkurenčnost. V ta namen pa je treba izboljšati tudi dostopnost podjetij do finančnih virov. • Krepiiti ustvarjalnost, inovativnost in podjetništvo ter ustvariti ustrezno poslovno in podporno okolje za podjetja. • Spodbujanje in razvoj podjetniške aktivnosti ter posledično krepitev konkurenčnosti podjetij (predvsem MSP). • Na podlagi usmeritev Strategije pametne specializacije bo podprt razvoj novih za globalni trg zanimivih proizvodov in storitev, ki bodo omogočili napredovanje in vključevanje v globalne verige vrednosti. Pri bo pozornost namenjena tudi pomenu na znanju temelječih storitev in ne-tehnoloških inovacij za dvig dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti. K vsem navedenim usmeritvam bo prispevala uveljavitev načela družbene odgovornosti podjetij in institucij 	<p>izvoza</p> <p>Povečanje stopnje zgodnje podjetniške aktivnosti</p> <p>Povečanje dodane vrednosti v MSP</p>
<p>(4) Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih</p>	<p>Podpora energetske učinkovitosti in uporabi obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi vključno v javnih stavbah in stanovanjskem sektorju</p> <p>Spodbujanje proizvodnje in distribucije obnovljivih virov energije</p> <p>Razvoj in izvedba pametnih</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prispevek k ciljem EU 2020: Slovenija lahko s pospešenimi vlaganji predvsem na področja, kjer ima velik potencial OVE (voda, les, geotermalna energija in sonce) doseže nacionalni cilj, ki ga ima v okviru podnebno energetskega paketa (25 % OVE v končni rabi energije).- 20,2 % v letu 2012. • Ključni vzvod za doseganje ciljev v okviru podnebno energetskega paketa je tudi povečanje učinkovite rabe energije z vlaganji v energetske učinkovite obnove in trajnostno gradnjo stavb. • Dosežen vmesni cilj za 2010: 2,5 % prihranka končne energije po Direktivi 2006/32/ES o učinkovitosti rabe 	<p><u>Za KS:</u></p> <p>Večji delež obnovljivih virov v skupni rabi energije</p> <p>Povečanje energetske učinkovitosti</p> <p>Zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov</p> <p><u>Za KS in ESRR:</u></p> <p>Povečanje obsega javnega potniškega prometa</p>

	<p>distribucijskih sistemov z nizkimi in srednjimi napetostmi</p> <p>Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne mobilnosti v mestih in prilagoditvenimi ukrepi za blažitev podnebnih sprememb</p>	<p>končne energije</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z ukrepi za upravljanje z energijo v javnem sektorju in K zniževanju emisij toplogrednih plinov bodo prispevala tudi pametna aktivna omrežja, ki omogočajo aktivno vključevanje odjema in razpršene proizvodnje ter uvedbo novih naprednih storitev za odjemalce na niskonapetostnem elektroenergetskem omrežju. • Pomembno področje za prehod v nizkoogljično družbo je tudi izboljšanje stanja na področju trajnostne mobilnosti in uporabe javnega potniškega prometa, ki je v Sloveniji izredno slabo. Ključni izziv bo zaustaviti trend prehajanja na osebni promet in oblikovati privlačne celostne rešitve, kjer se bodo prepletala vlaganja v infrastrukturo za delovanje integriranega javnega potniškega prometa, v ukrepe upravljanja mobilnosti in razvoj rešitev za t.i. pametno mobilnost. 	<p>Zmanjšanje emisij CO₂ iz prometa</p>
<p>(5) Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj</p>	<p>Podpora namenskim naložbam za prilagajanje podnebnim spremembam</p>	<ul style="list-style-type: none"> • V skladu s poplavno EU direktivo smo v RS določili 61 območij pomembnega vpliva poplav (OPVP), za katera lahko z veliko verjetnostjo trdimo, da so glede na kriterije iz poplavne direktive najbolj poplavno ogrožena v RS. Potrebo po vlaganjih v gradbene in negradbene protipoplavne ukrepe predvideva tudi NRP 2013 – 2014. • Potreba po sistemskem pristopu pri prilagajanju na podnebne spremembe, priprava celovitih ocen tveganj za naravne in druge nesreče 	<p><u>Za KS in ESRR:</u> Nižja poplavna ogroženost prebivalcev, kulturne dediščine in gospodarstva</p>
<p>(6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite uporabe virov</p>	<p>Obravnava znatnih potreb po naložbah v sektor odpadkov za izpolnitev zahtev okoljske zakonodaje</p> <p>Obravnava znatnih potreb po naložbah v vodni sektor za izpolnitev zahtev</p>	<ul style="list-style-type: none"> • RS mora v skladu z zakonodajo EU do 31.12.2015 zagotoviti ustrezne sisteme odvajanja in čiščenja za komunalno odpadno vodo iz vseh območij poselitve s skupno obremenitvijo enako ali večjo od 2000 PE. Tudi NRP predvideva vlaganje v infrastrukturo za odvajanje in čiščenje odpadnih voda. 	<p><u>Za KS:</u> Zmanjšanje količin odloženih komunalnih odpadkov</p> <p>Povečanje števila prebivalcev oskrbovanih iz javnega vodovodnega sistema</p>

	<p>okoljske zakonodaje</p> <p>Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem NATURA 2000 in zelenimi infrastrukturami</p> <p>Ukrepi za izboljšanje urbanega okolja, oživitve mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč (vključno z območji, na katerih poteka preobrazba), zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemi za dostop do kakovostne pitne vode niso na voljo vsem prebivalcem, problematične so tudi velike izgube pitne vode v vodovodnih sistemov, zato vlaganja v to področje predvideva tudi NRP. • Več kot tretjina vodnih teles ne dosega dobrega ekološkega stanja, med ključnimi razlogi so hidromorfološke obrbenitve. • Večina odpadkov se še vedno odlaga na odlagališčih. NRP predvideva ukrepe za vzpostavitev ustrezne infrastrukture za ravnanje z odpadki. Izvajanje ukrepov za preprečevanje nastajanja odpadkov in doseganje ciljev glede njihove predelave in ponovne uporabe predstavlja razvojno priložnost. • Visok delež območja RS vključen v mrežo Natura 2000, katere upravljanje pa še ni povsem vzpostavljeno. Ohranitveno stanje številnih habitatov in vrst se je hitro poslabšalo zaradi številnih pritiskov. Ohranjena biotska raznovrstnost predstavlja potencial za razvoj zavarovanih območij. • Prenova degradiranih površin v urbanih območjih preprečuje širjenje urbanizacije na nove površine (predvsem na račun kmetijskih zemljišč) energetska sanacija in ureditev prometa izboljšujejo kakovost okolja v mestih (predvsem zraka, zmanjšanje delcev PM10). 	<p>Zmanjšanje emisij v vode zaradi izgradnje infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda</p> <p><u>Za ESRR:</u> Ugodnejše stanje ohranjenosti evropsko pomembnih vrst in habitatnih tipov</p>
--	---	---	--

<p>(7) Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastruktura</p>	<p>Razvoj celostnega, visokokakovostnega in interoperabilnega železniškega sistema</p> <p>Izboljšanje regionalne mobilnosti s povezovanjem sekundarnih in terciarnih prometnih vozlov z infrastrukturo TEN-T</p> <p>Podpiranje multimodalnega enotnega evropskega prometnega območja z vlaganjem v vseevropsko prometno omrežje (TEN-T) (KS)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prispevek k ciljem EU 2020: zmanjšanje deleža emisij CO₂ iz prometa • Promet je eden ključnih dejavnikov gospodarskega razvoja Slovenije, zato bo fokus na izboljšanje kakovosti prometne infrastrukture. • Za radi geostrateške lege je ključnega pomena tudi povečanje konkurenčnosti železniške in pristaniške infrastrukture. • Na področju razvoja železniške infrastrukture bo poudarek še posebej na jednem TEN-T omrežju. Konfiguracija železniških prog zastarela in za sodoben železniški promet neustrezna, zato je potrebna prilagoditev javne železniške infrastrukture sodobnim zahtevam TEN-T standardov (nosilnost, hitrost, dolžina kompozicij), problematična pa je tudi majhna kapaciteta prog in nekonkurenčnost omrežja v primerjavi s sosednjimi državami. • Za boljšo dostopnost do obstoječega avtocestnega omrežja in s ciljem izboljšanja kakovosti bivanja ljudi in povečanja razvoj gospodarstva v odročnih regijah v Sloveniji, bodo vlaganja usmerjena v dograditev še manjkajočih cestnih odsekov na TEN-T omrežju (razvojne osi). • Z izgradnjo ustrezne prometne infrastrukture omogočiti prehod tovora, tudi tranzitnega, s ceste na železnico. 	<p><u>Za KS:</u></p> <p>Odpravljena ozka grla v omrežju TEN-T in zagotovljeni standardi TEN-T na celotnem omrežju</p> <p><u>Za ESRR:</u></p> <p>Izboljšanje prometne povezave za lažjo dostopnost in skladnejši regionalni razvoj</p>
<p>(8) Promocija zaposlovanja in podpora mobilnosti delovne sile</p>	<p>Dostop do delovnih mest za iskalce zaposlitve in neaktivne osebe, vključno z dolgotrajno brezposelnimi in osebami, ki so oddaljene od trga dela, tudi prek lokalnih pobud za zaposlovanje in spodbujanje mobilnosti delavcev.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prispevek k ciljem EU 2020: Aktivacija ključnih ciljnih skupin lahko ob uspešnih ukrepih spodbudi približevanje cilju 75 % zaposlenosti do leta 2020 (69,3% v letu 2012). • Glede na stanje na trgu dela in trendi so z ukrepi naslovljene naslednje ciljne skupine: starejši, mladi, manj usposobljeni in dolgotrajno brezposelni, kar je v skladu z Nacionalnim reformnim programom 	<p><u>Za ESS:</u></p> <p>Znižanje stopnje registrirane brezposelnosti</p> <p>Povečanje zaposlenosti starejših</p> <p>Zmanjšanje stopnje brezposelnosti mladih</p>

	<p>Trajnostno vključevanje mladih na trg dela, predvsem tistih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, vključno z mladimi, ki so izpostavljeni socialni izključenosti, in mladimi iz marginaliziranih skupnosti, vključno prek izvajanja jamstva za mlade;</p> <p>Prilagajanje delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe</p>	<p>2013/2014 in analizami EK v Commission Position Paper.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza potreb je ravno tako usklajena s priporočili EK za NRP 2013 – 2014, in sicer priporočilo 3, ki izpostavlja starejše, nizko kvalificirane, zaposlovanje mladih s terciarno izobrazbo in prilagoditev ter učinkovitost programov aktivne politike zaposlovanja. Pričakovan rezultat ukrepov je predvsem učinkovitejše vključevanje ciljnih skupin v ukrepe na trgu dela in na drugi strani učinkovitejše delovanje inštitucij, ki bodo pozitivno vplivale na zaposlenost oz. stopnjo zaposlenosti. • Gibanja in napovedi kažejo slabo stanje na trgu dela, zato je v strateških usmeritvah razvoja določeno, da so ukrepi za povečanje zaposlovanja prioritetni, kar ugotavlja tudi CPP. Ustvarjati je potrebno priložnosti za nova delovna mesta v povezavi z drugimi ukrepi na področju tehnološkega vlaganja, okolja, razvoja podeželja in regijskih projektov. • Za učinkovito doseganje navedenih ciljev je potrebno izvajati ukrepe, ki bodo vplivali na večjo učinkovitost in kakovost storitev na trgu dela za večjo učinkovitost ukrepov, kar je skladno z ugotovitvami CPP in NRP . • Zaradi visoke stopnje brezposelnosti in nizke stopnje zaposlenosti mladih je potrebno tej ciljni skupini nameniti posebno pozornost, predvsem z vidika ukrepov za učinkovitejšo tranzicijo na trg dela. Mladi so večinoma zaposleni na podlagi pogodb za določen čas, značilna je tudi visoka vključenost v terciarno izobraževanje po 24-em letu starosti, pri vstopu na trg dela pa jim primanjkuje ustreznih delovnih izkušenj in znanja. • Starejšim je zaradi ranljivosti potrebno nameniti 	
--	---	--	--

		<p>ukrepe v povezavi z aktivnim staranjem in prilagodljivostjo delovnih mest. Hkrati pa zagotoviti ozaveščanje delodajalcev glede položaja starejših delavcev, kot tudi širše, motivacije zaposlenih, družini prijazne organizacije, pomena zdravja delavca za sam delovni proces ter vpliv stresa na kakovost opravljenega dela. Ob tem je potrebno spodbujati sodelovanje med socialnimi partnerji, kar je izpostavljeno tudi v CPP.</p>	
<p>(9) Spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini</p>	<p>Aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti</p> <p>Spodbujanje razpoložljivosti cenovno dostopnih, trajnostnih in visoko kakovostnih storitev, vključno z zdravstvenimi in socialnimi storitvami splošnega pomena</p> <p>Vlaganje v zdravstveno in socialno infrastrukturo, ki prispeva k razvoju na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zmanjšanju neenakosti pri zdravstvenem statusu, spodbujanju socialne vključenosti z dostopom do družbenih, kulturnih in rekreacijskih storitev, ter prehodom iz institucionalnih storitev na skupnostne oblike storitev</p> <p>Spodbujanje socialnega podjetništva in poklicnega vključevanja v socialna podjetja ter socialnega in solidarnega gospodarstva, da bi vsem olajšali dostop do zaposlitve</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prispevek k ciljem EU 2020: Zmanjšati število revnih in socialno izključenih. Zaveza Slovenije v NRP v letu 2010 je zmanjšanje tega števila na približno 320.000 oseb do leta 2020. Slovenija na tem področju nazaduje. • NRP v letu 2010 postavlja zavezo razvoja ukrepov in programov aktivacije z namenom boja proti revščini in socialni izključenosti. EK v CPP priporoča zmanjšanje števila oseb, ki jih ogrožata revščina in izključenost s krepitvijo ukrepov, ki bodo ogroženim osebam pomagali do ponovne zaposlitve ali dodatnega usposabljanja. • Priporočila Sveta v zvezi z NRP Slovenije za leto 2013 za dolgotrajno oskrbo priporočajo izboljšanje dostopa do storitev s preusmeritvijo oskrbe z institucionalne na skupnostne storitve. Po priporočilih EK v CPP morajo biti Skladi namenjeni zagotavljanju boljšega dostopa do zdravstvenega varstva in socialnih storitev, zlasti storitev dolgotrajne oskrbe. • Kljub podaljševanju pričakovane življenjske dobe ne beležimo rasti pričakovanih zdravih let življenja. EK v CPP priporoča podpiranje aktivnega in zdravega staranja brez bolezni in invalidnosti z izvajanjem ukrepov za spodbujanje zdravega načina življenja in obravnavanje vedenj, ki so 	<p><u>Za ESS:</u> Povečanje socialne vključenosti, aktivnosti in zaposljivosti prejemnikov socialnih pomoči, dolgotrajno brezposelnih in neaktivnih ter oseb iz ranljivih skupin</p> <p>Rast uporabe storitev v skupnosti in storitev izvajalskih mrež na socialnem in zdravstvenem področju</p> <p>Zmanjšanje deleža prebivalcev z dejavniki tveganja za kronične bolezni ter podaljševanje let zdravega življenja</p> <p>Večji obseg dejavnosti in povečana zaposlenost v sektorju socialnega podjetništva</p> <p><u>Za ESRR:</u> Vzpostavitev infrastrukture za prehod iz institucionalnih na skupnostne storitve za večjo dezinstucionalizacijo</p>

		<p>škodljiva za zdravje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demografski trendi kažejo na izrazito naraščanje deleža starejše populacije v Sloveniji. EK v CPP opozarja, da javna zmogljivost na področju dolgotrajne oskrbe ne izpolnjuje vedno večjega povpraševanja po različnih nastanitvah prilagojenih potrebam starejših in drugih socialnih storitvah, ki zagotavljajo podporo starejšemu prebivalstvu. Potrebna so infrastrukturna vlaganja v podporo dezinstucionalizaciji. • Socialno podjetništvo predstavlja velik potencial za socialno vključevanje ter zaposlovanje ranljivih skupin prebivalstva. 	
(10) Investiranje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje	<p>Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne Skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanj, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno prek poklicnega usmerjanja in validiranja pridobljenih kompetenc</p> <p>Izboljšanje odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela, lažji prehod iz izobraževanja v zaposlitev ter okrepljeni in kakovostnejši sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, vključno prek mehanizmov za napovedovanje potreb po veščinah, prilagoditvijo učnih načrtov ter oblikovanjem in razvojem sistemov za učenje na delovnem mestu, vključno z dualnimi učnimi sistemi in vajeniškimi programi;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prispevek k ciljem EU 2020: Slovenija se je že zelo približala cilju strategije Evropa 2020 glede izobraženosti mladih (cilj 40 % leta 2020), saj je delež mladih v starosti 30–34 let s terciarno izobrazbo v letu 2012 znašal 39,2 %, kar pomeni da bo želeni cilj dosežen pred ciljnim obdobjem. Rezultat je povezan predvsem z visokim porastom vključenosti v terciarno izobraževanje in povečanim številom diplomantom starih pod 34 let. Glede deleža zgodnjih osipnikov je Slovenija pod določeno 5% (v letu 2012 je delež znašal 4,4%) saj se ta raven ohranja predvsem zaradi ukrepov v izobraževalnem sistemu, ki se jih izvaja že več let. • Zaradi demografskih gibanj in nujnosti povečanja produktivnosti, dviga splošnih in poklicnih kompetenc je potrebno večje vlaganje v usposobljenost ljudi in večjo vključenost, predvsem starejših in nižje usposobljenih v vseživljenjsko učenje, kar je izpostavljeno tudi v CPP. CPP hkrati izpostavlja potrebo po dvigu splošnih kompetenc. • Za večjo kakovost izobraževalnega sistema je nujna večja povezanost le tega z gospodarstvom in širšim 	<p><u>Za ESS:</u> Povečati delež vključenosti ciljnih skupin (starejših in nižje izobraženih) v vseživljenjsko učenje</p> <p>Izboljšati odzivnost poklicnega izobraževanja glede na potrebe trga dela</p> <p>Odprt, odziven in kakovosten sistem visokega šolstva za večjo zaposljivost</p> <p>Dvig kompetenc strokovnih delavcev</p> <p><u>Za ESRR:</u> Povečati dostopnost do širokopasovnih povezav</p> <p>Večja uporaba IKT-orodij pri pouku za povečanje kakovosti in učinkovitosti slovenskega izobraževanja in usposabljanja</p>

	<p>Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti ter dostopa do terciarnega in enakovrednega izobraževanja za višjo stopnjo udeležbe in uspešnega zaključka izobraževanja, predvsem za prikrajšane skupine</p> <p>Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti in vseživljenjsko učenje z razvojem infrastrukture za izobraževanje in usposabljanje</p>	<p>družbenim okoljem ter sodelovanje s socialnimi partnerji, kar je v skladu z zavezami v NRP in stališči CPP. Slovenija se mora spopasti z vrzeljo med usposobljenostjo delavcev in potrebami trga dela z izboljševanjem privlačnosti ustreznega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter nadaljnjim razvojem sodelovanja z deležniki pri ocenjevanju potreb na trgu dela. Zato je potrebno posodobljanje izobraževalnega sistema, predvsem poklicnega, za povečanje splošnih in poklicnih kompetenc. Priporočilo Sveta v zvezi z NRP za leto 2013 opozarja na odpravo najneusklajenosti kvalifikacij in potreb na trgu dela s povečanjem privlačnosti poklicnega izobraževanja in programov usposabljanja ter z nadaljnjim sodelovanjem z ustreznimi zainteresiranimi stranmi pri ocenjevanju potreb na trgu dela. Tudi CPP izpostavlja premajhno odzivnost izobraževalnega sistema na potrebe trga dela, potrebo po večji promociji poklicnega izobraževanja, karijerne orientacije.</p> <ul style="list-style-type: none"> • V terciarnem izobraževanju je potrebno izboljšati mednarodno mobilnost (povečati delež mobilnosti študentov in visokošolskih učiteljev), s poudarkom na mobilnost študentov s šibkim socialno ekonomskim položajem. V NRP za leto 2013/14 je izpostavljeno, da je premalo upoštevan dejavnik sooblikovanja vsakoletne ponudbe študijskih programov in njihovih vpisnih mest posameznih visokošolskih zavodov. Z ukrepi povezovanja visokošolskega sistema z okoljem (predvsem gospodarstvom) in praktičnim usposabljanjem bomo vplivali tudi na povečevanje zaposljivosti diplomantov, kar je izpostavljeno v priporočilu Sveta v zvezi z NRP 2013. • Za učinkovit izobraževalni sistem je potrebno 	
--	---	---	--

		vlaganje v uporabo IKT tehnologij in dostopnost od širokopasovnih povezav.	
(11) izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava	<p>Naložbe v institucionalne zmogljivosti ter v učinkovitost javne uprave in javnih storitev za zagotovitev reform, boljše zakonodaje in dobrega upravljanja</p> <p>Krepitev zmogljivosti za vse zainteresirane strani, ki izvajajo politike na področju izobraževanja, vseživljenjskega učenja, usposabljanja in zaposlovanja ter socialnih zadev, vključno prek sektorskih in teritorialnih dogovorov za spodbujanje reform na nacionalni, regionalni in lokalni ravni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • V Sloveniji je raven zaupanja v pravno državo in institucije pravosodja nizka, kar izrazito negativno vpliva na gospodarsko tekmovalnost in onemogoča nemoten družbeni in gospodarski razvoj, zato je nujno potrebno optimizirati strukture delovanja pravosodnega sistema in skrajšati sodne zaostanke. • V skladu s Priporočili Evropskega Sveta (CSR) mora Slovenija odpraviti sistemske vzroke za predolgo trajanje postopkov na prvi stopnji v civilnih in gospodarskih sodnih zadevah ter zmanjšati število zadev, ki čakajo na obravnavo, zlasti v postopkih izvršbe. • V skladu s CSR se mora tako vzpostaviti učinkovit mehanizem izvensodne predinvolvenčne sistemske razdolžitve kot izboljšati učinkovitost poteka že začelih postopkov zaradi insolventnosti v gospodarskih družbah in sodnih poravnah, vključno s hitrim reševanjem sodnih zadev v zvezi s stečajnimi postopki, ki čakajo na obravnavo, da bo vrednost izterjanih sredstev čim večja in da se bo spodbudilo pravočasno in učinkovito reševanje slabih posojil. • Skladno s priporočili Sveta mora Slovenija pospešiti reformo reguliranih storitev in pri tem znatno zmanjšati ovire za vstop v te poklice ter izboljšati poslovno okolje - boljša zakonodaja in upravni postopki so ključni za ustanavljanje in razvoj novih in obstoječih podjetij ter njihovo konkurenčnost. • Skladno s sklepi Evropskega sveta je potrebno dvigniti stopnjo informatizacije, standardizacije in odprtosti poslovanja javne uprave – z optimizacijo 	<p>Dvig zaupanja v pravo državo ter optimizacija delovanja pravosodnega sistema</p> <p>Nižje število in starost nerešenih zadev na sodiščih</p> <p>Večja transparentnost in nižji stroški delovanja javne uprave ter boljše poslovno in zakonodajno okolje</p>

		<p>poslovnih procesov in uporabo sodobnih IKT orodij.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odprava pravnih in upravnih ovir za vzdržno prestrukturiranje prezadolženih/premalo kapitaliziranih podjetij. • Ustrezno je treba okrepiti tudi vlogo nevladnega sektorja ter zmogljivost socialnih partnerjev. 	
Pobuda za zaposlovanje mladih	Vzdržno vključevanje mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, na trg dela	<ul style="list-style-type: none"> • V okviru Operativnega programa je pripravljena posebna prednostna naložba, ki bo namenjena mladim do 29. leta in bo združevala različne tematske cilje. na ta način bodo zagotovljene ustrezne sinergije med ukrepi s področij, zaposlovanja, izobraževanja in podjetništva (Program za mlade). V to prednostno naložbo bo vključena tudi Pobuda za mlade. 	Povečanje zaposlenosti mladih

2. Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)

Republika Slovenija je v skladu z določbami 9. člena Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) na podlagi skupnih kazalnikov stanja opravila analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT). Na tej osnovi so bile opredeljene potrebe na področju slovenskega kmetijstva, gozdarstva, in živilstva ter podeželja na sploh, razvrščene po prednostnih nalogah in prednostnih področjih Unije za razvoj podeželja. Glede na ugotovljene potrebe in ob upoštevanju nacionalnih strateških dokumentov (tj. Operativni program za izvedbo Resolucije o strateških usmeritvah slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 »Zagotovimo.si hrano za jutri«, Nacionalni reformni program itd.) in ciljev Strategije Evropa 2020 ter ob upoštevanju priporočil Evropske komisije v dokumentu »Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in Slovenia for the period 2014–2020« je Republika Slovenija opredelila naslednja težišča ukrepanja v okviru Programa razvoja podeželja za obdobje 2014–2020:

- Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe.
- Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov.
- Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.
- Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.
- Zelena delovna mesta in skladi in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.
- Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja.

TEMATSKI CILJ	PREDNOSTNA NALOGA UNIJE ZA RAZVOJ PODEŽELJA IN PREDNOSTNO PODROČJE	UTEMELJITEV IZBORA TEMATSKEGA CILJA	PRIČAKOVANI REZULTATI (KVALITATIVNO)
1	1a,1b	- Za zagotavljanje učinkovitega sodelovanja med različnimi akterji s ciljem razvoja, testiranja, uvajanja in diseminacije najsodobnejših spoznanj, inovacij, tehnologij, itd. na področju produktivnosti in trajnosti, se bodo z ukrepi PRP 2014 – 2020 podpirali pilotni projekti, razvoj novih proizvodov, praks, postopkov in tehnologij v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter uvajali skupinski pristopi k okoljskim projektom in ustaljenim okoljskim	- Učinkovitejši prenos znanja od stroke do končnih uporabnikov kot tudi povratni tok informacij o zaznanih težavah iz prakse ter uspostavljanje ugodnega okvirja za razvoj znanja in inovacij s področja produktivnosti in trajnosti. - Večje število kmetijskih gospodarstev vključenih v različne oblike sodelovanja (skupine, omrežja, pilotni projekti,...)

		praksam.	
		- Za zagotavljanje večje dostopnosti do specializiranih svetovalnih storitev bo z ukrepi PRP 2014 – 2020 podprta uporaba storitev svetovanja.	- Večja prilagojenost svetovalnih storitev potrebam kmetijskih gospodarstev in učinkovitejši prenos specializiranega znanja,
2	6c	<ul style="list-style-type: none"> - Trend zaostajanja Republike Slovenije pri razvoju širokopasovne infrastrukture je v zadnjih letih izrazit in se povečuje. - Ovire za gospodarsko produktivnosti na podeželju predstavljajo tudi vzeli v dostopnosti širokopasovne infrastrukture. - Dostopna širokopasovna infrastruktura zmanjšuje digitalno ločnico in povečuje vključenost vsakega posameznika v sodobne družbene tokove - Pokritost gospodinjstev s standardnimi fiksnimi širokopasovnimi omrežji presega 99 % v desetih državah članicah EU, medtem, ko je Slovenija s 73,6 % med štirimi državami z najnižjo pokritostjo, v primeru pokritosti podeželja pa je z dobrimi 10 % sploh zadnja¹⁶⁰. 	- Povečanje pokritosti s širokopasovnimi storitvami predvsem na področju belih lis
3	2a, 2b, 3a ,3b	<ul style="list-style-type: none"> - Za zagotavljanje povečanja produktivnosti ob hkratni trajnostni rabi naravnih virov bodo z ukrepi PRP 2014 – 2020 podprte naložbe v izboljšanje splošne učinkovitosti kmetijskega gospodarstva, naložbe za predelavo in trženje kmetijskih proizvodov ter naložbe v kmetijsko in gozdarsko infrastrukturo. - Za zagotavljanje generacijske pomladitve na kmetijskih gospodarstvih bo v okviru PRP 2014 - 2020 predmet podpore tudi zagon dejavnosti za mlade kmete. - Za večjo vključenost v sheme kakovosti se bo v 	<ul style="list-style-type: none"> - Povečanje produktivnosti podprtih kmetijskih gospodarstev in ŽPI obratov, - Večja okoljska učinkovitost podprtih kmetijskih gospodarstev in ŽPI obratov - Povečanje števila nosilcev kmetijskih gospodarstev, mlajših od 40 let - Povečanje vključenosti v sheme kakovosti in povečanje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov ter večja ponudba lokalnih proizvodov višje kakovosti na trgu. - Povečanje števila rejcev, ki izvajajo nadstandardne zahteve za dobrobit živali. - Večja tržna naravnost in učinkovitejše horizontalno in

¹⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/DAE%20SCOREBOARD%202013%20-%20SWD%202013%20217%20FINAL.pdf>, str. 46

		<p>okviru PRP 2014 – 2020 podprlo novo sodelovanje v shemah kakovosti za kmetijske proizvode in živila</p> <ul style="list-style-type: none"> - Za spodbujanje horizontalnega in vertikalnega povezovanja na področju kmetijstva, gozdarstva in predelave se bo v okviru PRP 2014 – 2020 podpirale skupine proizvajalcev. - Za spodbujanje izvajanja dobrobiti živali se bo v okviru PRP 2014 – 2020 podprlo rejce, ki prostovoljno prevzamejo obveznosti s področja dobrobiti živali, ki presegajo relevantne obvezne standarde. <p>-</p>	<p>vertikalno sodelovanje med udeleženci vzdolž agroživilskih in gozdno-lesnih verig.</p> <p>-</p>
5, 6	4a,4b,4c	<ul style="list-style-type: none"> - Za zmanjšanje negativnih vplivov kmetijstva na biotsko raznovrstnost, izboljšanje upravljanja tal, zmanjševanje vnosa FFS in gnojil se bo v okviru PRP 2014-2020 podpiralo kmete oz. skupine kmetov, ki se bodo prostovoljno obvezali, da bodo izvajali dejavnosti, ki zajemajo eno ali več kmetijsko okoljskih ali kmetijsko podnebnih obveznosti, ali da bodo prešli na ali še naprej izvajali prakse ekološkega kmetovanja. - Za učinkovitejšo rabo vode in prilagoditev kmetijstva na podnebne spremembe se bo v okviru PRP 2014-2020 podpiralo kmete oz. skupine kmetov, ki se bodo prostovoljno obvezali, da bodo izvajali dejavnosti, ki zajemajo eno ali več kmetijsko okoljskih ali kmetijsko podnebnih obveznosti, ali da bodo prešli na ali še naprej izvajali prakse ekološkega kmetovanja. - Za ohranitev in nadaljnjo obdelanost kmetijskih zemljišč na območjih z omejenimi dejavniki ali drugimi posebnimi omejitvami se bo v okviru PRP 2014-2020 dodeljevalo podpore v obliki izravnalnih plačil. <p>Za preprečevanje in odpravo škode v gozdovih</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Povečanje oz. vsaj ohranjanje ha na katerih se izvajajo nadstandardne sonaravne kmetijske prakse. - Povečanje oz. vsaj ohranjanje ha na katerih se izvajajo nadstandardne sonaravne kmetijske prakse. - Povečanje ha, na katerih se izvaja ekološko kmetovanje oz. se preusmerjajo v ekološko kmetovanje. - Zaustavitev upada biotske raznovrstnosti na najbolj ranljivih Natura 2000 območjih ter preprečevanje zaraščanja z nadaljnjim ohranjanjem obdelane kmetijske krajine. - Zmanjševanje onesnaževanja voda in tal z gnojili in FFS ter s tem ohranjanje vodnih virov in zemljišč. - Zmanjševanje nevarnosti za erozijo in izgubo organske snovi v tleh ter izboljšanje fizikalnih, kemičnih in bioloških lastnosti tal. - Zaradi ustrežnejše obdelave tal in zmanjšane rabe FFS in gnojil ter drugih nadstandardnih kmetijskih praks tudi posredno zmanjševanje emisij toplogrednih plinov. - Ohranjanje kmetijskih dejavnosti na območjih z omejenimi dejavniki ali drugimi posebnimi omejitvami. - Obnova gozdnega potenciala

		zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov.	
8	6a	<ul style="list-style-type: none"> - Za spodbujanje podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na podeželju se bodo v okviru PRP 2014-2020 podpirale zagon in investicije za nekmetijske dejavnosti - Za povečanje konkurenčnosti in delovnih mest v okviru gozdno lesne verige se bo v okviru PRP 2014-2020 podpiralo investicije v nakup nove mehanizacije in opreme za spravilo in sečnjo lesa ter naložbe v primarno predelavo lesa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ohranjanje obstoječih delovnih mest oziroma ustvarjanje novih delovnih mest iz nekmetijskih dejavnosti na podeželju. - Ustvarjanje novih delovnih mest na področju primarne predelave lesa.
9	6b	- Za krepitev lokalnih razvojnih pobud in socialnega kapitala na podeželju se bo v okviru PRP 2014-2020 podpiralo spodbujanje lokalnega razvoja preko izvajanja ukrepov LEADER..	- Število prebivalcev, vključenih v lokalne akcijske skupine.
10	1c	- Za zagotavljanje dviga usposobljenosti in informiranosti ter krepitev prenosa znanja, še zlasti s pomočjo prikazov v praksi, se bo v okviru PRP 2014-2020 podpiralo usposabljanje in pridobivanje strokovnih znanj ter predstavitvene dejavnosti.	- Izboljšana usposobljenost in informiranost kar je predpogoj za razvoj dejavnosti in aplikacijo inovacij na podeželju.

3. Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

Slovenija bo z izvajanjem Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v prihodnji finančni perspektivi 2014-2020 prispevala k naslednjim tematskim ciljem:

- (3) povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij ter kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR);
- (4) podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih
- (6) ohranjanje in zaščita okolja in spodbujanje učinkovite uporabe virov
- (8) spodbujanje trajnostnega in kvalitetnega zaposlovanja in podpora mobilnosti delovne sile

Analiza ribiškega sektorja v Sloveniji je pokazala, da je konkurenčna sposobnost ribiškega sektorja (morski gospodarski ribolov, akvakultura, predelava) precej šibka zaradi različnih razlogov (majhen sektor po številu podjetij in proizvodnji, v povprečju stara ribiška flota, v glavnem iz plovil, namenjenih malemu priobalnemu ribolovu, upad deljenih ribolovnih virov, pomanjkanje izmenjave znanj in dobrih praks v vseh podsektorjih, razpršenost sektorja akvakulture, odsotnost organiziranosti itn.). Da se zagotovi še boljše ponudba in poraba lokalnih proizvodov (iz morja in akvakulture), bi bilo treba izboljšati vključitev primarnih proizvajalcev v tržno verigo z dodano vrednostjo (bodisi z ustanavljanjem trgovskih znamk, dodajanjem vrednosti proizvodom, trženjem lokalnih proizvodov ali izgradnjo prodajaln v okviru ribogojnic), vlagati v promocije na lokalnih trgih, oglaševalske kampanje na nacionalni ravni, spodbujati organiziranost sektorja in vzrejo novih vrst v akvakulturi. K temu bo prispeval tematski cilj 3. Izkušnje sedanje perspektive 2007-2013 kažejo, da so znanja o rabi morja in drugih naravnih virov (celinske vode, prostor), o zavarovanih vrstah, o dobrih ribolovnih praksah, načinih upravljanja z morskim okoljem in prostorom, okolju prijaznih praksah v akvakulturi premalo uporabljena oziroma, da bo Slovenija v prihodnje morala vložiti več napora v izvedbo tovrstnih ukrepov, k čimer bo prispeval tematski cilj 4. V okviru spremljajočih ukrepov skupne ribiške politike je treba izboljšati nabor podatkov, sodelovanje sektorja pri zbiranju podatkov, nadgraditi informacijski sistem ter zagotoviti nadaljnje ustrezno izvajanje nadzornega sistema skupne ribiške politike, tudi v povezavi z celostno pomorsko politiko. K temu bo prispeval tematski cilji: 6. Nova znanja in bolj učinkovita raba naravnih virov bodo prispevali k dvema ciljema Strategije 2020: pametni in trajnostni rasti. Izbira le ene – obalne - akcijske skupine v okviru trajnostnega razvoja ribiških območij se je pokazala kot slabša upravljavska odločitev, saj bi vključevanje sladkovodne akvakulture (s sektorja smo v trenutni perspektivi prejeli nekatere ideje za projekte) v obstoječe lokalne akcijske skupine lahko dodalo vrednost tako sektorju akvakulture kot podeželju. K izboljšanju tega stanja bodo prispeval tematski cilj: 8. Trajnostni razvoj ribiških območij in CLLD, ukrepi mreženja, spodbujanja boljšega vključevanja v lokalni trg, sodelovanja med sektorjem in znanstveniki za pridobitev boljših podatkov in novih znanj, bodo prispevali k cilju vključujoče rasti Strategije 2020.

Izbrani tematski cilji bodo tako prispevali k naslednjim prednostim Unije v okviru Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo in dosegli naslednje pričakovane rezultate:

TEMATSKI CILJ	UTEMELJITEV TEMATSKEGA CILJA	PRIČAKOVANI REZULTATI (KVALITATIVNO)
3 povečanje konkurenčnosti	Ribiški sektor je v primerjavi z drugimi gospodarskimi sektorji v	V okviru morskega gospodarskega ribolova se pričakuje izboljšanje

<p>malih in srednjih podjetij ter kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR);</p>	<p>Sloveniji in ribiškimi sektorji v EU majhen, njegova konkurenčna in inovativna sposobnost je šibka. Prenos znanj med znanstveno-raziskovalno sfero in sektorjem je slab, enako tudi sodelovanje sektorja z znanstveno-raziskovalno sfero. Smotno je tako krepiti pridobivanje novih znanj, ki lahko vodijo v boljše upravljalvske odločitve ter večji tehnološki in konkurenčni napredek sektorja.</p>	<p>promocije sektorja, praks trženja ter neposredne prodaje proizvodov, razvoj novih dopolnilnih dejavnosti in podporne infrastrukture ter dodajanje vrednosti in kakovosti proizvodom.</p> <p>V sektorju akvakulture je pričakovati povečanje proizvodnje v tehnološko izboljšanje opreme v akvakulturnih objektih, izboljšanje tehnik trženja, promocijo sektorja, neposredne prodaje predvsem lastnih proizvodov, vzrejo novih vrst ter diverzifikacijo dejavnosti.</p> <p>Posredno bodo k večji konkurenčnosti sektorja zagotovo prispevala izmenjava dobrih praks, povezovanje z znanstveno-raziskovalno sfero, pridobivanje novih znanj in mreženje. Sektor morskega gospodarskega ribolova bo dosegel nova znanja o rabah morja, stanju morskega okolja in virih, načinu znanstvene obdelave podatkov; nova znanja o stanju virov se pričakujejo tudi za znanstveni in raziskovalni sektor v okviru sodelovanja med ribiči in znanstveniki. V okviru izmenjave dobrih praks in mreženja, se pričakuje izboljšanje ribolovnih praks, izboljšanje sodelovanja in organiziranosti med predstavniki sektorja. Nova znanja o rabah morja bodo uporabljena tudi za tehnološki razvoj v okviru celostne pomorske politike kot so razvoj novih inovativnih produktov z visoko dodano vrednostjo. Sektor akvakulture bo dosegel nova znanja o vodnih virih, opremi in tehnikah gojenja, prijaznih okolju, in praksah gojenja vodnih živali ali rastlin v drugih državah članicah. Nova znanja v zvezi z dejavnostjo akvakulture se pričakujejo tudi za raziskovalni in znanstveni sektor oziroma okoljevarstvenike.</p>
<p>4 podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih</p>	<p>Spodbujanje okoljske ozaveščenosti med ribiči o pomenu ohranjanja morskega okolja ter njihovo aktivno vključevanje v izvajanje ukrepov za ohranjanje morskega ekosistema je bistveno za doseganje trajnostnega razvoja ribiškega sektorja. Zaradi starosti plovil in motorjev je treba zagotoviti tudi večjo energetske učinkovitost plovil. Glede na trenutno šibko zastopanost ekološke vzreje v sektorju akvakulture je smotno spodbujati preusmeritev v ekološko vzrejo. V teh primerih gre namreč za manjšo intenzivnost proizvodnje, a je kakovost ribe boljša.</p>	<p>V okviru morskega gospodarskega ribolova je pričakovati aktivno vključevanje ribičev v izvajanje ukrepov za ohranjanje morskega ekosistema ter v aktivnostih v okviru območij varstva (npr. območja NATURA, zavarovana območja). Pričakovati je tudi naložbe v večjo energetske učinkovitost flote.</p> <p>V okviru akvakulture pa se pričakuje predvsem povečanje ekološke vzreje in spodbujanje razvoja akvakulture, ki zagotavlja okoljske storitve.</p>

<p>6 Ohranjanje in zaščita okolja in spodbujanje učinkovite uporabe virov;</p>	<p>Slovenska ribiška flota, večinoma gre za plovila malega priobalnega ribolova, lovi deljene in selivske staleže, ki si jih deli z drugimi državami v tem delu morja. Slovenska ribiška flota se je že v perspektivi 2007-2013 precej zmanjšala. Ribiški sektor je odvisen od naravnih virov (voda, prostor, biološki – ribolovni – viri ...).</p> <p>Prenos znanj med gospodarskim sektorjem in administracijo na eni strani ter znanstveno raziskovalno sfero na drugi strani je šibek. To lahko vodi v slabše upravljaljske rešitve z vidika učinkovite rabe virov.</p> <p>Dosedanje izkušnje kažejo, da so znanja o rabi in stanju morja in ulovljenih proizvodih, o rabi drugih naravnih virov (celinske vode, prostor), o zavarovanih vrstah, o dobrih ribolovnih praksah, načinih upravljanja z morskim okoljem in prostorom, okolju prijaznih praksah v akvakulturi premalo uporabljena.</p>	<p>Pričakujejo se nova znanja v zvezi z naravnimi viri (ribolovni viri, vode, prostor) ter uporaba teh znanj za boljše upravljanje oz. izkoriščanje virov z namenom doseganja trajnostnega upravljanja morskega ribištva v skladu s cilji reforme skupne ribiške politike, kot tudi v smislu celostne pomorske politike.</p> <p>Za sektor akvakulture je pričakovati investicije v sodobno, okolju prijazno opremo in čiščenje odpadkov iz akvakulture, in pomoč sektorju v zvezi z odpravo tveganj v zvezi z naravnimi pojavi.</p> <p>Pričakuje se, da se bo v prvi vrsti krepilo izboljšanje pridobivanja podatkov o sektorju na vseh ravneh in v drugi vrsti izboljšanje uporabe le-teh v okviru upravljaljskih odločitev, med drugim tudi v okviru celostne pomorske politike, in sicer v okviru nadgradnje znanja o morskem okolju za ustrezno oblikovanje učinkovitih ukrepov za izboljšanje in ohranjanje stanja morskega okolja ter v okviru celovitega pomorskega načrtovanja in krepitev integriranega pomorskega nadzora, ki bo vključeval spremljanje in nadzor plovil.</p>
<p>8 spodbujanje trajnostnega in kvalitetnega zaposlovanja in podpora mobilnosti delovne sile</p>	<p>Ukrepi trajnostnega razvoja ribiških območij so bili v perspektivi 2007-2013 precej uspešni. Morski gospodarski ribiči so se do sedaj diverzificirali v glavnem v turizem. Sladkovodna akvakultura v ukrepe trajnostnega razvoja do sedaj ni bila vključena. Šibko je tudi pridobivanje novih strokovnih znanj in povezovanje med deležniki, še posebej v akvakulturi.</p>	<p>Trajnostni razvoj, ki ga vodi skupnost je priložnost za ustvarjanje novih poslovnih priložnosti: dodajanje vrednosti ribiškim proizvodom in proizvodom iz akvakulture, povezovanje z drugimi dejavnostmi, diverzifikacija dejavnosti, izobraževanje, usposabljanje, mreženje, krepitve sodelovanja med različnimi deležniki, boljša organiziranost sektorja, spodbujanje razvoja in varstva okolja, naravne in kulturne dediščine in obenem pa ustvarjanje novih delovnih mest v okviru ukrepov trajnostnega razvoja ribiških območij oziroma v okviru ukrepov trajnostnega razvoja, ki ga vodi skupnost za sektor sladkovodne akvakulture. Pričakuje se dvig pridobivanja novih znanj, strokovnih veščin, usposabljanj, potrebnih za učinkovito izvajanje dejavnosti morskega gospodarskega ribolova in akvakulture, ter medsebojno povezovanje in sodelovanje znotraj posameznih sektorjev.</p>

1.4. Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za vsak sklad SSO in skupni okvirni znesek podpore, predvidene za cilje na področju podnebnih sprememb (člen 15(1) (a) (iv) Uredbe SSO)

1.4.1. Tabela: Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za vsak sklad SSO (v mio EUR) (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost)

	ESRR	Vzhodna Slovenija	Zahodna Slovenija	ESS	Vzhodna Slovenija	Zahodna Slovenija	KS	EKSRP	ESPR
1.Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	480	264	216					24,1	
2.Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti	50	30	20					7,5	
3. Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (ESPR)	552	376	176					235,0	
4. Podpora prehodu na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika v vseh sektorjih	21	10	11				260		
5. Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanje in obvladovanje tveganj	30	30					53	206,3	
6. Ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje trajnostne rabe virov	137	85	52				269	206,3	

7. Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah	40	40					223 ¹⁶¹		
8. Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile				293 ¹⁶²	150	143		77,8	
9. Spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršni koli diskriminaciji	45	25	20	145	80	56		41,9	
10. Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti ter vseživljensko učenje	20	10	10	203	113	90		10,0	
11. Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in zainteresirane strani ter prispevanje k učinkoviti javni upravi				62	25	37			
Tehnična pomoč	17	14	3	13	9	4	90	24,9	
Ukinjeni ukrepi								4,0	
SKUPAJ	1.389	881	508	716	377	339	895	837,8	

* Okvirni zneski dodeljene podpore Unije po tematskih ciljih na nacionalni ravni za ESPR bo v tabelo vnesen naknadno, po sprejemu Uredbe ESPR.

Opomba: V tabelici so predstavljeni okvirni zneski zaokroženi.

¹⁶¹ V znesek KS za TC 7 niso vključena sredstva CEF=159,8 mio EUR

¹⁶² V znesek ESS za TC 8 niso vključena sredstva YEI=9,2 mio EUR

Slovenija bo v obdobju 2014-2020 razpolagala z okvirno **4.093¹⁶³ mrd sredstev**. Sredstva skladov ESI so v tej perspektivi namenjena doseganju nacionalnih ciljev, ki jih imajo države v kontekstu doseganja ciljev strategije EU 2020.

Iz naslova Kohezijske politike, bo Slovenija v obdobju 2014-2020 razpolagala z okvirno s **3,255 mrd EUR sredstvi**, od česar je 159,8 mio EUR namenjenih Instrumentom za povezovanje Evrope – CEF (za področje prometa), 9,2 mio EUR za Pobudo za zaposlovanje mladih (YEI), 21 mio EUR sredstev iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim (Fund for European Aid to the Most Deprived) ter 64 mio EUR za programe Evropskega Teritorialnega Sodelovanja (ETS). Sredstva za ETS v razrez sredstev po posameznem tematskem cilju niso vključena. Sredstva ETS se namreč na ravni EU dodelijo državam glede na to, v katerih programih sodelujejo in glede na število prebivalcev. Vsaka država zatem razporedi sredstva po posameznih programih. V skupni znesek za posamezni program ETS je poleg zneska slovenskega prispevka EU sredstev (Evropski sklad za regionalni razvoj - ESRR) še prispevek EU sredstev (ESRR) sodelujočih držav in obvezni del nacionalnega sofinanciranja. Skupaj sredstva za Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) in Evropski socialni sklad (ESS) so razdeljena med obema kohezijskima regijama, na podlagi enotne EU metodologije. Za osnovno delitev med ESRR in ESS so upoštevane razlike v razvitosti regij, potrebe in stanje na trgu dela ter napovedano povečevanje stopnje tveganja revščine. V kohezijski regiji zahodna Slovenija bo namenjenih 40 % sredstev za ESS in 60 % sredstev za ESRR, v kohezijski regiji vzhodna Slovenija pa 70 % sredstev za ESRR in 30 % sredstev za ESS. To pomeni, da bo za **kohezijsko regijo zahodna Slovenija na voljo 847 mio EUR**, za **kohezijsko regijo vzhodna Slovenija pa 1,260 mrd EUR**. **Kohezijski sklad (KS) se ne deli in bo na voljo za območje celotne Slovenije (skupno bo Slovenija upravičena do 1,055 mrd EUR)**.

V OP za izvajanje kohezijske politike je vključena tudi posebna prednostna os namenjena **Pobudi za zaposlovanje mladih, za ukrepe za mlade v kohezijski regiji vzhodna Slovenija (9,2 mio EUR-sredstva ESS)**.

Določanje prioritet in delitev sredstev v največji meri upošteva uresničevanje Strategije EU 2020. Za doseganje ciljev strategije bodo sredstva Kohezijske politike za obdobje 2014 – 2020 namenjena sledečim **prioritetam**:

- vlaganje v raziskave, razvoj in inovacije (RRI), konkurenčnost, zaposlovanje in usposabljanje (ESRR in ESS)
- infrastruktura za doseganje boljšega stanja okolja, trajnostno rabo energije in trajnostno mobilnost ter učinkovito upravljanje z viri (KS, ESRR)

Osredotočenost na ta področja so utemeljena s potrebo po kratkoročnih ukrepih za povečanje dostopnosti do finančnih virov za podjetja, raziskave in spodbude, za povečanje zaposlenosti in zaposljivosti s hkratnim ustvarjanjem dolgoročnega stabilnega okolja, ki bo spodbudilo razvoj kakovostnih delovnih mest s spremenjeno strukturo gospodarstva, upoštevajoč trende demografskih gibanj. Investicije države je potrebno usmeriti v gospodarski razvoj, ki bo podprt z »mehkimi vsebinami«.

Vlaganja v večjo produktivnost so nujna, saj novejša analiza kaže, da bo potrebno doseči visoko stopnjo produktivnosti (dva krat več kot pred krizo), če želimo doseči, da učinek zniževanja delovno aktivnega prebivalstva ne bo negativno vplival na ekonomsko rast. V Sloveniji bo število delovno sposobnega prebivalstva začelo padati že po letu 2015 (to pomeni, da bo manj delovno sposobnih moralo ustvariti dohodek za večjo populacijo – večja ekonomska odvisnost). Za dvig potencialne rasti morajo biti ukrepi usmerjeni v ustrezno kombinacijo politik t.i. »policy mix«, ki bo združevala

---

¹⁶³ Znesek ne vključuje sredstev ESPR

investicije v človeške vire, aktivacijo, mobilnost s tehnološkimi in ne-tehnološkimi investicijami, RRI in večjo energetske in snovno učinkovitostjo. Predvsem bo pomembno zagotoviti povezovanje ukrepov pri izvajanju in zagotoviti dopolnilno sofinanciranje vsebin ESS.

- **Stopnja osredotočanja sredstev in delitev sredstev na dve kohezijski regiji (vzhodno in zahodno Slovenijo):**

Slovenija bo okoli **80% sredstev ESRR osredotočila** (kohezijska regija vzhodna Slovenija 77% in kohezijska regija zahodna Slovenija 83%) za področja RRI, konkurenčnosti, IKT in nizkoogljično družbo, medtem ko bo za področja zaposlovanja in vseživljenjskega učenja dodeljenih **70 % sredstev ESS** (v povprečju na ravni obeh kohezijskih regij). Glede na razlike v razvitosti med kohezijsko regijo zahodna Slovenija in kohezijsko regijo vzhodna Slovenija je osredotočenost v področju RRI in konkurenčnost nižja in namenja več kot **20% sredstev** področjem za prilagajanje podnebnim spremembam, boljšega stanja okolja in biotske raznovrstnosti in izgradnje infrastrukture za trajnostno mobilnost ter socialno vključenost in institucionalno zmogljivost. Vsebinsko bodo v večji meri podprta področja v skladu z usmeritvami Strategije pametne specializacije, v manjši meri pa tudi področja, ki trenutno še niso identificirana, bodo pa v prihodnje spoznana kot ključna na podlagi razvojnih potencialov.

V predlogu razreza je **socialnemu vključevanju namenjenih 21 % sredstev ESS in okoli 3,2 % sredstev ESRR** (aktivacija, socialno podjetništvo in deinstitucionalizacija dolgotrajne oskrbe ter ukrepom na področju zdravja). Delež ESS sredstev se v primerjavi z obstoječim obdobjem, zaradi razmer na trgu dela (negativni trendi) in slabšega socialno ekonomskega položaja v državi bistveno ne spreminja. V predlogu so identificirane naslednje **prednostne naložbe ESS** in sicer **80 % v kohezijski regiji zahodna Slovenija:**

- dostop do zaposlitve za iskalce zaposlitve, vključno z lokalnimi zaposlitvenimi pobudami vzdržno vključevanje mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, na trg dela, aktivno vključevanje za izboljšanje zaposljivosti in
- boljši dostop do vseživljenjskega učenja, izpopolnjevanjem spretnosti in kompetenc delovne sile ter povečevanjem odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela; vključno z izboljšanjem kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter vzpostavitvijo in razvojem shem učenja na delovnem mestu in pripravništva, kot so dualni sistemi učenja.
- naložbe v institucionalne zmogljivosti ter v učinkovitost javne uprave in javnih storitev za zagotovitev reform, boljše zakonodaje in dobrega upravljanja

in **74 % v kohezijski regiji vzhodna Slovenija:**

- dostop do zaposlitve za iskalce zaposlitve, vključno z lokalnimi zaposlitvenimi pobudami,
- vzdržno vključevanje mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, na trg dela, ,
- prilagodljivost delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe,
- aktivno vključevanje za izboljšanje zaposljivosti in
- boljši dostop do vseživljenjskega učenja, izpopolnjevanjem spretnosti in kompetenc delovne sile ter povečevanjem odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela; vključno z izboljšanjem kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter vzpostavitvijo in razvojem shem učenja na delovnem mestu in pripravništva, kot so dualni sistemi učenja.

Sredstva Kohezijskega sklada bodo usmerjena na področje izgradnje okoljske in prometne infrastrukture ter na področje trajnostne rabe energije. Ob tem je potrebno zasledovati cilje, ki pozitivno vplivajo na doseganje ciljev podnebno energetskega paketa in so nujni za implementacijo EU uredb. Potrebne so investicije v razmerjih, ki ne bodo povzročala »trade off« učinkov med posameznimi ukrepi. V okviru kohezijskih sredstev so zajeta tudi sredstva povezana z **Instrumentom za povezovanje Evrope – CEF (159,8 milijonov evrov), ki so namenjena izključno prometnim projektom.** Za učinkovito izvajanje tega instrumenta je ključnega pomena pravočasna in dobra pripravljenost projektov (sredstva zavezati na projekte prometne infrastrukture do konca leta 2016).

Slovenija bo v obdobju 2014-2020 iz sklada ESKRP razpolagala z okvirno 837,8 milijoni EUR. Sredstva ESPR za posamezno državo članico na nivoju EU še niso bila dodeljena.

- **Podatki o pobudi za zaposlovanje mladih, ki se programira v okviru tematskega cilja 8 Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile:**

Posebna dodelitev pobudi za zaposlovanje mladih	9,2 mio EUR
Dopolnilno financiranje iz ESS	9,2 mio EUR

- **Podatki glede deleža ESS od strukturnih skladov (ESRR in ESS) Člen 92 83) in Priloga IX SSO**

Delež ESS v strukturnih skladih (ESS, ESRR) v obdobju 2007 - 2013	28,1 %
ESS minimalen delež države članice	29,3 %
Delež ESS v strukturnih skladih (ESS, ESRR) v obdobju 2014 - 2020	34 %

- **Podatki o dodeljenih sredstvih tehnične pomoči po kategoriji regij za sklade Kohezijske politike, kadar je to ustrezno**

Sklad	Kategorija regije	Sredstva TP v mio EUR	Delež TP v % od sklada
ESRR	Vzhodna Slovenija	14	1,6
	Zahodna Slovenija	3	0,6
ESS	Vzhodna Slovenija	9	2,4
	Zahodna Slovenija	4	1,12
KS	ni relevantno	90	10

1.4.2 Skupni okvirni znesek dodeljene podpore Unije, predvidene za cilje na področju podnebnih sprememb (v EUR) (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost)

Sklad ESI	Delež (%) podpore posameznega sklada namenjen za cilje prilagajanja na podnebne spremembe
KS+ ESRR+ ESS	20 %
ESKRP	51,7%
ESPR*	0 %, 40% ali 100 % (odvisno od posameznega ukrepa)

*Ta del bo za ESPR še dopolnjen v skladu z Uredbe za ESPR.

Ukrepi ESI skladov za uresničevanje ciljev na področju podnebnih sprememb so načrtovani okvirno v višini **20 %** sredstev Kohezijskega sklada, Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada. Od tega znaša prispevek posameznega sklada 39 % iz Kohezijskega sklada, 16 % iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in 2,5 % iz Evropskega socialnega sklada.

Tematski cilj	Indikativni obseg sredstev za doseganje ciljev za podnebne spremembe (v mio EUR)	v % od vrednosti OP
(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	48	1,6
(3) Izboljšanje konkurenčnosti MSP	88	2,9
(4) Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih	252	8,4
(5) Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj	83	2,8
(6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite uporabe virov	51	1,7
(7) Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastruktura	61,2	2,0
(8) Promocija zaposlovanja in podpora mobilnosti delovne sile	10	0,3
(10) Investiranje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje	8	0,3
SKUPAJ	601,2	20,00

Analiza višine podpore ciljem na področju podnebnih sprememb bo vključena v letna poročila o izvajanju programov in poročilih o napredku pri izvajanju Partnerskega sporazuma. Pri določanju okvirnega zneska podpore je uporabljena enotna metodologija Evropske Komisije, in ki temelji na ponderiranju posameznih kategorij ukrepov. Teža je odvisna od predvidenih učinkov posamezne kategorije izdatkov podpori ciljem na področju podnebnih sprememb. Področja, kjer bodo izvedeni ukrepi so po posameznih tematskih ciljeh in skladih naslednji:

Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih:

- spodbujanje proizvodnje in distribucije obnovljivih virov energije (100 %)
- podpora energetske učinkovitosti in uporabi obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi vključno v javnih stavbah in stanovanjskem sektorju (100 %)
- razvoj in izvedba pametnih distribucijskih sistemov z nizkimi in srednjimi napetostmi (100 %)
- spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za mestna območja, vključno s spodbujanjem trajnostne mobilnosti v mestih in prilagoditvenimi ukrepi za blažitev podnebnih sprememb (40 %)

Spodbujanje blaženja podnebnih sprememb ter preprečevanja in prilagajanja nanje ter preprečevanja in obvladovanja tveganj:

- podpora namenskim naložbam za prilagajanje podnebnim spremembam (100 %)
- spodbujanje naložb za obravnavo posebnih tveganj, zagotovitev pripravljenosti na nesreče in razvoj sistemov obvladovanja nesreč (100 %)

Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov:

- Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem NATURA 2000 in zelenimi infrastrukturami (100 %)

Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah:

- Razvoj celostnega, visokokakovostnega in interoperabilnega železniškega sistema (40 %)
- Podpiranje multimodalnega enotnega evropskega prometnega območja z vlaganjem v vseevropsko prometno omrežje (TEN-T) (KS) (40 %)

Z vlaganji v železniško in drugo necestno infrastrukturo, bomo prispevali k vzpostavitvi pogojev za prenos tovornega prometa s cest, kar bo pozitivno vplivalo na zmanjševanje emisij toplogrednih plinov iz prometa.

➤ **Evropski sklad za regionalni razvoj:**

Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij:

- Projekti raziskav, razvoja in inovativnosti ter transfer tehnologij v podporo doseganja ciljev na področju podnebnih sprememb (100 %)

V okviru tega tematskega cilja bomo podpirali eko inovativne projekte, ki bodo prispevali k razvoju novih izdelkov, storitev, proizvodnih procesov, poslovnih modelov, ki bodo pozitivno vplivali na energetske učinkovitost, kar bo zmanjšalo emisije toplogrednih plinov tako v sektorju gospodarstva, kot tudi širše v družbi zaradi prodora energetske bolj učinkovitih rešitev na trg široke potrošnje.

Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij ter kmetijskega sektorja (za EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za ESPR):

- Ukrepi za večjo snovno učinkovitost podjetij (40 %)

Z ukrepi bo dosežena večja snovna produktivnost podjetij, kar pozitivno vpliva na znižanje izpustov CO₂.

➤ **Evropski socialni sklad – sekundarne teme**

Podpora prehod v nizkoogljično družbo, učinkoviti rabi virov in odpornost na podnebne spremembe (100 %):

- Dopolnilno sofinanciranje in podpora spodbud za zaposlovanje ukrepom za učinkovito rabo virov in za prehod v nizkoogljično družbo
- Usposabljanje in spremembe programov usposabljanja in izobraževanja

Z ukrepi bo dosežena sinergija med skladi pri ustvarjanju zelenih delovnih mest in dvig kompetenc na področju pomena nizkoogljične družbe in učinkovite rabe energije ter podnebnih sprememb.

➤ **Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja**

Vidik blažitve podnebnih sprememb in prilagajanje nanje je vključen v prednostne naloge, ki jih naslavlja **Program razvoja podeželja (PRP) 2014–2020**, še zlasti pa v 4. prednostni nalogi. Za namen blažitve podnebnih sprememb bo v okviru PRP 2014–2020 namenjenih okvirno 51,25 % sredstev EKSRP.

Prednostna naloga in področje	Marker	Ukrep	Znesek
4a, 4b, 4c	100	Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila	152.705.540
		Ekološko kmetovanje	41.400.000
		Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami	203.200.000
		Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje	15.340.800
6b	40	LEADER	16.756.996
Skupaj			429.403.336

Prispevek ukrepov PRP 2014 – 2020 k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje je izračunan na podlagi markerjev, ki so opredeljeni v izvedbenem aktu SSO uredbe. Glede na prednostna področja, ki so programirana v okviru PRP 2014 – 2020 se za izračun upoštevajo le zgoraj navedena prednostna področja in ukrepi, saj je za ostala programirana področja marker 0 oz. niso programirana.

➤ **Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo**

V okviru **ESPR**, lahko nekateri ukrepi prispevajo 0%, 40% ali 100% k prilagajanju na podnebne spremembe. Izmenjava dobrih praks in izboljšanje znanja o morju in okolju bi lahko imelo le posredne vplive na blaženje podnebnih sprememb (npr. ko se posebej naslavlja razloge za podnebne spremembe in orodja za njihovo ublažitev). Ta del bo za **ESPR** še dopolnjen v skladu s členi 14 in 15 SSO Uredbe.

1.5. Uporaba horizontalnih načel iz členov 5,7 in 8 Uredbe SSO in ciljev politike za izvajanje skladov ESI (člen 15(1) (a) (v) Uredbe SSO)

1.5.1. Ureditve za načelo partnerstva, vključno z okvirnim seznamom partnerjev iz člena 5 Uredbe SSO ter povzetek ukrepov za vključevanje partnerjev v skladu s členom 5 Uredbe SSO in vloge partnerjev pri pripravi Partnerskega sporazuma ter poročila o napredku iz člena 52 Uredbe SSO (člen 15(1) (c) Uredbe SSO)

Načelo partnerstva je tudi v Sloveniji ključno vodilo pri pripravi temeljnih dokumentov za črpanje sredstev iz skladov skupnega strateškega okvira (SSO). Zavedamo se, da ukrepi za dvig konkurenčnosti ter ozelenitev gospodarstva in delovna mesta zahtevajo mobilizacijo vseh ključnih deležnikov, ki lahko z razpoložljivim znanjem in strokovnimi mnenji doprinesejo h krepitvi skupinske zavezanosti ter učinkovitejšemu črpanju sredstev.

Pripravo Partnerskega sporazuma (PS) koordinira novoustanovljena Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK) (do 1.3.2014 pa je imelo vlogo koordinatorja Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT)), skupaj z Ministrstvom za kmetijstvo in okolje (MKO) in v sodelovanju z ostalimi pristojnimi ministrstvi.

Z vključevanjem zainteresiranih deležnikov v pripravo programskih dokumentov za obdobje 2014 – 2020 smo začeli v septembru 2012, ko je bil pripravljen koncept vključevanja zainteresiranih deležnikov v proces priprave ključnih strateških in programskih dokumentov v Sloveniji. V sam proces smo želeli vključiti čim širši nabor deležnikov z različnih področij in inštitucij, da bi tako dobili čim bolj bogat nabor znanj kot tudi potreb, ki predstavljajo osnovo za identifikacijo ključnih področij vlaganj. Seznam vključenih deležnikov je v Prilogi 1 Partnerskega sporazuma. Ključni cilj vključevanja javnosti v proces priprave programskih dokumentov je pripraviti čim kakovostnejši dokument za črpanje programskih sredstev v obdobju 2014 – 2020 in doseči čim večje lastništvo nad dokumentom ter usklajenost vsebin.

Proces priprave programskih dokumentov je potekal v več fazah:

- 1. faza: analiza stanja in identifikacija razvojnih potreb Slovenije.
- 2. faza: določitev specifičnih ciljev in rezultatov.
- 3. faza: opredelitev področij vlaganj (v PS do nivoja prednostnih naložb ter nadgradnja do nivoja ukrepov v operativnih programih) in določitev ustreznih kazalnikov.
- 4. faza: priprava osnutkov PS in treh operativnih programov (za sklade kohezijske politike, za razvoj podeželja in za razvoj ribištva). Priprava vseh naštetih dokumentov je vsebinsko in časovno usklajena.

Vključevanje različnih deležnikov v proces priprave PS je potekalo na različnih ravneh. Vzpostavili smo naslednja partnerstva:

- **Sodelovanje med ministrstvi**

Junija 2012 so bile na ravni ministrstev ustanovljene delovne skupine za pripravo ključnih programskih dokumentov države (Strategije razvoja Slovenije, Programa državnih razvojnih prioritet in investicij ter programskih dokumentov za naslednje finančno obdobje EU). Pri pripravi so sodelovali tudi predstavniki drugih javnih organov, ki so jih ministrstva vključevala v delo, glede na specifiko posameznega sektorja. Poleg tega so pri pripravi dokumentov ministrstva vključevala tudi druge institucije oziroma organizacije. Formalno ustanovljene delovne skupine za pripravo programskih dokumentov so sčasoma izgubile svojo vlogo, tako da se trenutno z ministrstvi odvija redni dialog in usklajevanje na operativni ravni ter v primeru usklajevanja prioritet in razdelitve

finančnih sredstev na ravni državnih sekretarjev in/ oziroma ministrov. MGRT (od 1.3.2014 SVRK) je kot koordinator priprave PS organiziral številne medresorske usklajevalne sestanke. Predstavniki resorjev pa so tudi aktivno sodelovali na sestankih in delavnicah z Evropsko komisijo (EK).

Pomembno vlogo pri pripravi PS ima tudi MKO, ki vstopa v PS v delih, ki se nanašajo na dva EU sklada, in sicer Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR). V povezavi s tem se ločeno pripravljata tudi dva operativna programa, ki pa morata biti vsebinsko skladna s PS, kar pomeni, da se v procesu usklajevanja vsebin z različnimi deležniki za posamezni operativni program usklajuje tudi vsebina za PS (do nivoja prednostnih naložb).

- **Sodelovanje z reprezentativnimi predstavniki različnih javnosti**

Za pripravo strateških dokumentov je bila v okviru Ekonomsko socialnega sveta (ESS) ustanovljena ad hoc delovna skupina. Predstavniki ESS so samostojno predlagali člane ad hoc delovne skupine.

Drugo ad hoc delovno skupino pa predstavljajo predstavniki nevladnih organizacij (NVO). Izbor predstavnikov NVO je vodila krovna organizacija NVO – mreža slovenskih nevladnih organizacij (CNVOS), ki je preko transparentnega razpisa objavljenega na svoji spletni strani, izbrala 17 predstavnikov. Seznam članov obeh ad hoc delovnih skupin je na voljo v Prilogi 1.

SVRK se s predstavniki obeh ad hoc delovnih skupin redno sestaja, jih seznanja ter jim tudi podrobno predstavlja ključne usmeritve in spremembe v okviru dokumentov v pripravi (PS in OP). Predstavniki obeh skupin so imeli možnost izražanja svojih pripomb neposredno na sestankih, pa tudi v pisni obliki (v ta namen je bil odprt elektronski naslov: eu2014.mgrt(at)gov.si).

Sodelovanje smo vzpostavili tudi s predstavniki regij. Vsebine programskih dokumentov (PS in OP za sklade kohezijske politike) smo usklajevali z regionalnimi razvojnimi agencijami, ki so zadolžene za pripravo 12 regionalnih razvojnih programov za 12 statističnih regij. Do sedaj so bile izvedene tri serije predstavitev/ usklajevalnih delavnic na temo priprave PS in OP (zadnja 25.2.2014).

- **Sodelovanje z razvojnima svetoma kohezijskih regij**

Posebno vlogo pri pripravi ključnih dokumentov kohezijske politike (PS in OP) imata tudi razvojna sveta kohezijskih regij (vzhodne in zahodne Slovenije), ki sta med drugim zadolžena za vodenje in usmerjanje priprave regionalnega razvojnega programa in njegov sprejem. Razvojna sveta kohezijskih regij, skladno z nacionalno zakonodajo, podata soglasje za sprejem PS in OP. V luči načela partnerstva z razvojnima svetoma kohezijskih regij poteka redno usklajevanje, predstavniki so vabljeni tudi na javne dogodke, kjer imajo dodatne možnosti, da se izrazijo glede osnutkov ključnih dokumentov. Do sedaj so bile izvedene tudi štiri seje razvojnih svetov vzhodne in zahodne kohezijske regije: na prvi (18. julija 2013) je organ upravljanja predstavil prvi osnutek PS, na drugi (4. in 8. oktobra 2013) so bile predstavljene pripombe EK na prvi osnutek PS ter časovnica priprave PS in OP za sklade kohezijske politike, na tretji (20. novembra 2013) je bil predstavljen drugi osnutek PS ter sprejete usmeritve glede nadaljnje priprave in usklajevanja končne verzije PS, na četrti (26. in 27. marca 2014) pa je bil predstavljen odziv SVRK na dosedaj prejete komentarje na vsebino PS in OP, predstavljena je bila časovnica priprave in predvidenega sprejema PS, hkrati pa je potekla tudi razprava o še odprtih zadevah. Na drugi seji so predstavniki kohezijske regije vzhodna Slovenija izglasovali sklep o potrebnosti priprave dveh OP-jev, zaradi razdeljenosti Slovenije na dve kohezijski regiji, vendar SVRK na podlagi tehničnih argumentov te pripombe oziroma sklepa ni upošteval.

Predstavniki SVRK (prej MGRT) smo se udeležili tudi sej Odbora za evropske zadeve v Državnem zboru RS, kjer smo predstavili stanje priprave programskih dokumentov, med drugimi tudi PS. Ob tej priložnosti so člani odbora predstavili svoje mnenje na osnutke dokumentov v pripravi. Na sejo odbora

pa sta bila povabljeni tudi predsednika svetov obeh kohezijskih regij, ki sta predstavila svoja stališča glede sodelovanja in vključevanja članov kohezijskih regij v pripravo strateških dokumentov.

- **Vključevanje širše javnosti**

Že v samem začetku priprave programskih dokumentov smo oblikovali seznam reprezentativnih skupin organizacij različnih področij (znanost, šolstvo, nevladne organizacije, lokalne skupnosti, predstavniki regij, stanovske organizacije, idr.) - Priloga 1, ki smo jih preko adreme obveščali o dogodkih in objavljenih novih različicah dokumentov. Na temo priprave PS so bili do sedaj izvedeni trije javni dogodki ob prisotnosti predstavnikov EK. Odziv s strani javnosti je bil zelo dober ter za pripravljavce PS koristen.

Prvi osnutek PS je 4. julija 2013 sprejela Vlada RS, 5. julija 2013 pa smo ga posredovali v neformalno usklajevanje EK. EK je 17. julija 2013 začela t. i. medresorsko posvetovanje (interservice consultation). Slovenija je tako bila med prvimi desetimi državami članicami, ki jim je uspelo doseči posvetovanja že v poletnem času.

Vzporedno smo osnutek PS posredovali in predstavili predstavnikom ad hoc delovne skupine za sodelovanje z ESS in ad hoc delovne skupine za sodelovanje z NVO ter predstavnikom RRA in predstavnikom kohezijske regije vzhodne Slovenije in kohezijske regije zahodne Slovenije. Osnutek PS smo objavili tudi na spletnih straneh MGRT. Do 5. septembra 2013 je potekala javna razprava, v okviru katere smo prejeli pripombe zainteresirane javnosti.

Nadalje, smo 18. septembra 2013 izvedli javni dogodek, ki se ga je udeležil širok krog deležnikov, prisotni pa so bili tudi predstavniki EK. Javni dogodek je bil namenjen predstavitvi prvega osnutka PS in prispelih pripomb deležnikov.

Pripombe deležnikov smo skupaj z neuradnimi komentarji EK na prvi osnutek PS, ki smo jih prejeli 23. septembra 2013, smiselno vključili v novi osnutek PS, v katerega smo tudi zapisali katere pripombe smo upoštevali in katerih nismo (načelo partnerstva).

V okviru prejetih pripomb s strani zainteresirane javnosti smo pri pripravi drugega osnutka PS upoštevali predloge glede:

- večje prioritizacije,
- večje skladnosti z ostalimi strateškimi dokumenti,
- zagotovitve povezanosti med skladi ESRR in EKSRP na območjih Natura 2000 (ohranjanje biotske raznovrstnosti in kmetijske krajine),
- osredotočenosti TC7 na železniško infrastrukturo,
- večjega poudarka socialnega podjetništva in ranljivih skupin v besedilu,
- prednostnega izpostavljanja vlaganj v spretnosti, izobraževanje ter prenos znanja in vseživljenjsko učenje v okviru TC10,
- izbrisa navajanja objektov za termično obdelavo,
- vključitve pobude CLLD,
- navajanja sedmih funkcionalnih območij v poglavju 3.1.3. (v drugem osnutku PS jih ne navajamo),
- problematike mladih, ki je v novem osnutku bistveno bolj izpostavljena,
- glede pomislekov in pripomb na celostne teritorialne naložbe (CTN) - v poglavju 3 je v novem osnutku predstavljen celovit pristop k teritorialnemu razvoju; CTN so omenjene tudi v kontekstu Urban, narejen pa je tudi nastavek za morebitne CTN-je identificirane v obdobju po letu 2014 in
- zagotavljanja večje preglednosti dokumenta.

Določene pripombe pa so se bolj nanašale na vsebino OP, zato se bomo do njih opredelili v okviru priprave slednjega. Gre pa sicer za pripombe, ki se nanašajo na raven ukrepov: izražena je bila pobuda za pripravo dveh OP, prav tako pa so bili pogosto izpostavljeni posamezni sektorji. Ker pa v PS in OP ne bo sektorskega pristopa, posamezni sektorji v obeh dokumentih ne bodo navedeni, bo pa v dokumentih predstavljena navezava na Strategijo pametne specializacije.

Ključni partnerji so s svojim znanjem in strokovnimi mnenji nedvomno prispevali k izboljšanju besedila PS. V okviru prejetih pripomb na 2. osnutek PS, ki smo jih s strani zainteresirane javnosti prejeli do 13. 12. 2013 (skupno 33 pripomb s strani posameznikov in organizacij), smo upoštevali predloge glede: bolj celostnega pristopa ter povezovanja ukrepov in iskanja sinergij med okoljsko, družbeno in ekonomsko komponento (glavna dodana vrednost), saj je slednje ključnega pomena za prehod v krožno gospodarstvo, zagotovljena je večja preglednost dokumenta (sprememba strukture analitičnega dela dokumenta) in večja skladnost z ostalimi ključnimi strateškimi dokumenti. Osnutku PS je bil dodan kratek uvod in seznam kratic.

V okviru posvetovanj s ključnimi partnerji so bili večkrat izpostavljeni pomisleki glede premajhne teže socialnega podjetništva, ki je v Sloveniji še vedno slabo prepoznano. Zato je po mnenju številnih partnerjev potrebno več pozornosti nameniti promociji, izvajanju podpornih instrumentov, razvoju novih storitev in vključevanju posameznikov v projekte socialnega podjetništva, saj ima slednje izkazano pozitivno vlogo v krizi in lahko pomembno prispeva h gospodarskemu razvoju ter novim delovnim mestom. Pripombe so bile smiselno upoštevane pri pripravi nove verzije PS. Pomisleki partnerjev so se nanašali tudi na vlogo in vključevanje socialnih partnerjev, ki pa je predvideno pri oblikovanju programov tako v TC8 kot TC9. V okviru TC11 se bo spodbujalo krepitev zmogljivosti socialnih partnerjev na nacionalni in regionalni ravni.

Med ključnimi predlogi partnerjev so bila priporočila glede večje vloge zadrug in kooperativ ter njihovega prispevka k zmanjševanju negativnih učinkov krize na stopnjo zaposlenosti in delovanje podjetij. Zadruga in kooperative bodo podprte v okviru TC9 v okviru socialnega podjetništva, znotraj slednjega pa bodo podprti tudi različni projekti medgeneracijskega sodelovanja, ki pa bodo jasneje opredeljeni v OP. Besedilo PS je bilo smiselno dopolnjeno tudi z vsebinami, ki se nanašajo na premalo poudarjeno vlogo malih in srednjih podjetij kot gonilne sile na področju ustvarjanja novih delovnih mest in trajnostne rasti ter ukrepom za odpravljanje administrativnih ovir in spodbujanje zelenega javnega naročanja. Pri vseživljenjskem učenju so partnerji izpostavili tudi vključevanje starejših delavcev in upokojujencev, čeprav so ciljna skupina predvsem starejši in nižje izobraženi, ključni poudarek pa je na dvigu kompetenc za večjo zaposljivost in ohranjanje delovnih mest. Predlog je bil tudi, da je treba v PS bolj izpostaviti terciarno izobraževanje - v PS je poudarek na kakovosti in mobilnosti, sama stopnja udeležbe pa v Sloveniji ni problematična. Predlagana je bila tudi vključitev skupnostne oskrbne storitve ter potreba po obravnavi revščine starejših, slednja je izpostavljena kot pririteta v okviru TC 9.

Partnerji so v svojih komentarjih večkrat izpostavili tudi vprašanja glede financiranja pristopa CLLD – Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost. Pristop CLLD bo podprt s sredstvi EKSRP in ESPR. Zaradi omejenih sredstev, ki so na voljo, zahtev po osredotočenosti sredstev, omejenih vsebin, ki bi jih lahko financirali v okviru ESRR, ter z vidika gospodarnosti financiranje pristopa CLLD iz sredstev ESRR in ESS ne bo uporabljen. Večkrat je bilo izpostavljeno tudi stališče, da TC2 potrebuje enako obravnavo kot ostali tematski cilji in da ga je potrebno ponovno umestiti v dokument. Odločitev vlade in resorjev glede umeščanja e-storitev in e-vsebin je, da se tovrstni ukrepi vključujejo v programe znotraj posameznih TC. Vprašanja so se nanašala tudi na financiranje širokopasovnih povezav in umestitve tematskega cilja 2 v PS. V navezavi na Urban, kjer bodo podprti ukrepi za trajnostni razvoj urbanih območij, bodo v PS opredeljeni kriteriji (poglavje 3.1.3), na podlagi katerih bo mogoče izbrati relevantna urbana območja/mesta.

Vsem deležnikom smo odziv na prejete pripombe posredovali preko elektronske pošte, dne 24.1.2014.

28.2. je bila pripravljena nova verzija PS, ki je bila poslana v neformalno usklajevanje na EK ter v seznanitev širši javnosti.

14.3.2014 je bil organiziran javni dogodek v okviru katerega je bilo predstavljeno stanje priprave PS in OP, glavni poudarki v novi verziji PS z dne 28.2.2014 ter glavne pripombe deležnikov, ki smo jih prejeli na 2. osnutek PS. Sodelujoči na razpravi so pozdravili usmeritve in dopolnitve ter spremembe v novem osnutku PS, kot ključni manko v dokumentih pa so izpostavili področje širokopasovnih povezav na podeželju, kjer Slovenija zaostaja za cilji Digitalne agende 2020. Izraženi so bili predlogi za uvedbo instrumenta Lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, tudi v okviru evropske kohezijske politike, nadaljevanje financiranja aktivnosti za izobraževanje odraslih, ki jih izvajajo ljudske univerze, ponovni razmislek o kriterijih za izbor mest v okviru instrumenta urbanega razvoja mest, povečanje sredstev za investicije v infrastrukturo lokalnega in regionalnega pomena ter povečanje sodelovanja med akademsko sfero in zasebnim sektorjem. Sodelujoči so predlagali tudi pregled dosedanjega izvajanja vseh skladov 2007-2013 z namenom identifikacije tistih področij vlaganj, ki se še lahko nadaljujejo in imajo jasne rezultate in se zavzeli za nadaljnjo odpravo administrativnih bremen oz. poenostavitve postopkov.

V aprilu 2014 bo pripravljena končna verzija PS, ki bo posredovana v seznanitev na Vlado RS in širši javnosti ter v uradno usklajevanje znotraj služb EK.

- **Vključevanje širše javnosti v pripravo OP za izvajanje Kohezijske politike**

Za pripravo Operativnega programa (OP) za izvajanje Kohezijske politike je odgovoren SVRK (do 1.3.2014 MGRT). Pri pripravi OP je upoštevano tudi načelo partnerstva. Ključni cilj vključevanja partnerjev v postopek priprave OP je pripraviti čim kakovostnejši ter vsebinsko usklajen dokument za črpanje sredstev EU v obdobju 2014 – 2020.

Proces priprave OP poteka vzporedno s pripravo PS, in sicer so bile do sedaj izvedene sledeče aktivnosti v katero so bili vključeni tudi relevantni partnerji (širša javnost):

- analiza stanja in identifikacija razvojnih potreb Slovenije.
- določitev specifičnih ciljev in rezultatov ter
- opredelitev področij vlaganj (v PS do nivoja prednostnih naložb ter nadgradnja do nivoja ukrepov v OP) in pripadajočih kazalnikov.

Podrobnejši opis postopov vključevanja partnerjev v pripravo, spremljanje in izvajanje OP bo predstavljen v OP pod poglavje 7.2.

- **Vključevanje širše javnosti v pripravo PRP**

V Sloveniji se načelo partnerstva vključuje v pripravo vseh dolgoročnih razvojnih načrtov in programov, med katere sodi tudi PRP 2014–2020.

MKO vključuje socialne partnerje ter strokovno in širšo javnost v svoje aktivnosti že od objave predlogov evropske zakonodaje za programsko obdobje 2014–2020 in predlogov reforme Skupne kmetijske politike do 2020. Organizirana je bila javna razprava, posveti in različne predstavitve reforme Skupne kmetijske politike do 2020, kjer je bilo izpostavljeno tudi področje razvoja podeželja.

V skladu s pristopom upravljanja na več ravneh so reprezentativni in pristojni partnerji vključeni v pripravo partnerskega sporazuma ter v pripravo in bodo vključeni tudi izvajanje, spremljanje in ocenjevanje PRP 2014–2020 v okviru delovanja v Nadzornem odboru PRP 2014–2020

Organizacije in institucije, ki delujejo na področju razvoja podeželja, se z namenom povečanja vključenosti v proces oblikovanja, izvajanja in spremljanja PRP 2014–2020 ter izboljšanja kakovosti PRP 2014–2020 vključujejo tudi v nacionalno Mrežo za podeželje. Mreža za podeželje s ciljem večjega vključevanja deležnikov v pripravo dokumentov na področju politike razvoja podeželja organizira različne aktivnosti, s katerimi se spodbuja aktivno participacijo in zagotavlja povratne informacije za boljšo implementacijo PRP.

Vključevanje širše javnosti v pripravo OP ESPR 2014-2020 S ciljem aktivnega sodelovanja in priprave Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v RS v obdobju 2014-2020, je Ministrstvo za kmetijstvo in okolje imenovalo delovno skupino, ki vključuje vse ključna ministrstva in socialne partnerje v skladu z usmeritvami Unije in ki bodo aktivno vključeni v vse faze priprave operativnega programa. Delavnice so bile, organizirane za vse zainteresirane strani z namenom predstavitve ukrepov, izmenjavo mnenj in zbiranje predlogov za izvajanje ukrepov. Oba evalvatorja sta bila povabljeni in sta sodelovala na delavnicah. Potem ko bo pripravljen prvi osnutek operativnega programa, bo izvedena širša javna razprava, na katero bodo vabljeni socialni partnerji in druge zainteresirane javnosti, da predstavijo še svoja mnenja in predloge.

- **Vključevanje širše javnosti v izvedbeni del**

Slovenija skladno s pristopom upravljanja na več ravneh (5. člen Uredbe EU št. 1303/2013 EP in Sveta, z dne 17.12.2013 o skupnih določbah za sklade ESI (KS, ESS, ESRR, EKSRP in ESPR)), organizira partnerstvo s pristojnimi regionalnimi in lokalnimi organi (skladno tudi z Evropskim kodeksom dobre prakse za partnerstvo) in slednje vključuje v pripravo partnerskega sporazuma in operativnih programov. Partnerji so vključeni v vse faze priprave in tudi izvajanja programov, vključno s sodelovanjem v odborih za spremljanje programov (skladno s členom 48. Uredbe o skupnih določilih). Kot člani nadzornih odborov partnerji sodelujejo pri izbiri meril za izbiro projektov/ukrepov v okviru posameznega operativnega programa, spremljajo doseganje zastavljenih ciljev in rezultatov, preučujejo in potrjujejo letna in končna poročila o izvajanju, sodelujejo pri obravnavi in potrditvi sprememb operativnih programov, organu upravljanja pa lahko predlagajo tudi spremembe in prilagoditve operativnih programov, s ciljem izboljšanja upravljanja in izvajanja slednjih.

1.5.2. Spodbujanje enakosti moških in žensk, boja proti diskriminaciji ter dostopnosti

Spoštovanje načela nediskriminacije kot tudi enakih možnosti in enakosti spolov je v Republiki Sloveniji zagotovljeno že z njenimi temeljnimi akti.

Ustava Republike Slovenije tako v svojem 14. členu vsakomur zagotavlja enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. V 63. členu Ustava Republike Slovenije izrecno prepoveduje vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti.

Krovni zakon, ki ureja področje nediskriminacije je Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, s katerim se določajo skupni temelji in izhodišča za zagotavljanje enakega obravnavanja vsakogar pri uveljavljanju njegovih pravic in obveznosti ter pri uresničevanju njegovih temeljnih svoboščin na katerem koli področju družbenega življenja, zlasti pa še na področju zaposlovanja, delovnih razmerij, vključevanja v sindikate in interesna združenja, vzgoje in izobraževanja, socialne varnosti, dostopa do dobrin in storitev ter oskrbe z njimi, in sicer ne glede na

njegove osebne okoliščine kot so narodnost, rasa ali etnično poreklo, spol, zdravstveno stanje, invalidnost, jezik, versko ali drugo prepričanje, starost, spolna usmerjenost, izobrazba, gmotno stanje, družbeni položaj ali druge osebne okoliščine.

Na področju uresničevanja enakosti med moškimi in ženskami veljata posebej še naslednja ključna dokumenta:

- Zakon o enakih možnostih žensk in moških, s katerim se določajo skupni temelji za izboljšanje položaja žensk in ustvarjanje enakih možnosti žensk in moških na političnem, ekonomskem, socialnem, vzgojno-izobraževalnem ter na drugih področjih družbenega življenja,
- Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005-2013, strateški dokument, ki določa cilje in ukrepe ter ključne nosilce politik za uresničevanje enakosti spolov na posameznih področjih življenja žensk in moških v Republiki Sloveniji za obdobje od leta 2005 do leta 2013. Temeljni namen je izboljšati položaj žensk oziroma zagotavljati trajnostni razvoj pri uveljavitvi enakosti spolov.

Področje enakih možnosti je 1. 4. 2012 v skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi prevzelo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) v okviru katerega deluje Služba za enake možnosti in evropsko koordinacijo, ki ima med drugim naslednje naloge: (i) koordinira oblikovanje politik in pripravo predpisov na področju preprečevanja in odpravljanja diskriminacije; (ii) spremlja položaj žensk ter uresničevanje njihovih z ustavo, zakoni in mednarodnimi konvencijami zajamčenih pravic itd.

Slovenija pozna tudi institut zagovornika enakosti, ki deluje v okviru MDDSZ in ima različne možnosti, da na neformalen način nadzoruje spoštovanje prepovedi diskriminacije, da spodbuja k spoštovanju pravice do enakega obravnavanja ter da nudi nasvete, podporo, pomoč in informacije na tem področju. To podporo nudi vsem, zlasti žrtvam kršitev, lahko pa tudi potencialnim kršiteljem, organom oblasti, podjetjem in drugim, ki bi želeli izboljšati svoje poslovanje ali zgolj želijo pridobiti več informacij o tej temi.

Slovenija že v okviru priprave strateških dokumentov za uporabo ESI skladov v obdobju 2014 -2020 polno pozornost namenja spoštovanju horizontalnih načel enakosti spolov, preprečevanju vsakršne oblike diskriminacije in spoštovanju enakih možnosti ter dostopnosti. Spoštovanje teh načel ni omejeno zgolj na fazo programiranja ampak mora biti in je zagotovljeno tako v procesu priprave strateških dokumentov, kot tudi v procesu izvajanja, spremljanja in vrednotenja izvedenih programov. Spoštovanje teh načel mora biti zagotovljeno, kot opredeljuje tudi 7. člen uredbe SSO, v vseh skladih, ki jih omenjena uredba določa, še posebna pozornost pa je namenjena spoštovanju in izvajanju teh načel v okviru dejavnosti, ki so financirane iz sredstev ESS., kjer so za opolnomočenje teh načel predvideni tudi posebni ukrepi za izboljšanje stanja tako za večjo vključenost prikrajšanih skupin kot izenačevanju položaja moških in žensk ter enakih možnosti tako na trgu dela kot v družbenem življenju. Natančneje so ti posebni ukrepi opisani v Operativnem programu za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014 -2020.

Načela enakosti spolov, nediskriminacije in enakih možnosti Slovenija želi in bo zagotovila v vseh fazah; t.j programiranju, izvajanju, spremljanju in vrednotenju ukrepov v vseh skladih. Pri postavljanju okvirja za spoštovanje teh načel Slovenija izhaja prvenstveno iz spoštovanja določil zapisanih v uredbi SSO kot tudi področnih uredbah (npr. ESS), vključno z obvezami za poročanje in vrednotenje programov, spoštovanja in izvajanja nacionalnih pravnih in drugih strateških in izvedbenih dokumentov, kot tudi izkušenj in ugotovitev vrednotenj iz dosedanjega obdobja z namenom izboljšanja izvajanja oziroma polnega spoštovanja teh načel v naslednjem finančnem obdobju.

V procesu priprave programskih dokumentov je bila tako posebna pozornost namenjena vključenosti ustreznih organov pristojnih za spodbujanje enakosti spolov in nediskriminacije ter enakih možnosti. Njihova vključenost je od vsega začetka priprave programskih dokumentov zagotovljena in interaktivna. Tako so v procesu priprave vseskozi aktivno sodelovali in sooblikovali programske dokumente tako predstavniki ustreznih državnih institucij, kot so npr. pristojna služba za enake možnosti na MDDSZ ter direktorat taistega ministrstva pristojen za invalide, kot tudi ostali predstavniki interesnih skupin, nevladnega sektorja ter ustreznih stanovskih združenj kar je razvidno tudi iz opisa v poglavju o vključevanju partnerjev.

V fazi izvajanja bo zagotovljeno spoštovanje načela enakosti spolov, nediskriminacije in enake možnosti v vseh skladih preko usklajenega načrtovanja in izvajanja posameznih ukrepov namenjenih ciljnim skupinam. Da se bodo horizontalna načela enakosti in nediskriminacije resnično spoštovala bodo ti elementi vneseni tudi v razpisne pogoje oziroma pogoje za izbor operacij. Tako bo praktično onemogočeno vsakršno nespoštovanje horizontalnih načel enakosti spolov, nediskriminacije in enakih možnosti. Spremljanje in poročanje o izvajanju in spoštovanju teh načel bo zagotovljeno preko spremljanja na projektnem principu s poročili o izvajanju, ki bodo vključevala tudi poseben del o uresničevanju horizontalnih politik kot npr. opis izvedenih aktivnosti, njihovih rezultatov in njihovega prispevka k doseganju ciljev horizontalnih načel, kot tudi preko ustreznih kontrol izvedenih projektov, ki jih bo izvajal organ upravljanja, še posebej pa tudi preko ustreznih vrednotenj posameznih programov. Prav tako se bo izvajanje horizontalnih načel spremljalo pri doseganju postavljenih kazalnikov. Za vse to, tako za sam izbor ustreznih ukrepov kot tudi izvajanje in doseganje postavljenih rezultatov bo pristojen tudi Nadzorni odbor relevantnega sklada oziroma operativnega programa, katerega člani bodo tudi predstavniki teh ustreznih institucij, ki so v Republiki Sloveniji zadolžene za zagotavljanje spoštovanja in izvajanja načel enakosti spolov, nediskriminacije in enakih možnosti, vključno z invalidi. V nadzornih odborih skladov bo zagotovljena seveda tudi uravnotežena zastopanost žensk in moških.

V programskem obdobju 2014-2020 bo več pozornosti namenjene, poleg zgoraj omenjenih vidikov, še:

- usposabljanju in kreptvi sposobnosti relevantnih akterjev in akterk za integracijo načela enakosti spolov.
- zagotavljanju uravnotežene zastopanosti in udeležbe žensk in moških pri odločanju,
- načrtovanju in nadzoru.
- dodelitvi finančnih sredstev in vključevanju vidika spola v proračun
- načrtu in predhodnim merilom za integracijo načela enakosti spolov

Izvajanje načela spodbujanja enakosti moških in žensk, nediskriminacije ter enakih možnosti bo podrobneje razdelano v operativnih programih, še posebej pa v drugih izvedbenih aktih, tako da bo zagotovljeno njegovo polno izvajanje v celotni verigi (od programiranja, izvajanja, spremljanja in vrednotenja, vključno z nadzornimi mehanizmi.)

1.5.3. Trajnostni razvoj

Trajnostni razvoj bo centralno vodilo pri pripravi vseh programov za črpanje sredstev EU s katerimi bo Slovenija spodbujala ukrepe za lažje doseganje prehoda v nizkoogljično družbo, gospodarno z viri, ki bo zagotavljala blagostanje za vse prebivalce. Pri financiranju se bomo osredotočali na ukrepe, ki bodo prispevali k izboljšanju kohezivnosti družbe, zmanjšanju tveganja revščine in povečanju stopnje enakosti v družbi, ter k iskanju rešitev za izzive demografskih trendov. Z vlaganji v ukrepe za dvig snovne in energetske učinkovitosti, blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter

preprečevanje onesnaževanja, bomo zagotovili dolgoročno okoljsko vzdržnost družbe, ki spoštuje lastno kulturo in kulturno dediščino, ter prepoznava bogastvo v multikulturalnosti.

Pri vlaganjih bomo sledili načelu učinkovitosti, ki bo krepilo vrednost:

- gospodarskega kapitala s povečevanjem dodane vrednosti;
- naravnega kapitala s povečevanjem okoljske učinkovitosti in zagotavljanjem ekosistemskih storitev ob ohranjanju naravnih virov;
- družbenega kapitala s povečevanjem znanja, kreativnosti, inovativnosti, civilne družbe in učinkovitosti družbenih storitev.

Na najvišji ravni bo okoljski steber trajnostnega razvoja vključen v vse tri operativne programe, saj bodo upoštevani priporočeni umilnitveni ukrepi, ki jih bodo predlagali pripravljavci celovite presoje vplivov na okolje za vsakega od operativnih programov, ki jih v Sloveniji pripravljamo za naslednjo finančno perspektivo. Na ravni vsakega operativnega programa bomo horizontalno, v vseh ukrepih, in vertikalno skozi določene skupine ukrepov, podpirali prehod v nizkoogljično družbo, gospodarno z viri. Zato bomo pri izboru projektov smiselno vključevali zahteve in merila glede blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe, učinkovite rabe virov in zmanjševanja drugih pritiskov na okolje. Na ta način bomo prišli do nabora projektov/ukrepov, ki bodo lahko dokazali, da pozitivno prispevajo k okoljskemu stebru trajnostnega razvoja, oziroma, da njihov okoljski vpliv ni negativen.

Okoljski steber trajnostnega razvoja bomo horizontalno podpirali tudi skozi podporo vlaganjem na področji RRI in podjetništva, s katerimi bomo spodbujali razvoj in uporabo eko inovacij, okoljsko manj obremenjujočih tehnologij, izdelkov, procesov in storitev ter razvoju novih poslovnih modelov, ki na eni strani prispevajo k zniževanju okoljskih pritiskov in na drugi strani pripomorejo k izboljševanju konkurenčnosti podjetij in prodoru na nove trge. Bistvenega pomena bodo tudi komplementarna vlaganja v ukrepe izobraževanja, usposabljanja zaposlenih in brezposelnih ter iskanje sinergij, ki jih na področju zelenih delovnih mest ponuja socialno podjetništvo.

Tudi vlaganja v infrastrukturo se bodo osredotočala na ukrepe za blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe in učinkovito doseganje okoljskih ciljev na področjih varovanja kakovosti voda, ravnanja z odpadki in zagotavljanja dostopa do kakovostne pitne vode za vse prebivalce in izboljševanje kakovosti zraka, predvsem v mestih. S premišljenimi vlaganji v ohranjanje biotske raznovrstnosti in uporabo ustreznih meril pri načrtovanju projektov na območjih z varstvenimi režimi, bomo prispevali k ohranjanju ekosistemov in njihovih storitev. Na ta način bomo povečevali odpornost družbe na okoljske strese ter ohranjali primerjalno prednost Slovenije, kot države z izjemno biotsko raznovrstnostjo in krajinsko raznolikostjo.

Na sistemski ravni, ki pa presega le izvajanje ukrepov v kontekstu črpanja sredstev skladov EU, bo pomemben vzvod za doseganje trajnostnega razvoja tudi vzpostavitev mehanizmov za internacionalizacijo zunanjih stroškov (npr. odprava okoljsko škodljivih subvencij, razvoj finančnih instrumentov), predvsem na področju kakovosti zraka in podnebnih sprememb, ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami z namenom spodbujanja trajnostne potrošnje in proizvodnje.

Za dosledno integracijo okoljskih vsebin v operativne programe bodo ključno odgovornost nosili vsi relevantni organi upravljanja ter posredniška telesa oziroma druge morebitne izvajalske inštitucije ob pomoči in usmeritvah ministrstva, pristojnega za okolje. Pomembno vlogo bo imela tudi izraba instrumentov, ki jih javni sektor lahko uporabi kot vzvod za spodbujanje trajnostnega razvoja (zeleno in inovativno javno naročanje, energetska knjigovodstvo, sistemi ravnanja z okoljem, itd.).

Slovenija se je zavezala k modelu trajnostnega razvoja v kmetijstvu, kar pomeni, da je potrebno v kontekstu strukturnega prilagajanja pospešiti ne le večjo ekonomsko učinkovitost kmetijskih

gospodarstev, temveč tudi učinkovitejšo in bolj trajnostno rabo naravnih virov ter povečati odpornosti na podnebne spremembe oziroma prilagajanje nanje. S tem je postavljen cilj spodbujanja večje proizvodnje kmetijskih gospodarstev, vendar ne na račun zmanjševanja ohranjenosti naravnih virov.

To je še zlasti pomembno za kmetijska gospodarstva, ki se nahajajo na območjih, za katera veljajo zakonsko predpisane omejitve (npr. VVO območja), na območjih Natura 2000. Prav tako je potrebno kmetijskim gospodarstvom, ki se nahajajo na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, omogočiti nadaljnji razvoj, ki bo upošteval pomen ohranjanja kmetijstva na teh območjih in specifične potrebe, ki jih ta gospodarstva imajo zaradi težjih pridelovalnih pogojev.

PRP 2014–2020 okoljskih vidikov ne pojmuje ločeno od produktivnosti, temveč kot njen nepogrešljiv sestavni del. Z vidika investicijskih ukrepov to pomeni, da bodo morale naložbe slediti večplastnim ciljem, in sicer bodo morale poleg ekonomske zasledovati tudi okoljsko učinkovitost, kar je skladno s strateško usmeritvijo države, ki podpira trajnostni model kmetijstva.

1.5.4. Cilji horizontalne politike

V skladu Skupnim strateškim okvirom Aneks I splošne uredbe št. 1303/2013 bodo upoštevani tudi drugi horizontalni cilji:

- Dostopnost: zagotovljeno bo, da bodo načela enakih možnosti in nediskriminacije integralni del sprejemanja odločitev glede izbire področij vlaganj v vseh tematskih ciljih.
- Demografske spremembe: to področje bomo neposredno podprli z vlaganji v okviru tematskih ciljev na področju trga dela in socialne vključenosti in preprečevanja revščine (TC 8, 9,10).
- Prilaganje in blaženje podnebnih sprememb: to področje bo neposredno podprto z vlaganji v okviru relevantnih tematskih ciljev (TC 4, 5,6), posredno pa tudi v okviru drugih tematskih ciljev (TC 1, 3, 7, 8, 10).

1.6. Seznam programov v okviru ESRR, ESS in pobude za zaposlovanje mladih, KS, razen tistih v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja, ter programov v okviru EKSRP in ESPR, z ustreznimi okvirnimi zneski dodeljene podpore za vsak sklad in vsako leto (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost) (člen 15(1) (a) (vi) Uredbe SSO)

Slovenija pripravlja za črpanje sredstev iz vseh treh strukturnih skladov Kohezijske politike (ESRR, ESS, KS) en operativni program kot prispevek k uresničevanju Strategije Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Vsebina operativnega programa bo skladna z usmeritvami Skupnega strateškega okvira in vsebino Partnerskega sporazuma. Operativni program bo pokrival kohezijsko regijo vzhodna Slovenija in kohezijsko regijo zahodna Slovenija, vključeval bo tudi posebno prednostno os za Pobudo za zaposlovanje mladih.

Slovenija bo v obdobju 2014-2020 razpolagala z okvirno s **3,255 mrd EUR sredstvi** iz skladov Evropske kohezijske politike, od česar je 159,8 mio EUR namenjenih Instrumentom za povezovanje Evrope – CEF (za področje prometa), 9,2 mio EUR za Pobudo za zaposlovanje mladih (YEI), 64 mio EUR za programe Evropskega Teritorialnega Sodelovanja (ETS) ter 21 mio EUR sredstev iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim (Fund for European Aid to the Most Deprived). Skupaj sredstva za ESRR in

ESS so bila razdeljena med obema kohezijskima regijama, na podlagi enotne EU metodologije. V kohezijski regiji zahodna Slovenija bo namenjenih 40 % sredstev za ESS in 60 % sredstev za ESRR, v kohezijski regiji vzhodna Slovenija pa 70 % sredstev za ESRR in 30 % sredstev za ESS.

Iz naslova Kohezijskega sklada (področje prometa in okoljske infrastrukture ter trajnostne rabe energije), bo Sloveniji kot celoti v programskem obdobju 2014-2020 na razpolago 1,055 milijonov EUR v tekočih cenah (od tega bo 90 mio EUR namenjenih za tehnično pomoč in 159,8 za CEF). Skupaj 3,255 milijarde evrov v tekočih cenah.

Kohezijski regiji zahodna Slovenija bo pripadlo 847 milijonov EUR preračunano v tekoče cene (EK, december 2013). Kohezijski regiji vzhodna Slovenija, ki dosega 73 odstotkov povprečne razvitosti EU, bo na voljo 1,260 milijarde EUR v tekočih cenah (vključno s Pobudo za zaposlovanje mladih).

Za črpanje sredstev iz EKSRP Slovenija pripravlja Program razvoja podeželja RS 2014–2020. Za celotno programsko obdobje 2014-2020 bo za Slovenijo na razpolago 838 milijonov EUR. V preglednici so predstavljene pravice porabe sredstev EKSRP za posamezno leto, ki se črpajo po načelu N+3.

Slovenija posebej pripravlja tudi Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji v obdobju 2014-2020, ki bo omogočil črpanje sredstev iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR). Ker pogajanja v okviru predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo še potekajo, je o okvirnih zneskih še prezgodaj govoriti.

Tabela: Okvirnimi zneski dodeljene podpore za vsak sklad in vsako leto (skupna podpora Unije, vključno z rezervo za uspešnost)

Naziv programa	Sklad SSO (ESRR, ESS, KS, EKSRP, ESPR ali pobuda za zaposlovanje mladih)	Skupaj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OP za sklade Kohezijske politike	Kohezijski sklad - brez TP	805,83	107,60	110,21	112,84	115,28	117,56	120,10	122,24
	ESS - brez TP	694,83	89,52	92,55	98,53	100,50	102,51	104,56	106,66
	YEI	18,42	10,35	8,07					
	ERSS	1.373,23	184,71	188,40	192,18	196,02	199,95	203,95	208,03
PRP 2014-2020	ESKRP	838	119	119	119	120	120	120	121
OP ESPR 2014-2020	ESPR								

* tabela bo dopolnjena s sredstvi za ESPR, ko bo sprejeta uredba ESPR

1.7 prošnja za prenos dodeljenih sredstev strukturnih skladov¹⁶⁴ med kategorijami regij, kadar je to ustrezno (člen 93 Uredbe SSO)

Ni relevantno za Slovenijo.

1.8 Prenos iz cilja evropsko teritorialno sodelovanje na cilj naložbe za rast in delovna mesta, kadar je to ustrezno (člen 94 Uredbe SSO)

V tej fazi ni relevantno za Slovenijo.

1.9 Prošnja za prenos sredstev tehnične pomoči na Evropsko komisijo, kadar je to ustrezno¹⁶⁵ (člen 25 Uredbe SSO)

V tej fazi ni relevantno za Slovenijo.

1.10 Podatki o dodeljenih sredstvih v povezavi z rezervo za uspešnost, razčlenjenih po skladih SSO, kadar je to ustrezno, kategoriji regij in podatki o zneskih, izločenih za namen izračuna rezerve za uspešnost (člen 15(1) (a) (vii) Uredbe SSO)

V skladu z uredbo so izločeni zneski iz posameznih skladov in na tej osnovi načrtovana 6% rezerva za uspešnost. Pri Evropskem socialnem skladu so v kohezijski regiji vzhodna Slovenija izločeni zneski, ki bodo namenjeni dodatno k Pobudi za zaposlovanje mladih in delež zneskov, ki bodo namenjeni Skladu za evropsko pomoč najbolj ogroženim. Zneske namenjene temu skladu smo izločili tudi v kohezijski regiji zahodna Slovenija. Pri kohezijskem skladu so izločeni zneski namenjeni tehnični pomoči in prenosu na Instrument za povezovanje Evrope (CEF).

Posebna dodelitev Pobudi za zaposlovanje mladih je izključena iz izračuna in uporabe rezerve za uspešnost (ESS manj razvita regija, 9,2 mio EUR). Izključeni znesek za namen izračuna rezerve za uspešnost in dodelitve v povezavi z rezervo za uspešnost za preostale sklade so določeni v spodnji tabeli. V okviru PRP 2014-2020 so iz izračuna in uporabe rezerve za uspešnost izključeni zneski za ukinjene ukrepe.

---

¹⁶⁴ ESS in ESRR

¹⁶⁵ Ob predložitvi Partnerskega sporazuma naj bodo zneski določeni le za prvo leto. Vse naslednje letne dodelitve sredstev se izvedejo, kot je ustrezno, na letni osnovi in kot je določeno v Partnerskem sporazumu le ob odobritvi tovrstne prošnje države članice.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
			Zneski, izključeni za namen izračuna rezerve za uspešnost ¹⁶⁶				
Sklad	Kategorija regije	Skupna podpora Unije ¹⁶⁷ (EUR)	Dopolnilna podpora pobudi za zaposlovanje mladih iz ESS (EUR)	Prenosi v okviru skupne kmetijske politike ¹⁶⁸	Podpora Unije, ki je predmet rezerve za uspešnost (EUR) ¹⁶⁹	Rezerva za uspešnost (EUR)	Rezerva za uspešnost kot delež podpore Unije, ki je predmet rezerve ¹⁷⁰
ESRR	Bolj razvite regije	508,37			505,33	30,32	6%
	Manj razvite regije	882,01			867,9	52,07	6%
SKUPAJ ESRR					1.373,23	82,39	6%
ESS ¹⁷¹	Bolj razvite regije	338,92			335,12	20,10	6%
	Manj razvite regije	387			378	22,68	6%
SKUPAJ ESS					716	43,02	
EKSRP	Se ne uporablja ¹⁷²	837,8			837,8	50,3	6%
KS	Se ne uporablja	895,37			805,83	48,35	6%
ESPR	Se ne uporablja						
SKUPAJ (vsi skladi)					3.744	224,64	6%

Rezerva za uspešnost bo predstavljala temelj za aktivno upravljanje s sredstvi ESI v smeri nagrajevanja tistih tematskih ciljev, kjer se bodo rezultati dosegali v večji meri oz. z manjšim vložkom. Razdelan bo sistem spremljanja doseganja zastavljenih ciljev, ki ne bo aktualen le z vidika

¹⁶⁶ V skladu s členom 8 Uredbe SSO.

¹⁶⁷ Vključno z rezervo za uspešnost, po prenosu med kategorijami regij in cilji, kadar je to ustrezno.

¹⁶⁸ Viri, ki so preneseni iz prvega stebra Skupne kmetijske politike na EKSRP v skladu s členoma 7(2) in 14(1) Uredbe o neposrednih plačilih (2013/...) in prenesi na EKSRP pri uporabi členov 10b, 136 in 136b Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009 v zvezi s koledarskim letom 2013 oziroma 2014.

¹⁶⁹ Skupna podpora Unije po prenosih, brez zneskov, izključenih za namen izračuna rezerve za uspešnost.

¹⁷⁰ Skupna sredstva za vsak sklad SSO in za vsako kategorijo regij naj bi predstavljala 6% zneskov, določenih v stolpcu 6.

¹⁷¹ Dodelitev sredstev ESS, vključno z dopolnilnim financiranjem za pobudo za zaposlovanje mladih.

¹⁷² Za dodeljena sredstva v okviru EKSRP, Kohezijskega sklada in ESPR ni razčlenitve po kategoriji regij.

izvajanja rezerve za uspešnost, pač pa bo predstavljal podlago za odločanje tako prej kot po letu 2019. V primeru odstopanj se bodo uvedli korektivni ukrepi, bodisi v okviru bodisi s prenosi pravic porabe med prednostnimi osmi.

2. UREDITVE ZA ZAGOTOVITEV UČINKOVITEGA IZVAJANJA SKLADOV SSO (ČLEN 15(1) (B) UREDBE SSO)

2.1. Ureditve, ki skladno z institucionalnim okvirom države članice zagotavljajo uskladitev skladov SSO z drugimi nacionalnimi instrumenti financiranja ali instrumenti financiranja EU ter z EIB (člen 15(1) (b) (i) Uredbe SSO)

a) Predvidene ključne institucije za izvajanje Operativnega programa kot prispevka k uresničevanju Strategije Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast

Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 - OP EKP 2014-2020

Slovenija je za črpanje sredstev iz strukturnih skladov Kohezijske politike 2014-2020 pripravila en Operativni program kot prispevek k uresničevanju Strategije Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – Strategija operativnega programa je skladna s skupnim strateškim okvirom in vsebino Partnerskega sporazuma.

OP EKP 2014-2020 zajema obe kohezijski regiji in sklade ESRR, ESS in KS ter druge ustrezne oblike izvedbenih instrumentov.

Vlada RS bo skladno s 124. členom Splošne uredbe imenovala organ upravljanja, organ za potrjevanje in revizijski organ.

ODBOR ZA SPREMLJANJE

Skladno z 47. členom splošne uredbe bo Vlada RS ustanovila en odbor za spremljanje za strukturne sklade, ki se bo sestajal enkrat letno in v katerem bodo sodelovali predstavniki relevantnih institucij skladno s splošno uredbo. S poslovnikom bo odbor za spremljanje opredelil naloge in pristojnosti za učinkovito delovanje z namenom zagotavljanja komplementarnosti in sinergij med vsemi skladi, vključno z pripravami in izvajanjem makroregionalnih strategij.

ORGAN UPRAVLJANJA

Vlada RS je na svoji 47. redni seji dne 27.02.2014 z odlokom ustanovila **samostojno vladno službo**, za izvajanje evropske kohezijske politike (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko – SVRK), katere ključni področji delovanja bosta področje evropske kohezijske politike v vlogi organa upravljanja in področje razvoja. Na SVRK je bilo v okviru evropske kohezijske politike preneseno tudi področje evropskega teritorialnega sodelovanja. Institucionalni okvir za izvajanje programov ETS je še v fazi razprav med sodelujočimi partnerji.

Naloge organa upravljanja bodo centralizirane, in sicer bo vzpostavljen enotni sistem upravljanja, izvajanja, spremljanja in vrednotenja. Za OP EKP 2014-2020 se bo po izkušnjah iz programskega obdobja 2007 – 2013 oblikoval en sistem upravljanja in nadzora ter enotna navodila za posredniška telesa in upravičence, ki bodo upoštevala specifično posameznih skladov, vendar bodo oblikovana na

način, da bodo pojmi in zahteve iz naslova uredb jasno in nedvoumno opredeljene, kar bo prispevalo k zmanjšanju administrativnih obremenitev predvsem za upravičence.

ORGAN ZA POTRJEVANJE

Funkcijo organa za potrjevanje bo opravljalo Ministrstvo za finance, Nacionalni sklad in sicer za oba strukturna sklada ter za Kohezijski sklad.

REVIZIJSKI ORGAN

Funkcijo revizijskega organa bo opravljal Urad RS za nadzor proračuna (UNP) in sicer za oba strukturna sklada ter za Kohezijski sklad. UNP je organ v sestavi Ministrstva za finance, ki opravlja nalogo usklajevanja notranjega nadzora javnih financ (sistem NNJF) in neodvisnega nadzora vseh skladov EU ter je pooblaščen za koordinacijo boja proti goljufijam.

Glavne spremembe so predvidene v institucionalnih razmerjih obstoječe strukture v zvezi s posredniškimi telesi in upravičenci z vidika poenostavitve sistema izvajanja. Končna struktura izvajanja bo opredeljena v kasnejši fazi, ko bo znana natančna končna struktura OP EKP 2014-2020.

Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020 - PRP 2014 – 2020

Za izvajanje in upravljanje PRP 2014-2020 bo imenovan en organ upravljanja, en odbor za spremljanje in ena akreditirana plačilna agencija.

MKO je odgovorni organ za pripravo, smotno in učinkovito upravljanje in izvajanje programa v skladu z 72. členom Uredbe RP/2013/EU. Del nalog Organa upravljanja, ki se nanašajo na izvajanje in nadzor, bo z ustreznimi pravnimi podlagami prenesen na ARSKTRP, ki je organ v sestavi MKO in v skladu s 16. členom Zakona o splošnem upravnem postopku izvaja naloge prvostopenjskega organa.

Naloge plačilne agencije v okviru izvajanja PRP 2014–2020 izvaja ARSKTRP. ARSKTRP je edina akreditirana plačilna agencija za izvajanje vseh ukrepov skupne kmetijske politike v RS. ARSKTRP opravlja naloge, določene v smislu 7. člena Uredbe HU/2013/EU. MKO je pristojni organ za izdajo in odvzem akreditacije plačilne agencije ter za spremljanje in nadzor delovanja plačilne agencije.

Certifikacijski organ za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 je Ministrstvo za finance, Urad za nadzor proračuna (UNP). UNP poda mnenje o izjavi o zanesljivosti upravljanja, ki zajema celovitost, točnost in verodostojnost letnih obračunov plačilne agencije, pravilno delovanje njenega sistema notranjega nadzora, zakonitost in pravilnosti povezanih transakcij ter spoštovanje načela dobrega finančnega upravljanja. Je operativno neodvisen od ARSKTRP in MKO.

Operativni program za izvajanje ESPR v RS za obdobje 2014- 2020 - OP ESPR 2014-2020

Slovenija bo za črpanje sredstev iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo pripravila en operativni program, za celotno ozemlje RS, kot prispevek k uresničevanju ciljev prenovljene skupne ribiške politike in celostne pomorske politike, za spodbujanje trajnostnega ter konkurenčnega ribištva in akvakulture ter pospeševanje izvajanja in razvoja celostne pomorske politike v sodelovanju z ostalimi evropskimi instrumenti. Za izvajanje in upravljanje programa bo imenovan en organ upravljanja, ki bo v pristojnosti ministrstva, pristojnega za ribištvo in akvakulturo, en organ potrjevanja, katerega naloge bo opravljala ARSKTRP ter en revizijski organ, katerega naloge bo upravljal UNP. Z namenom spremljanja izvajanja programa bo ustanovljen en odbor za spremljanje. Področje celostne pomorske

politike – varstvo morskega okolja in izboljšanje poznavanja stanja morskega okolja bo pokrivalo Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, medtem ko bo področje integracije pomorskega nadzora pokrivalo Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.

Opis sistema upravljanja in nadzora za izvajanje OP ESPR 2014-2020 ter vsa ostala podporna dokumentacija, potrebna za učinkovito izvajanje programa, bo pripravljena v skladu z zahtevami Uredbe 1303/13/EU in Uredbe o ESPR ter njihovih delegiranih in izvedbenih uredb.

Operativni program za izvajanje Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim

Slovenija bo za črpanje sredstev iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim pripravila en operativni program, za celotno ozemlje RS, kot prispevek k uresničevanju ciljev zmanjšanja revščine. Organ upravljanja operativnega programa v Sloveniji bo ministrstvo pristojno za socialne zadeve, saj je zagotavljanje socialne varnosti in pomoči najbolj ogroženim ena izmed njegovih ključnih nalog. Naloge organa za potrjevanje bo izvajalo Ministrstvo za finance, ki je hkrati organ za potrjevanje za ESS. Funkcijo revizijskega organa bo opravljal Urad RS za nadzor proračuna (v nadaljevanju: UNP), ki je istočasno revizijski organ za strukturne in kohezijski sklad. UNP je neodvisni organ v sestavi Ministrstva za finance, ki opravlja nalogo usklajevanja notranjega nadzora javnih financ in neodvisnega nadzora vseh skladov EU ter je pooblaščen za koordinacijo boja proti goljufijam.

b) Opredelitev področij, kjer bodo sredstva skladov SSO uporabljena na dopolnilen način:

Tabela: Področja kjer se bodo sredstva skladov SSO uporabljala na dopolnilen način

Tematski cilji	ESRR	ESS	KS	EKSRP	ESPR
1. Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij	✓			✓	
3. Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja (EKSRP) ter sektorja ribištva in pomorstva (ESPR)	✓			✓	✓
4. Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih	✓		✓		✓
5. Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanje tveganj v zvezi z njimi	✓		✓	✓	
6. Ohranitev in varstvo okolja in spodbujanje trajnostne rabe virov	✓		✓	✓	✓
7. Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih prometnih infrastrukturah	✓		✓		
8. Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile		✓		✓	✓
9. Spodbujanje socialne vključenosti in boj proti revščini ter vsakršni diskriminaciji	✓	✓		✓	
10. Vlaganje v izobraževanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje	✓	✓		✓	
11. Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti javnih organov in deležnikov in učinkovita javna uprava		✓			

V okviru tematskega cilja 1 bodo sredstva ESRR in EKSRP uporabljena na dopolnilen način. Sredstva ESRR bodo namenjena za krepitev raziskav, razvoja in inovativnosti, predvsem pa bo dan poudarek povezovanju med akademsko, in raziskovalno sfero, prenosu rezultatov raziskav v prakso ter trženju RRI. Sredstva EKSRP bodo prav tako namenjena za krepitev raziskav, razvoja in inovativnosti, s poudarkom na doseganju večje produktivnosti in trajnosti na področju kmetijstva. Prav tako bodo sredstva EKSRP namenjena specializiranemu svetovanju in s tem prenosu specializiranih znanj v kmetijski sektor.

V okviru tematskega cilja 2 bodo na dopolnilen način uporabljena sredstva ESRR ter EKSRP. Sredstva obeh skladov bodo predvsem namenjena reševanju problematike belih lis na podeželju.

V okviru tematskega cilja 3 bodo sredstva ESRR, EKSRP ter ESPR uporabljena na dopolnilen način. Sredstva ESRR bodo namenjena za dvig konkurenčnosti malih in srednjih podjetij (MSP)- krepitev podjetništva, inovacij in s tem tehnološkega razvoja ter posledično dvig dodane vrednosti izdelkov in storitev, ključno pa je vzpostaviti učinkovitejše podporno okolje za podjetja in posameznike ter trikotnik znanja. Sredstva EKSRP bodo namenjena dvigu produktivnosti MSP in, na področju ŽPI, velikih podjetij, generacijski pomladitvi v kmetijstvu in spodbujanju različnih oblik sodelovanja in povezovanja za bolj konkurenčen nastop akterjev na trgu, spodbujalo pa se bo tudi vključevanje v sheme kakovosti. S ciljem povečanja konkurenčnosti slovenskih podjetij se bo s sredstvi ESPR spodbujalo konkurenčnost mikro in malih podjetij registriranih za izvajanje morskega gospodarskega ribolova, vzreje vodnih organizmov in predelovalo ribiških proizvodov. Na ta način se bo posredno krepila sposobnost slovenskih podjetij, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost.

V okviru tematskega cilja 4 bodo sredstva ESRR,KS in ESPR uporabljena na dopolnilen način. Za izboljšanje energetske učinkovitosti javnega sektorja in gospodinjstev, ter trajnostne mobilnosti bodo v pretežni meri uporabljena sredstva KS. Komplementarna vlaganja iz ESRR bodo namenjena preko ukrepov za razvoj in komercializacijo novih izdelkov in storitev (TC 1) in izboljševanju energetske ter snovne učinkovitosti v podjetjih (TC3) za hitrejši prehod v nizkogljično družbo in istočasno krepitev gospodarske rasti. Sredstva ESS bodo uporabljena za relevantne spodbude pri zaposlovanju (TC 8).V okviru ESPR bodo sredstva namenjena za večjo energetske učinkovitost sektorja kot tudi za okoljsko ozaveščenost sektorja ter za spodbujanju aktivnostih v okviru območij Natura 2000, kjer se lahko z ukrepi zagotavlja ugodno stanje vrst in habitatov.

V okviru tematskega cilja 5 bodo sredstva ESRR, KS in EKSRP uporabljena na dopolnilen način. Za gradbene protipoplavne ukrepe bodo uporabljena sredstva KS, medtem ko bodo sredstva ESRR na dopolnilen način uporabljena za vlaganja v negradbene protipoplavne ukrepe. Sredstva EKSRP pa bodo namenjena uvedbi oz. nadaljnji uporabi kmetijskih praks, ki prispevajo k ohranjanju naravnih virov, biotske raznovrstnosti, ohranjanju kulturne krajine in njenih značilnosti ter blaženju in prilagajanju kmetijstva na podnebne spremembe.

V okviru tematskega cilja 6 bodo se bodo dopolnjevala vlaganja sredstev štirih skladov: ESRR, KS, EKSRP ter ESPR. Sredstva KS bodo namenjena izgradnji infrastrukture za izboljšanje stanja okolja, predvsem na področju kakovosti voda in oskrbe s pitno vodo. Sredstva ESRR bodo pretežno namenjena vzpostavitvi sistema upravljanja z omrežjem Natura 2000. Sredstva EKSRP bodo namenjena ohranjanju in spodbujanju sonaravnih sistemov kmetovanja na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost. Prav tako bodo sredstva EKSRP namenjena obnovitvi gozdnega potenciala, uničenega v naravnih nesrečah. K ohranjanju biotske raznovrstnosti bodo prispevala tudi sredstva ESPR v okviru katerih se bo spodbujal trajnostni razvoj ribiškega sektorja z namenom izboljšanja stanja ohranjenosti vodnih virov in ekosistemov. Sredstva ESRR bodo namenjena tudi, vlaganjem v projekte urbane prenove in izkoriščanje razvojnega potenciala urbanih območij.

V okviru tematskega cilja 7 se bodo dopolnjevala sredstva KS in ESRR, in sicer bodo sredstva KS namenjena za odpravo ozkih grl na TEN-t omrežju ter izboljšanju kakovosti prometne infrastrukture, sredstva ESRR pa za izboljšanje prometnih povezav za lažjo dostopnost in skladnejši regionalni razvoj.

V okviru tematskega cilja 8 bodo sredstva ESS, EKSRP ter ESPR uporabljena na dopolnilen način. Sredstva ESS bodo namenjena za zmanjšanje stopnje brezposelnosti predvsem za identificirane ciljne skupine, spodbudam za zaposlovanje, prilagajanju delovnih mest in aktivnim staranjem ter podpira pobuda za zaposlovanje mladih. Sredstva EKSRP bodo namenjena za ustvarjanje novih delovnih mest in novih poslovnih priložnosti na podeželju. V okviru OP ESPR 2014-2020 (sredstva ESPR) se bodo predstavniki ribiškega sektorja (ribiči, ribogojci in školjkarji) vključevali v lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, ter tako prispevali k dodani vrednosti lokalnega območja. Prav tako bodo predstavniki sektorja imeli priložnost za dvig svojih strokovnih znanj in veščin ter možnost medsebojnega povezovanja.

V okviru tematskega cilja 9 bodo sredstva ESRR, ESS ter EKSRP uporabljena na dopolnilen način. ESS sredstva bodo namenjena za aktivacijo ciljnih skupin, razvoju novih in povezovanje socialno varstvenih in zdravstvenih storitev povezanih z dezinstitutionalizacijo in dolgotrajno oskrbo, spodbujanju socialnega podjetništva. Sredstva ESRR bodo namenjena predvsem investicijam, ki bodo podpirala proces deinstitucionalizacije in dolgotrajne oskrbe. Sredstva EKSRP pa bodo namenjena za krepitev lokalnih razvojnih pobud in socialnega kapitala na podeželju.

V okviru tematskega cilja 10 se bodo dopolnjevala sredstva ESRR, ESS ter EKSRP. ESS sredstva bodo namenjena večji vključenosti v vseživljenjsko učenje za dvig splošnih in poklicnih kompetenc, krepitvi povezav med izobraževanjem in trgom dela ter gospodarstva, spodbujanje mobilnosti predvsem za socialno ogrožene ter kakovostnega in odzivnega izobraževalnega sistema. ESRR sredstva bodo prispevala večji uporabi IKT tehnologij in dostopnost od širokopasovnih povezav izobraževalnih institucij. Sredstva EKSRP pa bodo namenjena dvigu usposobljenosti ter krepitvi prenosa znanja na podeželju.

V programskem obdobju 2014-2020 je predvideno tudi izvajanje **finančnega inženiringa**, in sicer samostojno ali v povezavi z nepovratnimi sredstvi. Predvideva se vzpostavitev sklada skladov, ki bo opredeljevala več politik (predvsem konkurenčnost, raziskave in inovacije ter z njimi povezane zaposlitve) tudi v povezavi s Strategijo pametne specializacije. Glede na izkušnje iz programskega obdobja 2007–2013 bomo nadaljevali z izvajanjem nekaterih shem instrumentov finančnega inženiringa, kot so subvencije obrestne mere in garancije. Druge oblike instrumentov finančnega inženiringa se bodo uporabljale v skladu z razpoložljivimi shemami, ki so na voljo v okviru SSO. Ob upoštevanju vsebine in oblike ukrepanja, v Sloveniji obstajajo finančne institucije, ki izvajajo instrumente finančnega inženiringa, kot so Slovenska izvozna in razvojna banka (SID), Slovenski podjetniški sklad (SPS), ki dajejo finančno podporo malim in srednje velikim podjetjem, Eko sklad (za naložbe v energetske učinkovitost in trajnostno rabo energije) in Slovenski regionalno razvojni sklad (za regionalne podpore). Načrtovane sheme instrumentov finančnega inženiringa (IFI) bodo podrobneje opredeljene v operativnem programu. Ob upoštevanju relativne majhnosti slovenskega trga je za prihodnje izvajanje pomembna predvsem specializacija vsakega od potencialnih izvajalcev na posamezne instrumente oziroma ciljne skupine v izogib podvajanju ter izvajanju podobnih shem financiranja. V novem finančnem obdobju načrtujemo tudi uporabo finančnih instrumentov za doseganje tematskih ciljev 1, 3, 4 in 9.

Slovenija bo v sodelovanju z EIB in EIF za obdobje 2014-2020 izdelala tudi predhodno oceno potreb trga in vrzeli financiranja na trgu ter ocene višine in obsega potrebnih javnih sredstev za finančne instrumente, vključno z vrstami finančnih instrumentov za področja, ki bodo namenjena spodbujanju

rasti in razvoja MSP, raziskav, razvoja in inovacij (RRI), učinkovite rabe energije (URE) in spodbujanju trajnostnega razvoja urbanih območij, vključno z vlaganji v okoljsko infrastrukturo.

Z namenom doseganja sinergij in preprečevanja prekrivanja ukrepov z ostalimi ESI skladi, bo v PRP 2014–2020 vključeno tudi poglavje o komplementarnosti med aktivnostmi, politikami in prednostnimi nalogami Unije, zlasti s cilji kohezijske politike in cilji ESPR, ukrepi, ki se financirajo z instrumenti SKP, lokalnimi razvojnimi strategijami in drugimi instrumenti Unije, kjer bo identificirano možno prekrivanje ter ukrepi za preprečevanje prekrivanja. Politika razvoja podeželja v ciljih in instrumentih dopolnjuje in nadgrajuje ukrepe 1. stebra SKP. Tako je za mlade kmete poleg možnosti pridobitve podpor iz PRP 2014–2020 tudi v okviru 1. stebra SKP predvidena posebna ovojnica za dodatno letno plačilo na hektar za mlade kmete, ki začenjajo opravljati kmetijsko dejavnost v skladu z določbami Uredbe 1307/2013. V okviru PRP 2014–2020 se ne bo izvajalo podpore v obliki letnega ali enkratnega plačila kmetom, ki so najmanj eno leto sodelovali v shemi za male kmete in so se zavezali, da bodo svoje celotno kmetijsko gospodarstvo trajno prenesli na drugega kmeta. Bo pa kmetom, ki sodelujejo v shemi za male kmete v okviru 1. stebra SKP omogočen dostop do drugih podpor iz PRP 2014–2020. Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami se bodo dodeljevala v celoti iz PRP 2014–2020, zato ne bo nevarnosti za podvajanje plačil za območja z naravnimi omejitvami iz 1. in 2. stebra SKP. Vidik preprečevanja dvojnega financiranja kmetijsko-okoljskih-podnebnih obveznosti in obveznosti iz ukrepa ekološko kmetovanje s kmetijskimi praksami, ki ugodno vplivajo na podnebje in okolje v okviru 1. stebra SKP, bo upoštevan pri pripravi izračuna višine plačil za ukrepa »kmetijsko-okoljska-podnebna plačila« in »ekološko kmetovanje«. Kmetijsko-okoljskih-podnebnih obveznosti iz PRP 2014–2020 se ne bo uporabljalo kot enakovredne prakse za izpolnjevanje obveznosti zelene komponente iz 1. stebra SKP.

➤ Ureditev in strukture za koordiniranje in podporo dopolnilne rabe sredstev skladov SSO:

Za koordinacijo in dopolnilno rabo skladov SSO bodo ustanovljeni:

- Programski usmerjevalni svet in
- Strokovne skupine za pripravo programskih načrtov za zagotavljanje prispevka Slovenije k doseganju posameznih tematskih ciljev.

Programski usmerjevalni svet bo ustanovljen z namenom zagotavljanja koordinacije izvajanja in podpore komplementarne rabe skladov SSO in drugih virov financiranja za zagotavljanje sinergijskih učinkov med posameznimi skladi in vsebinami izvedbenih dokumentov. V Programski svet bodo vključeni predstavniki vseh organov upravljanja (za vse sklade), ministrstev, ekonomskih in socialnih partnerjev, nevladnih organizacij, ter predstavnikov regionalne in lokalne ravni.

Ključne naloge programskega usmerjevalnega sveta:

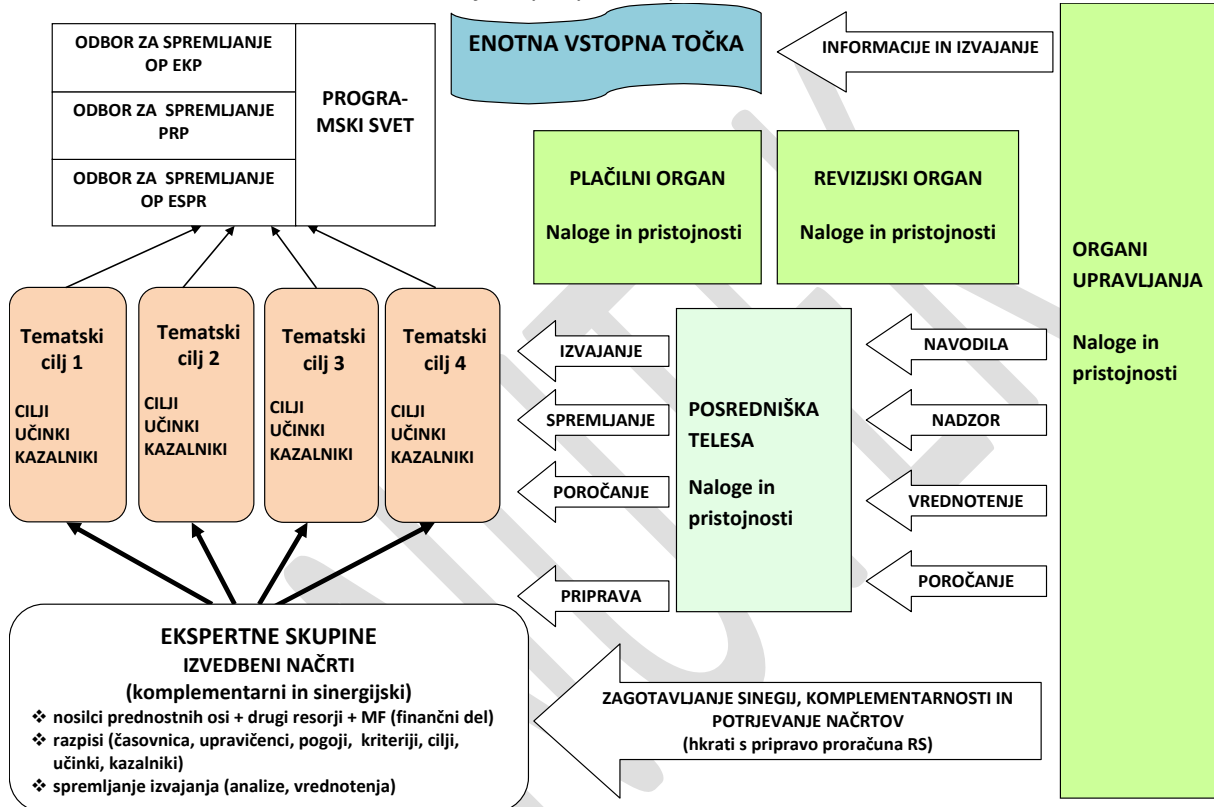
- priprava podlag za delo ekspertnih skupin;
- pregled in podaja mnenj izvedbenih načrtov ekspertnih skupin;
- svetovanje organom upravljanja na vsebinskih in organizacijskih/izvedbenih področjih na podlagi rezultatov vrednotenj in analiz.

Strokovne skupine za posamezni tematski cilj bodo ustanovljene z namenom koordinirane priprave strokovnih podlag za izvajanje skladov SSO. V njih bodo sodelovali predstavniki organov upravljanja, nacionalnih organov evropskega teritorialnega sodelovanja, ministrstev, informacijskih točk za neposredne programe EU (Obzorje 2020, Ustvarjalna Evropa, Erasmus, LIFE, ipd) in zunanji strokovnjaki.

Ključne naloge strokovnih skupin:

- priprava izvedbenih načrtov ob upoštevanju komplementarnosti skladov (dvoletnih, ki sovpadajo s pripravo proračuna Republike Slovenije, in po potrebi večletnih, odvisno od ukrepov), ki bodo vključevali za posamezni tematski cilj predvideno izvedbo ukrepov (določitev ciljev, pričakovanih rezultatov, pogojev, kriterijev, kazalnikov, upravičencev in višino sredstev skladno z operativnimi programi);
- spremljanje izvajanja za doseganje vmesnih ciljev na podlagi določenih mejnikov;
- pregled izvedenih ukrepov in priprava podlag za izvedbo evalvacij in analiz.

Slika: Osnovna struktura za koordiniranje in podporo dopolnilne rabe sredstev skladov SSO

- Mehanizmi za pomoč prijaviteljem in upravičencem pri koriščenju sredstev na dopolnilen način:

Mehanizem za podporo upravičencem v okviru OP EKP 2014-2020 bo oblikovan na način, da bodo upravičenci in kandidati na razpise za EU sredstva, ki se izvajajo v Sloveniji posredno in ki jih izvaja neposredno Evropska komisija preko nacionalnih kontaktnih točk, pridobivali na eni kontaktni točki, ki bo informacijsko podprta tudi skozi mehanizem e-upravljanja. Centralna informacijska točka bo vzpostavljena v obliki ustrezno oblikovane spletne strani za interaktivno komunikacijo in izmenjavo informacij, kot tudi v obliki informacijskega središča za pomoč in podporo upravičencem oziroma potencialnim prijaviteljem.

2.2. Podatki, potrebni za predhodno preverjanje skladnosti s pravili o dodatnosti (člen 15(1) (b) (ii), na podlagi člena 95 in Priloge X Uredbe SSO)

Leto	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bruto naložbe v osnovna sredstva države v odstotkih BDP v Sloveniji	4,55	4,40	4,29	4,18	4,19	4,24	4,34
Bruto naložbe v osnovna sredstva države v odstotkih BDP v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija	1,80	1,74	1,70	1,65	1,66	1,79	1,83

Vir: MF, UMAR, MGRT izračuni

Ocena kazalnika temelji na:

- Oceni BDP, ki jo je pripravil UMAR
- Bruto naložbah v osnovna sredstva države kot ocenjeno s strani Ministrstva za finance v okviru priprave proračuna za leti 2014 in 2015. Od leta 2016 so izračuni narejeni na podlagi indeksov rasti. Glede na proračun je v letu 2014 predvideno znatno povišanje investicij.
- Ključ za izračun regionalnega deleža kazalnika je delež prebivalstva. V referenčnem obdobju 2007–2013 predstavljajo bruto naložbe v osnovna sredstva države v povprečju okoli 2% BDP. V luči makroekonomskih razmer, omejenosti javnih financ, padajočega trenda naložb in pričakovanega znatnega zmanjšanja naložb iz Kohezijskega sklada in osredotočanja virov ESRR na mehke ukrepe v naslednjem obdobju ocenjujemo, da bo delež bruto naložb v osnovna sredstva države v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija znašal približno 1,6% do 1,8% BDP.

2.3. Povzetek ocene izpolnjevanja veljavnih predhodnih pogojenosti skladno s členom 19 Uredbe ter Prilogo XI k Uredbi na nacionalni ravni ter povzetek ukrepov za izvedbo, časovni okvir za njihovo izvedbo in odgovorne organe, kadar predhodne pogojenosti niso izpolnjene (člen 15(1) (b) (iii) Uredbe SSO)

Stanje izpolnjevanja veljavnih predhodnih pogojenosti je predstavljeno v prilogi 2 Partnerskega sporazuma.

2.4. Metodologija in mehanizem za zagotovitev skladnosti v delovanju okvira uspešnosti skladno s členom 21 Uredbe SSO (člen 15(1) (a) (iv) Uredbe SSO)

OP EKP 2014-2020

OU operativnih programov za Cilj 1 – Konvergenca 2007-2013 je vzpostavil sistem spremljanja in vrednotenja. V skladu z zahtevami iz Uredbe 1083/2006/ES je bil zagotovljen sistem elektronskega spremljanja (MIS informacijski sistem za upravljanje), ki je zagotovil informacijsko podporo za izvajanje instrumentov evropske kohezijske politike in revizijsko sled izdatkov, finančnih tokov in kazalnikov. Kompleksnost informacijskega sistema je v procesu spremljanja pogosto predstavljala ozko grlo pri izvajanju kompleksnih in zahtevnih instrumentov.

Po drugi strani pa MIS zagotavlja dostop do ogromne baze podatkov za namene vrednotenja izvajanja skladov. Spremembe informacijskega sistema so ena izmed glavnih prednostnih nalog za oblikovanje učinkovitega sistema za izvajanje načela usmerjenosti k rezultatom.

Metodologija in mehanizmi:

1. Mejniki za vsebinske in finančne kazalnike iz okvira uspešnosti so določeni v okviru prednostnih osi.
2. Izbor različnih vrst ustreznih kazalnikov bodo skladni z zahtevami kategorizacije, kot jih določa EK za zagotavljanje boljše kakovosti analiza v procesu spremljanja izvajanja.
3. Vzpostavitev ustreznega sistema za spremljanje (informacijska podpora) bo omogočala jasno spremljanje povezave med doseganjem ciljev in mejnikov s kazalniki rezultatov, neposrednih učinkov, pa tudi s finančnimi kazalniki in ključnimi izvedbenimi koraki. To bo prispevalo tudi k zgodnjemu odkrivanju morebitnih težav pri izvajanju in bo podpiralo odpravo ugotovljenih težav. Oblikovane rešitve bodo ustrezale tudi zahtevam v zvezi z SFC.

Smernice za kazalnike:

OU bo oblikoval smernice za spremljanje in vrednotenje, vključno s postopki za opredelitev:

- jasnega in preglednega nabora kazalnikov, mejnikov in ciljev;
- metodologije in načel spremljanja vmesnih in končnih dosežkov, ki jih podpira informacijski sistem, skupaj z določeno agregacijo na višjih ravneh izvajanja;
- modela poročanja za doseganje ciljnih vrednosti kazalnikov za posamezne stopnje izvajanja, modelom finančnega poročanja, povezanega z doseganjem vmesnih ciljev ter za poročanje za posamezno kategorijo v sistemu;
- spremljanja uspešnosti (nadzorni odbori, usmerjevalne skupine in podskupine, Evropska komisija),
- sistema finančnih popravkov v primeru nedoseganja ciljev in kakšne so možne posledice.
- metodologije za vrednotenje povezav med posameznimi podatki, neposrednimi učinki, rezultati in doseganja Ciljev EU2020.

Opredelitev kazalnikov bo upoštevala načela od spodaj navzgor, nabor kazalnikov se bo omogočil agregacijo na višji ravni izvajanja. S tem bo mogoče jasno opredeliti kakšen je prispevek posamezne operacije k specifičnim ciljem in posledično tudi operativnega programa. V primeru prednostnih osi, ki so financirane iz več skladov, bo podana členitev po skladih. Kazalci bodo za ESRR in ESS opredeljeni za vsako kohezijsko regijo posebej.

Učinkovitost izvajanja se bo spremljala na različnih ravneh upravljanja ali izvajanja:

- Evropska komisija na letni ravni (AIR);
- Odbor za spremljanje na letni ravni – da pregleda izvajanje programa in doseganje zastavljenih ciljev in izvajanje sistema upravljanja in nadzora: sestava nadzornega odbora bo upoštevala načelo partnerstva, vključno z vsemi ustreznimi interesnimi skupinami (socialni partnerji, ustrezna združenja – gospodarske zbornice, javne organizacije, nevladne organizacije, itd);
- Interdisciplinarni usmerjevalni odbor: poleg spremljanja komplementarnosti sredstev in instrumentov, bi INUSO imel tudi vnaprej določene naloge glede spremljanja uspešnosti izvajanja.

PRP 2014-2020

V okviru PRP 2014 – 2020 velja skupni sistem spremljanja in vrednotenja. Za namen določitve mejnikov in ciljev v okviru uspešnosti se bodo uporabili kazalniki učinka, določeni v prilogi 4 predloga izvedbene uredbe za EKSRP. V skladu s 5. členom Uredbe št. 215/2014 morajo kazalniki učinka in ključne faze izvajanja določene v okviru uspešnosti presežati 50 % finančnih sredstev dodeljenih za zadevno prednostno nalogo. V kolikor ta pogoj ne bo izpolnjen s kazalniki učinka, določeni v prilogi 4 predloga izvedbene uredbe za EKSRP, bodo določeni dodatni kazalniki učinka.

Mejniki bodo določeni na podlagi ciljnih vrednosti kazalnikov učinka, dinamike izvajanja programa in ob upoštevanju izkušenj izvajanja PRP 2007 – 2013. Pri ukrepih, kjer se projekti izvajajo več let in se bodo zaključili po letu, bo uporabljena metoda ključne faze izvajanja.

Napredek ter ocena vpliva učinkovitosti in uspešnosti izvajanja politike razvoja podeželja v RS prikazujejo analize, poročila in vrednotenja programa. Aktivnosti vrednotenja bodo, skladno z načrtom vrednotenja, med drugim osredotočene tudi na doseganje zastavljenih ciljev v okviru določenih mejnikov. V letih 2017 in 2019 bo vrednotenje zajemalo tudi oceno napredka ter ugotovitve o izpolnjevanju ciljev v zvezi s posamezno prednostno nalogo, vključeno v program.

OP ESPR 2014-2020

Organ upravljanja OP ESPR je odgovoren za celoten sistem spremljanja in vrednotenja. V okviru spremljanja so njegove naloge med drugim tudi spremljanje kvalitete izvajanja preko kazalnikov ter poročanje Odboru za spremljanje in Evropski komisiji. OU je odgovoren tudi za vključitev ugotovitev in priporočil vrednotenja ter revizij in spremljanje njihovega uresničevanja. Aktivnosti spremljanja in vrednotenja bodo v okviru načrta vrednotenja osredotočene na to, ali izvajanje programa poteka v zastavljenih okvirih in na pričakovan način oziroma, kje se pojavljajo težave in kako ustrezno pristopiti k njihovem reševanju ter predvsem na doseganje zastavljenih ciljev v okviru določenih mejnikov.

2.5. Ocena potrebe po krepitvi upravne zmogljivosti organov, vključenih v upravljanje in nadzor programov in po potrebi upravičencev in, kadar je ustrezno, povzetek ukrepov, sprejetih v ta namen (člen 15(1) (b) (v) Uredbe SSO)

1) Ocenite potrebo po krepitvi upravne zmogljivosti organov in upravičencev z upoštevanjem izkušenj iz prejšnjega programskega obdobja, vključno z vprašanji, opredeljenimi v študijah in vrednotenjih, ali izpostavljenimi s strani Komisije.

Za krepitev upravnih zmogljivosti organov se bo za sklade ESRR, ESS in Kohezijski sklad uporabljala tehnična pomoč Kohezijskega sklada in Evropskega socialnega sklada, za sklad EKSRP ukrep tehnična pomoč PRP 2014 – 2020, za ESPR pa ukrep tehnična pomoč OP ESPR 2014-2020.

V skladu s smernicami EU za zaključevanje programskega obdobja 2007–2013 bo tehnična pomoč v programskem obdobju 2007–2013 financirala tudi aktivnosti za programsko obdobje 2014–2020; Tehnična pomoč 2014–2020 bo prav tako financirala dejavnosti, povezane z zaključevanjem programskega obdobja 2007-2013, zato bo ključna prožnost financiranja iz tehnične pomoči in uspešen prenos izkušenj ali strukture zaposlovanja v novo programsko obdobje 2014–2020 (kontinuiteta za učinkovito črpanje v obdobju 2014–2020).

Za izvajanje ukrepov ESI skladov bo Slovenija posebno pozornost namenjena krepitvi upravne zmogljivosti tako organov, vključenih v izvajanje ESI skladov, kot tudi upravičencev do teh sredstev, na naslednji način:

- z zagotavljanjem ustreznih zaposlitvenih zmožnosti na področjih, kjer se že v tekočem programskem obdobju identificirajo ozka grla v izvajanju;
- s krepitvijo kompetenc zaposlenih na področju izvajanja ESI skladov;
- z izobraževanji in usposabljanji (pripravljen bo program usposabljanja) tako zaposlenih, kot tudi upravičencev za nemoteno izvajanje ESI skladov;
- s krepitvijo modelov upravljanja s človeškimi viri, kar bo vplivalo tudi na boljše izvajanje storitev;
- s krepitvijo ukrepov za zagotavljanje nemotenega izvajanja procesov;
- z uvajanjem stalnega procesa ocenjevanja kakovosti ter upravljanja s kakovostjo (izvajanje evalvacij ipd), na osnovi vnaprej opredeljenih kriterijev (standardov) in kazalnikov uspešnosti izvajanja.

OU bodopripravili skupni akcijski načrt kadrov za programsko obdobje 2014-2020, ki obsega predvideno število javnih uslužbencev, potrebnih za izvajanje programov ter stanje administrativne usposobljenosti in potencialnih potreb po okrepitevah na področju človeških virov.

OP EKP 2014-2020

Skupno število predvidenih zaposlitev, ki bodo delali na področju evropske kohezijske politike bo po prvih ocenah približno 600 (ministrstva, javni skladi, javni zavodi in javne agencije, ki sodelujejo pri izvajanju kohezijske politike v Republiki Sloveniji), od tega bo približno 60 % zaposlenih na področju skrbništva pogodb, 20% zaposlenih na področju kontrol ter 20% na druga področja (priprava instrumentov za črpanje sredstev evropske kohezijske politike, upravljanje notranjih enot, ki koordinirajo delo na področju evropske kohezijske politike v okviru organov, javna naročila, vodenje javnih razpisov za zbiranje predlogov, priprava projektne investicije dokumentacije, delo na »sistemskih« organih (npr. področje sistema javnega naročanja) ipd.).

Analiza upravne zmogljivosti organov za obdobje 2007-2013 je podlaga za vzpostavitev kadrovske strukture za novo programsko obdobje 2014-2020 in sicer za zaposlovanje kadrov iz sredstev tehnične pomoči cilja Naložba za rast in delovna mesta, ki temelji na izkušnjah obstoječega modela izvedbene strukture za programsko obdobje 2007-2013 ter na osnovi predvidenega koncepta za obdobje 2014-2020.

Programsko obdobje 2007-2013

V okviru obstoječega programskega obdobja se je v projektih tehnične pomoči potrjevalo dve različni kvoti zaposlitev, prva kvota so bile nove zaposlitve iz tehnične pomoči (skupno zaposlitev 388, od tega 111 zaposlitev za nedoločen čas), druga kvota predstavlja financiranje obstoječih javnih uslužbencev (167 oseb). Skupno število zaposlitev, ki se financirajo iz projektov tehnične pomoči, je 555 (ministrstva, javni skladi, javni zavodi in javne agencije).

Tabela 1: Zaposleni v okviru tehnične pomoči po posredniških telesih za obdobje 2007-2013

OP	POSREDNIŠKO TELO	Kvota po potrjenih projektih TP (zaposlitve iz TP)	Zaposleni za KP (sprememba vira financiranja iz integrale na TP)	Skupno število zaposlenih za izvajanje KP
OP ROPI	MKO	25	20	45
	MZIP	31	20	51
	MGRT - OU	53	19	72
	MF - PO	17	13	30
	MF - UNP	13	4	17
	SKUPAJ	139	76	215
OP RČV	MDDSZ	83	12	95
	MIZŠ	28	29	57
	MNZ	9	0	9
	MZ	5	0	5
	MK	4	4	8
	MP	5	1	6
	MGRT - PT	2	4	6
	MGRT - OU	5	4	9
	SKUPAJ	141	54	195
OP RR	MIZŠ	40	17	57
	MGRT - PT	58	10	68
	MZ	2	5	7
	MK	5	2	7
	MGRT - OU	3	3	6
	SKUPAJ	108	37	145
SKUPAJ		388	167	555

Zaradi različne vsebine dela so zaposleni razdeljeni na tri različna področja in sicer na:

- ✓ skrbnike pogodb: zaposleni na področju skrbništva pogodb (predvsem tisti, ki opravljajo preverjanje izdatkov na prvi stopnji) predstavljajo približno 61,3 % vseh zaposlenih in so ključnega pomena za učinkovito koriščenje sredstev evropske kohezijske politike (na tej prvi ravni preverjanja izdatkov so bile ugotovljene pomanjkljivosti s strani organa upravljanja kot tudi revizijskega organa najpogostejše);
- ✓ kontrolorje: zaposleni, ki delajo samo na področju preverjanja, potrjevanja izdatkov ali delovanju sistema predstavljajo približno 19,5 % vseh zaposlenih;
- ✓ druga delovna področja (npr. finance, pravo, svetovalci). Zaposleni, katerih naloge se nanašajo na druga področja predstavljajo približno 19,2 % vseh zaposlenih. Njihova naloga je priprava instrumentov za črpanje sredstev evropske kohezijske politike, upravljanje notranjih enot, ki koordinirajo delo na področju evropske kohezijske politike v okviru organov, javna naročila, vodenje javnih razpisov za zbiranje predlogov, priprava projektne investicije dokumentacije itd.).

Ključne težave pri izvajanju evropske kohezijske politike v programskem obdobju 2007-2013:

- upravljalna preverjanja na ravni posredniških teles oziroma kontrole pri skrbnikih pogodb: Skrbniki so pogosto nezadostno usposobljeni za odločanje v konkretnih primerih (s povečano kompleksnostjo sistema izvajanja kohezijske politike sorazmerno narašča tudi tveganje nepoznavanja posameznih določil zakonodajnega okvirja), pri svojem delu so pogosto izpostavljeni različnim pritiskom (tako s strani upravičenca, kakor s strani nadrejenih), zaradi varčevalnih ukrepov in posledično zmanjševanja števila javnih uslužbencev v določenih primerih preobremenjenost skrbnikov pogodb pogosto izrazito vpliva na kakovost opravljenih preverjanj;
- medsebojna (ne)usklajenost organov v sistemu, tako med samimi organi v okviru izvajanja kohezijske politike (OU, PT, RO, PO) kot tudi v odnosu do organov v širšem kontekstu, ki pa so prav tako ključni za učinkovito in uspešno delovanje sistema kohezijske politike (organi pregona, pravosodni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, organi, ki nosijo ključno odgovornost za posamezna systemska vprašanja (npr. MF Direktorat za javno naročanje za področje sistema javnega naročanja in javno-zasebnega partnerstva);
- izvajanje javnih naročil, predvsem nezadostna usposobljenost pripravljavcev javnih naročil, nezadostna informiranost o spremembah zakonodaje (prepogoste spremembe zakonodaje), nekonsistentnost odločitev Državne revizijske komisije, pomanjkanje »dobrih praks« kot vzorčnih primerov (vzorčna dokumentacija) itd.;
- neizvzetost tehnične pomoči iz varčevalnih ukrepov (problem »uravnilovke« pri varčevalnih ukrepih, namesto ciljnega varčevanja na področjih, ki se soočajo s presežki). Zaradi varčevalnih ukrepov so se določena področja izobraževanja in usposabljanja ter zaposlitve/delo izvajala okrnjeno (ni bilo dodatnih zaposlitev iz tehnične pomoči na ključnih področjih, potrjevanja povečanega obsega dela za nadpovprečno obremenjena delovna mesta, itd.). Zaradi močnega zmanjšanja izvajanja določenih aktivnosti v okviru tehnične pomoči se je posledično zmanjšala učinkovitost in uspešnost sistema izvajanja kohezijske politike.

Kadrovska struktura v finančni perspektivi 2014 – 2020

Slovenija ima v finančni perspektivi 2014-2020 približno 22 % manj evropskih kohezijskih sredstev kot jih je predvidenih v finančni perspektivi 2007-2013. Ne glede na to, da je dodeljenih manj sredstev s področja evropske kohezijske politike, se predvideva ohranjanje enake oziroma podobne ravni kadrovske pokritosti za nemoteno izvajanje evropske kohezijske politike kot v obdobju od 2007-2013, predvsem iz naslova dodatnih nalog, ki pomenijo večjo delovno obremenitev predvsem za administrativno osebje, kar pa je pogoj za poenostavitev izvajanja za upravičence ter, da bosta v letih 2014 in 2015 vzporedno potekali dve programski obdobji (2007-2013, ki bo zaradi pravila n + 2 trajalo do konca leta 2015 ter 2014-2020, ki bo zaradi pravila n + 3 trajalo do konca leta 2023).

Osnova za določitev kadrovske strukture v obdobju 2014-2020 je analiza obremenjenosti zaposlenih za izvajanje evropske kohezijske politike v RS programskega obdobja 2007-2013 po posameznih udeležencih. Eden od ključnih pokazateljev obremenjenosti zaposlenih po posameznih udeležencih so sredstva evropske kohezijske politike na zaposlenega na leto.

Podlage za oceno skupnega števila predvidenih zaposlitev:

1. Primerljive vsebine 11 tematskih ciljev z vsebinami operativnih programov 2007-2013 so identificirane stroške TP po skladih:

- OP ROPI: povprečna sredstva kohezijske politike na zaposlenega na leto – 2.500.000 EUR;
- OP RR: povprečna sredstva kohezijske politike na zaposlenega na leto – 2.000.000 EUR;

- OP RČV: povprečna sredstva kohezijske politike na zaposlenega na leto – 1.000.000 EUR;
  - organi, ki centralno izvajajo naloge horizontalnega značaja, so organ upravljanja, revizijski organ in organ za potrjevanje.
2. Višina sredstev po vsebinah prioritarnih naložb po posameznem skladu za 2014-2020 za ESS, ESRR in KS.
  3. Na podlagi zgornjih dveh podatkov je bilo določeno skupno število predvidenih zaposlitev
  4. Pri zaposlitvah na organih, ki centralno izvajajo naloge horizontalnega značaja (organ upravljanja, revizijski organ in organ za potrjevanje), je bila ocena narejena na podlagi podatkov za obdobje 2007-2013 in na podlagi predvidenega obsega nalog, ki izhajajo iz zahtev kohezijskih uredb in daljšega programskega obdobja.

Tabela: Predvideno financiranje zaposlitev v okviru tehnične pomoči cilja Naložba in rast in delovna mesta financirali po skladih za obdobje 2014-2020

Sklad	Predvideno število zaposlitev iz TP	Zaposleni za KP (sprememba vira financiranja iz integrale na TP)	Skupaj
RR	104	36	140
ESS	110	57	167
Kohezija	176	94	270
Skupaj	390	187	577

Vlada bo sprejela kadrovski načrt za opravljanje nalog izvajanja strukturnih in investicijskih skladov EU v programskem obdobju 2014-2020, ki se financirajo iz sredstev kohezijske politike, za obdobje trajanja večletnega finančnega okvirja 2014-2020. Določena bo skupna kvota zaposlitev za določen in nedoločen čas, ki niso del Skupnega kadrovskega načrta, ampak so vključeni v posebni kadrovski načrt zaposlenih za koriščenje sredstev strukturnih in investicijskih skladov EU v RS za izvajanje programskega obdobja 2007-2013, ki po pravilu n+2 traja predvidoma do konca leta 2015 in za izvajanje večletnega finančnega okvirja 2014-2020, ki po pravilu n+3 traja predvidoma do leta 2023. Število in dodelitev zaposlitev, financiranih iz sredstev strukturnih in investicijskih skladov izven kadrovskega načrta organa po ministrstvih predstavlja indikativni okvir, ki se lahko skladno z izvedbeno strukturo in organizacijo naknadno tudi spremeni, o čemer odloča organ upravljanja.

OU bo v skladu z razpoložljivimi sredstvi tehnične pomoči tudi v prihodnje odločal o možnosti korekcije pri številu zaposlenih (predvsem v smeri dodatnih zaposlitev ali premestitev med resorji), vendar le na podlagi ocene obremenjenosti, ki v pretežni meri sloni na izračunu sredstev kohezijske politike na posameznega zaposlenega pri udeležencih. OU bo lahko predlagal premestitve med ministrstvi v primerih, ko se bodo aktivnosti izvajanja pri posameznem PT zaključile, medtem ko se bodo drugje, kjer bodo še v izvajanju, kazale potrebe po dodatnih kadrih.

Slovenija se bo v prihodnje v okviru tehnične pomoči osredotočila na ohranjanje stabilne in izkušene strukture zaposlenih, pri čemer bo potrebno izboljšati strukturo delovnih mest glede na odgovornost na posameznem delovnem mestu (trenutna struktura delovnih mest močno zaostaja za

odgovornostjo, kar pomeni, da odgovorna dela opravljajo uradniki na nižje rangiranih in slabše plačanih delovnih mestih). Obenem se bo OU zavzemal za večjo stabilnost strukture delovnih mest (zmanjšanje fluktuacije delovnih mest).

Poleg ohranjanja stabilne in izkušene strukture zaposlenih mora OU dodatno okrepiti zmogljivosti tudi s sistematičnim vključevanjem zaposlenih v programe usposabljanj in izobraževanj predvsem na ključnih področjih, kjer so bila zaznana največja tveganja (računovodstvo, knjigovodstvo, splošno izvajanje kohezijske politike, izvajanje javnih naročil, državne pomoči) za izboljšane kompetenc zaposlenih. Sredstva TP za izobraževanje se bodo namenila predvsem na ravni javne uprave (ministrstva, javni skladi, javni zavodi, javne agencije v kakršni koli vlogi v okviru kohezijske politike) ter v določenih primerih še za druge akterje, vključene v izvajanje kohezijske politike v RS. Do neke mere in na določenih področjih bodo potrebne dodatne zaposlitve (gradbeništvo, javna naročila in informatika).

Hkrati namerava OU uporabiti sredstva tehnične pomoči za zagotovitev ustrezne upravne zmogljivosti obeh kohezijskih regij ter drugih akterjev z namenom priprave podlag za uspešno črpanje sredstev na regionalni in lokalni ravni (na primer: vodenje projektov ali projektne investicijske dokumentacije).

PRP 2014 – 2020

OU za PRP 2014 – 2020 pripravlja akcijski načrt kadrov za izvajanje PRP 2014 – 2020, ki obsega organe, odgovorne za upravljanje in kontrolo EKSRP in predvideno število zaposlenih za posamezne organe. Ne glede na to, da je v okviru EKSRP v obdobju 2014 – 2020 RS dodeljenih manj sredstev s področja politike razvoja podeželja, se predvideva ohranjanje enake oziroma podobne ravni kadrovske pokritosti za nemoteno izvajanje evropske kmetijske politike, kot je v obdobju od 2007 – 2013, predvsem iz naslova dodatnih nalog (finančni instrumenti, okoljske vsebine, zmanjševanje stopnje napake, ipd.), ki pomenijo večjo delovno obremenitev predvsem za administrativno osebje, kar pa je pogoj za poenostavitev izvajanja za upravičence. V letih 2014 in 2015 vzporedno potekata dve programski obdobji zato bo potrebno zagotoviti dodaten kader.

Z akcijskim načrtom OU za PRP 2014 – 2020 se predvidevajo ukrepi za ohranjanje obstoječega kadra z izkušnjami pri izvajanju EU skladov (EPD 2004 - 2006, PRP 2004 – 2006 in PRP 2007 – 2013) ter ukrepi za dvig usposobljenosti in prenos znanja.

V okviru izvajanja PRP 2007 – 2013 opravljajo naloge tako javni uslužbenci zaposleni za nedoločen čas, financiranih iz nacionalnih postavk MKO in javni uslužbenci, zaposleni za določen čas, financirani preko ukrepa tehnična pomoč, ki se jim pogodbe o zaposlitvi iztečejo 31. 12. 2015. OU načrtuje, da bo v skladu s kadrovske politiko Vlade RS do 31. 12. 2014 podaljšal pogodbe o zaposlitvah za ključne kadre potrebne za izvajanje PRP 2014 – 2020, vse do leta 2024. Prav tako bo OU pripravil načrt izobraževanj in usposabljanj, kjer bodo opredeljena potrebna znanja za izvajanje posameznih nalog, opredeljeni bodo tudi procesi prenosa znanja in informacij.

Na podlagi preliminarnih analiz izvajanja PRP 2007 – 2013 bo za izvajanje nalog OU potrebno zagotoviti minimalno 30 javnih uslužbencev, za zagotavljanje nalog ARSKTRP, ki opravlja naloge plačilne agencije in deloma tudi naloge organa upravljanja, pa je potrebno zagotoviti minimalno 115 javnih uslužbencev.

OP ESPR 2014-2020

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je pristojno ministrstvo in organ za upravljanje za izvajanje Operativnega programa za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji 2014-2020. Odgovorno je za operativnega programa, njegovo smotrno in učinkovito upravljanje ter izvajanje. MKO je pripravilo analizo stanja in potreb na področju kadrovske strukture upravljanja in izvajanja OP ESPR 2014-2020. Analiza je podlaga z vzpostavitev kadrovske strukture za novo finančno perspektivo 2014-2020 in temelji na izkušnjah obstoječega modela izvedbene strukture za programsko obdobje 2007-2013 ter na modelu prihodnje izvedbene strukture za programsko obdobje 2014-2020.

V pomoč pri pripravi analize kadrovske strukture za programsko obdobje 2014-2020 so:

- Obvezno navodilo za izvajanje aktivnosti Operativnega programa za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji 2007-2013 na Agenciji Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja,
- Sklep ministra o ustanovitvi Organa za upravljanje za izvajanje Operativnega programa za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji 2007-2013 in
- Analiza dela po posameznih nalogah.

Programsko obdobje 2007-2013

Od vstopa Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 se delokrog zaposlenih na nalogah v okviru upravljanja in izvajanja ribiške politike nenehno širi. Kot pomoč pri upravljanju in izvajanju Evropskega sklada za ribištvo je Sloveniji na voljo t. i. tehnična pomoč, ki med drugim omogoča tudi krepitev kadrovskega potenciala za omenjene naloge. V okviru tehnične pomoči so se na MKO zaposlovali visoko izobraženi kadri za določen čas za čas trajanja projekta, kar je bilo smiselno, glede na dejstvo, da gre za projektno delo. Brez omenjenih zaposlenih bi se bistveno povečalo tveganje, če že ne onemogočilo upravljanje OP 2007-2013. Po skoraj desetih letih je izvajanje evropskih programov razvoja ribištva preraslo okvire projekta in je postalo pomemben sestavni del ribiške politike v Sloveniji, zato je potrebno status vsaj dela zaposlenih za določen čas v okviru tehnične pomoči sistemsko reševati.

Na nalogah OP 2007 – 2013 delajo tako redno zaposleni za nedoločen čas, plačani iz integralnih sredstev, kot tudi zaposleni za določen čas na projektu OP 2007 – 2013, ki se financira iz tehnične pomoči. V okviru tehnične pomoči je ena oseba zaposlena za nedoločen čas.

Projektne zaposlitve za določen čas so se izvajale v skladu s programom tehnične pomoči. Skupaj je s strani Komisije za izvajanje OP 2007-2013 odobrenih 10 zaposlitev v okviru tehnične pomoči. Na dan 31. 10. 2013 je bil v okviru tehnične pomoči zaposlen za nedoločen čas 1 javni uslužbenec in za določen čas 7 javnih uslužbencev. Na MKO je bilo zaposlenih 6 javnih uslužbencev, na ARSKTRP pa 2 javna uslužbenca.

Razdelitev nalog pri izvajanju OP 2007-2013: MKO izvaja naloge organa za upravljanje, AKTRP pa izvaja naloge posredniškega telesa, organa za potrjevanje izdatkov in druge naloge (izplačila sredstev upravičencem, izterjava neupravičeno plačanih zneskov in poročanje o nepravilnostih), pri čemer je spoštovana delitev nalog.

Tabela: Pregled trenutnega števila zaposlenih v okviru tehnične pomoči (v PDM)

Institucija	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje – Organ upravljanja	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja – posredniško telo
Naloge Organa za upravljanje	3,5	
Nosilci ukrepov	3,0	
Skrbniki projektov, administrativna kontrola	1,0	2,0
Kontrola na kraju samem	0,5	
SKUPAJ	8,0	2,0

Kadrovska struktura OP ESPR v programskem obdobju 2014-2020

Finančna perspektiva 2014-2020 bo s smislu delovanja ESPR nadaljevanje sedanje finančne perspektive 2007-2013 oziroma ESR. Sistem upravljanja in nadzora se bistveno ne spreminja. Poleg vseh nalog iz finančne perspektive 2007-2013 se bodo v okviru ESPR izvajale še naloge s področja zbiranja in upravljanja s podatki v okviru skupne ribiške politike ter nadzora ribištva, kar pomeni dodatne naloge za zaposlene. V prehodnem obdobju (v letih 2014 in 2015) bo vzporedno potekalo tudi izvajanje nalog dveh programskih obdobj (2007-2013, ki bo zaradi pravila n + 2 trajalo do konca leta 2015 ter 2014-2020, ki bo zaradi pravila n + 3 trajalo do konca leta 2023), kar zopet povečuje obseg dela zaposlenih.

Podlaga za pripravo analize je Analiza obsega dela po posameznih nalogah v okviru upravljanja in izvajanja OP 2007 – 2013. Predmetna analiza je dopolnjena s predvidenimi dodatnimi nalogami v okviru upravljanja in izvajanja OP 2014 – 2020. Analiza je pokazala, da je potrebno ohraniti stabilno in predvsem izkušeno strukturo zaposlitev, hkrati pa se je pokazala potreba po dodatni okrepitvi zmogljivosti na določenih ključnih področjih (izvajanje ukrepov za zbiranje in upravljanje s podatki v okviru skupne ribiške politike ter nadzor ribištva, ukrepi s področja okolja, CLLD, analitika).

Tabela: Pregled potrebnega skupnega števila zaposlenih v okviru tehnične pomoči za izvajanje programskega obdobja 2014 – 2020

Vrsta naloge	Potrebno število zaposlenih v okviru tehnične pomoči (PDM)
Naloge Organa za upravljanje	3,5
Nosilci ukrepov	3,5
Skrbniki projektov, administrativna kontrola	2,5
Kontrola na kraju samem	0,5
SKUPAJ	10,0

Po oceni je za izvajanje programskega obdobja 2014 – 2020 v okviru izvajanja nalog organa za upravljanje in posredniškega telesa potrebno vsaj 10 zaposlitev, ki se bodo v celoti financirale iz sredstev tehnične pomoči OP 2014 – 2020. Večina nalog se ne bo končala s finančno perspektivo 2014-2020 do konca leta 2023, ampak se bodo naloge na področju ribiške politike izvajale tudi v naslednjih finančnih perspektivah. To pomeni, da bo na dolgi rok potrebno zagotoviti v sistemu vsaj 10 ljudi za nedoločen čas. Upoštevajoč, da je trenutno pri izvajanju ESR trenutno za nedoločen čas iz tehnične pomoči zaposlen en javni uslužbenec, bo potrebno v okviru dodatnih zaposlitev zagotoviti 9 delovnih mest za nedoločen čas. Slovenija se bo tako v prihodnje v okviru tehnične pomoči osredotočila na ohranjanje stabilne in izkušene strukture zaposlenih, pri čemer bo potrebno izboljšati strukturo delovnih mest glede na odgovornost na posameznem delovnem mestu (trenutna struktura delovnih mest namreč močno zaostaja za odgovornostjo, kar pomeni, da odgovorna dela opravljajo uradniki na nižje rangiranih in slabše plačanih delovnih mestih).

Sistemska ureditev zaposlenih v okviru tehnične pomoči OP ESPR

MKO opravlja pomembne naloge oblikovanja, izvajanja in vodenja ribiške politike. V letu 2004, ko se je proces širitve področij dela na evropske zadeve začel, so bila pomembna podpora temu procesu sredstva iz t. i. tehnične pomoči. Žal se zaradi omenjene možnosti financiranja zaposlitev v okviru tehnične pomoči od leta 2004 na MKO ni ustrezno urejalo statusa zaposlenih. Zaposleni za določen čas v okviru tehnične pomoči tako pokrivajo vsebine ribiške politike že od samega začetka izvajanja tehnične pomoči. Ob tem so si pridobili pomembne izkušnje in so pri oblikovanju in izvajanju ribiške politike nepogrešljivi. Trenutno so vključeni tako v izvajanje in zaključevanje operativnega programa 2007 – 2013, kot tudi v programiranje za operativni program 2014 – 2020. Delo na področju ribiške politike, ki se je v začetku izvajalo preko tehnične pomoči, je preraslo v sestavni del ribiške politike in ni več le projektne narave temveč gre za kontinuirano, sistematično oblikovanje in izvajanje ribiške politike. Zato je potrebna sistemska ureditev statusa zaposlenih za določen čas v okviru tehnične pomoči in zagotovitev prehoda v delovno razmerje za nedoločen čas, kot je to urejeno na področju izvajanja in upravljanja strukturnih skladov v Republiki Sloveniji.

Na pomen ustreznih človeških virov za upravljanje in nadzor ukrepov skupne ribiške politike je v svojem pismu z dne 21. 8. 2012, naslovljenemu na generalnega direktorja Direktorata za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, ki hkrati opravlja tudi funkcijo vodje Organa za upravljanje, poudaril tudi Generalni direktorat za pomorske zadeve in ribištvo. V pismu je posebej poudaril pomembnost kontinuitete človeških virov oziroma administrativnih kapacitet pri izvajanju operativnega programa za razvoj ribištva tudi v prihodnjih finančnih perspektivah.

Vlada bo na podlagi analize določila skupno kvoto zaposlitev za določen in nedoločen čas, ki niso del Skupnega kadrovskega načrta, če so udeležencem za zaposlitve zagotovljena sredstva strukturnih in investicijskih skladov EU.

2) Kadar je ustrezno, povzemite glavne sprejete ali načrtovane ukrepe za krepitev upravne zmogljivosti ter navedite, kje bo uporabljena tehnična pomoč.

OP EKP 2014-2020

Sredstva tehnične pomoči se bodo v programskem obdobju 2014-2020 uporabljala za financiranje upravne zmogljivosti na nacionalni in regionalni ravni oz. na ravni javne uprave (ministrstva, javni skladi, javni zavodi, javne agencije v kakršni koli vlogi v okviru kohezijske politike).

Za upravičence sta predvidena dva ukrepa:

1. financiranje usposabljanja, predvsem informativni dnevi pred in v času objave javnega razpisa za zbiranje predlogov za upravičence,
2. financiranje dodatnih potrebnih zaposlitev pri upravičencih za čas trajanja projekta iz sredstev projekta (in sicer iz prednostnih osi in ne iz sredstev tehnične pomoči). To so zaposlitve, ki so potrebne za samo vsebinsko izvedbo projekta. Za zagotavljanje upravne usposobljenosti drugih akterjev, predvsem v vlogi upravičencev do sredstev evropske kohezijske politike, bodo torej ustrezna sredstva lahko zagotovljena v sklopu posameznih vsebinskih operacij.

Opredeljeni (sistemski) ukrepi na centralni ravni (državna in javna uprava) bodo praviloma financirani iz sredstev tehnične pomoči, medtem ko bodo lahko podobni ukrepi na nižjih ravneh (predvsem na ravni upravičenca) praviloma financirani iz vsebinskih prednostnih osi oziroma konkretnega projekta samega.

Okvirna razdelitev sredstev TP po posameznih sklopih:

- informiranje in obveščanje (3 % TP) za ažurno obveščanje različnih javnosti ter potencialnih upravičencev, da so upravičeni do sredstev kohezijske politike; vključevalo bo aktivnosti v skladu s komunikacijsko strategijo (npr. spletne strani, e-mesečna publikacija o aktualnih dogodkih in najboljših praksah, organizacija dogodkov za promocijo najboljših praks in izmenjava izkušenj, radijske in televizijske oddaje ali oglasi, članki, objave v medijih za ozaveščanje o črpanju sredstev evropske kohezijske politike, itd.);
- študije, vrednotenja in druge osnove, analize, strateški programski dokumenti v povezavi s predhodnimi pogojenostmi (skupaj 5 % TP), ki bodo potrebni za izvajanje posameznih politik, prednostnih osi operativnega programa ali posameznih instrumentov;
- zaposlovanje javnih uslužbencev in drugi stroški v povezavi z zaposlenimi, predvsem v smeri zagotavljanja stabilne in kakovostne strukture zaposlenih na področju kohezijske politike (80 % TP);
- informacijski sistemi (4 % sredstev tehnične pomoči), predvsem optimizacija sistemov na področju kohezijske politike (IS organa upravljanja in organa za potrjevanje, nacionalni računovodski sistem MF in drugih informacijskih sistemov, ki so potrebni za optimalno delovanje kohezijske politike za bolj učinkovito in hitrejše delovanje in odkrivanje nepravilnosti. Hkrati se bodo sredstva tehnične pomoči – v kolikor se bo to izkazalo kot potrebno – uporabila za aktivnosti, povezane z uvedbo e-poslovanja in e-kohezije.
- druge spremljajoče aktivnosti, potrebne za izvajanje operativnega programa (8 % tehnične pomoči) predvsem na področju usposabljanja administrativnega osebja v državni in javni upravi na nacionalni in regionalni ravni kot tudi upravičencev vključno s prostori, opremo, materiali, potnimi stroški, najemom zunanjih strokovnjakov na posameznih področjih itd. V okviru teh stroškov namerava OU financirati tudi pripravo poenostavljenih oblik uveljavljanja

stroškov (pavšali, standardni obseg stroškov na enoto ipd.) kot enega izmed ključnih ukrepov debirokratizacije postopkov za upravičence.

OU bo uporabil sredstva tehnične pomoči tudi za druge stroške, nastale na osnovi »ad hoc« potreb v času izvajanja programskega obdobja ter za stroške zaključevanja programskega obdobja 2007-2013 oziroma priprav na programsko obdobje 2021-2027 oz. stroške, potrebne za zagotavljanje sinergij in komplementarnosti med različnimi viri financiranja (predvsem v odnosu do cilja Evropsko teritorialno sodelovanje ter področij, ki bodo financirana iz EKSRP in ESPR).

PRP 2014-2020

Tehnična pomoč PRP 2014 – 2020 se bo uporabljala za sofinanciranje stroškov dela javnih uslužbencev, ki niso zaposleni za nedoločen čas in niso financirani iz nacionalnih postavk. Prav tako se bodo sredstva tehnične pomoči uporabljala za sofinanciranje povečanega obsega dela oziroma dodatnih obremenitev za vse javne uslužbence, ki bodo opravljali dodatno delo v povezavi s PRP 2014-2020, ne glede na status zaposlitve oz. vir financiranja. V kolikor se bodo v okviru izvajanja PRP 2014 – 2020 izkazale potrebe po zaposlitvi dodatnih javnih uslužbencev, se bodo le te sofinancirale iz ukrepa tehnične pomoči PRP 2014-2020. Prav tako se bodo sredstva tehnične pomoči PRP 2014-2020 uporabila za študije, vrednotenja in druge ustrezne podlage in izobraževanja javnih uslužbencev za uspešno in učinkovito izvajanje, spremljanje in upravljanje ukrepov PRP 2014-2020.

OP ESPR 2014-2020

Da se zagotovi učinkovito izvajanje OP ESPR ,je potrebna izkušena kadrovska ekipa v okviru organov, odgovornih za pripravo in izvajanje programskih dokumentov. Postopek vključevanja novo zaposlenih je zamuden proces, zato je zelo pomembno, da ohranijo delovna mesta že obstoječi zaposleni, ki imajo izkušnje z OP 2007–2013, kar bo zagotovilo večjo stabilnost strukture delovnih mest in izvajanja OP 2014-2020. Če se bodo pokazale potrebe, se bo zagotovilo v okviru tehnične pomoči 2014-2020 tudi ustrezno dodatno administrativno kapaciteto. Na podlagi ocene je za učinkovito izvajanje nalog organa za upravljanje in posredniškega telesa potrebnih vsaj 10 zaposlitev, ki se bodo v celoti financirale iz sredstev tehnične pomoči OP ESPR 2014 – 2020. Potrebno bo tudi izboljšati strukturo delovnih mest glede na odgovornost na posameznem delovnem mestu ter dvig kompetenc zaposlenih s stalno organizacijo usposabljanj in izobraževanj predvsem na ključnih področjih (npr. izvajanje SRP in CPP, izvajanje javnih naročil, itd).

Sredstva TP se bodo uporabila tudi za študije, vrednotenja in druge ustrezne podlage in izobraževanja uslužbencev za uspešno in učinkovito izvajanje, spremljanje in upravljanje, kot tudi za potrebe, ki bodo nastale v času izvajanja programskega obdobja. V okviru TP se bodo podpirale tudi podporne dejavnosti, kot so organizacijske, komunikacijske in promocijske aktivnosti, nabava potrebne pisarniške opreme, zunanje storitve (npr. prevajalske storitve, ipd.); in druge dejavnosti namenjene podpori za kakovostno izvajanje programa in za boljše informiranje in komuniciranje z javnostmi.

RS je do sedaj ločeno na podlagi EU zakonodaje izvajala programa zbiranja podatkov, nadzora in izvrševanja. Večanje zahtev v novi perspektivi 2014-2020 na ravni EU zahteva dodatno pozornost in usposobljenost in krepitev administrativnih kapacitet. Zaradi zbiranja širšega nabora podatkov, kot do sedaj, se pričakuje večanje administrativnega in strokovnega kadra, tako za zagotavljanje učinkovitega izvajanje nadzornih zahtev, programa zbiranja podatkov in zahtev, ki izhajajo iz ESPR (npr. izvajanje nadzornih zahtev, obseg nalog organov, večjega nabora ukrepov).

2.6. Povzetek ukrepov, načrtovanih v programih, vključno z okvirnim časovnim razporedom za zmanjšanje upravnega bremena upravičencev

OP EKP 2014-2020

Izkušnje iz programskega obdobja 2007–2013

Za operativne programe kohezijske politike za obdobje 2007–2013 OU izvaja stalno poenostavitev postopkov za pospešitev črpanje sredstev kohezijske politike. Za zmanjšanje upravnega bremena v nekaterih vsebinskih sklopih je bila upravičencem omogočena elektronska izmenjava podatkov v informacijski sistem na način paketnega prenosa. Primer je povezava z sistemom APZ.net pri Zavodu RS za zaposlovanje. Sistem omogoča upravičencu uvoz večjih seznamov listin in večjih seznamov iz predpisane datoteke formata xls.

a) Institucionalna vprašanja:

- Kompleksnost sistema izvajanja zaradi številnih ravni izvajanja, tudi v sistemu izvajanja (posredniška telesa, sub-posredniška telesa, javni organi, kot upravičenci v primeru neposredne potrditve operacij).
- Glede na tri operativne programe so bile ustvarjeni trije dokumenti opisa sistema za upravljanje in informacijskega sistema, pri čemer je ocenjevanje skladnosti opredeljeno za vsak operativni program posebej: veliko tehničnih sprememb v zvezi spremembami v organizacijski strukturi ministrstev in vladnih služb.
- Dokazila: Pravna podlaga: ena nacionalna uredba za izvajanje kohezijske politike v Sloveniji, navodilo organov upravljanja za posamezna področja izvajanja (upravičenost izdatkov, priprava in potrditev instrumentov, spremljanje, izvajanje in poročanje o izvajanju in vrednotenju, smernice za upravljalna preverjanja, itd.), vendar pa so posredniška telesa morala pripraviti bolj podrobna navodila za njihovo raven izvajanja; ločeno so bile oblikovane smernice tudi za izvajanje določb v zvezi z razpisi – o poročanju, o finančnem izvajanju, itd.
- En MIS, vendar določena vprašanja niso bila ustrezno obravnavana

b) Na ravni izvajanja:

- Opredelitev pojmov in terminologije – ni poenotena na ravni, ki bi prispevala k jasnemu razumevanju smisla besedila (vključno z vprašanji v zvezi z opredelitvijo upravičenih stroškov)
- Splošni opis ciljev na ravni področja aktivnosti vodi do težav pri določanju vsebine, ciljev in meril za izbor na ravni razpisov
- Načrtovanje izvajanja in doseganje ciljev
- Težave z nacionalno zakonodajo (preveč stroga zakonodaja na področju javnih naročil)
- Ustrezna dokumentacija ni enotna, vendar prilagojena na ravni razpisov
- Ustanovitev komisije za oceno izvajanja – včasih je bilo težko vključiti strokovnjake za specifična vprašanja
- Zapleteno poročanje na ravni operacije kot posledica razpisne dokumentacije in dejstva, da se poenostavitve v večji meri niso uporabile (uvodne obdobje)
- Preveč nadzorovan sistem

c) Administrativna usposobljenost:

- Raven osnovnega znanja obravnavana kot slabost sistema izvajanja (bodisi na ravni posredniških teles in sob- agentov in na ravni upravičencev)
- Pomanjkanje specifičnih znanj

- Šibka odzivnost institucij na nižjih ravneh izvajanja (PT, agencije in sub-posredniška telesa)
- Raven prejetih informacij glede posebnih vprašanj (za zahtevane pogoje za prijavitelje in upravičence na ravni razpisov)
- Zamude pri izvajanju zaradi pomanjkljivosti IT sistema (glede priprave zahtevkov za izplačilo in zahtevkov za povračilo)

Načrtovane aktivnosti:

1. Poenostavitev nacionalne zakonodaje na področjih javnega naročanja in prostorske zakonodaje
2. Institucionalna vprašanja:
  - 2.1. En operativni program in en opis sistema upravljanja in nadzora
  - 2.2. Ena nacionalna uredba za izvajanje kohezijske politike, manj navodil a bolj podrobna navodila z jasno določenimi kategorijami in postopki kot učinkovito orodje za zagotovitev zadostne podpore za različne ravni izvajanja, ki je oblikovano na uporabniku prijazen način
3. Na ravni razpisov in izvajanja:
  - 3.1. Standardizacija razpisov in potrebne dokumentacije, poenotenje (ena predloga, ki se po potrebi prilagodi);
  - 3.2. Standardizacija prijavnih obrazcev, jasno določenimi vnaprej z manj administrativnega bremena glede zahtevanih dokazil v fazi prijave;
  - 3.3. Poenostavitev na ravni izvajanja – instrument »Program, ki ga izvaja upravičenec« se bo izvajal v večji meri, kar pomeni spremljanje in finančno izvajanje na ravni programa, vendar z jasno opredeljeno vsebino in opredelitvijo v operativnem programu.
  - 3.4. Poenostavitev finančnega izvajanja majhnih projektov v nacionalnem računovodskem sistemu in državnem proračunu
  - 3.5. Poenostavitev za prijavitelje: poenostavljeni postopek prijave, ki temelji izključno na elektronski vlogi – po logiki vse na enem mestu, ki temelji na dobro razvitem informacijskem sistemu (povezan z drugimi informacijskimi sistemi na nacionalni ravni (IT sistem za plačevanje davka, informacijski sistemi za javno agencijo za javno dokazovanje podatkov o podjetjih, kjer se do osnovnih informacij lahko dostopa in ki se lahko avtomatično prenesejo v informacijski sistem upravljanja): to bi pomenilo avtomatičen prenos osnovnih podatkov za upravičence, ki že obstajajo v drugih IT sistemih, pri čemer se od prijaviteljev ne bo zahtevalo predhodno preverjanje v zvezi z upravičenostjo potencialnih upravičencev.
4. Poenostavitve v zvezi z upravičenimi stroški:
  - 4.1. Standardizacija pravil glede upravičenosti, upravičenih stroškov in dokazil v največji možni meri
  - 4.2. Izvajanje vseh možnih vrst poenostavitev stroškov (pavšali za posredne stroške, standardni stroški na enoto, povprečnine – lump sums) kot jih določa Komisija;
  - 4.3. Poenostavitev poročanja o neposrednih stroških (na podlagi standardizacije vrst upravičenih stroškov)
  - 4.4. Izvajanje različnih shem (predplačila v primeru operacij, ki se izvajajo v okviru državne pomoči)
5. Glavne poenostavitve za upravičence:
  - 5.1. Standardizirani postopki prijave (nič dodatnih administrativnih bremen glede dokazil)

5.2. Osnovni podatki – se ne zahteva od upravičenca temveč pridobi v okviru IT sistema (nič dodatnih administrativnih bremen)

5.3. Uporaba poenostavljenih oblik obračunavanja stroškov, ki so opredeljene vnaprej (nič dodatnih administrativnih bremen – dodatna dokazila niso zahtevana)

5.4. Poenostavljeno poročanje in usmerjenost k rezultatom

Indikativna časovnica:

točka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	x						
2.	x			x			
2.1.	x						
2.2.	x						
3.	x	x					
3.1	x	x	Evalvacija	x			
3.2.	x	x	Evalvacija	x			
3.3.	x	x	Evalvacija	x			
3.4	x	x	Evalvacija	x			
3.5.	x	x					
4.	x	x					
4.1.	x	x					
4.2.	x	x	Evalvacija				
4.3.		x	Evalvacija	x			
4.4	x	x	x	x	x	x	x

Za zmanjšanje administrativnih bremen bodo izdana navodila, ki bodo jasno in nedvoumno opredeljevala uporabo posameznih kategorij, po drugi strani pa bodo upravičencem omogočila poenostavljeno prijavo projektov na jasen in enostaven način. Predvidene so poenostavitve predvsem v zvezi z upravičenimi stroški in njihovim dokazovanjem v primeru pavšalov, standardnih stroškov na enoto in drugih možnosti v okviru novih izvedbenih pravil za ESRR in ESS.

PRP 2014-2020

Za področje PRP 2014-2020 je poenostavitev izvajanja in večja jasnost izvajanja ključna tako za upravičence kot tudi administracijo. Z namenom doseganja poenostavitev in večje stabilnosti (pri pogojih, obveznostih itd.) bodo javni razpisi za investicijske ukrepe v delu, ki je enak za vse razpise, poenoteni. Bistveno več jasnosti bo uvedene pri opredelitvah obveznosti, ki jih morajo izpolnjevati končni upravičenci, ter njihovi preverljivosti oziroma možnosti kontrole. Zlasti pri kmetijsko-okoljsko-podnebni plačili bodo nadstandardne zahteve bolj jasne in preverljive, hkrati bo pozornost namenjena njihovi neposredni povezavi z »baseline« zahtevami. Nadaljeval se bo razvoj sistema kršitev in sankcij, ki je bil v programskem obdobju 2007–2013 že bistveno nadgrajen v smeri upoštevanja načel sorazmernosti, ponavljanja in resnosti kršitev. Več pozornosti bo namenjene usposabljanju in informiranju končnih upravičencev. Za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 bodo stroški in njihove najvišje priznane vrednosti na enoto v največji možni meri opredeljene v posebnem Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020. Pri neinvesticijskih ukrepih bo postopno uveden pristop poenostavljenih stroškov (npr. povprečnine, pavšali). S tem bo zagotovljena poenostavitev za upravičenca in administracijo kot tudi bolj racionalna raba javnih sredstev. Vse to naj bi prispevalo k zmanjšanju stopnje napake. Tudi izvedbeni nacionalni pravni akti bodo pripravljene bolj jasno in pregledno. Več pozornosti bo namenjene vnaprejšnjemu jasnemu načrtovanju razpisov.

Vzpostavljene e-aplikacije z možnostjo vlaganja elektronske vloge, elektronskega zahtevka in e-poročanja bodo predmet nadaljnje nadgradnje in razvoja, v čim večji meri bodo vanje vgrajene avtomatične logične kontrole, ki bodo upravičenca usmerjale k pravilni izpolnitvi vloge in prispevale k razbremenitvi administracije.

Z izpolnjevanjem e-prijavnega obrazca v aplikaciji e-PRP se zmanjšuje obseg dela ARSKTRP in s tem skrajšuje čas obdelave vloge ter vlagateljem s tem omogoča hitrejši začetek aktivnosti.

V programskem obdobju 2014–2020 se bo predvidoma pri nekaterih ukrepih vzpostavil sistem vlaganja skupinskih zahtevkov.

Vse opredeljene aktivnosti za zmanjšanje administrativnega bremena upravičencev (razen usposabljanja in informiranja končnih upravičencev) se bodo izvedle do začetka izvajanja ukrepov PRP 2014-2020. Vsebine vseh teh aktivnosti bodo opredeljene z nacionalnimi uredbami o izvajanju ukrepov PRP 2014-2020, ki so pravna podlaga za izvajanje javnih razpisov in kampanj v okviru PRP 2014-2020. Aktivnosti usposabljanja in informiranja končnih upravičencev – v letu 2014 se bo izvedla večja informacijska kampanja o ukrepih PRP 2014-2020 (sejem AGRA...), ob vsakokratni objavi javnih razpisov za ukrepe PRP 2014-2020 pa se bodo izvedle informacijske delavnice, ki bodo podajale glavne in bistvene informacije objavljenega javnega razpisa.

OP ESPR 2014-2020

Za ESR so bila upravna bremena upravičencev v programskem obdobju 2007-2013 v okviru vmesnega vrednotenja zaznana na prednostni os 1 (ukrepi, namenjeni ribiški floti) in prednosti osi 2 (ribogojstvo, predelava in trženje), zlasti v smislu težav pri izpolnjevanju vloge in pripravi celotne dokumentacije za prijavo na javni razpis. Ugotovitev izvajalcev je tudi bila, da zapleteni in birokratski postopki odvrtačajo številne morebitne upravičence od priprave vloge iz naslova ESPR sredstev in daje na splošno mogoče zaznati nizek interes za pripravo in oddajo vloge za ESPR sredstva v širokem krogu morebitnih upravičencev. Priporočilo izvajalcev je bilo zato, da je vsem (morebitnim) končnim upravičencem treba približati poznavanje Operativnega programa za razvoj ribištva v RS 2007-2013. OU so svetovali dodatne ukrepe promocije ter delavnice s predstavitvijo izkušenj, dobrih praks, težav in rešitev organa upravljanja in posredniškega telesa iz naslova dosedanjega izvajanja Operativnega

programa za razvoj ribištva v RS 2007-2013. OU je zato več napora vložil v spodbujanje prepoznavnosti ukrepov, lotil pa se je tudi iskanja dobrih praks v drugih državah članicah za zagotavljanje dodatne strokovne pomoči ribičem in ribogojcem za pripravo vlog in zahtevkov za izplačilo.

Načrtovane aktivnosti:

V programskem obdobju 2014-2020 si bo organ upravljanja prizadeval za zmanjševanje administrativnih ovir v skladu s svojimi pristojnostmi. Še pred začetkom izvajanja OP ESFR 2014-2020 se bodo izvedle posvetovalne delavnice z ribiči in ribogojci za zagotovitev zmanjšanja administrativnih bremen ter poenostavitve postopkov. Krepilo se bo izboljšanje sodelovanje med nacionalnimi institucijami in sektorjem. Podatki iz javnih evidenc se bodo pridobivali po uradni dolžnosti, kar bo vlagateljem olajšalo zbiranje dokumentacije pri pripravi vloge. Večji poudarek bo na promociji programa in informiranju potencialnih upravičencev ter končnih prejemnikov o vseh fazah prijave in izvedbe projekta. Vsem (morebitnim) upravičencem se bo tako bolje približalo poznavanje OP ESFR 2014-2020. Hkrati bo večja pozornost namenjena obveščanju o primeru dobrih praks.

3. OPIS CELOSTNEGA PRISTOPA K TERITORIALNEMU RAZVOJU, KI GA PODPIRAJO SKLADI SSO ALI POVZETEK CELOSTNIH PRISTOPOV K TERITORIALNEMU RAZVOJU NA PODLAGI VSEBINE PROGRAMOV (ČLEN 15(2) (A) UREDBE SSO)

Cilj celostnega pristopa k teritorialnemu razvoju je zagotavljanje usklajenega razvoja različnih krajev in omogoča vsem državljanom, da kar najbolje izkoristijo dane naravne danosti in priložnosti, pri čemer je treba upoštevati specifične posebnosti posameznega območja.

Slovenija je na teritorialni ravni NUTS 3 razdeljena na dvanajst statističnih regij, v programskem obdobju 2014-2020 pa bo Slovenija na ravni NUTS 2 razdeljena na dve kohezijski regiji, in sicer na kohezijsko regijo zahodna Slovenija (4 statistične regije) in kohezijsko regijo vzhodna Slovenija (8 statističnih regij), ki se med seboj razlikujeta tudi v stopnji razvitosti. Razvojni problemi se večinoma koncentrirajo v kohezijski regiji vzhodna Slovenija. Razvojne razlike (katere opredeljuje tudi indeks razvojne ogroženosti (IRO), vplivajo na kvaliteto življenja tako na regionalni kot lokalni ravni. Razlika med regijama je tudi v tem, da je v bolj razviti kohezijski regiji zahodna Slovenija, tudi glavno mesto Ljubljana, ki je glavno stičišče družbenih in gospodarskih aktivnosti v državi. V kohezijski regiji zahodna Slovenija je višja izobrazbena raven prebivalstva, višja stopnja delovne aktivnosti in nižja stopnja brezposelnosti napram kohezijski regiji vzhodna Slovenija, ki pa se med drugim sooča tudi z nižjo gostoto poseljenosti od povprečja države, predvsem zaradi redko poseljenih obmejnih območij in večjih gozdnatih predelov.

V luči zmanjševanja teh razvojnih razlik je bistveno predvsem pravilno naslavljanje in soočanje s specifičnimi razvojnimi potenciali in ključnimi izzivi posamezne regije, ki pa se lahko odražajo tudi v dobro pripravljenih Regionalnih razvojnih programih, katere pripravljajo Regionalne razvojne agencije, ki so tudi gonila razvoja v posamezni regiji. Za lokalno raven je pomembno tudi, da imajo mesta, ki ustrezajo kriterijem za koriščenje sredstev Urban, pripravljeno dobre strategije urbanih območij in da je izvajanje le te učinkovito (podrobnejša opredelitev glede Urban sledi v poglavju 3.1.2).

Slovenija je večinoma podeželska¹⁷³ (ruralna) držav. Razlike v razvitosti in tudi poseljenosti med podeželskimi in mestnimi območji so velike. Tudi posamezna podeželska območja se med seboj

¹⁷³ https://www.stat.si/tema_splosno_upravno_podezelje_predstavitev.asp

močno razlikujejo, zato je eden glavnih ciljev zmanjšati razlike med njimi in jim zagotoviti trajnostni razvoj tako na gospodarskem in družbenem kot okoljskem področju. Razlika je tudi v opremljenosti z javno in komunalno infrastrukturo, katero je treba v posameznih območjih izboljšati oz. še zgraditi. Zaradi raznolikosti površja v Sloveniji se določena območja (predvsem so to hribovita, visokogorska, podeželska in obmejna območja) oz. prebivalci le teh soočajo s slabo dostopnostjo, kar bi lahko izboljšali z urejenimi javnimi potniškimi povezavami, kar bi posledično vplivalo tudi na zmanjšanje emisij in predvsem boljše kvaliteto in zadovoljstvo prebivalcev v teh območjih, ki bi lažje dostopali do osnovnih storitev. Zaradi boljše dostopnosti pa bi se lahko v teh delih spodbujala in razvijala tudi turistična dejavnost.

Slovenija se sooča tudi z vedno bolj perečim problemom, ki je tudi eden od posledic krize, in sicer večanje števila brezposelnih za katere pa je na trgu premalo delovnih mest. V ta namen je nujno v novem programskem obdobju v obeh kohezijskih regijah ustvariti ugodno poslovno in podporno okolje za podjetja kot tudi posameznikov, ki se želijo ukvarjati s podjetniško dejavnostjo, s ciljem dviga zaposlenosti in tudi poseljenosti najbolj odročnih in ogroženih območij. Večina delovnih mest je koncentriranih predvsem v mestnih središčih in bližnji okolici (poslovne cone), kar je razvidno tudi iz trenda dnevnih migracij ljudi iz suburbaniziranih predelov ali podeželja v urbana območja. To pa ima predvsem vpliv tudi na kakovost zraka. S ciljem izboljšanja kvalitete zraka je smiselno spodbujati tudi rabo OVE in energetske učinkovitost, namreč onesnaževanje zraka je v gosto naseljeni krajih velik problem predvsem zaradi industrializacije, številnih kurišč, izpustov iz stavb, uporabe osebnih motornih vozil kot tudi tovornega prometa. Slovenija je zaradi svoje geostrateške lege pomembna tranzitna država. Geostrateška lega pa določa tudi številna obmejna območja v državi, ki so v večini predelov tudi manj razvita in težje dostopna. Potrebe in potenciali teh območij bodo podrobneje opredeljeni v RRP-jih za regije, ki mejijo na sosednje države (HR, IT, AT in HU) in ETS operativnih programih.

V kontekstu zagotavljanja uravnoveženega teritorialnega razvoja je pomembna tudi krepitev (mednarodne) konkurenčnosti v urbanih središčih in istočasno izboljševanje kakovosti bivanja v njih. Na drugi strani pa je pomembna tudi krepitev regionalnih centrov izven večjih urbanih območij, ki imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju (novih) delovnih mest in ki omogočajo dostop do javnih storitev na regionalni ravni.

3.1. Ureditev za zagotovitev celostnega pristopa k uporabi skladov SSO za teritorialni razvoj specifičnih podregionalnih območij (člen 15 (2) (a)(i) Uredbe SSO)

V Sloveniji razvojni potencial regij še ni v celoti izkoriščen, zato bo v tem programskem obdobju večji poudarek namenjen usklajenemu delovanju med nacionalno in regionalno ravni, ki bo temeljil na preseku med razvojnimi dokumenti na nacionalni in regionalni ravni. V okviru priprave regionalnih razvojnih programov na nivoju statističnih regij se je pristopilo tudi k ugotavljanju specializacije regij kot načina osredotočenja in aktiviranja regijskih potencialov. V regijah se bo tako spodbujal razvoj, ki temelji na njihovih primerjalnih prednostih (geografske, kulturne, naravne, ekonomske in družbene). Spodbujalo se bo tudi povezovanje med regijami in oblikovanje skupnih projektov in iniciativ za doseganje sinergičnih učinkov v več regijah hkrati. Pri tem pa je ključna komplementarnost med skladi EU in drugimi razpoložljivimi viri.

Teritorialno poročilo OECD za Slovenijo (2011) navaja, da je potrebno izkoristiti primerjalne prednosti vseh 12 statističnih regij (razvojna specializacija) in izboljšati njihov gospodarski položaj. Čeprav je prispevek Osrednjeslovenske regije k gospodarski razvitosti Slovenije največji, je za povečanje gospodarske rasti treba spodbuditi gospodarsko rast in razvoj tudi v drugih regijah kjer še obstajajo neizkoriščeni endogeni teritorialni izzivi. Izboljšati je treba mobilnost delovne sile in dostopnost do

urbanih centrov. Učinkovito je treba uporabljati naravne vire (npr. učinkovita raba zemlje za gospodarski razvoj). Premagovati je potrebno razpršenost človeškega kapitala in inovacijskega potenciala po regijah ter s tem povečevati produktivnost. Slednje je povezano tudi z izobraževanjem, učinkovitostjo inovacijskega sistema ter organizacijskimi in družbenimi inovacijami.

3.1.1. Izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (členi 32-35 SSO Uredbe, še poseben člena 32(1), (3), (4) and (5), in 33(c) and (g) SSO Uredbe)

V programskem obdobju je ukrepe LEADER iz naslova PRP 2007–2013 izvajalo 33 lokalnih akcijskih skupin (v nadaljnjem besedilu: LAS), ki jih je organ upravljanja na Ministrstvu za kmetijstvo in okolje potrdil v letih 2008 in 2009. LAS-i so izvajali različne projekte, ki so jih izbrali po pristopu od spodaj navzgor in so prispevali k uresničevanju lokalnih razvojnih potreb.

V skladu z 32. členom Uredbe (EU) 1303/2013 mora biti podpora za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost usklajena med vsemi skladi, ki bodo podpirali lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost. Kar se zagotovi z usklajeno krepitvijo zmogljivosti, izborom, odobritvijo in financiranjem strategij lokalnega razvoja in lokalnih akcijskih skupin. Pri izvajanju CLLD bodo udeležena sredstva sklada EKSRP in ESPR. Glavni sklad za izvajanje podukrepa »Podpora za tekoče stroške in animacijo« bo sklad EKSRP. Izvajanje vsebin strategije lokalnega razvoja bo ločeno financirano iz obeh skladov, torej vsebine sladkovodne akvakulture iz ESPR, ostalo iz EKSRP. OU posameznega sklada bosta zato LAS-e usmerjala, da pripravijo strategije lokalnega razvoja na način, da bo zagotovljena ta usklajenost med dokumenti. Strategije lokalnega razvoja bo izbral in odobril odbor, ki ga bo za ta namen ustanovil pristojni organ upravljanja.

V okviru izvajanja ukrepa LEADER, sofinanciranega iz naslova EKSRP, bodo vsi zainteresirani za potrebe potrditve izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v letu 2014 pozvani, da pripravijo strategije lokalnega razvoja, ki bodo vključevale vse ključne elemente kot jih določa 33. člen Uredbe (EU) 1303/2013. Strategije lokalnega razvoja bodo lahko pripravili obstoječi LAS, LAS-om pa dajemo tudi možnost, da se preoblikujejo, združijo ali na novo oblikujejo (pomembno zlasti za tista območja, kjer se pristop LEADER še ni izvajal). Ukrepi LEADER se bodo izvajali na podeželskem območju na območju celotne države, na katerem bodo delovale LAS z izdelano in potrjeno strategijo lokalnega razvoja.

V skladu z 59. členom Uredbe (EU) 1303/2013 je potrebno pristopu LEADER nameniti najmanj 5 % sredstev celotnega prispevka EKSRP. V okviru PRP 2014–2020 bo tako za izvajanje ukrepa LEADER namenjenih dobrih 41 mio EUR sredstev iz naslova EKSRP. Vloga ukrepa LEADER je uresničevanje strategij lokalnega razvoja preko projektov, ki na podlagi identificiranih potreb lokalnega okolja, uresničujejo cilje prednostnih nalog EKSRP ter prispevajo k uresničevanju tematskih področij PRP 2014–2020.

V okviru EKSRP se bodo LAS pripravile strategije lokalnega razvoja, kjer se bo izvajal ukrep LEADER, za območje, na katerem prebiva med 20.000 in 150.000 prebivalcev. Pri izvajanju ukrepa LEADER v okviru PRP 2014–2020 je v finančni perspektivi 2014–2020 izziv predvsem okrepitev in povečanje usposobljenosti lokalnih razvojnih partnerstev in krepitev partnerskega razvojnega odločanja, kot načina za usmerjeno in usklajeno reševanje razvojnih izzivov lokalnih podeželskih območij na najnižjem nivoju, tudi s pomočjo javnih sredstev. Povečanje participativnega odločanja in prevzemanja odgovornosti ter pobud za lasten razvoj je prav tako pomemben izziv, s katerim se bodo srečavale tako lokalne akcijske skupine, kot tudi država. Strategije lokalnega razvoja lahko v okviru ukrepov LEADER prispevajo k vsem šestim prednostnim nalogam razvoja podeželja in

rešujejo katerikoli izziv, ki se navezuje na te naloge oziroma prednostna področja. Po dosedanjih izkušnjah z izvajanjem pristopa LEADER se predvideva, da bodo strategije lokalnega razvoja reševale predvsem izzive na področju socialno vzdržnega in skladnega razvoja podeželja.

Pomembno je, da LAS v svoji strategiji lokalnega razvoja opredeli eno ali največ dve ključni tematski področji, ki sta bili identificirani v okviru PRP 2014–2020, in ju je lokalno prebivalstvo opredelilo kot ključni za razvoj območja. Ravno tako pa morajo ob pripravi strategij lokalnega razvoja upoštevati, da vsebina strategij sledi prednostnim nalogam politike razvoja podeželja, opredeljenim na EU ravni. Takšnemu okviru mora slediti tudi vsebina posameznih projektov, ki jih bodo LAS prijavljale po potrditvi strategij lokalnega razvoja. Strategije lokalnega razvoja morajo biti usklajene z ostalimi razvojnimi dokumenti na regionalni in lokalni ravni. Ukrep LEADER bodo prvenstveno prispevali k tematskemu cilju 9 (socialna vključenost).

LAS bodo opravljale naloge v skladu z Uredbo (EU) 1303/2013. V strategiji lokalnega razvoja zastavljene cilje, ki bodo podprti iz naslova EKSRP bodo LAS-i uresničevali preko naslednjih podukrepov:

- a) Pripravljalna podpora, ki bo namenjena za aktivnosti povezane z izdelavo strategij lokalnega razvoja.
- b) Podpora za izvedbo aktivnosti znotraj lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost in bo namenjena za izvedbo projektov, ki jih bo lokalna skupnost prepoznala kot pomembne za razvoj lokalnega okolja.
- c) Pripravi in izvedba aktivnosti sodelovanja akcijskih skupin, ki omogoča prenos znanja in idej, zagotavljanje potenciala za doseganje projektne cilja, usklajeno in hkratno uresničevanje širše pomembnih razvojnih pobud in s tem doseganje sinergijskih učinkov razvoja na širšem podeželskem območju. Spodbujanje in povečanje projektov tovrstnega sodelovanja je izziv za obdobje 2014–2020, glede na dejstvo, da v 2007–2013 ta ukrep ni bil najbolj uspešen.
- d) Podpora za tekoče stroške in animacijo, ki bo namenjena za povrnitev stroškov delovanja in upravljanja LAS.

Pripravljalna podpora iz naslova EKSRP bo izplačana tistim LAS, ki bodo pripravili strategije lokalnega razvoja v skladu z EU in nacionalnimi predpisi. Namen podpore je povrniti nastale stroške, ki so LAS nastali v času priprave strategije lokalnega razvoja. Podukrep se bo izvajal samo na začetku programskega obdobja do odobritve strategij lokalnega razvoja. Do črpanja sredstev iz naslova ostalih treh podukrepov pa bodo potrjene LAS upravičene po potrditvi strategije lokalnega razvoja, predvidoma v letu 2015.

Pripravljalna podpora iz naslova ESPR se bo koristila za pripravo strategije tako, da bodo vsebine s področja sladkovodne akvakulture v skladu z zahtevami 61. člena uredbe ESPR.

Izvajanje skupnega pristopa CLLD smo predvideli predvsem na predelih Slovenije, kjer je prisoten znaten delež slovenske proizvodnje iz akvakulture. Izvajanje skupnega pristopa CLLD je odločitev posameznega LAS, ki bo moral izpolnjevati pogoje posameznega sklada. Območja morajo biti omejena v velikosti, manjša od enot na ravni NUTS III, funkcionalno povezana v geografskem, ekonomskem in socialnem smislu, upoštevajoč specifične sektorja ribištva in akvakulture, ponujati zadostno kritično maso v smislu človeških, finančnih in ekonomskih virov, da se podpre dolgoročno izvedljiva strategija lokalnega razvoja. Sektor sladkovodne akvakulture bo tako vključen v CLLD (lokalne akcijske skupine – LAS), medtem ko bo morski gospodarski ribiški sektor nadaljeval s trajnostnim razvojem ribiških območij. Kjer bo sektor sladkovodne akvakulture vključen v LAS, bodo le-te morale imeti v sestavi reprezentativno število predstavnikov sektorja sladkovodne akvakulture.

Ključni cilj je, da se sektorju sladkovodne akvakulture omogoči s pomočjo pristopa od spodaj navzgor izvajanje projektov, kateri v finančni perspektivi 2007-2013 niso bili upravičeni, predvsem v smislu

dodajanja vrednosti proizvodom iz sladkovodne akvakulture, omogočanja večje prepoznavnosti sladkovodne akvakulture v podeželskih območjih, ustvarjanja novih delovnih mest na podeželju in dodajanja vrednosti podeželskim območjem.

Z vključitvijo sektorja sladkovodne akvakulture želimo izkoristiti do zdaj neizkoriščen potencial sladkovodne akvakulture na podeželju, večjo organiziranost, povezavo in prepoznavnost sektorja, ustvarjanje novih poslovnih priložnosti in skupnega nastopa na trgu, zagotavljanje dodane vrednosti in ohranjanje naravne in kulturne dediščine na teh območjih.

Skladno z zahtevami točke 5. 3. člena Uredbe o ESPR, ki definira območje akvakulture, to pomeni: »območje z rečno ali jezersko obalo, vključno z ribniki ali porečjem, z znatnim deležem zaposlenosti v akvakulturi in je funkcionalno skladno v geografskem, gospodarskem in socialnem smislu ter ga kot takega določi država članica«, se bo v RS območje akvakulture določilo v okviru naslednjih kriterijev: količina proizvodnje hladnovodne akvakulture 50 ton na leto na območje, ki ga pokriva LAS, in/ali 30 ton toplovodne akvakulture na leto na območje, ki ga pokriva LAS. Prav tako morajo biti na območju LAS registrirani najmanj trije gospodarski subjekti, ki se ukvarjajo z vzrejo sladkovodnih organizmov, namenjenih za prehrano ljudi. Oba pogoja zagotavljata zadostno zastopanost sektorja sladkovodne akvakulture v sestavi LAS in omogočata zadostno kritično maso in sposobnost odločanja. Zasebni sektor sladkovodne akvakulture mora biti v LAS, ki izvajanja CLLD, zastopan najmanj 50 %.

Način izbora LAS bo predhodno izveden s strani EKSRP, sektor sladkovodne akvakulture se bo izbranim skupinam priključil na tistih območjih, kjer bo zagotovljena reprezentativna zastopanost sektorja, skladno z zgoraj navedenimi pogoji.

3.1.2. Celostne teritorialne naložbe

Slovenija se je odločila za uporabo instrumenta CTN pri izvajanju celostnih ukrepov za trajnostni razvoj urbanih območij, kar pa je podrobneje opredeljeno v poglavju 3.1.3.

3.1.3. Trajnostni razvoj urbanih območij, vključno z načeli za opredelitev urbanih območij, kjer se bodo izvajali celostni ukrepi za trajnostni urbani razvoj t ter okvirna dodelitev sredstev za te ukrepe v okviru ESRR na nacionalni ravni

Mesta in druga urbana naselja predstavljajo ogrodje slovenskega poselitvenega sistema. Z urbanim načinom življenja prekrivajo večino slovenskega poseljenega prostora in povezujejo urbana središča v značilen policentrični sistem. Značilno za slovenska mesta in urbana naselja je njihova majhnost v primerjavi z evropskimi mesti. Srednje velika in majhna slovenska mesta predstavljajo primerjalno prednost v smislu kakovosti bivanja, prepletenosti naravnega in urbanega okolja ter povezovanja s podeželskim zaledjem. Potencial urbanih območij nudi priložnosti za razvoj mest samih hkrati pa predstavlja prednost za večjo konkurenčnost slovenskih regij.

Za Slovenijo je značilno veliko število majhnih naselij (več kot 6.000), pri čemer ima kar 90% vseh naselij manj kot 500 prebivalcev, le 7 mest šteje nad 20.000 prebivalcev, ki skupaj predstavljajo približno četrtno celotnega prebivalstva. Urbana središča, ki so (gledano v slovenskem merilu: definicija po SPRS) večja in srednje velika mesta tvorijo ogrodje policentričnega sistema, ki predstavlja pomembno podporo svojemu funkcionalnemu zaledju.

Koncentracija prebivalstva v slovenskih mestih se danes ocenjuje na dobrih 50 %, medtem ko je stopnja suburbanizacije nadpovprečna. Mesta in mestna naselja predstavljajo zaposlitvena središča, saj se večina delovnih mest se nahaja v urbanih naseljih, v katerih dela 94 % vseh zaposlenih

prebivalcev in kjer živi 70 % prebivalcev Slovenije z višjo ali visoko izobrazbo. Mestna območja so hitreje rastoča in zato doživljajo tudi večje pristiske na prostor. Od prvih popisov na slovenskih tleh, pa do danes se je število prebivalcev povečalo za 27 %, prebivalstvo, ki živi v mestih in mestnih naseljih, pa kar za 60 %.

Večina občin v Sloveniji spada med redko poseljena območja, med gosto poseljena območja sodita le občini Ljubljana in Maribor, preostala območja pa spadajo v t.i. vmesna območja. Te razlike zahtevajo sicer celovit pristop za reševanje, ki pa upošteva specifične karakteristike urbanih in širših zalednih območij.

Mesta imajo v gospodarstvu pomembno vlogo kot središča povezav, inovacij, ustvarjalnosti in storitev. Konkurenčna vloga urbanih središč oz. mest v gospodarskem razvoju pa zahteva kvalitetno in privlačno delovno in bivalno okolje, ki je kot lokacija dobro vključeno v prometne tokove, ima visoko dostopnost do storitev, je prilagojeno potrebam sodobnega življenjskega utripa in upošteva zunanje dejavnike, zlasti podnebne, pa tudi demografske spremembe. Povečan pretok kapitala in trgovine posledično poviša tudi pretok ljudi, dobrin, storitev in idej. Stopnja produktivnosti je v urbanih območjih na splošno višja, vendar v Sloveniji mesta v zadnjem času stagnirajo. Povečujejo pa se nekatera funkcionalna območja večjih središč, na račun zgoščanja prebivalstva in pospešenih dnevnih migracij v smeri avtocestnega križa, zlasti z osebnimi avtomobili. To povečuje ogljični odtis, poslabšuje kakovost zraka v mestih zaradi rasti osebnega in tranzitnega prometa, in stopnjuje pritiske na prostor, med drugim tudi na najbolj kakovostna kmetijska zemljišča.

- ***Pristop k trajnostnemu razvoju, vključno z načeli za opredelitev urbanih območij, kjer se bodo izvajali celostni ukrepi za trajnostni razvoj urbanih območij***

Trajnostni urbani razvoj temelji na principu notranjega razvoja urbanih območij (izkoriščanje potenciala degradiranih urbanih zemljišč, prostih in slabo izkoriščenih površin za razvoj znotraj urbanih območij) in dobrega funkcionalnega sodelovanja in povezovanja z drugimi mesti ter okolico.

Trajnostni razvoj urbanih območij bo v Sloveniji podprt skozi instrument celostnih teritorialnih naložb (CTN). V okviru tega instrumenta bo mogoče izvajati integralne projekte urbanega razvoja in celovite urbane prenove, ki povezujejo aktivnosti za izboljšanje kvalitete bivalnega okolja in varnosti življenja v mestih, energetska učinkovitost, trajnostno mobilnost in dostopnost, razvoj kreativnih industrij, razvoj podjetništva ter socialno vključenost. Poudarek je na izvajanju celostnih naložb, ki smiselno povezujejo in rešujejo hkrati več vprašanj na območju določene intervencije. Prednost bodo imele naložbe, ki neposredno prispevajo k novim delovnim mestom in izboljšanju bivalnega okolja.

CTN v trajnostni urbani razvoj povezujejo prednostne naložbe predvsem iz tematskih ciljev 4 in 6 ter tudi drugih relevantnih tematskih ciljev.

Predpogoj za izvajanje celostnih ukrepov za trajnostni razvoj urbanih območij je pripravljena strategija trajnostnega urbanega razvoja, ki jo pripravi izbrano urbano območje. Strategija mora vključevati ekonomske, okoljske, podnebne, demografske in družbene izzive in cilje, ki so ključnega pomena za trajnostni razvoj izbranega urbanega območja. Smernice za pripravo strategije trajnostnega urbanega razvoja in kriterije za izbor projektov oblikuje ministrstvo, pristojno za prostor v sodelovanju z organom upravljanja ter ministrstvom pristojnim za regionalni razvoj. Urbano območje projekte predlaga in jih tudi izvaja.

V primeru CTN so upravičenci urbana območja, ki so izbrane na podlagi kriterijev, ki so opredeljeni s PS in so bili opredeljeni skupaj z organom upravljanja in relevantnimi resorji

- te občine pripravijo in sprejmejo trajnostne urbane strategije (strategije), na podlagi katere same izberejo celovite projekte za reševanje opredeljenih problemov (izbrane celovite projekte rangirajo po pomembnosti in jih priložijo strategiji)
- ministrstvo pristojno za urbani razvoj v sodelovanju z drugimi relevantnimi resorji poda smernice za priravo strategij in kriterije za celovite urbane projekte
- izbor nalog/projektov, ki jih bodo izvajale mestne občine na podlagi strategij bo izveden na podlagi meril iz za to pripravljenega javnega razpisa.
- presoja vsebinske kakovosti / primernosti celovitih projektov predlaganih s strani občine opravi organ upravljanja v sodelovanju z ministrstvom pristojnim za urbani razvoj, ter drugimi resornimi ministrstvi.
- končno preverjanje upravičenosti operacij opravi organ upravljanja ali posredniški organ.

Podrobnejša opredelitev izvedbene strukture pa bo predstavljena v okviru OP za izvanje kohezijske politike.

Izhodišča za izbor urbanih območij so:

- pogoji in namen Uredbe o ESRR in pogoji kojih je postavila EK v pogajanjih s Slovenijo;
- veljavna SPRS (klasifikacija naselij);
- specifika slovenskega prostora in mest;
- specifična problematika teritorija iz vidika izvajanja obveznosti EU (kakovost zraka – PM10);
- Analiza razvojnih virov za modeliranje funkcionalnih regij (dodatni kriteriji: gravitacija, funkcije).

Do izvajanja CTN za trajnostni urbani razvoj je upravičeno urbano območje, ki je:

- definirano v SPRS kot središče mednarodnega pomena;
- definirano v SPRS kot središče enega od 5-tih širših mestnih območij
- definirano v SPRS kot središče nacionalnega pomena in hkrati evidentirano kot območje s problematiko kakovosti zraka (PM 10) ter s št. preb. nad 20.000 na naselje;

- **Okvirna dodelitev sredstev na nacionalni ravni celostnim ukrepom za trajnostni razvoj mest v okviru ESRR (v skladu z zahtevo člena 7 uredbe o ESRR) in ESS (ni potrebno, vendar pa je lahko nujno za doseganje pregleda zadevnih celostnih ukrepov).**

Tabela: Okvirna dodelitev sredstev celostnim ukrepom za trajnostni razvoj urbanih območij v okviru ESRR na nacionalni ravni

Sklad	Okvirna dodelitev sredstev celostnim ukrepom za trajnostni razvoj mest na nacionalni ravni (EUR)	Delež celotne dodelitve sredstev skladu (%)
Skupaj ESRR	86 mio EUR	6,2 %
Skupaj ESS	ni opredeljeno	ni opredeljeno
Skupaj ESRR+ESS	86 mio EUR	6,2 %

3.1.4. Glavna prednostna območja za sodelovanje v okviru skladov SSO, ob upoštevanju, kadar je ustrezno, strategij za makro regije in morske bazene (člen 15(2) (a) (ii) Uredbe SSO)

S čezmejnimi programi ETS bo Slovenija težila k oblikovanju skupnih razvojnih strategij z aktivno vlogo nosilcev lokalnih in regionalnih oblasti in k ustvarjanju pogojev za skupno in odgovorno upravljanje skupnega bogastva in s tem prispevala k drugačnemu gledanju na skupni prostor.

Vzpostavitev čezmejnih obmejnih funkcionalnih območij je za Slovenijo strateškega pomena. Krepitev funkcionalnih povezav med obmejnimi urbanimi središči in razvoj slovenskega policentričnega urbanega sistema poselitve bo zagotavljala enakomerno oskrbo prebivalstva tudi na pretežno podeželskih obmejnih območjih, z namenom vzpostavitve dolgoročne teritorialne kohezije. V okviru programov čezmejnega sodelovanja se prednostno spodbuja sodelovanje partnerskih institucij, ki jih obmejnost neposredno zadeva in ki se srečujejo s posebnimi problemi in priložnostmi kot so odpraviti nesorazmerja v možnostih poslovanja gospodarskih subjektov, nesorazmerja na trgu dela in mobilnosti delovne sile, nesorazmerja v tehnološkem razvoju in v pretoku znanja ter informacij. Vlaganja bodo namenjena tudi spodbujanju pravnega in upravnega sodelovanja, skupnemu varstvu okolja in spodbujanju učinkovite rabe virov ipd. Posebna pozornost bo namenjena tudi slovenskim manjšinam, v reintegracijo slovenskega kulturnega prostora, kar ima za Slovenijo tudi gospodarski, kulturni, zgodovinski in politični pomen.

V čezmejnem sodelovanju bodo obstoječa Evropska združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS-EZTS GO, ki deluje na čezmejnem somestju Gorice in Nove Gorice ter EZTS Panonia na obmejnem območju sodelovanja z Madžarsko) in novo nastala EZTS, imela pomembno vlogo pospeševalca strateško naravnane pristopa, saj EZTS nastopajo v obmejnem prostoru z jasno oblikovanimi cilji razvoja skupnega obmejnega območja.

Vsebine, ki so skupne vsem čezmejnimi programom (z Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško) in transnacionalnim programom (Podonavje in Jadransko Jonski) se v veliki večini lahko uvrščajo tudi med ukrepe Podonavske in prihodnje Jadransko Jonske makro-regije, kot primer aktivnosti:

- na področju priprave in izvedbe načrtov upravljanja voda in priprave podrobnejših načrtov upravljanja voda za čezmejna porečja (Soča z Vipavo, Drava, Mura, Sava s pritoki);
- na področju priprave in izvedbe načrtov zmanjševanja poplavne ogroženosti za čezmejna porečja (Soča z Vipavo, Drava, Mura, Sava s pritoki).
- izboljšanja mobilnosti in multimodalnosti – cestne, železniškem, morske, rečne in zračne povezave
- zagotavljanja ugodnega stanje vrst in habitatnih tipov v okviru NATURE 2000
- razvijanja visokokakovostne ponudbe zelenega turizma, ki temelji na aktivnem ohranjanju narave in vključevanju naravnih in kulturnih potencialov

Na čezmejnem območju z Avstrijo so za Slovenijo ključni tematski cilji za Slovenijo krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij, izboljšanje konkurenčnosti MSP ter varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov.

Na čezmejnem območju z Italijo so za Slovenijo ključni tematski cilji: raziskave in razvoj (sodelovanje visokošolskih inštitucij in raziskovalnih organizacij), varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov (Triglavski narodni park; Kras; Eko regija Notranjsko – kraška; nove vsebina na področju povezovanja okolja - čezmejno varovanje okolja, kulturne in naravne dediščine ter turizma - čezmejne turistične destinacije; vodna oskrba; samooskrba; Skupni ukrepi kot odgovor na klimatske spremembe, kot izrazito medsektorsko področje - visoko tveganje zaradi naravnih nesreč, poplave, suše, erozija, itd) in

podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih (mobilnost med mesti, potniški promet, železniške potniške linije, kolesarske poti in obalni pas).

Na čezmejnem območju z Madžarsko sta za Slovenijo ključna tematska cilja prehod v nizkoogljično družbo (projekti s področja učinkovite rabe energije in obnovljiv virov, predvsem geotermalni viri) in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov z novimi vsebinami na področju povezovanja okolja, kulturne in naravne dediščine ter turizma (čezmejno varovanje okolja, čezmejne turistične destinacije, zdravstveni turizem, ekološka prehrana in samooskrba).

Za čezmejno območje s Hrvaško ključni tematski cilji še niso bili identificirani.

V vseh štirih čezmejnih programih se Slovenija zavzema, da bodo v okviru tematskega cilja administrativna usposobljenost sredstva namenjena skladom za male projekte s področij: i) človeški viri in zaposlovanje, ii) podjetniške mreže in sodelovanje MSP z izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami ter destinacija za NTI), iii) socialno varstvo in zdravje, iv) mladi, sodelovanje, kulturno sodelovanje, kreativnost in ustvarjalnost in v) narodnostnih skupnostih in razvojna partnerstva.

Koordinacija priprav partnerskega sporazuma, operativnega programa za kohezijske sklade in programov čezmejnega sodelovanja poteka v okviru ene institucije, kar tako v fazi priprave dokumentov kot tudi v fazi izvajanja zagotavlja komplementarnost in sinergije različnih skladov na nacionalni in regionalni ravni. Slovenija na ravni regij NUTS III (statistične regije) pripravlja regionalne razvojne programe skladno z zakonodajo o skladnem regionalne razvoju, ki bodo podlaga za investicije iz različnih virov financiranja v ključna razvojna področja na podlagi teritorialnih izzivov in priložnosti. V tem kontekstu je predvidena tudi uporaba instrumentov več nivojskega upravljanja, kot je EZTS GO.

Koordinacije priprave makro regionalnih strategij je v pristojnosti Ministrstva za zunanje zadeve, medtem ko je koordinacija in izvajanje posameznih področij strategij ter priprava projektov v pristojnosti posameznih ministrstev. V obdobju po letu 2014 je predvidena okrepljena vloga medresorske koordinacije makroregionalnih strategij v okviru odbora, kjer bodo z namenom doseganja komplementarnosti in boljših sinergijskih učinkov sodelovanja v EU makroregionalnih strategijah obravnavani vsi skladi SSO.

- ***Strateške usmeritve Slovenije pri pripravi in izvajanju makro-regionalnih strategij v okviru relevantnih tematskih ciljev***

Tematska cilja 1 in 3:

Glede na majhnost slovenskega ribiškega sektorja in njegovih znanstveno-raziskovalnih kapacitet, EUSAIR predstavlja priložnost razvoja sektorja v okviru skupnih projektov inovacij, kar je lahko osnova za spodbujanje nadaljnega razvoja podjetništva na področju pridobivanja in predelave morske hrane, ki bo temeljilo na konkurenčnosti, hitri odzivnosti na potrebe trga ter dodani vrednosti proizvodom v okviru odgovorne in trajnostne proizvodnje in porabe oziroma odzivnosti na potrebe potrošnikov glede ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Slovenski deležniki se bodo vključevali v pobude v okviru EUSAIR v skladu z opredeljenimi potrebami in zmožnostmi, kot tudi ob upoštevanju razvoja pobud in projektov na ravni EUSAIR. Smotrno je, da se izvajajo skupne raziskovalne aktivnosti, študije in projekti ter tako omogočijo povezavo in sodelovanje sektorja, znanstveno-raziskovalne sfere, marikulture in predelovalne industrije ter javnih institucij (sodelovanje v skupnih grozdih in raziskovalnih mrežah v okviru EUSAIR), in sicer na področju razvoja ali uvajanja novih ali bistveno izboljšanih proizvodov, novih ali izboljšanih postopkov in tehnik ter sistemov upravljanja in organizacijskih sistemov v marikulturi in predelovalni industrij, študije novih tehnologij vzreje, študije novih vrst za vzrejo z večjim potencialom za predelavo v izdelke z večjo dodano vrednostjo, razvoj

modrih biotehnologij (raziskave vodnih organizmov za zdravstvene, kozmetične in druge namene). Prav v okviru EUSAIR je tako priložnost za koriščenje potenciala za razvoj novih delovnih mest in oskrbe trga z zdravimi in kakovostnimi izdelki, kar bo vsekakor prispevalo h konkurenčni sposobnosti slovenskega ribiškega sektorja, vključno z vsemi njegovimi zadevnimi podsektorji (ribolov, marikultura, predelava, trajnostni razvoj ribiških območij). Hkrati bo tudi izvajanje nekaterih ukrepov iz Operativnega programa prispevalo k doseganju opredeljenih ciljev EUSAIR.

Tematski cilj 5: spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj

Problematika podnebnih sprememb se upošteva tudi v regionalnem pristopu v okviru okoljskega stebra EUSDR, ki konkretnije opredeljuje tematiko upravljanja z vodami, okoljska tveganja in ohranjanje biodiverzitete. Slovenija si prizadeva za konkretno delovanje, ki je komplementarno zasledovanju ciljev, podrobneje navedenih pri *Tematskem cilju 5: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj* in *Tematskem cilju 6: Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov*. V tem kontekstu bo Slovenija v okviru EUSDR in EUSAIR prioritarno zasledovala cilje:

- i) protipoplavne varnosti (tudi z vidika aktivnega vključevanja negradbenih ukrepov v transnacionalna porečja Mure, Drave in Save),
- ii) celovitejšega upravljanja z vodami (tako z vidika dostopa do pitne vode kot komunalnega upravljanja, s pospeševanjem naložb v vodni sektor za izpolnitev zahtev okoljske zakonodaje), izvajanje Protokola o integriranem upravljanju obalnih območij Sredozemlja - ICZM) ter
- iii) upravljanja zavarovanih območij regije (npr. v programu NATURA 2000), bodisi z novimi transnacionalnimi projekti bodisi z nadaljevanjem dela na obstoječih primerih transnacionalnega sodelovanja.

Podonavska strategija (EUSDR)

Število skrajnih podnebnih pojavov v Evropi se bo glede na strokovne napovedi v prihodnje povečalo in Podonavje, kot specifično geografsko območje, ki se neoziraje na državne meje razprostira čez znaten del Evrope, ne bo izjema. Ker ima v Podonavju ključno vlogo voda, lahko predvidevamo, da bodo zaradi teh pojavov zlasti pogostejša nihanja vodostaja, kar bo neposredno vplivalo na državljane in podjetja v regiji. Tako kot vse pogostejše in bolj silovite poplave predstavljata tudi prevelika vročina in pomanjkanje vode ene od temeljnih regionalnih izzivov bivanjskim, kmetijskim, industrijskim in drugim podjetniškim ter urbanim dejavnostim.

V prihodnji evropski finančni perspektivi si bomo v okviru EUSDR prizadevali za nadaljnje sodelovanje pri skupni implementaciji plana upravljanja za Podonavje. Slednji se izvaja pod okriljem Mednarodne komisije za zaščito Donave (ICPDR) in Mednarodne komisije za Savski bazen (ISRBC). Prav povezovanje aktivnosti izvajanja strategije z delom ISRBC velja za primer uspešnega mednarodnega sodelovanja, ki ga bomo poskušali nadgrajevati, upošteva tudi Plana upravljanja z vodami v porečju Save.

S pomočjo EUSDR bomo naslavljali problematiko zmanjšanja poplavne ogroženosti, ki predstavlja enega ključnih izzivov regiji. Pri tem si bomo prizadevali za oblikovanje ustreznih e-rešitev (primer dobre prakse doslej je DANUBE FLOODRISK, ki zagotavlja skupne podatkovne baze in kartiranje poplavnih območij). Podlaga za nadaljnje sodelovanje oz. nadgradnjo bo tudi zaključen evropski čezmejni projekt Dra-Mur-ci, katerega cilj je bil povezovanje na področju zaščite pred poplavami na območju rek Drave in Mure.

V luči prilagajanja podnebnim spremembam bo Slovenija aktivna tudi na področju energetike in trajnostnega upravljanja z vodami, kjer si bo prizadevala za pripravo drugega načrta upravljanja voda

za Savski bazen (2nd Sava RBMP) in pripravo trajnostnega operativnega napovedovanja poplav v realnem času (predlagan projekt *Sustainable Operational Flood Forecasting in Real Time and Water resources Management*). Na področju prostorskega skupaj z drugimi državami ob Savi bo tudi v okviru EUSDR podpirala razvoj urbanističnega koncepta prostorskega razvoja ob Savi od izvira do izliva za večnamensko rabo.

Poleg tega je za Podonavje značilno veliko število industrijskih območij z visokim tveganjem, ki predstavljajo stalno nevarnost za okolje in državljane. Primeri hudega onesnaženja v preteklosti so pokazali, da se nesreče zgodijo in da so poznavanje potencialnih tveganj, pripravljenost in mehanizmi hitrega odzivanja bistvenega pomena za preprečevanje, pripravljenost ali zmanjšanje škode.

Slovenija je že ratificirala Protokol o integralnem upravljanju z obalnim območjem Sredozemlja (ICZM) in je tudi že pristopila k aktivnostim za njegovo implementacijo. Slovenija sodeluje tudi pri pripravi direktive o morskem načrtovanju (MSP). Po sprejetju te direktive bo Slovenija pripravila pomorski prostorski načrt z usklajeno opredeljenimi dejavnostmi na morju v navezavi na obalno območje.

Tematski cilj 6: varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe

Na področju okolja je sodelovanje s sosednjimi državami in tudi širše nujno, saj okolje ne priznava administrativnih ali političnih meja, zaradi česar mora na upravljanje mednarodnih povodij temeljiti na naravnih geografsko-hidroloških enotah, kot izhaja iz Okvirne direktive o vodah.

Podonavska strategija (EUSDR)

Prizadevanja za ohranitev biotske raznovrstnosti bomo s pomočjo sodelovanja v okviru EUSDR poskušali povezati z ukrepi upravljanja z vodami. V luči dokončne vzpostavitve sistema upravljanja območij Natura 2000 bomo podpirali projekte za vzpostavitev zelene infrastrukture, prednostno v sinergiji s protipoplavnimi ukrepi in ukrepi za izboljševanje hidromorfološkega stanja voda kot del celovitih ukrepov na območjih Natura 2000.

Ker želimo izboljšati kakovost voda in ohraniti biodiverzitetu tako v Sloveniji kot tudi v regiji, bomo intenzivno delali tudi na izvajanju dveh aktivnosti iz Podonavske strategije za pospešitev izvajanja uredbe REACH glede substitucije nevarnih kemikalij in Resolucije SZO glede nerabnih pesticidov in drugih nerabnih kemikalij. Nadalje bomo ukrepe v tem segmentu smiselno kombinirali z ukrepi, povezanimi s protipoplavnimi ukrepi (predvsem zelena infrastruktura), ki jih načrtujemo v okviru tematskega cilja 5 in pa z ukrepi, ki jih bomo izvajali v sklopu dejavnosti, namenjenih za izboljšanje biotske raznovrstnosti.

Jadransko Jonska strategija (EUSAIR)

Jadransko morje je geografsko in ekonomsko za Slovenijo izredno pomembno območje, predvsem zaradi strateške vloge, ki jo ima ta del Sredozemlja pri povezavi držav srednje Evrope z globalnimi trgovskimi tokovi. Z Zakonom o razglasitvi zaščitne ekološke cone in epikontinentalnem pasu Republike Slovenije je Slovenija razglasila svojo zaščitno ekološko cono, kjer izvaja svoje suverene pravice glede raziskovanja in trajnostne rabe, ohranjanja in upravljanja z morskim bogastvom ter jurisdikcijo glede znanstvenega raziskovanja in ohranjanja ter zaščite morskega okolja v skladu z mednarodnim pravom in obveznostmi, ki izhajajo iz pravnega reda Evropske unije. Najbolj občutljivo območje Jadrana predstavlja Severni Jadran, zato bi ga ob sodelovanju z vsemi državami tega območja razglasili kot varovano območje, kar pomeni, da bi pri nameščanju novih gospodarskih objektov in drugih posegov v prostor, ki imajo relevanten vpliv na ravnovesje ekosistema tega območja, potreben regionalno usklajen pristop.

Slovenija ima skupaj z Bosno in Hercegovino koordinativno vlogo v okoljskem stebru EUSAIR »Ohranjanje, varovanje in izboljševanje kakovosti okolja«, kjer si bo kot članica strategije prizadevala za osredotočanje na implementaciji mehanizmov za uravnoteženo upravljanje z morskimi viri in obalnimi območji. Slovenija je ratificirala Protokol o integriranem upravljanju obalnih območij Sredozemlja (ICZM) in si bo prioritarno in z aktivnim vključevanjem prizadevala za izvajanje protokola ICZM in pomorskega prostorskega načrtovanja. EUSAIR se bo upoštevalo kot enega od integracijskih instrumentov za sodelovanje z državami Zahodnega Balkana, s katerimi imamo dobre institucionalne povezave, na različnih področjih, predvsem na področju varovanja okolja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in prometa.

Slovenija si bo tudi v okviru EUSAIR prizadevala za implementacijo Morske direktive, ki nalaga državam članicam z morskimi vodami sodelovanje z namenom, da bi zagotovile usklajen razvoj morskih strategij v posamezni morski regiji. Pri tem bomo upoštevali, da se je že v prvi fazi priprav Pomorske strategije v podregiji Jadran med deležniki pokazala potreba po nadgradnji znanja o morskem okolju za ustrezno oblikovanje učinkovitih ukrepov za izboljšanje in ohranjanje stanja morskega okolja. Tako kot neposredno s sosednjima državama Italijo in Hrvaško si bo tudi znotraj EUSAIR Slovenija prizadevala za naslavljanje problematike plitkega severnega Jadrana v skladu s temeljnim načelom Morske direktive, tj. ekosistemski pristop, ki omogoča trajnostno rabo morskega blaga in storitev. Zaradi čezmejne narave morskega okolja je slednji pristop izvedljiv le s sodelovanjem vseh držav, ki si delijo posamezne morske regije ali podregije. Zelo pomemben gradnik v tem procesu je tudi dostopnost relevantnih informacij v regiji, zato bo Slovenija tudi v okviru EUSAIR spodbujala vzpostavitev regionalnega zbiranja podatkov o stanju morja (biološki in okoljski kazalniki) ter usklajevanje oziroma poenotenje metodologij za določitev ciljev in ukrepov.

Glede na to, da gre za skupni morski bazen, se kaže potreba po skupnem regionalnem sodelovanju v okviru EUSAIR glede izmenjave podatkov, znanj, izkušenj in dobrih praks o trajnostnem upravljanju morskega okolja s poudarkom na rabi virov ter vzpostavitvi ugodnega statusa tipov naravnih habitatov in vrst oziroma staležev v skupnem morskem bazenu. Slovenija in slovenski strokovnjaki na področju ribištva tako že medsebojno sodelujejo v okviru obstoječih pobud v povezavi z zbiranjem in skupno oceno podatkov za trajnostno upravljanje ribištva (npr. v okviru projekta FAO Adriamed), prav tako obstaja skupno sodelovanje zadevnih držav za izvajanje obveznosti, ki izhajajo iz sprejetih priporočil Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju (GFCM); to sodelovanje bi bilo v prihodnjem obdobju smiselno nadaljevati in nadgraditi, tudi v povezavi z izvajanjem obveznosti, ki izhajajo iz sprejete reforme skupne ribiške politike. Skupno in deljeno znanje o skupnem morskem okolju, ekosistemih in vrstah vsekakor lahko omogoči trajnostno upravljanje naravnih virov v skupnem morskem bazenu. Izvajanje skupnih regionalnih projektov bi tako nudilo dodano vrednost za trajnostni razvoj in upravljanje slovenskega morskega gospodarskega ribolova: krepitev znanstvenega sodelovanja pri zbiranju in pripravi ocen podatkov o stanju staležev, izboljšanje izmenjave informacij o rabi morja in skupnih staležih ter aktivnosti za izmenjavo dobrih praks, inovacije za izvajanje trajnostnih ribolovnih praks in pridobitev novih ribolovnih znanj ter krepitev sodelovanja pri nadzoru ribištva in varnosti na morju. Glede na majhnost slovenskega ribištva ter dejstvo, da slovenski morski gospodarski ribiči lovijo predvsem deljene staleže rib severnega Jadrana, ribiški sektor pa zaznamuje izjemno velik delež malega priobalnega ribolova, se bodo slovenski deležniki vključevali v pobude v okviru EUSAIR v skladu z opredeljenimi potrebami in zmožnostmi, kot tudi ob upoštevanju razvoja pobud in projektov na ravni EUSAIR.

Tematski cilj 7: spodbujanje trajnostnega prevoza in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah

Podonavska strategija (EUSDR)

Slovenija bo nadaljevala z aktivno vlogo pri izvajanju ciljno usmerjenih projektov prednostnega področja EUSDR »Izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti – cestne, železniške in zračne povezave«, katerega koordinator je Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Nadaljevalo se bo izvajanje vodilne vloge na področju mobilnosti (npr. obnova plovnih poti na Savi), turizma (npr. kolesarske poti, navtični rečni turizem). Za Slovenski prostor je značilno križanje transnacionalnih prometnih koridorjev (Mediterranskega, v preteklosti na ozemlju Slovenije V. pan-evropskega koridorja in X. pan-evropskega koridorja), ki sta del transnacionalnega multimodalnega omrežja Podonavske makro-regije in širše. V okviru izvajanja strategije se posebna pozornost posveča izboljšanju povezljivosti v cestnem, železniškem in letalskem prometu, z namenom odprave ozkih grl in manjkajočih odsekov ob upoštevanju zahtev za trajnostni promet. Poleg prometnih povezav makro-regionalnega pomena je delo usmerjeno na sekundarno in terciarno omrežje, predvsem v luči povezovanja podeželskih in obmejnih območij z primarnimi t.j. transnacionalnimi prometnimi koridorji.

Jadransko Jonska strategija (EUSAIR)

Posebna pozornost v okviru EUSAIR bo namenjena povezovanju pristanišč (Benetke - Trst – Koper – Reka), varnosti plovbe, intermodalnosti in povezovanju pristanišč z zaledjem ter JPP med obalnimi območji. Slednje bo tudi povečalo dostopnost in atraktivnost območja z naravnimi in kulturnimi potenciali in povečalo turistično ponudbo.

3.1.5. Kadar je ustrezno, celostni pristop k obravnavi posebnih potreb geografskih območij, ki jih je revščina najbolj prizadela ali ciljnih skupin, ki jim najbolj grozi diskriminacija ali socialna izključenost, s posebnim poudarkom na marginaliziranih skupnostih, invalidnih osebah, dolgotrajno brezposelnih ter mladih brezposelnih in mladih, ki niso vključeni v izobraževanje ali usposabljanje (člen 15(2) (a) (iii) Uredbe SSO)

Tveganje revščine in/ali socialne izključenosti se v zadnjih letih od nastopa gospodarske krize povečuje v celotni Sloveniji, leta 2009 je znašalo 17,1 %, leta 2012 pa se je dvignilo že na 19,7 % . Podatki kažejo, da se tveganje povečuje v obeh kohezijskih regijah. V vzhodni kohezijski regiji je stopnja tveganja revščine in/ali socialne izključenosti od leta 2009, ko je znašala 20,3 %, narasla na 22,5 % do leta 2012. Zahodna kohezijska regija je medtem z 13,6 % prešla na 16,5 % tveganja revščine in/ali socialne izključenosti. Čeprav se torej tovrstno tveganje hitreje povečuje v Zahodni Sloveniji, pa je v Vzhodni Sloveniji še vedno občutno višje. Podatki na osnovi tega kazalnika, ki jih objavlja Eurostat, žal ne obstajajo za manjša geografska območja od ravni NUTSII, zato se je potrebno zateči k podatkom, ki jih zbirata Statistični Urad Republike Slovenije in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Ker je stopnja tveganja revščine največja v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov , se je smiselno opreti na podatke o stopnji registrirane brezposelnosti po slovenskih statističnih regijah, še posebej na podatke o stopnji dolgotrajne brezposelnosti. V Sloveniji je vpliv socialnih transferjev na zniževanje stopnje tveganja revščine relativno velik, saj je večji kot v povprečju držav EU , zato se je smiselno opreti tudi na podatke o številu oziroma deležu prejemnikov denarne socialne pomoči v posameznih regijah.

Po podatkih SURS za leto 2012 je bila stopnja registrirane brezposelnosti v celotni Sloveniji v povprečju 12,0 %, stopnja registrirane dolgotrajne brezposelnosti pa 6,0 %. Razlike med vzhodno in zahodno Slovenijo so občutne: medtem ko imajo vse statistične regije, ki spadajo v zahodno kohezijsko regijo, obe stopnji brezposelnosti pod nacionalnim povprečjem, imajo vse statistične regije vzhodne kohezijske regije, z izjemo Notranjsko-kraške, tako stopnjo registrirane brezposelnosti

kot tudi stopnjo dolgotrajne brezposelnosti nad slovenskim povprečjem. Pri tem najbolj izstopa Pomurska regija s stopnjo registrirane brezposelnosti 17,3 % in stopnjo dolgotrajne brezposelnosti 10,3 %, vendar je hkrati to tudi regija z izrazito pozitivnim trendom, saj se je brezposelnost v njej glede na leto poprej znižala za okoli 9 %, medtem ko se je v večini ostalih regijah povečevala. Tudi podatki o prejemnikih denarnih socialnih pomoči pokažejo podobno sliko. Leta 2011 je bilo v Sloveniji na 1000 prebivalcev 41,9 % prejemnikov denarne socialne pomoči, pri čemer so bile vse statistične regije, ki spadajo v zahodno kohezijsko regijo pod nacionalnim povprečjem, večina regij v vzhodni Sloveniji pa nad njim. Največ prejemnikov DSP na 1000 prebivalcev je tako imela Pomurska regija (66,2), sledijo ji Podravska (63,6), Zasavska (60,8) in Savinjska regija (57,2), precej nad slovenskim povprečjem pa sta bili tudi Koroška (49,3) in Spodnjeposavska regija (48). Iz navedenih podatkov je razvidno, da je skoraj celotno območje vzhodne kohezijske regije v Sloveniji nadpovprečno prizadeto z revščino in da ni mogoče izpostavljati le določenih statističnih regij. V ta namen bomo v Operativnem programu za prednostno os *Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, aktivno staranje in zdravje* – še posebej za programe, namenjene aktivnemu vključevanju in spodbujanju socialnega podjetništva predvidenih več sredstev Evropskega socialnega sklada, namenjenih zmanjševanju revščine in socialne izključenosti za vzhodno kohezijsko regijo kot za zahodno. V veljavnem finančnem razrezu je namreč vzhodni Sloveniji za to prednostno os dodeljenih več ESS sredstev za socialno vključevanje, kar bo v večji meri omogočilo financiranje programov in ukrepov na teh območjih, ki bodo pripomogli k izboljšanju položaja ranljivih skupin, ki jih je revščina najbolj prizadela. Poleg tega se bo izključno v vzhodni kohezijski regiji v okviru prednostne osi *Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile* izvajala *Pobuda za zaposlovanje mladih*, ki bo naslovila problematiko brezposelnih mladih.

Slovenija razpolaga z osnutkom zemljevida tveganja revščine, katerega je pripravila Svetovana banka leta 2011, vendar bi želeli usmeritve s strani EK kako le tega uporabiti pri pripravi programskih dokumentov.

3.1.6. Kadar je ustrezno, celostni pristop k obravnavi demografskih izzivov regij ali posebnih potreb geografskih območij, ki so hudo in stalno prizadeta zaradi neugodnih naravnih ali demografskih razmer, kot je določeno v členu 174 Pogodbe o delovanju Evropske Unije (člen 15(2) (a) (iv) Uredbe SSO)

Na področju kmetijstva in razvoja podeželja je pomembno dejstvo, da območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD) pokrivajo 86,3 % celotnega ozemlja države, od tega 72,3 % predstavljajo hribovska gorska območja. Naravne omejitve na teh območjih omejujejo rabo kmetijskih zemljišč. Čeprav neugodne razmere ne preprečujejo povsem kmetovanja na teh območjih, pa je zaradi njih občutno oteženo. Zato se v okviru politike razvoja podeželja nudi možnost dodelitve sredstev kmetijskim gospodarstvom za kritje njihovih dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so povezani z omejitvami kmetijske proizvodnje na teh območjih. Hribovska in gorska območja so tista območja, za katere je značilna precejšnja omejenost možnosti uporabe zemljišč in dražjo uporabo specialne mehanizacije. Zaradi višje nadmorske višine je skrajšana vegetacijska doba. V kombinaciji s strmimi nagibi je v hribovska gorskih območjih omejena uporaba mehanizacije in zožena možnost izbire primernih rastlin. Izravnalna plačila, ki se zagotavljajo iz PRP, se dodelijo nosilcem kmetijskih gospodarstev za obdelana kmetijska zemljišča na območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami. Na nižji nadmorski višini so preveč strmi nagibi za uporabo običajne mehanizacije in zahtevajo uporabo zelo drage opreme. Ovire na nižjih nadmorskih višinah so potemtakem enakovredne z omejeno možnostjo kmetijske rabe zemljišč na višji nadmorski višini. Izvajanje tega ukrepa v okviru PRP pomembno prispeva k ohranjanju kmetijske dejavnosti, ohranjanju poseljenosti in dohodkovnemu položaju prebivalcev na teh območjih.

4. UREDITVE ZA ZAGOTOVITEV USPEŠNEGA IZVAJANJA PARTNERSKEGA SPORAZUMA IN PROGRAMOV (ČLEN 15 (2) (B) UREDBE SSO)

4.1. Ocena obstoječih sistemov za elektronsko izmenjavo podatkov ter povzetek načrtovanih ukrepov za postopno zagotovitev, da se vse informacije med upravičenci in organi, pristojnimi za upravljanje in nadzor podatkov, lahko izmenjajo preko elektronske izmenjave

- (i) *oceno obstoječih sistemov za elektronsko izmenjavo podatkov, vključno z pregledom obstoječih sistemov za elektronsko izmenjavo podatkov, dostopnih upravičencem, ter glavnih razvojnih potreb;*

OP EKP 2014-2020

Izvajanje kohezijske politike je v sedanji finančni perspektivi podprto s štirimi bistvenimi informacijskimi sistemi, ki so nastali ločeno za pokrivanje specifičnih potreb posameznega področja in sicer informacijski sistemi **APPrA**, **MFERAC**, **ISARR** in **IS-PA**.

Osrednji del informacijskega sistema za pripravo proračuna je spletna aplikacija **SAPPrA**, ki je namenjena načrtovanju tj. pripravi celotnega državnega proračuna ter je del širšega sistema **APPrA** (sistem za pripravo proračuna in analize). Glavna prednost sistema je, da podpira vse faze priprave državnega proračuna, omogoča spletni dostop za vnos podatkov finančnih načrtov ter obrazložitev finančnih načrtov in zaključnega računa proračuna s strukturo ciljev in kazalcev ter omogoča izdelavo analiz za potrebe uporabnikov.

MFERAC je bil prav tako razvit s strani Ministrstva za finance in sicer kot podpora izvrševanju državnega proračuna z enotnim računovodskim sistemom in ima med naštetimi informacijskimi sistemi največ uporabnikov. Z razvojem je bil nadgrajen še z drugimi funkcionalnostmi, ki nimajo računovodske podlage, tako da se je razvil v celovit sistem za področje finančnega, računovodskega in kadrovskega poslovanja državne uprave, ki ga sestavlja več modulov. S kohezijsko politiko je najtesneje povezan modul Načrt razvojnih programov (NRP), preko katerega se vodi evidenca o vseh projektih, ki se (so)financirajo s sredstvi državnega proračuna.

Informacijski sistem **ISARR** nastal za potrebe izvajanja kohezijske politike v okviru OU in omogoča informacijsko podporo celotnega izvajanja od načrtovanja operativnih programov do poročanja.

Sestavljen je iz 8 aktivnih modulov, ki pokrivajo naslednja vsebinska področja:

- modul za javne razpise,
- modul za načrtovanja operacij in projektov v okviru izvedbenih razvojnih programov,
- modul za vnos podatkov,
- modul za podporo procesa črpanja sredstev,
- modul za statusno poročanje,
- modul za analizo podatkov,
- modul za prenos podatkov,
- modul za administracijo sistema.

V okviru dinamično zastavljenega ogrodja omogoča v okviru zgoraj navedenih modulov podporo naslednjim glavnim procesom izvajanja kohezijske politike v RS:

1. Proces načrtovanja,
2. Proces izvajanja,
3. Proces izplačevanja in črpanja,

4. Proces poročanja,
5. Proces administracije sistema.

ISARR se je izgrajeval več let, zadnja obsežna prenova je potekala v obdobju 2008 -11 in je obsegala prenovu vseh identificiranih postopkov v okviru podpore črpanju sredstev CILJ1 in CILJ3. ISARR temelji na uporabi spletne tehnologije uporabniškega odjemalca (NET) in omogoča zaradi vključevanje uporabnikov preko svetovnega spleta tako v okviru državne uprave kot tudi ostalih uporabnikov vključno z uporabniki čezmejnih programov. Prav tako omogoča uporabo v slovenskem in angleškem jeziku.

Z vidika kompleksnosti ISARR zagotavlja spremljanje izjemno širokega nabora podatkov še zlasti zaradi dejstva, da se ti podatki pridobivajo bodisi preko vnosa podatkov upravičencev neposredno ali preko elektronskega uvoza podatkov, skozi raznolike oblike izvajanja podprocesov. Izvajanje podprocesov spremljajo številni pogoji in izjeme, kar s procesnega vidika izvajanje podpore izjemno zaplete. IS ne zagotavlja zgolj vnosa in vpogled v računovodske podatke, marveč tudi ostale podatke, ki jih predvideva Uredba Sveta 1083/2006, zato ne moremo govoriti o klasičnem finančno-računovodskem sistemu, marveč o kombiniranem, saj je mišljen na način, da se omogoča spremljanje podatkov o načrtovanih in realiziranih aktivnostih in ciljih (kazalniki). Gre torej za zbiranje vsebinskih in finančnih podatkov ter zagotavljanje revizijskih sledi v okviru spremljanja izvajanja posameznih procesov.

Informacijski sistem **IS-PA** je upošteva številno uporabnikov izmed omenjenih sistemov najmanjši. Razvit je bil v domeni plačilnega organa Ministrstva za finance za namene kontrole povračil založenih sredstev nazaj v proračun RS, podatke pa črpa iz ISARR in MFERAC. Sistem ima vgrajene avtomatske kontrole na podlagi pravil in zahtev Evropske komisije, ki omogočajo preverjanje nepravilnosti pred izvršitvijo povračil. Glavna funkcija je tako certificiranje izdatkov in kreiranje zahtevka za plačilo, ki ga plačilni organ naslovi na Evropsko komisijo. Poleg tega je IS-PA povezana tudi s podatki z UJPnet-a, kar omogoča finančno upravljanje sredstev na namenskih podračunih, preko katerih se izvajajo povračila v državni proračun in na katere Evropska komisija nakazuje sredstva iz naslova kohezijske politike.

Ugotovitve večkratnih revizij sistema ISARR kažejo na ranljivost in na njegovo delno nezanesljivost ter da se vsebina in struktura podatkov v IS (ISARR, MFERAC, APPrA in IS-PA) pogosto ne ujema.

Skupna točka revizijskih poročil je, da obstaja še veliko prostora za poenostavitve in izboljšanje sistema črpanja EU sredstev v Sloveniji. Bistvene ugotovitve in priporočila:

- IS je treba oblikovati tako, da bo omogočal kakovostno finančno upravljanje, spremljanje, nadzor in vrednotenje, vključno z analizo podatkov in brez vzpostavljanja ločenih (individualnih) evidenc;
- Poenotiti je potrebno način vnosa podatkov za vse uporabnike; vnos v IS sproti, dosledno in na enoten način.

PRP 2014-2020

V zvezi z izvajanjem sklada ESKRP ter razpoložljivim informacijskim sistemom so bile izvedene številne aktivnosti že v programskem obdobju 2007-2013.

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) za realizacijo ciljev zagotavlja zmožljiv in visoko razpoložljiv informacijski sistem, ki omogoča obdelavo velikih količin podatkov v normalnih

(pričakovanih) časovnih okvirih ter hkratno zagotovitvijo dostopov do podatkov za preteklo programsko obdobje od leta 2006 dalje.

V obdobju PRP 2007 – 2013 se je sistem za elektronsko izmenjavo podatkov ves čas izpopolnjeval in nadgrajeval. V začetku obdobja je bil elektronski sistem izmenjave podatkov vzpostavljen le za izvajanje ukrepov 2. osi za katere se vlagajo zahtevki za plačila na zbirni vlogi, ki se uporablja tudi za vlaganje zahtevkov na enoto površine v sklopu prvega stebra SKP. Za ukrepe 1. in 3. osi pa se je elektronska izmenjava podatkov vzpostavila ob koncu obdobja.

Obstoječi sistem obravnave vlog in zahtevkov omogoča elektronsko oddajanje vlog preko spletne aplikacije, preko katere se upravičenec prijavi, po predhodni zahtevi za dostop. Upravičenec lahko izpolnjuje vloge sam ali pa preko pooblaščenca. Takšen način vnosa podatkov omogoča sprotno zaznavanje logičnih napak, kar neposredno zmanjšuje potreben čas obdelave, ki vključuje tudi pozivanje na dopolnitve vlog, ki izvirajo iz logičnih napak pri vnosu vloge. Sistem zajemanja elektronskih podatkov prav tako omogoča hitrejšo preverjanje vsebinskih podatkov tako na vlogah, kot na zahtevkih, kar neposredno skrajšuje čas obravnave vlog in pozivanja na dopolnitev že oddanih vlog. Vnos in obravnava zahtevkov se v zadnjem času izvaja elektronsko, kar omogoča hitrejšo obdelavo zahtevkov in nadzor nad oddanimi zahtevki, ki morajo biti skladni z odločitvami izdanih odločb.

OP ESPR 2014-2020

Za ESPR se bodo tako kot v v programskem obdobju 2007-2013 fizični podatki iz vlog, evidentirali v posebni IT aplikaciji, ki bo izdelana tako, da se bodo vanjo sproti ob obravnavi vloge vnašali vsi tisti podatki iz vloge, ki so potrebni za spremljanje, preverjanje in vrednotenje izvajanja ukrepov ESPR. Vse te podatke bo za ukrepe ESPR v aplikacijo vnašala Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja v vlogi posredniškega telesa.

(ii) povzetkom ukrepov za postopno zagotovitev, da se vse informacije med upravičenci in organi, pristojnimi za upravljanje in nadzor podatkov, lahko izmenjajo preko elektronske izmenjave z okvirnim časovnim razporedom.

OP EKP 2014-2020

OU si v okviru priprav na novo finančno perspektivo 2014-2020 prizadeva, da s svojimi aktivnostmi pripravi analize in načrte izboljšanja informacijske podpore izvajanju kohezijske politike v RS. V ta namen je pričel z aktivnostmi že v letu 2012 ter v nadaljevanju zaradi iskanja sinergijskih učinkov in novih rešitev ustanovil medresorsko delovno skupino z namenom, da izboljša povezovanje med obstoječimi informacijskimi sistemi na nacionalni ravni in sicer na segmentih, kjer se to izkaže za potrebno, tako z vidika tehnologij in procesov, ki jih podpirajo, kot tudi z vidika možnosti povezovanja informacijskih sistemov za podporo izvajanju kohezijske politike v programskem obdobju 2014-2020 v skladu z zahtevami iz predloga novih evropskih uredb za izvajanje skladov evropske kohezijske politike v navedenem obdobju. Kot nadaljnji ukrep smo izvedli popis obstoječih procesov (analizo stanja) in pripravili variante možnih poenostavitev tako na strani upravičenca kot tudi na strani vseh vključenih organov (OU,PO,PT in RO).

Načela delovanja v okviru izvajanja naslednje finančne perspektive 2014-2020 so skladna z naslednjimi zahtevami Evropske komisije:

- večja fleksibilnost,

- vasnejša pravila,
- enostavnejše poročanje,
- zmanjšanje administrativnih ovir in
- poenostavitev ESF, ETC in E-kohezije.

Na osnovi teh zahtev potekajo predvsem aktivnosti za zagotovitev povsem elektronske izmenjave podatkov z gospodarskimi subjekti, civilno družbo in organi javne uprave. Iz veljavne zakonodaje izhaja, da mora Slovenija:

- do 31.12.2015 zagotoviti možnost elektronske izmenjave podatkov neposrednim upravičencem, organom upravljanja, organom za potrjevanje, posredniškim telesom in organom revidiranja (člen 122);
- zpostaviti sistem elektronskega zapisovanja in arhiviranja podatkov vsake operacije za nadzor, finančno upravljanje, preverjanje in revidiranje vključno s podatki posameznega upravičenca, kjer je to primerno (člen 125),
- na nivoju sistemov zagotoviti:
  - evidence in shranjevanje podatkov o operacijah,
  - omogočiti elektronsko izmenjavo informacij med posameznimi organi (upravljanja, potrjevanja,...),
- na nivoju oblike:
  - da so podatki dostopni in prenosljivi v elektronski obliki,
  - v takšni standardizirani obliki, da je možna njihova izmenjava med posameznimi organi,
- na nivoju vsebine:
  - zagotoviti vsebino podatkovnih polj, ki se zahtevajo z uredbo,
  - zagotavljati strukturirano + nestrukturirano obliko podatkov,
- vse uradne izmenjave informacij med državo članico in Evropsko komisijo se izvedejo z uporabo elektronskega sistema za izmenjavo podatkov Komisije.

Skladno z Uredbo EU o izvajanju kohezijske politike bodo informacijski sistemi za podporo izvajanja kohezijskih politik 2014 - 2020 med drugim izpolnjevali tudi naslednje zahteve:

- možnost posredovanja podatkov v okviru elektronske izmenjave podatkov zaradi zniževanja upravnih stroškov in odpravljanja administrativnih ovir morajo zagotoviti upravičencem v svojih informacijskih sistemih;
- poročanje v okviru elektronske izmenjave podatkov;
- elektronska izmenjava podatkov mora biti zagotovljena tudi med organi, odgovornimi za upravljanje in nadzor programov;
- sistem in postopki morajo v celoti zagotavljati revizijsko sled vseh aktivnosti, ki se izvajajo v okviru IS;
- informacijska podpora in sistem morata zagotavljati, da se posamezni podatki vnašajo samo enkrat;
- v vseh fazah izvajanja procesov mora biti zagotovljena podpora elektronskega podpisovanja dokumentov glede na zahtevo po posredovanju dokumentov v elektronski obliki;
- na osnovi predhodnih zahtev ustrezno poskrbeti za sisteme elektronskega arhiviranja podatkov.

Aktivnosti in usmeritve OU so naslednje:

- Organ upravljanja oblikuje s pričetkom nove finančne perspektive stalno koordinacijsko telo, v katerega bodo vključeni vsi ključni deležniki izvajanja kohezijske politike z namenom učinkovitega in usklajenega delovanja med vsemi deležniki izvajanja kohezijske politike v RS in povečanja nadzora nad upravičenostjo in transparentnostjo porabe kohezijskih sredstev.
- Razpolaganje s sredstvi tehnične pomoči se uredi na način, da se zagotovi ohranjanje in motiviranje usposobljenega kadra in s tem stabilna izvajalska struktura. Poleg tega je potrebno skladno z ugotovitvami revizij zmanjšati na nekaterih področjih popolno odvisnost od zunanjih izvajalcev informacijske podpore na način, da se okrepi kadrovska struktura vključenih organov na področju izvajanja informacijske podpore.
- Sistem vsebinskih in finančnih kontrol se reorganizira tako, da se tesneje poveže delo in postopke finančnih služb, skrbnikov pogodb in kontrolorjev posredniških teles (PT; ministrstev, ki dodeljujejo sredstva).
- Informacijski in dokumentarni sistemi, ki podpirajo izvajanje kohezijske politike v RS, se povežejo do te mere, da se zagotovi enkratni vnos podatkov ter varen in kontroliran dvosmerni prenos podatkov in dokumentov med njimi.
- Zagotovitev enotnosti pravil in postopkov sofinanciranja projektov iz EU sredstev in iz ostalih sredstev državnega proračuna skozi spremembo ter uskladitev z zakonodajo (z ZIPRS, ZJF in drugimi javnofinančnimi predpisi).
- Nov IS ima vlogo referenčnega sistema za potrebe informacijske podpore izvajanja EKP. MFERAC je referenčni sistem za pripravo (načrtovanje) in izvrševanje državnega proračuna v RS iz katerega IS ISARR pridobiva potrebne podatke za potrebe poročanja in spremljanja kohezijske politike.
- IS se celovito prenovi na način, da se v celoti izgradi na novo pri čemer bo prevzel funkcionalnosti, ki so se v trenutno obstoječem IS ISARR izkazale kot dobre ter bo zagotovil izboljšanje do sedaj ugotovljenih pomanjkljivosti in slabosti v okviru izvedenih revizij sistema in hkrati poenostavil njegovo uporabo za vse udeležene uporabnike z namenom kvalitetne informacijske podpore pri izvajanju kohezijske politike. Obstoječi IS ISARR se bo za potrebe zagotavljanja finančne perspektive 2007-2013 vzdrževal na način, da se bodo na njem izvajali zgolj nujni posegi za nemoteno informacijsko podpora omenjene finančne perspektive.
- Postopki in informacijski sistemi se prilagodijo na način, da se v največji možni meri omogoči takojšnja in avtomatizirana priprava zahtevka za povračilo.
- Na podlagi predlogov MF in SVRK se nemudoma pristopi k pripravi vsebinskih in tehničnih specifikacij, ki bodo podlaga za javna naročila za izvedbo potrebnih prenov vključenih IS.
- V okviru obstoječih gradnikov in funkcionalnosti, ki so bile do sedaj že razvite in z dograditvijo novih v okviru novega IS zagotoviti popoln prehod na elektronsko podprto storitev javnih razpisov (e-razpisi) oz. drugih načinov dodeljevanja sredstev evropske kohezijske politike. Za potrebe podpore uporabnikov in ostalih deležnikov v okviru izvajanja kohezijske politike se oblikuje poenoten portal v okviru katerega se bo izvajala poenotena podpora tako za področje IS kot tudi reševanja vsebinskih vprašanj, ki jih bodo zastavljali tako upravičenci kot ostala zainteresirana javnost.

Zahteve Evropske komisije na področju informacijske podpore za naslednjo finančno perspektivo 2014-2020 so z aktivnostmi Ministrstva za finance in OU, usmerjenimi v posodobitev celotnega sistema priprave in izvajanja proračuna RS, v veliki meri že upoštevane. S tem je mišljeno predvsem uvajanje e-poslovanja v državni upravi, ki je v precejšnji meri že omogočeno, a še ni v široki uporabi. To omogoča elektronsko poslovanje med posameznimi državnimi organi in odpravlja papirno dokumentacijo. Prav tako se v zadnjem obdobju naslavljajo tudi zahteve po enkratnem vnosu podatkov, linearnosti ter transparentnosti izvajanja procesov in zagotavljanju ustrezne evidence ter revizijske sledi, ki temeljijo na konsistentnih podatkih skozi vse dotične sisteme.

Aktivnosti, ki jih Ministrstvo za finance in OU izvajata, so tako skladne z usmeritvami Evropske komisije v smeri oblikovanja bolj enotnega informacijskega sistema in linearnih delovnih procesov, kjer se posamezen podatek vnaša samo enkrat in se od tu avtomatično prenaša v ostale sisteme, ki ta podatek kasneje potrebujejo. Tako razhajanja med posameznimi sistemi ne bodo mogoča in bodo evidence v različnih informacijskih sistemih izhajale iz istih podatkov.

Krovni sistem za evidentiranje finančnih podatkov, ki se nanašajo na državni proračun, bi s tem postal MFERAC, vnos podatkov na zahtevkih za izplačila (relacija med posredniškim telesom in upravičencem) in povračila pa bi ostala v domeni (poenostavljenega - prenovljenega) sistema ISARR, saj je ta zaradi svojih tehničnih lastnosti (spletna aplikacija) dosegljiv širši javnosti, tj. uporabnikom. Največja dodana vrednost sprejetja takšne odločitve bi bila popolno poenotenje in transparentnost državnih evidenc na področju kohezijske politike.

Okvirna časovnica prilagoditve IS za izvajanje kohezijske politike:

- priprava tehničnih specifikacij, natančnega popisa procesov in postopkov ter dokumentacije potrebne za izvedbo potencialnih javnih naročil (februar - april 2014),
- pričetek aktivnosti prenove in nadgradenj IS v okviru tehničnih specifikacij (marec-julij 2014),
- nadgradnja potrebne računalniške infrastrukture (marec - september 2014),
- testiranje in prenos realizirane prenove in nadgradenj IS v produkcijo (december 2014 – jun 2015),
- izvajanje informiranja in izobraževanja uporabnikov vseh prenovljenih in nadgrajenih IS (od decembra 2014 naprej),
- stalno spremljanje in izboljševanje vgrajenih rešitev in prilagajanje potrebam uporabnikov in zahtevam vseh vključenih organov (OU, PO, PT in RO) (od decembra 2014 naprej).

PRP 2014-2020

Informacijski sistem za izvajanje EKSRP se bo v letih od 2015 do 2020 razvijal v smeri izboljšave procesnega obdelovanja vlog in zahtevkov, prilagajanja sistema novim zahtevam javnih razpisov, večjega nadzora na osnovi poslovnih pravil, ter večjega nadzora nad upravljanjem z vlogami in zahtevki, kar bo omogočalo natančnejše planiranje posameznih faz procesa obravnave vlog in zahtevkov ter natančnejše obveščanje upravičencev o stanju njihovih vlog in zahtevkov.

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) za namene poročanja, vrednotenja in upravljanja s programom zbira in zagotavlja podatke o ukrepih razvoja podeželja, ki se izvajajo na ARSKTRP. Zbira in zagotavlja podatke na podlagi kazalnikov, določenih PRP 2014–2020 in druge podatke, potrebne za kvalitetno spremljanje in izvajanje PRP 2014–2020. ARSKTRP zbira podatke o prejetih in odobrenih vlogah, prejetih zahtevkih za izplačilo, izvedenih izplačilih in rezultatih izvedenih kontrol (pred izplačilom, v okviru petletnega spremljanja...). ARSKTRP podatke črpa iz zbirnih vlog, vlog na javne razpise, zahtevkov za izplačilo in poročil prejemnikov sredstev EKSRP. ARSKTRP bo v programskem obdobju zagotavljala elektronski vnos vlog in zahtevkov.

Izračunavanje količinskih in finančnih vrednosti vlog in zahtevkov je aplikacijsko s posledično avtomatično izdajo odločb in generiranjem poročil. Sistem omogoča beleženje vseh kontrol, ki so v postopku opravljene s strani pooblaščenih oseb. Celoten postopek, opravljen za vsako vlogo ali zahtevek je zabeležen in varovan v elektronskem sistemu.

V letu 2015 in 2016 se načrtuje postopno uvajanje "business intelligence", na področju pregleda in nadzora nad posameznimi upravičenci. Projekt je v tem trenutku v pilotni fazi in omogoča vpogled v vse odobrene vloge in zahtevke, ki jih je posamezni upravičenec vložil na Agencijo in so bili odobreni.

V načrtu projekta je, da se ta del vpogleda omogoči tudi upravičencem, ki bi imeli dostop do lastnih vlog in zahtevkov.

Na področju izmenjave podatkov in nadzora je v letu 2015 predvidena vzpostavitev šifranta upravičenih stroškov. Prav tako se bodo v prihodnjih letih obstoječi šifranti, ki služijo za preverjanje upravičenosti posameznih atributov, neposredno povezovali na podatke, ki jih zbirajo ostale javne inštitucije (MKO,VURS,AJPES...), kar bo omogočalo boljši navzkrižni nadzor nad posameznimi podatki, ki bodo podani v vlogah ali zahtevkih upravičencev.

OP ESPR 2014-2020

Izvajanje ESPR bo v programskem obdobju 2014-2020 potekalo preko obstoječega informacijskega sistema, ki bo zagotavljal dostopnost in uporabnost podatkov za vse uporabnike.

OSMUTELK